Marci Anto-
nij Zimare Philoſophi ac
Medici Famigeratiſſimi
Queſtio de primo cognito.

Eiuſdēq; Solutiones cō-
tradictionum in dictis
Auerrois. In qui-
bus eam ſolertiā
internoſces: vt
eas ne parua
quidem la-
bes conta-
minet.

¶ Venundantur Lugduni apud Sci-
pionem de Gabiano in vico mercuriali.

Cum gratia ⁊ priuilegio.

Marcus Antonius Zimara Sanctipetrinas ꝛ hydruntin⁹: magnifico Marco Antonio Contareno: magnifici domini Caroli filio: felicitatem.

Diu multumq; dubitaui Contarene iuuenis optime: ꝛ in ſtudijs noſtris eminentiſſime: an libellum hunc: quem ſucceſſiuis horis ac tumultuarie ſane collegeram: ederem: quaſi ſatis ſuperq; laboratum a nobis eſſet in Auerr. emēdādo: nec in his quoq; periclitādū nobis eēt: quum non parū adhuc ex editione illa ſollicit⁹ ſim. Sed qm̄ boni q̄dā iuuenes ꝛ nimiū amantes mei: quos inter tu vel p̄cipuus: cui quippiam a me negari nefas ſit. Cū me tibi tm̄ debere profitear: quātū apud domeſticos Petro Bonuſio ꝓpreſuli auūculo: qui me ſemꝑ eque ac filium charum habuit fouitq;: cuiq; non minus quā parentij mee animam hanc debere me libens profitear: editionem ſollicitabant: decreui votis veſtris ſatiſfacere: et huic me pelago committere. Eſt autem in hoc opuſculo nobis elaboratum: vt diſcordes Auerrois ſententias: quo ad eius fieri potuit: concordes eē oſtenderemus: non tamen omnia ſunt a nobis comprehenſa: mltaq; ſunt aliene induſtrie vel conſulto a nobis derelicta: vt ſi q̄ fuerint qui hoc exiſtiment facilius fuiſſe quam fuerit: periclitarētur ꝛ ipſi. Cognoſcerentq; difficultatem operis: quod omnibus qui equa lance rem perpendere voluerint: apertiſſimum fore nō dubito. Ceterum ſtultus ego qui mihi obtrectatores defuturos quauis rōne credam: in ſumma ſi non his acquieuerint tuū erit: ſi tibi quoq; ita videbitur: defendere: ſin minus reprehendamur. Uale ſemper literatorum memor.

¶ Marci Antonij Zimare ſanctipetrinatis ꝛ hydrontini Queſtio de primo cognito. in gymnaſio. Patauino publice examinata.

Querebatur in lectionibus noſtris ſuper prologo phyſice auſcultationis: vtrum magis vniuerſalia eſſent intellectui noſtro notiora: in ſua prīa naturali cognitione: quam cōiter cōfuſam appellare ſolemus. ꝛ videbatur ꝙ non. Nam neqꝫ hoc eſt in prima operatione intellectus que eſt formatio: nec in ſecūda que eſt fides ſeu diſcurſus. igitur nullo modo vniuerſale magis eſt notius minus vniuerſali in tali cognitione. conſequentia nota. quia iſti duo actus ſufficienter videntur diuidere omnem actum intellectus. ſicut patet tertio de anima. tex. commen. 26. Antecedēs quantum ad primam ſui partem probatur: nam in cognitione incomplexa que eſt in prima intellectus operatione nomina diffinitorum ſunt notiora nobis in cognitione confuſa. talia autem ſm Auer. ibi in commento: ſunt ſpecies nominate. igitur ſpēs in cognitione prima ē notior alijs magis vniuerſalibus qualia ſunt gn̄a ꝛ dr̄ie. ¶ Nec valet ſi dicat̄: vt. d. beatꝰ doc. ibi ꝙ diffiniens ad diffinitum dupl'r cōparari pōt. vno mō abſolute. Et iſto modo magis vl'ia ſunt notiora in cognitione confuſa minus vl'ibꝰ que ſic abſolute cōſiderant̄. alio mō vl'ia magis pn̄t cōparari minꝰ vl'ibꝰ: vt ſunt diffinientia ea. Et iſto modo minꝰ vl'ia ſunt notiora nobis magis vniuerſalibus. ¶ Contra. magis vl'ia vt diffinientia ſunt prius nota minus vl'ibus: qꝛ diffinitio minus vl'is haberi nō pōt ignorata diffinitione magis vl'is: cum diffinitio detur per priora ꝛ notiora. ex. 6. topi. Secunda pars antecedentis oſtenditur: nam in ſcd̄o actu intellectus qui eſt cū ꝯpoſitione ꝛ diſcurſu confuſa magis ſunt nobis notiora per Philoſophū prio phy. t. cō. ſcd̄i ꝛ tertij: vbi dr̄. ꝙ prima nr̄a cognitio nālis ꝓcedit a notioribꝰ nobis que ſunt confuſa magis. illa aūt q̄ ſunt ꝯfuſa magis ſunt ipſa ꝯpoſita cauſata ex elementis: ſicut exponit Commentator ibi in ꝯ. 3. ꝓ talia aūt intellexit ipſas ſpecies: ꝛ non ſingularia: qꝛ talia nō ingrediunt̄ formal'r ſyl'im demonſtratiuum: ergo ēt in cognitione prima habita ꝑ diſcurſuꝫ minus vl'ia ſunt notiora magis vl'ibus. igitur. Abſolute ꝯcedēdū eſt minus vl'ia in prima cognitiōe nr̄a nāli eē notiora: cū prima nr̄a nālis cognitio aut complexa aut incomplexa ſit: ꝛ in vtraqꝫ probatū fuit ꝓpoſitum noſtrum. ¶ Ad oppoſitum dicitur eſſe ariſto. ꝛ Cōmēta. primo phy. tex. commenti. 4. Et in infinitis alijs locis. A B

¶ In iſta queſtione difficillima ita procedam: primo exponā titulum queſtionis. ſcd̄o ponam opiniones famoſas in hac mā: ꝛ poſtremo ponam opinionem quam credo veram eſſe.

Debes ſcire ꝙ vniuerſale dupliciter ſumi poteſt. vel formaliter vel fundamentaliter. formaliter. d. vniuerſalitatem ipſam que eſt ſecunda intentio et eſt accidens a ratione cauſarum. fundamentaliter autem eſt prima intentio: ꝛ prima rei notio. Iſta diſtinctio colligitur de intentione auerrois. ſeptimo metaphyſi. commento. 46. vbi habet ꝙ vniuerſalia habent aliquam diſpoſitionem diſpoſitionum ſubſtāntialiū: ꝛ qualitatem accidentem eis. Uniuerſale autem pro prima intentione ſumptum adhuc dupliciter conſueuit ſumi, vno modo pro vniuerſali in cauſando:

⁊ ſic conſueuimus deū ⁊ intelligentias vlia nuncupare: ⁊ ipſo modo ſum-pſit philoſophus vniuerſale i. p̄hemio ſue metaphyſice dum dixit. vniuerſalia ſunt difficillima ad cognoſcendū cū ſint a ſenſibus remotiſſima. Alio modo ſumitur vniuerſale in predicādo: ⁊ eſt illud qđ aptum natum eſt de pluribus predicari. Et ſic ſumpſit vniuerſale Philoſophus in primo peri her. ⁊ in. 7. me. tex. cō. 4 5. ⁊. 57. in hac igitur queſtione nō loquimur de vniuerſali primo ſecūda intētione: ſed de vniuerſali primo prima intētione: et adhuc de iſto nō loquimur: vt ſupponit pro vniuerſali in cauſando: quia de hoc conuenerunt oēs peripathetici: ꝙ eſt poſterius cognitū a nobis. Loquimur igitur de vniuerſali primo prima intentione: vt ſupponit pro vniuerſali in predicādo: ſicut eſt animal ⁊ homo ⁊ huiuſmodi. ⁋ Scđo debes intelligere ꝙ cognitio in nobis duplex eſt. quedā eſt que procedit a nobis magis notis qualia ſunt effectus vt in pluribus: ⁊ ipſa accidentia: ⁊ iſta cognitio appellatur ab Auer. prima cognitio naturalis: nam cum intellect⁹ noſter naturaliter intelligat concurrentibus phantaſmatibus. 3. de ala. t. cō. 39. Illa igitur appellatur prima hominis naturalis cognitio que ortū habet immediate a rebus magis phantaſiatis: qualia ſunt effectus et ipſa accidentia. ⁊ iſta a latinis dicitur cognitio confuſa ⁊ indiſtincta. ⁊ talis ſi fuerit complexa habetur demonſtratione ſigni vel aliqua via conſimili. ſi incōplexa habetur per diffinitionem quid nominis vel per aliquid illi ſimile. et eſt quando homo cognoſcit aliquid ſolum quo ad quid nominis. Alia vero eſt cognitio diſtincta. ⁊ iſta procedit a cauſis ⁊ a rebus nature prioribus ⁊ notioribus: ⁊ iſta habetur per diffinitionem quid rei: ſi incompleta fuerit: vel per demonſtrationem a priori ſi fuerit complexa. precipue autem mouetur queſtio de cognitione confuſa incomplexa. Licet etiā de complexa dicemus illud quod nobis apparet: hec de primo.

⁋ Quantum ad ſcđm principale inuenio Burleū ⁊ Gregoriū ariminenſem: quē nominales precipuū habent qui in primo ſententiarū diſtinctione tertia. queſtione tertia. articu. ſcđo tenet. ꝙ ſingulare eſt primo cognitū in cognitione confuſa ſiue cōplexa: ſiue incōplexa fuerit: motus varijs argumētis ⁊ rationib⁹: ſupponit autē in primis vnū de intentione Cōmentatoris ꝙ vniuerſale nō eſt aliquid extra alam exiſtēs: ſed eſt conceptus fictus ſeu formatus per alam cōmunis pluribus de quibus predicatur: quo ſuppoſito ſtante probat propoſitū ſuum ſic. antequā vniuerſale formetur ſeu fingatur ab intellectu aliquod ſingulare eſt cognitū. igitur ſingulare eſt primo cognitū ab intellectu cōſequentia eſt manifeſta: et antecedens probatur ab ipſo: q2 impoſſibile eſt vt dicit abſtrahere ⁊ fingere aliquē cōceptū ab aliquibus rebus: niſi ille res vel alique earū ſint apprehenſe: q2 de rebus oīno ignotis nullus conceptus olo formari poteſt: nec valet ſi dicatur ad hoc ꝙ tale a quo fit abſtractio ſit prius notum quo ad ſenſum: nō autē quo ad intellectū: nam hoc directe cōtradicit Ariſto. ⁊ ſuo Cōmenta. in. 12. meta. cōmento. 4. vbi habet vlia apud Ariſtote. ſunt collecta ex particularibus in intellectu qui accipit inter ea conſimilitudinem: ⁊ facit ea vnam intentionē. Nec eſt imaginabile: vt. d. ꝙ vna virtus comprehendat ſingularia ⁊ conuenientiā eorum. ⁊ alia formet ipſum vniuerſale. nam hoc eſſet ſimile ac ſi vnus homo apprehendat ſingularia: ⁊ alter homo apprehendat vniuerſale quod eſt abſurdum: ⁊ pro hoc videtur facere ſententia Philoſophi in ſcđo de anima. in tex. cōmenti. 146. vbi conſimili medio arguit de ſenſu communi. habet enim ꝙ virtus apprehendens conuenientiā ⁊ differentiam inter aliqua eadem cōprehendit illa ſub rationibus proprijs que adinuicem conueniunt ⁊ differunt. ⁊ cōfirmatur

adhuc iſta poſitio auctoritate auer.primo phyſi. commento.5.vbi hȝ. qđ ⁊ ſi ſingulare non ſit principium in ſcientia demonſtratiua:eſt tñ principium acquiſitionis vniuerſalis:quod eſt principium doctrine demōſtratiue.Sicut dicit etiam Phus in calce ſcdi poſteriorum. ¶Preterea ad principale arguitur ſic:primo cognitum ab intellectu non eſt aliquid ab intellectu fabricatum:vniuerſale eſt huiuſmodi.p ſuppoſitū:ergo vniuerſale nō eſt primo cognitum ab intellectu:relinquitur ergo ꝙ ſingulare ſit primo cognitum:diſcurſus notus cum minori:⁊ maior probatur:nam intelligibile intellectionem natura ꝓcedit:ſicut cā ꝓcedit effectū:minor ptȝ ex ſuppoſito:vt diximus:⁊ eſt etiam ipſius auer.in primo de aīa.cō.8.vbi hȝ. ꝙ intellectus eſt qui facit vniuerſalitatem in rebus. ¶Tertio principaliter et iſtud argumentum etiam eſt Burlei in prologo primi phyſi. vniuerſale eſſet primo cognitum ab intellectu tale non poſſet conferre ad intellectōeȝ ſingularis:qꝛ cum illud abſtractum ſit a ſingularibus mediante illo non deuenimus ad cognitionem vnius ſingularis potius ꝙ̄ ad cognitionē alterius:aut ergo per illud deueniemus ad cognitionem omnium:aut ad cognitionem nullius:quorum vtrūqꝫ abſurdum eſt. ¶Amplius nullus imponit nomen rei quam ignorat per Philoſophum.4.meta.tex.cō.x. Et per Auer.7.meta.tex.cōmē.54. Sed intellectus imponit nōīa primo ſingularibus:ergo illa ſunt ſibi primo nota. Nec valet ſi dicatur quod ſingulare non cognoſcitur ab intellectu:qꝛ vt dicunt:intellectus ponit cōuenientiam ⁊ differentiam inter ſingulare ⁊ vniuerſale:intellectus in inductione procedit a ſingularibus ad vniuerſalia:⁊ cum procedat ex ꝑexiſtente cognitione ſequitᷣ ipſum ſingulare cognoſcere:ſilr intellect⁹ format iſtā propoſitionē:ſortes eſt homo:ſortes eſt aīal:ergo opȝ ipſum extrema ꝓcognoſcere. hec ⁊ alia cōſimilia dicunt in hac materia ſuſtinētes ſingulare eē primo cognitum ab intellectu in prima cognitione que confuſa dicitur.

Quicquid ſit ex parte rei de iſta opinione:mihi tamen videtur ſalua reuerentia taliter ſentientium.ꝙ iſta opinio nō eſt ex intentione ariſto.⁊ ſui Commen.auer. Nā ſicut ſcribit Cōmēta.3. de aīa. commen.36.ex ſententia Auēpace:quiditas in intellectu nō hȝ formā corporalem neqꝫ ſpiritualē:cui ſuſtentetᷣ:cū intellectū(vt declaratū eſt)nō ſit indiuiduum.(Unde ſicut mea fert opinio.)ſententia peripateticoꝝ fuit ꝙ intellectio ſingularis materialis repugnat intellectui:vt intellectus eſt non quatenus ſingulare:ſed quaten⁹ mālē eſt:vñ Cōmē.in cō.ſup li.de diuinatione inquit.ꝙ declaratū eſt in prima phīa.ꝙ intelligētie non intelligunt:niſi naturas vlēs:⁊ non dant niſi ſimile eius quod hñt. ¶Impoſſibile eſt:vt dent intentionem indiuidualem omnino cum non habeant nām comprehendentem:particularem intentionem:⁊ ille foꝛe non indiuiduātᷣ niſi per materiam. Et ſi intelligentie abſtracte cōprehēderēt indiuiduum:tūc neceſſario eēnt mālea.hec Cōmētator.vñ ſi alicui intellecui cōpetit cognoſcere ſingulare:hoc non eſt inquantum intellectus eſt:qꝛ vt ſic vlr hȝ cognoſcere.ſic.n.ponitur dña inter receptionē mãe:⁊ inter receptionem intellectus.ſicut patet.3.de anima.cō.5.⁊.2°.nā materia eſt cā receptionis ſignate:intellectus autem eſt cā receptionis abſtracte:ſi ergo hoc alicui intellectui competet:hoc erit inquantum materialis.i.inquātū a mā i operādo aliquo modo dependet. Et ſic eſt de intellectu noſtro poſſibili:qui cum ſit infimus in genere abſtractorum.3.de aīa.cō.19.accidit ſibi inquantum intellectus eſt ipſum talem habere habitudinem ad hominē:ꝙ vt ſic ſine phantaſmate non poſſit intelligere:aut hō per ipſum. Niſi igitur intellectus noſter coniunctus eſſet phantaſie ⁊ continuo ⁊ tempori : nullo pacto

poſſet ſingulare cognoſcere. Et iō fuit maxia diſcholia inter antiquos q̄rē
ꝙ quō itellꝰ iſte ſingulare cognoſcat. nullꝰ aūt ex antiq̄s. d. ſingulare eē pri
mo cognitū: cū dubiū ſit apō ipſos an cognoſci q̄at ab itellu: ꝛ de mō cogni
tiōis eiꝰ. et iō opinio iſta nō vr̄ Ariſtotelica nec rōes iſtiꝰ opiniōis cogūt.

Solo rōnum Gregorij ariminēſis.

M ¶ Ad primū dico admittēdo ſuppoſitū ad iſtū intellectū. vȝ. ꝙ vl'e non eſt
aliq̄d extra aiam diſtinctū a ſingulari: ſed eſt aliq̄d cauſatum ab intellectu
agēte vna cū phātaſmate. et tūc dico ꝙ cū intellꝰ agēs ſit q̄ faciat vl'itatē
in rebꝰ. primo de aia. cō. 3. vbi dr̄ ꝙ intellꝰ eſt q̄ facit vl'itatē in rebus. iſte
aūt intellꝰ faciēs apud ipſum āgēs intellꝰ eſt: nam ſi licet nobis Auer ex
ponere ꝑ auer. inueniemꝰ hoc qđ diximꝰ. ipſe eñ. 3. de aia cō. 18. hȝ ꝙ intel
lectus agēs eſt q̄ transfert res de ordine in ordinē. ꝛ facit de potētia intelli
gentis actu intelligētia: ſed iſte intellectꝰ in abſtrahēdo nō cognoſcit ſin=
gularia a quibꝰ abſtrahit. ſicut eñ ſcribit Cōmē. 3. de aia. cō. 19. et ſ͠m ipm
Themi. 3. de anima. ſuper expoſitione tex. cōmē. 35. Talis intellectꝰ non co
gnoſcit aliquid eorū que ſunt hic: tale aūt vl'e abſtractū ab intellectu agen
te eſt illud qđ immediate mouet itellectū poſſibilē: q2 materiale immedia=
te agere nō poteſt in immateriale. vnde Cōmēta. 3. de aia. cō. 5. ꝛ. 18. hȝ ꝙ i=
tētiones imaginate nō poſſunt mouere actu intellectū: niſi poſt q̄ fuerint
actu intellecte. nō fiunt aūt actu intellecte: niſi per intellectū agentē: q̄ ope
ratur in hoc: ſicut agens naturale. Abſtrahit eñ vl'e a ſingulari: ꝛ non co=
gnoſcit ſingulare materiale a quo abſtrahit: ſicut ignis cōburit lignum: et
neſcit ſe cōburrere illud. Et quia Gregorius credidit tale vl'e fieri ab intel=
N lectu poſſibili: hinc eſt: qđ grauiter decipitur ni fallor. ¶ Et ſic formaliter
ad argumentū dico: qđ ſtat intellectū poſſibilē primo cognoſcere vl'e: quod
vl'e eſt ab intellectu agente abſtrahente naturā a ſingularitate ſine cogni=
tione: ſed mere naturaliter. Et ideo ſi argumentū aliquid probaret maxi=
me probaret ſingulare eſſe primo cognitū ab intellectu agente: q2 ille eſt
qui abſtrahit. nullus autē dixit hoc: nam iudiciū eſt in capitulo perfectio=
nis iudicis ſ͠m Auer. 3. de anima cōmēto. 19. Talis autē iudex cognoſcens
ꝛ diſcernens eſt intellectus poſſibilis. et nō intellectus agens in cognitiōe
O iſta que cōmuniter nobis ſolet cōtingere. ¶ Ad auctoritatē Cōmēta. in. 12.
meta. com. 4. Reſpondet̄ ꝙ ibi loquit̄ de vniuerſali pro formali: qđ eſt ſe=
cunda intētio: ꝛ ideo nō eſt ad propoſitū. pro quo debes ſcire ꝙ vniuerſa=
le duo importat: materiale ꝛ formale: materiale eſt eſſe in multis: formale
autē eſt dici de multis: ꝛ quo ad iſtud ſicut mihi videtur cauſatur ab intel
lectu poſſibili taliter cōparante vnū obiectū cognitū ad aliud obiectū co=
gnitū: vnde ex ſimilitudine quā accipit intellectus inter ſingularia: cauſat
vniuerſale: qđ eſt ſecūda intētio. Et eſt quo ad id qđ eſt dici de pluribꝰ: di=
cat Joā. de gandauo: ꝛ alij moderni quicquid velint: dico vniuerſale pro
formali ſuo ab intellectu poſſibili cauſari: ꝛ nō ab intellectu agēte: quia in
tellectus agens nō cognoſcit ſingularia: que ſunt hic ſ͠m Commen. modo
vniuerſale pro ſecūda intētione cauſatur ex ſingularium cognitione: ideo
P nō poteſt ab intellectu agente cognoſci: ꝛ per ꝯñs nec cauſari. Nota ta=
men ꝙ lȝ intellectus poſſibilis prius cognoſcat ſingularia: ex quorū ſimi=
litudine cauſat vniuerſale pro ſecūda intētione: nō tamē ea cognoſcat: niſi
mediante ſenſu: ꝛ vt eſt phantaſie coniunctus. ſicut patet tertio de anima.
cōmē. 9. Sed loquēdo de vl'i primo prima intentione bene pono illud ab
intellectu agēte cauſari. ꝛ illud primo innoteſcit intellectui poſſibili q̄ ſin
gulare. et q̄ñ dicebatur ꝙ impoſſibile eſt ꝙ ſingulare cognoſcatur ab vna
potentia. ꝛ vniuerſale ſit cauſatū ab alia ſicut ꝙ vnus faciat antecedens:
ꝛ alius ꝯñs. Reſpondetur ꝙ ſi loquamur de vl'i pro ſecūda intētione cau=

ſatur ab intellectu poſſibili cognoſcere ſingularia:ex quorũ ſimilitudine
cõparata cauſat tale vl'e ⁊ ſingularia illa innoteſcunt ſibi mediante ſenſu.
In cognitione aũt vl'is pro prima intentione ſi loquamur de vli incõple-
xo tale cauſatur ab intellectu agente:qꝛ ille eſt qui trãſfert res de ordine
in ordinẽ.Et facit de potẽtia intelligẽtis actu intellecta ⁊ ille in cauſan-
do nõ cognoſcit ſingularia:a quibus abſtrahit.talis enĩ actio procedit ab Q
ipſo per modũ nature.De vli autẽ complexo videtur The.⁊ multi magne
auctoritatis viri ꝙ nõ incõuenit qȯ in inductione premiſſe ſint cognite a
virtute cogitatiua.et cõcluſio fiat ab intellectu poſſibili ꝑꝑ eſſentialẽ ordi-
nem exiſtentẽ inter iſtas virtutes:que ita ſe habent:qȯ qñ vna ipſarũ exit
ad actũ:alia etiã per cõcomitantiã eſt etiã in actu.vnde Philoſophus in li
bro de memoria ⁊ reminiſcẽtia dixit:qȯ qñ intellectus intelligit quantum
in vli potentia ſenſitiua aliquod quantũ in particulari contẽplatur.vnde
hic ſunt verba The.ſuper ſcȯo poſte.c.36.Porro huius inductiõis:in qua
ſenſus vicẽ obtinet ſumptorũ:vl'e cõcluſionis:nõ ſtatim a ſumptis ſequit̃
cõcluſio.Nec paruo tẽpore abſoluit̃:ſed inter ſumpta:⁊ cõcluſionẽ aliquã
ta vis incidit tẽporis.Nam ſumpta illico incipit afformare ſenſus:ſed cũ R
proceſſit admodũ ac diu exercitus eſt.Tamẽ ea vis animi que intellectus
nominat̃ cõcl'onem ipſam ſubiungit.In hoc aũt opus eſt etate ⁊ viſu mul-
to:qꝛ qȯ effuſum ſparſumqꝫ eſt:niſi ſpacio tẽporis cogi:⁊ in vnũ conferri
nõ poteſt.Hoc etiã videtur ſentire Auer.in cõmẽ.ſuo.ſuper lib.de diuina-
tione:vbi volens declarare modũ quo ſomnia vera cauſentur in nobis ab
intelligentia dixit:qȯ intelligẽtia dat intentiones vl'es ⁊ imaginatiua reci
pit eas particulares:quẽadmodũ medicus enunciat qȯ accidit corpi for-
tis:⁊ eius anime in aliquo tẽpore terminato per duas propoſitiões:qua-
rum vna eſt vl'is intelligibilis.Et alia particularis ſenſibilis.⁊ hec videt̃
eſſe intentio eius in illo loco:ſi cõſiderentur bene verba eius.Hoc idẽ vi-
detur fuiſſe de intentione philoſophi in primo poſte.in tex.com.33.vbi oñ
dit qȯ deficiente aliquo ſenſu a natiuitate:impoſſibile eſt ſcientiã illi⁹ ſen-
ſibilis:in intellectu gigni.Siquidem addiſcimus:aut per demonſtratio-
nem:aut per inductionem.inductio autẽ eſt de his:que particularia ſunt:
demõſtratio autẽ de vniuerſalibus:impoſſibile eſt autẽ vl'ia ſpeculari:niſi
per inductionẽ.Inducere autẽ non habẽtes ſenſum impoſſibile eſt.ſingu-
larium enĩ ſenſus eſt:non enĩ cõtingit accipere ipſorũ ſcientiã.neqꝫ enĩ ex Senſus.
vniuerſalib⁹ eſt ſine inductione.Neqꝫ per inductionẽ ſine ſenſu.Et ꝓpter
hoc dixit ipſe in ſcȯo phy.tex.cõ.6.ꝙ cecus de coloribus diſputans de no
minibus ſolis rationẽ habebit nihil tamẽ intelliget.Et ideo caueant q̃ te-
nent de intẽtione philoſophi:cecum a natiuitate poſſe habere ſcientiã:nõ
per inuentionẽ:ſed per doctrinã.Immo ſententia ſua fuit:nullomodo ſciẽ
tiam in eo cauſari poſſe.Et ſi tu queras quomodo eſt hoc poſſibile qȯ in
vno diſcurſu premiſſe fiant ab vna virtute:et concluſio ab alia virtute.di S
ceretur ꝙ hoc nõ debet videri alicui mirabile:nam ſicut eſt in magno mũ
do:videmus qȯ ex omnibus corporibus celeſtibus:⁊ ex omnib⁹ ſuis mo-
toribus fit vnum animal magnũ:ita qȯ ex eis fit vnus actus ſicut ſcribit
Commẽ.ſcȯo celi commẽ.42.⁊ ſcȯo cap.de ſubſtãtia orbis.⁊.12.meta.44.
cõ.⁊ in libro deſtructio deſtructionũ.in diſputatione.3.in ſolutione.18.du Homo.
bij.Sic dicimus in homine qui eſt microcoſmos.i.paruus mundus:cõtin
gere poſſe ꝙ propter eſſentialem ordinem:⁊ colligationem intellect⁹ cum
cogitatiua virtute fuit hoc qȯ ad vnam operationẽ concurrant ambe ſm T
diuerſas rationes.Et cum illud quod adducitur a Gregorio ariminenſi
tanqꝫ impoſſibile videtur eſſe neceſſariũ.⁊ quãdo dicebat ꝙ hoc eſſet ac ſi

vnus homo faceret añs ⁊ alter ꝯñs.Rñdeꝛ negãdo ſimilitudinẽ: q2 nõ eſt
ordo eſſentialis in intelligẽdo vnius hoīs reſpectu alterius:ſicut eſt de ſen
ſu interiori reſpectu intellectus.Et lꝫ iſta opinio videatur noua:tñ videꝛ
eſſe antiqua ſatis ſicut vides.Aut alr̄ põt dici ꝙ.in cognitione cõplexa vni
uerſalis que per inductionẽ habeꝛ eadẽ virtus.ſ.intellectꝰ poſſibilis eſt ꝙ̄
format premiſſas ⁊ concluſiones:q2 ſm phm ſc̄do de aīa.tex.cõ.146.videꝛ
velle eãdem virtutẽ eſſe que cognoſcit extrema ⁊ medium in quo ꝯueniũt.
Et tunc diceretꝛ ſm illam viam nõ eſſe incõueniens incomplexa cognitio=
ne ſingularia prius intellectui innoteſcere ꝙ̄ vlia.tamẽ iſta ſingularia co
gnoſcuntꝛ ab intellectu poſſibili:vt reflectitur ⁊ vnitur phãtaſie virtuti:nõ
u vt intellectus preciſe ⁊ in ſe cõſideratur.Et ſi iſta via teneretꝛ poſſent gloſa
ri oẽs auctoritates:⁊ Themiſtij:⁊ Auer.⁊ Ariſtote.que ſonare videntꝛ pre=
miſſas in inductione cauſari a virtute ſenſitiua interiori. ⁊ concluſionem
ab intellectu iſto modo.nã pro qñto vniuerſalis ꝯcluſio non põt ſequi ex
vna ſingulari precipue in materia ꝓbabili ⁊ in materia ꝙ̄ eſt in his ꝙ̄ vt in
pluribus contingũt:neceſſariũ eſt virtutẽ experimẽtatiuam:que eſt cogita
tiua maxime verſatam eſſe in cognitione ſingulariũ:ex quibꝰ tandẽ intelle
ctus vniuerſalẽ cõcluſionẽ deducit.Illud igitur experimentũ ſenſitiue par
tis eſt:quo habito intellectus ipſe ſingulares illas premiſſas iam diu per
cogitatiuam virtutẽ notas adinuicẽ cõponit:quibus ſic compoſitis ipſe
cõcluſionẽ etiã infert.Diſcurſus iſte igitur a premiſſis ad concluſionẽ vni
uerſalẽ per inductionẽ oſtenſam ab intellectu poſſibili fit tam quo ad pre=
miſſas ꝙ̄ quo ad concluſionẽ:ſed q2 ad diſcurrẽdum:iſto modo intellectꝰ
poſſibilis motus fuit a cogitatiua virtute: in qua iſta cognitio ſingulariũ
preexiſtebat:pro quãto igitur cogitatiua virtus occaſio fuit intellectui ad
diſcurrendũ a talibus premiſſis precognitis diu ante ab ipſa ꝙ̄ ab ipſo in=
tellectu.pro tãto dixit The.⁊ Cõmen.inductionis antecedẽs formari a vir
tute ſenſitiua interiori:cõcluſionẽ aũt ab intellectu.Et iſta via eſt magis ve
ra vt mihi videꝛ:ſicut etiã infra dicã:quicqd tñ ſit de hoc.dico ꝙ nos loq=
x mur de cognitione incõplexa qñ querimus:qd ſit primo cognitũ in tali co=
gnitione cõfuſa.¶Ad tertiũ argumẽtum Gregorij reſpondeꝛ diſtinguen=
do illam dum.d.illud qđ primo cognoſcitur ab intellectu non cauſatur ab
intellectu:q2 ſi hoc referatur ad vnum:⁊ eũdem intellectum:puta poſſibilẽ
tantum vera eſt:quia quelibet potentia receptiua preſupponit obiectũ ſuũ
a quo mouetur primo.Et ſic cum ego teneam vniuerſale pro prima inten=
tione eſſe primo cognitum ab intellectu poſſibili:dico illud non eſſe cauſa
tum:vt ſic ab intellectu poſſibili:ſed ab intellectu agente:intentiones enim
imaginate ſicut ſcribit Commentator.3.de anima.commen.5.⁊ cõmen.18.
non poſſunt mouere intellectum poſſibilem:niſi poſtꝙ̄ fuerint actu intelle
cte.non ſunt autem neqꝫ fiunt actu intellecte ſm ipſum: niſi per intellectũ
agentem transferentem eas de ordine in ordinem pro quanto de eſſe mate
riali ⁊ ſignato transfert eas ad ordinem immaterialium et vniuerſalium.
¶Alio modo hoc poteſt referri ad diuerſos intellectus.ſ.ꝙ illud qđ primo
cognoſcitur ab intellectu non cauſatur ab intellectu:ſiue ille ſit poſſibilis
ſiue ille ſit agens:⁊ ſic negatur.Immo dico ꝙ iſta duo ſtant ſimul:ꝙ intel=
lectus poſſibilis cognoſcat ⁊ iudicet illud qđ ab intellectu agente produ=
ctũ eſt.iudicium em̄ ſicut ſcribit Auer.3.de aīa.cõ.19.eſt in cap. perfectio=
nis iudicis.Actio autẽ non eſt ſm illum modũ in cap.perfectionis agẽtis.
Et hoc non dixiſſet Commẽ.niſi tenuiſſet alium eſſe intellectum diſtinguen
tem ⁊ cognoſcentem:⁊ alium intellectum vniuerſale producentẽ.Illud igiꝛ
qđ fecit iſtum hominẽ errare(ſi ita licet loqui de tanto viro)fuit : quia cre=

dıdit quodlibet vniuerſale cauſari ab intellectu poſſibili:ſed non eſt verū. Licet enim vniuerſale:vt eſt ſecunda intentio: cauſetur ex actu collatiuo intellectus poſſibilis cōparantis vnū obiectum cognitū ad aliud obiectū cognitum:non tamen vniuerſale prout eſt prima intentio ab intellectu poſſibili cauſatur:ſed ab intellectu agente vna cum phantaſmate.

¶Ad tertium principale qđ eſt Burlei rñdetur. ꝙ vniuerſale primo cognoſcitur ⁊ directe ab intellectu:ſed ſingulare nō cognoſcitur:niſi reflexe ⁊ mediāte ſenſu.ſicut ſcribit Cōmen.tertio de aīa.commē.9.vbi.d.ꝙ ſi vniuerſale ⁊ ſingulare ita ſe habeant:ꝙ vtrūqꝫ per ſe ⁊ ſolitarie conſideretur. Tunc vniuerſale per ſe ab intellectu cognoſcitur:ſingulare autē a ſenſu:ſꝫ ſi iſta adinuicem compare̅tur cognoſcuntur ab vna ⁊ eadem virtute ſm̄ diuerſas habitudines ſe habente.puta quādo comparātur quo ad cōuenientiam et differe̅tiam:vnde intellectus eſt ille qui cognoſcit conuenie̅tiam ⁊ differentiam inter ſingulare ⁊ vniuerſale:ſed diuerſis modis:quia vniuerſale per ſe cognoſcit ſub ratione.ſ.qua intellectus eſt:⁊ ſingulare cognoſcit mediā te ſenſu:hoc eſt inquātum conſideratur:vt eſt phantaſie et tempori colligatus:nam vt ipſe dicit ibidem:illud quod cognoſcit alietatem inter duo:neceſſe eſt vt ſit vnum vno modo:⁊ multa alio modo. Unde hec ſunt verba Auerro.ibi.cum fuerit declaratum ꝙ ſenſibilia diuiduntur in duplex eſſe.ſ. in hoc ſingulare ⁊ in ſuam formam:neceſſe eſt vt virtꝰ experimentatiua.ſ. comprehenſiua comprehendat eam:aut per duas virtutes: aut per vnam: ſed duabus diſpoſitionibus diuerſis.Cum duabus autem virtutibus erit quando vtrumqꝫ comprehenderit per ſe:ſcilicet indiuiduum ſingulariter ⁊ formam ſingulariter.Per vnam vero virtutē ⁊ diſpoſitionē diuerſam erit qñ cōprehenderit alietatē q̄ eſt inter has duas inte̅tiones.qđ em̄ cōprehendit alietatem inter duo neceſſe eſt:vt declaratum eſt.ſ.in ſcđo de aīa.tex.cō mē.146.vt ſit vnum vno modo:⁊ multa alio modo.Et iſta eſt diſpoſitio intellectus in intelligendo alietatē que eſt inter formam ⁊ indiuiduum.Cōprehēdit enim formam per ſe:⁊ indiuiduum mediante ſenſu.hoc eſt dictu. intellectus quatenus intellectus vniuerſalis eſt comprehenſiuus:ſed quatenus ſenſui colligatus eſt etiam ſingularis comprehenſiuus.pro quanto igitur intellectus cōuertit ſe ad phātaſma ſingulare cognoſcit.Et ſi queratur quō intellectus deuenit ad cognitionē talis ſingularis per tale phantaſma:aut tāqꝫ per aliqđ notum:aut tāqꝫ per ignotum.ſi primū cum phantaſma ſit quid ſingulare:ergo ſequitur ꝙ prius ſingulare cognoſcatur q̄ vniuerſale.ſi ſm̄ hoc eſt incōueniens:q꞉ per ignotū nihil ſcitur.primū argumentum ſtat adhuc in ſuo vigore.ꝙ ſi intellectus primo cognoſcit vniuerſale q̄ ſingulare:tunc ergo nō magis deueniet in cognitionē vnius ſingularis q̄ alterius:aut igitur oīa ſingularia ſimul cognoſcet: aut nullum: qđ videtur abſurdum ſatis ⁊ incōueniens.¶Ad hoc reſpōdetur ꝙ ⁊ ſi intellectus cognoſcit ſingulare mediāte phātaſmate:nō eſt neceſſarium phātaſma illud intellectui prius notū eſſe.Et ſi arguatur ↄtra.propter qđ vnūquodqꝫ tale:⁊ illud magis.i.poſte.⁊.ij.met.tex.cō.4.Cū igit̄ ſingulare cognoſcat̄ ab intellectu mediāte phātaſmate.ergo phātaſma magis intelligetur.Soluit̄.propoſitio illa famoſa ſic limitat̄ a nobis in limitationibus noſtris:qñ eſt aliqua diſpō q̄ denominat cām̄ ⁊ cātū:⁊ in cāto reperit̄ ꝑpter cām̄:magis tūc cauſe q̄ cāto attribuit̄ denoīatio illius diſpōnis.Et hoc eſt verū in oī genere cauſe:quicqđ dicāt latini ſup hoc:mō ſi argumētū tuum debet valere:deberes ſic argumētari.ſingulare intelligit̄:⁊ phātaſma intelligitur:⁊ ſingulare intelligit̄ ꝑpter phātaſma:ergo phātaſma magis intelligitur.Tamen illa negatur ꝙ phantaſma intelligatur. In hoc caſu ⁊ pro

illo inſtāti.ideo nō valet.vnde ſicut in viſu obiectū videť mediāte ſpecie
B viſibili:non tñ ſequiť ſpeciē illam magis videri:ſic dico in iſto caſu.¶Ad
aliud dicit aliqui ꝙ intellect⁹ magis deuenit ad cognitionē vnius ſingu
laris ꝙ̃ ad cognitionē alteri⁹:ꝑ quāto forti⁹ mouet a phantaſmate vni⁹
ꝙ̃ a phantaſmate alteri⁹:mihi tñ videť ſaluo ſemꝑ meliori iudicio.ꝙ dſtīa
illa quā intellectus facit inter vniuerſale ꝛ ſingulare:ꝙ tale ſingulare non
ſit ſingulare aliqđ ſignatū:ſed eſt ſingulare aliqđ vagū ſtans ſub vniuer
C ſalitate particularizatū.vñ ego video ꝓhm in lib.prioꝝ.vbi docet ſyllo
gizare ex premiſſis vliter ꝛ abſolute:ꝛ diffinit vniuerſalē:particularē:ꝛ in=
definitā ꝓpoſitiones nullā de ſingulari mentionē faciens.video ipſum in
predicamētis vbi de prima ſubſtātia loquiť ſemꝑ exemplificare de indiui=
duo vago:vt de aliquo hoie:ꝛ aliquo boue.Et hoc nō fuiſſet:niſi vidiſſet
ꝙ cū ſyllogizare ſit actus intellect⁹.Et qꝛ intellect⁹ noſter ſingulare iſtud
ſignatū:vt ſignatum eſt:non pōt cognoſcere:cū modus ſibi ꝓprius cogno
ſcēdi ſit huic ex toto oppoſitus.videť mihi ꝙ ſi intellect⁹ noſter intelligit
ſingulare ꝙ hoc eſt in ordine ad vniuerſale quo ad cōueniētiam ꝛ differē=
tiam:ꝛ quo ad vniuerſalitatē:cui ſupponitur tanꝙ̃ pars.Et hoc ſicut vi=
detur mihi:eſt de intētione Commē.tertio de aia cōmē.10.Si bene cōſide=
rentur verba eius:ꝛ ſtante hoc fundamento ſoluiť argumentū Burlei:qꝛ
ipſe imaginatur intellectum deduci ad cognitionē ſingularis ſignati:vt
ſignatū eſt:ꝛ hoc fuit negatū.¶Ad alia que adducebanť ad probandum
ſingulare ꝑ ſe cognoſci ab intellectu:qꝛ imponit ſibi nomen.ꝛ qꝛ format ꝓ
poſitionem iſtam ſortes eſt homo:ꝛ hmōi vnica reſpōſione diciť ꝙ ſortes
vt eſt ſuppoſitum hominis:cognoſciť ab intellectu:ꝛ vt habitudinē hꝫ ad
ipſum vniuerſale:ſub quo cognoſcitur:nō autem inquantum ſortes dicit
mihi indiuiduum ſignatū loco ꝛ tempore.qꝛ vt ſic a ſenſu cognoſcitur.Et
ideo dixit Commē.3.de aia.cōmē.9.ꝙ ſingulare per ſe.i.ſolitarie:ꝛ vt ſigna
tum a ſenſu cognoſcitur:ſed quando conſideratur in ordine:ꝛ in habitu=
D dine ad vniuerſale quo ad alietatē ꝛ ꝯuenientiam:ſic ab intellectu cogno
ſcitur:ꝛ iſta non viderūt moderni ſicut poteris videre.¶Subtilis doctor
primo ſentētiarum diſt.3.q̄one.2.hꝫ ꝙ loquēdo de prioritate originis pri
mo videndū eſt in cognitione actuali quid ſit primo cognitum ab intelle
ctu noſtro:premittit aūt aliqua ſuppoſita.primū ꝙ alius eſt cōceptus ſim
pliciter ſimplex:ꝛ alius eſt cōceptus ſimplex nō ſimpliciter ſimplex.Sim=
pliciter ſimplicē ꝯceptum dicit illū qui nō eſt reſolubilis in quid ꝛ in qua
le:ſicut eſt cōceptus entis ꝛ paſſionū ſuarum ꝛ ꝯceptus vltimarū differen=
tiarum.Conceptus ſimplex nō ſimplr ſimplex:eſt cōceptus qui actu ſim=
plicis intelligētie cognoſci pōt.Et eſt reſolubilis in quid ꝛ in quale.¶Se
cundo ſupponit ꝙ aliud eſt ꝯfuſum intelligere.ꝛ aliud eſt confuſe intelli=
gere.Confuſum em̄ idem eſt qđ indiſtinctuꝫ.ꝛ ſicut duplex eſt indiſtingui
bilitas.ſ.totius vniuerſalis in ſuas partes:ꝛ totius eſſentialis in ſuas par
tes:ita eſt duplex totum confuſum.igitur intelligitur:quando intelligitur
aliquod iſtorum duorū indiſtinctoꝝ.ſ.totum eſſentiale:aut totum vniuer
ſale.Confuſe autem aliquid ꝯcipi diciť:qñ cōcipiť aliquid ſicut exprimiť
per nomen:ſed diſtincte aliquid ꝯcipiť quādo cōcipiť:ſicut exprimitur per
E diffinitionem.¶His ſtantibus ponit duas concluſiones:prima concluſio
talis eſt:in cognitione actuali via originis ꝛ generationis eorum que con
cipiuntur cōfuſe primū actualiter cognitū cōfuſe eſt ſpecies ſpecialiſſima
cui⁹ ſingulare forti⁹ mouet ſenſuꝫ ſiue ſit audibile ſiue viſibile ſiue aliqđ
aliud:et hoc ſuppoſito ꝙ ſingulare non poſſit ab intellectu intelligibili.
iſta concluſio probatur tribus rationibus:et primo ſic.cauſa naturalis

agit ad effectũ ſuũ ſm vltimum potẽtie ſue qñ nõ eſt impedita: igitur ad effectũ perfectiſſimũ quẽ primo põt ꝓducere primo agit. Sed oĩa cõcurrẽtia ad iſtum primũ actũ intel'l's ſunt cauſe mere naturales: q2 ꝓcedũt oẽm actum voluntatis: ⁊ nõ ſunt impedite: vt ptꝫ. ergo ꝓducũt perfectiſſimum effectum quem poſſunt. Ille aũt nõ eſt: niſi cõceptus ſpecie ſpecialiſſime. ſi em̃ aliq̃s alius eſſet ꝯceptus: puta cõceptus cõmunioris alicuius: vl'e eſſet perfectiſſimus in quẽ iſta pñt. Et cũ ꝯceptus illius cõioris ſit imperfectior conceptu ſpeciei ſpecialiſſime: ſicut pars eſt imperfectior toto: ſequeretur ꝙ illa nõ poſſent in cõceptum illius ſpeciei: ⁊ ita nunꝗ͡ cauſarẽt cõceptum iſtum: qđ eſt abſurdũ. ❡ Scđo principal'r ſm Auic. metaphyſica. eſt vltima F
via doctrine. ergo principia oĩum aliarũ ſciẽtiarũ poſſunt cõcipi: ⁊ etiam termini illarum ante principia metaphyſice. Sed hoc nõ eſſet ſi oporteret primo ꝯcipere actualiter cõceptus cõiores ꝗ͡ cõceptus ſpẽrum ſpãliſſimarum: ſic em̃ primo oporteret ꝯcipiens ⁊ hmõi: ⁊ ita metaphyſica eſt prior via doctrine quod eſt abſurdũ. Tertio principal'r: ſi vl'e magis cognitione actuali primo cognoſcerek ꝗ͡ minus vl'e ꝯfuſe. ſequerek ꝙ intellectꝰ magnũ tp̄s apponeret anteꝗ͡ deducek in cognitionem ſpeciei: cuiꝰ ſingulare erit primo ſenſatũ: q2 prius oporteret intelligere oĩa predicata quiditatiua ad G
ipſam anteꝗ͡ ipſam cognoſcat: quod eſt contra experimentũ. ❡ Scđa concluſio principalis eſt iſta ꝙ in cognitione diſtincta magis vl'ia ſunt primo cognita cognitione actuali: ⁊ illis ꝓpinquiora ſunt ꝓora: ⁊ q̃ ſunt remotiora pfectiora ſunt. iſta ꝯcl'o ſic ꝓbak ab ipſo. Nil intelligik diſtincte: niſi qñ intelligunk ea q̃ ſunt in intima rõne eiꝰ ⁊ eſſentiali. Ens aũt includik in rõne eſſentiali cuiuſlibet inferioris ad entis cõceptũ quiditatiuũ: ergo nullus cõceptus inferior diſtincte cõcipi põt nõ concepto ente. Ens aũt nõ poteſt concipi: niſi diſtincte: q2 nõ hꝫ ꝯceptũ niſi ſimpl'r ſimplicẽ: ergo ens eſt primus conceptus q̇ diſtincte concipi põt: cognitione actuali: q2 aliȷ̃ ꝯceptus nõ pñt diſtincte cõcipi ſine eo: ipſum aũt bene ſine aliȷ̃s concipi põt. Et ex hoc infert vnũ pulchrũ ꝙ principia aliarũ ſciarum ſunt per ſe nota ex confuſa ratione terminoꝝ. Et ex metaphĩca ſunt ſcita: ponit inſup ꝛ uas alias cõcl'ones: quaꝝ vna ptinet ad cognitionẽ habitualẽ ſeu eſſentialẽ. ⁊ de primo cognito prioritate pfectionis de quibꝰ nihil ad pñs. Sed in duabꝰ pri H
mis ꝯcluſionibꝰ iam poſitis debes ſcire ꝙ in ſcđa ꝯcl'one: q̃ eſt de cognitione diſtincta oẽs vnanimiter cõuenerũt. ꝙ magis vl'ia ſunt primo cognita: niſi quidã qui de nouo incipit ꝓ͡hari qui oppoſitũ opinak de quo non ſit nobis cure: nã vt ſcribit pħs in primo topi. capi'te. 9. quolibet ꝓferẽte cõtraria opinionibꝰ ſapientũ de quolibet ſollicitũ eſſe ſtultuꝫ eſt. Sed in prima concl'one principes noſtre militie. vꝫ. beatus doctor ⁊ Scotus videnk eſſe diſcordes. Nam ſanctus doctor in prima parte ſumme. q. 85. arti. 3. tenet magis vl'ia in cognitione confuſa notiora eſſe minus vniuerſalibus. Et ideo poſteriores huic opinioni fauẽtes cõſueuerũt reflectere argumenta Scoti que adduxit ꝓ prima cõcluſione cõtra ipſum: prima ratio reflectik ſic: q2 data illa ratione ſequitur ꝙ intellectus prius habebit cognitionem diſtinctam de ipſa re ꝗ͡ confuſam: q2 illa perfectior eſt cognitione confuſa. cum igitur cauſe ꝓductiue vtriuſꝗ͡ cognitiõis naturales ſint: ⁊ naturaliter agant: ⁊ non ſint impedite: videtur ꝙ prius producẽt diſtinctã cogni I
tionem ꝗ͡ confuſam. Quod ſi Scotus dicat ꝙ ante diſtinctam cognitionẽ neceſſe eſt intellectum prius diſponi per cognitionem confuſam: a pari dicam ſibi ꝙ intellectus anteꝗ͡ habeat cognitionem confuſam ſpecie ſpecialiſſime: oportet ipſum prius diſponi per confuſum conceptum generis et aliorum vniuerſalium. Et ſic ſoluunt pro vtroꝗ͡: ⁊ magis pro Thoma di-

centes aliquid eſſe diſpoſitũ ad receptionẽ alicui⁹ forme cõtingit dupliciter
ter poſitiue ⁊ puatiue.¶Priuatiue aliqđ ſubiectũ eſſe diſpoſitũ:qñ non
hʒ cõtrariũ reſpectu forme inducẽde:⁊ ſic diaphanũ dr̃ eſſe ſumme diſpoſi
ta ꝑ receptione luminis.Et ſic intellect⁹ noſter etiã eſt diſpoſitus ad oĩa
intelligibilia:cũ ſit oĩa fieri.3.de aĩa.tex.cõ.5.⁊.14.⁊.17.¶Alio modo ali
quid dicit eſſe diſpoſitũ poſitiue ꝑ inductione alicui⁹ forme.Et hoc eſt in
caſu quo vna forma nõ põt induci in aliquo ſubiecto: niſi prius inducta
aliqua priore:ſicut dicim⁹ ꝙ aer anteꝙ̃ recipiat coloris ſpecies:neceſſe eſt
ipſum diſpoſitũ eſſe p lumẽ.ſicut patet ſcđo de aĩa.com.67.Et ſic materia
prima anteꝙ̃ recipiat formã minus vniuerſalẽ:opʒ eam prediſponi ꝑ vni
L uerſalẽ.primo meta.17.cõ.Sic etiã dicũt de intellectu ꝙ anteꝙ̃ recipiat
minus vl'e:opʒ eũ prius recipere magis vl'e.Et tunc ad formã argumenti
dicũt:ꝙ maior illa ſic dʒ gloſari.agens naturale debite applicatũ paſſo ⁊ et
nõ impeditũ ꝑducit effectum perfectiſſimũ quẽ põt.verum eſt ſi illud paſ
ſum fuerit priuatiue ⁊ poſitiue diſpoſitum ꝑ recipienda illa forma.Et tũc
minor negat in hoc ſenſu:lʒ eñ intellectus poſſibilis priuatiue diſpoſi
tus ſit ꝑ receptione cõceptus ſpecifici nõ tñ poſitiue diſpoſitus eſt anteꝙ̃
vniuerſaliores conceptus recipiat.⁊ ſi querat ab eis.vnde ſit hoc.dicunt
iſtud prouenire ex eſſentiali ordine exiſtente inter iſtos conceptus qui ita
M ſe habẽt ꝙ poſterior non poteſt induci nõ inducto priori ⁊ vniuerſaliori.
¶Secundum argumentũ Scoti reflectum:qr a parte ego dicam ſibi librum
de celo precedere via doctrine librum philoſophorũ.ſi ipſe teneat conceptũ
ſpeciei ſpecialiſſime notiorẽ eſſe conceptu generico.Et ideo ad argumen
tum Scoti dicentis:ſi magis vniuerſalia eſſent primo cognita in cognitio
ne confuſa actuali:tunc metaphica via doctrine precederet alias ſciẽtias.
dicunt concedendo totum.vnde diſtinguũt de metaphica.quedã eñ pars
ſui conſiderat de ſenſibilibus:⁊ quedã de abſtractis:⁊ tunc dicũt metaphy
ſicam quo ad illam ſui partem:que de ſenſibilibus tractat precedere oẽs
alias ſcientias via doctrine.Et quo ad illam partem in qua pertractat de
abſtractis ſubſtantijs:dicunt illam via doctrine vltimam eſſe:⁊ ſic conſue
N uerunt gloſare auctoritatem Auicẽ.⁊ Auer.6.meta.cõ.3.dicẽtium diuinã
Scientia ſcientiam eſſe vltimã via doctrine.Iſta reſponſio non eſt vera:nec eſt de in
diuina. tentione ſancti Thome:nam cum denominatio fiat a ſuperabundanti:cũ
maxima pars metaphyſice de ſenſibilibus pertractet.minima autem parti
cula eius de abſtractis.nam ſolum in.12.metaphice incipit de eis pertra
ctare.a tex.cõmenti.29.vſqꝫ in finem:ſed totum precedẽs:⁊ omnes alij pre
cedentes libri de ſenſibilibus ⁊ tranſcendentibus per indifferentiam ſe ha
bentibus ad materialia ⁊ immaterialia pertractat.Ergo ſequitur ꝙ abſo
lute concedendum eſſet diuinam eſſe priorem via doctrine:⁊ ſm quid poſte
O riorem:qđ eſt abſurdum.¶Amplius falſum eſt quod dicunt ꝙ metaphyſi
ca quo ad illam partem que de ſenſibilibus agit ſit via doctrine prior.nam
Ariſto.in ſcđo metaphy.in tex.commen.6.vbi probat non eſſe proceſſum
in infinitum in cauſis mouentibus facit rationem:que motui innititur:et
que naturalem cognitionem preſupponit:ſicut ſcribit ibi Commenta.ſi
Plato. militer.7.metaphyſice.vbi impugnat ideas Platonis quando probat:ꝙ
non ſunt ponende propter eſſe generationis.dicit ꝙ hoc eſt:qr nõ poſſunt
materiam tranſmutare.nam tranſmutatio omnis fit per contactum.talis
autem fit ratione q̃titatis.contingentia enim.5.phyſi.22.ſunt quorũ vlti
ma ſimul ſunt.vnde patet inſpicienti.commen.28.⁊.31.illius ſeptimi:ꝙ ta
les rationes preſupponunt ſcientiam materialem.Similiter illud non eſt
Thomas de intentione ſancti Thome.Nam in prohemio metaphyſice in lectione

ſecunda ſuper illo paſſu phi.vniuerſalia ſunt difficillima ad cognoſcendū dubitat cōtra philoſophum:q ⁊ vt inquit videt̄ cōtradicere ſibi phs in pri phyſicorum tex.cō.3.⁊.4.vbi oppoſitū videt̄ tenere.vȝ.ꝙ vniuerſalia ſunt nobis primo nota.Et ſoluendo dicit.ꝙ vniuerſalia in cognitione incom=plexa ſunt notiora nobis minus vniuerſalibus.vnde cum vniuerſaliſſimū omnium ſit ens et res:ideo iſta prima cognitione concipiuntur iuxta il=lud Auicen.Ens ⁊ res prima impreſſione imprimunt̄ in anima noſtra.vnde ſicut in eſſe nature prius eſt animal q̄ homo: cum natura de imperfe=cto ad perfectum procedat:ſic etiam eſt apud intellectum noſtrum in co=gnitione prima prius concipitur animal q̄ homo:ſed in cognitione com=plexa:⁊ in inueſtigatione naturaliū proprietatum ⁊ cauſarum.prius ſunt nota minus communia:eo ꝙ per cauſas particulares que ſunt vnius ge=neris ⁊ ſpeciei:peruenimus in cauſas vniuerſales.Et ſic patet ſm̄ viaȝ ſan=cti doctoris ſolutio ad ſecundum argumentum Scoti probantis metaphy=ſicam in via doctrine precedere reliquas ſcientias. ¶Dico ꝙ licet Thomas in cognitione quo ad ſimplicem apprehenſionem terminorū tenuerit ma=gis vniuerſalia eſſe notiora minus vniuerſalibus. Tamen hoc non tenet in cognitione ꝑ diſcurſum habita:qualis eſt cognitio metaphyſica:⁊ alia=rum ſcientiarum.Et hoc patet in inductione in qua a ſingularibus tanq̄ ex precognitis deuenimus ad vniuerſalia.ſicut patet in primo poſterioꝝ. ad principium.et hoc videtur eſſe de intentione Auer.primo phyſicorum in commen.5.vbi verbum illud in textu.3.Sunt autem nobis prius nota confuſa magis.dupliciter exponit:et in ſecunda expoſitione dicit:ꝙ ꝑ con=fuſa magis exponi poteſt ipſum ſingulare:quod licet non ſit principium ſcientie:eſt tamen principium inquiſitionis vniuerſalis:quod eſt princi=pium artis et ſcientie.Et ſecundum primam expoſitionem per cōfuſa ma=gis exponit ſpecies:⁊ quomodocūq; ſit:patet ꝙ ibi loquitur de via doctri=ne:que eſt cognitio habita per demonſtrationem ſigni:ſicut ipſe habet in expoſitione tex.commenti.21.Et ita ſm̄ Auer.videtur ꝙ in cognitione ha=bita per diſcurſum non eſt neceſſarium a magis vniuerſalibus ſemper inci=pere quo ad viam doctrine.Sic igitur ad ſecundum Scoti dictū ſit. ¶Ad tertium argumentuȝ Scoti dicentis ſi magis vniuerſale eſſet primo notū. tunc intellectus magnum tempus apponeret anteq̄ deueniret in cognitio=nem ſpeciei ſpecialiſſime:dicunt retorquendo argumentum contra Aucto=rem:quia a pari ſequeretur ꝙ ſi ſpecies ſpecialiſſima eſſet primo nota:ſic intellectus magnum tempus apponeret anteq̄ deueniret in cognitionem generis generaliſſimi vel ipſius entis.patet cōſequentia.nam eadē eſt via ab Athenis Thebas:⁊ a Thebis ad Athenas.Et ideo ſoluentes dicunt.ꝙ intellectus aliquando magnum tempus apponit anteq̄ deueniat in co=gnitionem ſpeciei ſpecialiſſime.Et hoc in caſu quo non eſt informatus ꝑ ſuperiores ⁊ vlteriores conceptus: ſed q̄primum tales conceptus habuerit ſtatim deducitur in cognitionem ſpeciei:hec communiter et paſſim dicun=tur contra Scotum.Et ad argumenta ſua he ſolutiones ſunt famoſe.

P Scotus. Q

¶Alia opinio famoſa ſatis eſt opinio cui ſuſtentatur ſanctus Thomas in prima parte ſumme.queſtione.85.arti.3.vbi habet.ꝙ in cognitione no=ſtri intellectus duo oportet conſiderare:vnum ꝙ noſtra cognitio intellecti=ua aliquo modo a ſenſitiua primordium ſumit.Et quia ſenſus eſt ſingula=rium:intellectus vero vniuerſalium.Neceſſe eſt quod cognitio ſingulariū quo ad nos prior ſit quam cognitio vniuerſalium.ſecundo oportet conſi=derare ꝙ intellectus noſter de potentia ad actum procedit:omne autē qđ procedit de potentia ad actum prius peruenit ad actum incompletuȝ qui

Opinio. R

eſt medius inter potentiam ⁊ actum:q̄ꝫ ad actum perfectū. Actus aūt per-
fectus ad quē peruenit intellectus eſt ſciētia cōpleta per quā diſtincte ⁊ de
terminate cognoſcunt̄ res. Et iō anteq̄ꝫ intellectus ad talē cognitionē deue
niat ex pura negationis ignorantia neceſſe eſt ipſum deuenire prius in co-
gnitionē aliquā in qua res ſub cōfuſione quadā ⁊ in vniuerſali cognoſcū
S tur. Et iō cōcludit:ꝙ cognitio alicuius vniuerſalis cōfuſa mediat inter pu-
rā potētiam ⁊ actū purū ⁊ diſtinctū. ⁊ vult ꝙ primū cognitum cognitione
cōfuſa ſit magis vniuerſale loquēdo de actuali cognitione. ⁊ q̄ʒ ſenſus etiā
exit de potētia ad actum ꝯſimilē ordinē etiā in ſenſu ponit. vñ ſm ſenſum
prius iudicamus:⁊ ſm tēpus ⁊ ſm locū aliquid magis cōmune q̄ꝫ aliquid
minus cōmune. ſm tēpus quidē:nam pueri vt inquit phs.1.phyſi.tex.com
mē.5.prius appellant oēs viros patres:⁊ omnes feminas matres: q̄ poſte-
rius autem determināt vnūquodq̄ꝫ. ſm locum autem:quia prius cōprehē-
dimus aliquem venientem a remotis eſſe corpus q̄ꝫ animal:⁊ prius qḋ ſit
Iuſtitia. animal q̄ꝫ homo:⁊ prius ꝙ ſit homo q̄ꝫ hic homo:puta Callias vel Plato.
¶ Cōtra iſtam opinionē que cōmuniter teneri ſolet etiā ab Auer. inſtatur
ſic. primo quātum ad primam rationem in qua dr̄ ꝙ intellectus prius de-
uenit ad actum mediū q̄ vniuerſalis eſt:⁊ imperfectus q̄ꝫ ad actum cōple-
T tum:quero aut iſte trāſitus ſit per oīa media:aut per aliqua ſic:⁊ per ali-
qua non:nō poteſt dici primū:q̄ʒ hoc eſt impoſſibile. nam teſte pho.7.me-
ta.tex.cōmē.28. Plura genera rerum ſunt innominata ⁊ incognita nobis:
nec poteſt dici ſcōm q̄ʒ nō eſt maior ratio de vno q̄ꝫ de alio:cū vnūquodq̄ꝫ
iſtorum eque bene habeat rationem medij inter extrema ſicut aliud. Ratio
igitur iſta innixa rationi medij inter extrema nō videtur efficax:⁊ cōfirma
tur:quia iſte ordo:aut eſt eſſentialis:aut accidentalis. ſi accidētalis: cum
omne accidentale remouibile ſit ⁊ ſine contradictione ſeparari queat. ſequi
tur ergo ꝙ intellectus poſſet habere indiſtinctum ſpeciei conceptum non
habitis alijs cōceptibus ſuperioribus:qḋ ipſe hʒ pro inconuenienti. ⁊ ſi eſt
eſſentialis:tunc ſequitur ꝙ intellectus per omnia iſta media tranſibit an-
teq̄ꝫ deueniat in extremum:quia in eſſentialiter ordinatis quicquid per ſe
competit vni per ſe competit alteri. Et ideo ſi vni mediorum eſſentialiter
competit ꝙ intellectus prius deueniat ad illud q̄ꝫ ad extremum:ſi ordo in
Actus. omnibus medijs eſſentialis eſt:ſequitur ꝙ ita erit in omnibus reliquis:
qḋ tamen falſum eſt:⁊ contra phm. ¶ Amplius. actus eſt ratio cognoſcēdi:
ſed minus vniuerſale:⁊ precipue conceptus ſpeciei ſpecialiſſime plus ha-
bet de actu q̄ꝫ conceptus generis. Ergo ſequitur conceptum ſpecificū eſſe
V primo notum. Maior eſt phi.9.meta.tex.commen.20. Et minor eſt Porphy
rij in cap. de differētia dicentis. Differentia eſt quo ſpecies abundat a ge-
nere:⁊ per conſequens plus actualitatis includit ſpecies q̄ꝫ genus. ¶ Am-
plius ſi intellectus prius cognoſcit magis vniuerſale q̄ꝫ minus vniuerſa-
le:aut hoc eſt merito intellectus:aut hoc eſt merito obiecti:aut hoc eſt meri
to ordinis exiſtentis inter conceptus obiectales ipſius intellectus: non po
teſt dici ꝙ hoc ſit merito intellectus: quia aut hoc eſt reſpectu intellectus
poſſibilis:aut hoc eſt merito intellectus agentis. non poteſt dari primum:
quia intellectus poſſibilis eſt omnia fieri. ⁊ eſt pura potentia intelligibi-
lium omnium in qua nihil eſt diſtinctum:nō etiam eſt ex parte intellectus
agentis:quia ipſe eſt oīa facere per indifferētiam ſe habēs. ſicut patet.3.de
anima.tex.commen.17. Nec eſt merito obiecti in ſe:quia obiectum ſi immu
tat intellectum:hoc eſt inquātum eſt actus vel actu participans:modo ſtat
minus commune plus actualitatis habere q̄ꝫ magis commune:ſicut in ſe-
quentibus oſtendetur. non etiā eſt hoc merito ordinis:quia ordo iſte aut

eſſet eſſentialis aut accidentalis:ꝛ quodcunqꝫ datuꝫ fuerit deducatur vt ſu
pra.¶Amplius.ꝛ eſt argumentum quod elicitur ex dictis Scoti in queſtio x
ne propria de hac materia ſuper primo ſententia.diſtinctio.3. queſtione.2.
Si magis vniuerſale eſſet primo cognitum cognitione confuſa ꝛ actuali:
ſequitur ꝙ conceptus entis eſſet primo cognitus cognitione cõfuſa. conſe=
quens eſt falſum:quia conceptus entis non poteſt confuſe concipi: ſed ſo=
lum diſtincte.nõ eñ habet aliquid per quod poſſit ſciri : ꝛ aliquid ꝑ quod
poſſit ignorari:cum ſit ſimpliciter ſimplex.cõſequẽtia clara eſt de ſe:nã in=
ter omnes cõceptus:conceptus entis vniuerſaliſſimus eſt.¶Amplius.ꝛ eſt
argumẽtum eiuſdem:illud qđ eſt difficilioris abſtrationis eſt difficilioris
cognitionis.Sed conceptus genericus eſt difficilioris abſtractionis con=
ceptu ſpecifico:ergo. Tunc vltra que ſunt difficilioris cognitionis poſte=
rius cognoſcuntur.Conceptus generici ſunt difficilioris cognitionis con
ceptibus ſpecificis:ergo poſterius cognoſcuntur.Minor prioris ſibi pro=
batur auctorite Boetij dicentis.ꝙ ſpecies eſt tenuis ſimilitudo indiuiduo Y
rum.et genus magis tenuis ſpecierum.Et per conſequens difficilior eſt ab Boetius.
ſtratio generis ꝙ̃ ſpeciei.¶Amplius.quod habet rationẽ totius eſt prius
notum:eo ꝙ habet rationem partis.ſicut colligitur ex intentione philoſo=
phi in primo phyſico.tex.commẽ.4.Sed ſpecies ſpecialiſſima reſpectu ge
neris ꝛ differentie habet rationem totius:cum ſpecies ſit quoddam totum
compoſitum ex genere ꝛ differentia ſicut dicit Commentator primo phyſi
co.commen.5.Ergo ſpecies videtur habere rationem prius cogniti confu=
ſe.hec ſunt que contra hanc viam obijci ſolent.

¶Dico ꝙ iſta queſtio eſt multũ difficilis:quia vbi ſubtilis doctor diſcre=
pat a beato doctore difficile eſt videre veritatem: conabor tamen oſtende= Opinio
re veritatem in hac materia ꝗ̃tum mihi poſſibile fuerit.Et propter hoc de propria.
bes ſcire aliqua que ſunt tanqꝫ radices: et ſuppoſitiones in diſſolutione
iſtius queſtionis.Prima radix eſt iſta.ꝙ intellectio noſtra que communi=
ter contingit nobis:ortum habet a ſenſu:hoc eſt de intentione philoſophi
tertio de anima.text.commen.20.et.39.vbi habetur quod ſine intellectu
paſſiuo:qui:vt exponit ibi Commentator: cogitatiua virtus eſt: nihil in=
telligit anima.Et ideo dixit.39.tex.primi quidem intellectus quid differẽt:
vt non phantaſmata ſint?Et ſoluendo reſpondit:aut neqꝫ hi phantaſma=
ta:ſed non ſine phantaſmatibus.Secunda radix eſt iſta.quod cum intelle=
tus duplex ſit pro nunc agens.ſ.ꝛ poſſibilis alter eſt omnia fieri: alter eſt
omnia facere.3.de anima.text.commen.17.Et quia intellectus poſſibilis
nullam aliam habet naturam:niſi hanc ꝙ poſſibilis ſit qui vocatur anime
intellectus.ibidem tex.commen.5. Inde ſequitur ꝙ cum ens in potentia
non deducatur ad actum:niſi ab aliquo ente in actu.9.metaphy.tex.com.
13.inde ſequitur ꝙ illud quod intelligitur ab intellectu noſtro:intelligi=
tur ſm ꝙ eſt in actu.Et iſta eſt clara ſententia Ariſt.9.meta.tex.cõ.20.vn=
de debes ſcire ꝙ intelligibilitas ſm doctrinam Ariſt.ꝛ Auer.eſt paſſio pri=
mo per ſe competens enti in actu quatenus ens actu:non autem eſt paſſio
primo cõpetens enti inquantum ens eſt.Et hoc demonſtraui alias ſic. illa ẽ
paſſio primo competens alicui que competit illi ratione illius.itaqꝫ ꝙ poſito
illo ponatur immediate talis paſſio:ꝛ illo primo remoto primo remouea=
tur illa paſſio ſm doctrinam Ariſto.primo poſterio.in.c.de vniuerſali. Sꝫ
actualitas eſt hmõi reſpectu intelligibilitatis.quia poſita illa mediate po=
nitur intelligibilitas.nõ eñ eſt dare ens actu qđ non ſit intelligibile. ſſir
remota actualitate ab aliquo remanente qualibet alia rõne priori illud nõ
eſt intelligibile: ſicut eſt de materia prima ſm ſe. et ſolitarie conſiderata:

que licet vt ſic ens ſit:non tamē intelligibilis eſt ſm v iam ariſto.7.meta.
tex.cōmē.35.vbi habet ꝙ materia ſm ſe eſt ignota.Et tñ mā eſt ens.nec
valet ſi dicatur:vt quidam dicere conſueuerunt.ꝙ hoc intelligitur quan-
tum ad actum non quantum ad potentiam.Nā philoſophꝰ p̄rlo phyſico.
tex.commēti.69.habet ſubiecta quidē nā ſcibilis eſt per analogiā ad for-
mam.vbi loquitur philoſophus quo ad potētiam ⁊ aptitudinē neduȝ quā-
tum ad actum.⁊Cōmētator ibi in cōmē.d.Et iſta natura ſubiecta per ſe nō
B potest intelligi per ſe:cum non ſit aliquid in actu habens quiditatem.Ec-
ce quomodo Cōmētator nedum negat actum verum ēt potētiam ad hoc
ꝙ materia intelligibilis ſit per ſe ⁊ ſolitarie conſiderata.⁊ hoc non pp aliā
cām:niſi qꝛ non habet quiditatem in actu:ergo actualitas eſt prima ratio
intelligibilitatis tam ſm actum ꝙ ſm potentiam.¶Amplius Commenta-
tor.4.phyſi.commen.16.dicit ꝙ materia non poteſt intelligi ſine forma.
¶Amplius Commentator.12.meta.cōmen.14.dicit loquendo de prima
materia.Iſta natura qꝛ nō hȝ formā.ideo nō hȝ intentionē intellectaȝ ab
ea:ecce igitur ꝙ remota actualitate ab aliquo remanente in illo entitate:
remouetur intelligibilitas nedum actu verum etiam potētia:quod etiam
ratione demonſtratur.Nam eiuſdem eſt potentia cuius eſt actus ſubiecti-
ue loquendo ſicut colligitur de intentione philoſophi in lib.de ſomno ⁊ vi-
gilia.per hoc enim probat ibi.ꝙ cum actus ſentiendi ſit cōpoſiti:ſic etiā et
potentia erit in compoſito tanꝙ in ſubiecto.ſi igiť mā vt ens preciſe ⁊ ſoli-
tarie cōſiderata pōt intelligi ſm potētiā:non erit inconueniēs ꝙ ēt hȝ actū
intelligať.¶Amplꝰ Cōmētator.3.ph.cō.15.ex intētione philoſophi.dicit
B motum eſſe diſſimilis cognitiōis pp imꝑfectionē ſue nature pp ipm habe-
Argumē- re cōicationē cū potētia.Et ꝯſiľe dicit de tpe ⁊ numero.4 ph.co.131.argua-
tum. tur ergo ſic.oppoſitoꝝ primi:⁊ per ſe effectus ⁊ ꝓprietates ſunt oppoſite.
ſed ꝓprietas p̄mo ⁊ per ſe inſequēs potētiā eſt occultatio.ergo ꝓprietas
p̄mo ⁊ per ſe inſequēs actū eſt manifeſtatio:⁊ cōfirmať p auer.imo p ari.in
2.meta.tex.com.2.qui duplicem difficultatis cām in ītellectione aſſignat.
vnam ex parte obiecti:aliam ex parte potētie.Et Cōmētator ibi.in cō.di-
cit.ꝙ difficultas in cognitione rerum materialiū eſt ex parte ipſaꝝ:qꝛ nō
ſunt actu intellecta:ſed potētia intellecta:cū includāt mām que radix ē po-
tentialitatis:que eſt ratio oppoſita agendi tam in actione reali quaȝ ſpi-
rituali:cum forme ſit agere.ex.2.de generatione.53.⁊.3.phy.17.⁊.12.met.
30.⁊.9.meta.20.ꝙ ſi quis inſtare voluerit ens eē primū intelligibilitatis
ſubiectum auctoritate philoſophi.4.meta.tex.cō.4.vbi hȝ.ꝙ res ſicut ſe
habet ad eſſe:ita ſe hȝ ad veritatem:dicemꝰ ſibi hoc verū eſſe:ſed aduertāt
iſti ꝙ ens dicitur de ente in actu ⁊ de ente in potentia analogice.⁊ tunc ſen-
ſus eſt iſte:ꝙ ſi aliquod fuerit ens actu illud eſt primo intelligibile.ſi aūt
aliquid eſt ens in potentia illud potentia eſt intelligibile rōne qua actu ꝑ-
ticipat.nunꝙ enim intelligibilitas enti in potentia tribuiť.niſi ratione en-
tis in actu tanꝙ ratione illius ad quod primo ⁊ per ſe cōſequiť intelligibi-
litas.vnde Commentator.9.meta.cō.20.ſcribit ꝙ intelligere quod eſt in
potentia non venit ad actū:niſi per aliud intelligere quod eſt in actu.Et
hoc non eſt dubium.immorari enim ſuper hoc eſt ſuperfluum.dicat Scotꝰ
et moderni quicquid velint:iudicio meo iſta fuit indubitata auer.ſenten-
tia ꝙ intelligibilitas eſt prima paſſio entis in actu non entis:niſi eo mo-
do quo riſibilitas diceretur paſſio animalis.Stantibus ergo iſtis radici-
bus tanꝙ veris manuducam intellectum tuum ſtatim in cognitionem ve-
ritatis.Dico ꝙ ſi volumus videre quod ſit primum cognitum in cognitio-
C ne confuſa:opȝ recurrere ad ſenſum.Nam illud ſicut mihi videtur eſt pre-
cipuum

ctpuum fundamentũ ſuper quo fundat Auer. in hoc prologo primi phyſi.
inq̃t cõm. 4. 7 5. cõmentis. q cã pp quam via doctrine ſunt nobis nota cõfu= Lector.
ſa magis: 7 cã ppter quã magis vlia ſunt notiora ſuis ſpeciebus ex quib⁹
cõponuntur: 7 cã pp quã nomina ſpecieꝝ ſunt notiora ſuis ptibus diffinic
tib⁹ apud intellectũ: eſt: q2 ſingulare qð eſt quoddã totũ eſt cognitũ apud D
ſenſum pri⁹ ſuis ptibus. Si igitur inſpiciamus ad iſtã radicẽ: videbim⁹ in Totum.
de pullulare iſtã veritatem: 7 eſt: q ſenſui: vt in pluribus accidentia vniuer
ſaliora ſunt notiora ſibi: 7 ſm tempus 7 ſm locũ accidentibus minus vni=
uerſalibus. ſm locum quidẽ: nam vt ait Themiſtius ſup expoſitione tex.
commen. 4. primi phy. in ſenſibilibus videre licet accedentis procul aĩalis
celerius totum corpus: q̃ caput: aut manum: aut partem aliquã cõprehen=
di. eodem modo promptius eſt dicere id qð patet eminus animal eſſe q̃ ho
minem: ita 7 in his quorum rationes querimus vniuerſalia atq; cõmunia
manifeſtiora ſunt nobis q̃ proxima 7 particularia. ſm tempus vero: q2 vt E
h3 phus in tex. pueri primo appellant omnes viros patres: 7 omnes femi=
nas matres: tanq̃: vt inquit ibi Themiſtius: qui matrem 7 feminam perin
de ac communia quedam vocabula prius cognoſcant. Sed vbi vegetiori=
bus ſenſibus fuerint diſpoſiti ad minus communia accedunt. Recte igitur
dixit Auer. q et hoc q indiuiduum demonſtratum notius eſt apud ſenſu3
q̃ ſue partes: eſt cauſa in hoc: q2 illa duo tota ſunt notiora apud intellectũ.
Et confirmatur hoc. r3. q accidentia vniuerſaliora: vt in pluribus notio=
ra ſunt nobis: nam vt ſcribit Commentator. 8. phy. 7 primo celi vtrobiq;.
commen. 22. Experimentum ſermonum verorum eſt: vt concordent ſenſa=
tis: videmus q ſi aliqua planta vel aliquis lapis precioſus alicui oſtenda
tur. primo iudicabit illud vel plantam vel lapide3 eſſe in genere: quale au
tem ſit vnumquodq; iſtorum in ſpecie dignoſcere non poteſt: 7 hoc nõ eſt
propter aliam cauſam: ſicut mihi videtur: niſi quia accidentia generis no F
tiora ſunt ſenſui accidentibus ſpeciei. Et ideo cum intellectus noſter in in=
telligendo imitetur ſenſum a pari videtur q conceptus generans illius la
pidis vel plante prius percipiatur ab intellectu q̃ conceptus ſpecificus: q̃
adhuc ſenſui ignotus eſt. quid enim prohibet in illo priori conceptu3 illũ
intellectui innoteſcere non video. Quod ſi in aliquo caſu contingeret acci
dentia inſequentia ſpeciem 7 naturã minus communem notiora eſſe acci=
dentibus inſequentibus naturam magis communem. dico q loquendo de
cognitione confuſa actuali quicquid ſit de habituali prius intellectus per
cipiet conceptũ ſpecificum q̃ conceptum genericu3. Et hoc ſicut mihi vide
tur: nullus ſani capitis negare poteſt. Nam ſm phm. 7. meta. tex. commen.
2 3. Sunt aliqua genera intermedia innominata. aliquod enim eſt genus
proximum equo 7 aſino quod innominatum eſt. Et non eſt dubium q acci
dentia inſequentia naturas ſpecificas iſtoru3 ſc3 equi 7 aſini notiora ſunt
accidentibus inſequentibus tale innominatum genus: ſtante igitur cogni
tione illorũ in ſenſu talia poſſunt agere in intellectu mere naturaliter quo
ad primam immutationem. Et in illo inſtanti accidentia magis vlia non
agunt in intellectum: cum per caſum ſint ſenſui ignota: ergo in illo priori
in quo iſta ſunt nota 7 illa ignota ſtat iſta immutare intellectum qui de ſe
eſt oĩa fieri anteq̃ accidentia vliora ſint ſenſui nota. non enĩ eſt ibi actio
aliqua ſubiacens imperio voluntatis que retinere poſſit obiectum minus
commune non agere: niſi prius obiectum magis cõmune agat. Nam obie
ctum relucens in phantaſmate naturaliter agit in intellectu3. Et aptũ natũ
eſt ad immutationem intellectus quo ad cognitionem ſui: 7 non alterius: G
ſicut quilibet ſani capitis ſcire põt. Quia ex philoſophantibus antiqs ne=

garet mihi equi ⁊ aſini cōceptū prius intellectui inoteſcere conceptu ḡnis
innoiati in quo iſta ꝯueniūt: Nō igit̄ ꝙ prius aliquid inoteſcat intellectui
non eſt: qꝛ illud alio ſit magis cōe abſolute: ſed requirit̄ ꝙ ſit magis ſenſa
Intellꝰ. tū: qꝛ intellectꝰ noſter in intelligēdo depēdet a ſenſu: ſi igitur qñꝗ ꝯtigerit
minꝰ cōe eſſe magis ſenſatū magis cōi: nō video quo ad actualē cognitio
nē quicqd ſit de habituali quin minꝰ cōe in hoc caſu prius intelligat̄ ab
intellectu ꝗ̄ magis cōe. Et iſta eſt ſnīa phi ſine dubio. vnde in ſexto topi. c.
4. dicit ꝙ corpꝰ eſt magis notū quo ad nos ꝗ̄ ſuperficies: ⁊ ſupficies ma-
gis ꝗ̄ linea: qꝛ magis ſub ſenſu cadunt. Secus aūt eſt quo ad nām. Et ſi
Subtilis doctor habuerit iſtū ſenſum: ſicut ꝑtendūt verba eiꝰ: credo opio
nē illam verā eſſe. Nec ſancto doctori repugnabit quātū ad hoc. Nā ipe di
cit ꝙ conceptꝰ ſpēi cuius ſingulare fortiꝰ mouet ſenſum eſt primo cogni-
tus ab intellectu. ſed moderni ſequaces volunt ſuſtinere iſtam viā vl'r ſicut
ſequaces ſancti Thome vl'r volūt tenere ꝙ magis vl'ia ſunt notiora. Sed
nos mediādo inter iſtas duas vias dicimꝰ. ꝙ qñꝗ vl'ia ſunt notiora mi-
nus vl'ibus. ⁊ hoc qñ eis fuerint magis ſenſata: ⁊ qñꝗ ꝯtingit oppoſitum
vz. ꝙ minꝰ vl'ia ſunt primo cognita. ⁊ hoc qñ illa fuerint magis ſenſata ma
b gis vniuerſalibꝰ. ¶ Sed ꝑꝑ quid eſt ꝙ cōiter dicit̄ magis vl'ia notiora eſſe
Alia. minus vl'ibus. Dico ꝙ quia in pluribus contingit accidentia ſingulariū
ipſorum magis vniuerſalium eſſe magis ſenſata accidentibus ſingulariū
minus vniuerſaliū: ⁊ qꝛ denominatio fit a ſuperabūdanti: ideo hoc contin
git: tamen iſtud non eſt vl'r verum. ſicut quidam ꝯterui ſuſtinere volunt:
ſciant iſti propoſitiones naturales non ſemper verificari vniuerſal'r: ſuffi
cit quandoꝗ eas verificari. vt in pluribꝰ. Eorū enim que nā fiunt: quedā
ſūt ſemper: ⁊ quedam frequenter. Radix igitur iſtius veritatis fuit ſenſus
ſicut vidiſti. Et hoc erat ꝙ Commentator in hoc prologo plerūꝗ ad hanc
radicem aſpiciens dicebat ꝙ rō ꝓpter quā vl'e qđ eſt quoddā totū notius
eſt apud intellecum: eſt: qꝛ particulare quod eſt quoddam totum eſt notiꝰ
Rñſio. apud ſenſum. ¶ Ad queſtionem ergo querentē vtrum magis vl'e notiꝰ ſit
minus vl'i cognitione confuſa ⁊ actuali: non eſt ſimpl'r rñdendum: qꝛ que-
ſtio multiplex eſt: ſed debemus diſtinguere: qꝛ aut cōparat̄ magis vl'e ad
minus vniuerſale: vt eſt quoddā totum: ⁊ minus vl'e eſt pars magis vl'is:
aut cōparatio talium eſt cōuerſo modo: ita. ſ. ꝙ magis vl'e conſideretur: vt
eſt pars minus vl'is: qđ accidit vniuerſaliter qñ minus vl'e conſideratur:
vt eſt diffinitum quoddam ⁊ confuſum ⁊ totius rationem habens: ⁊ minꝰ
vl'e: vt eſt diffiniens: ⁊ eſt pars diffinitionis eius: ſi primo fiat comparatio
diſtinguendum eſt adhuc: nam aut ſingulare magis vniuerſalis eſt ma-
gis ſenſatum ꝗ̄ ſingulare minus vniuerſalis: aut econtra. ſi ꝑmum ſic ma
gis vl'e eſt notius prius intellectu ꝗ̄ minus vl'e. Si detur autem oppoſi-
tum. dico tunc ꝙ minus vl'e eſt notius magis vniuerſali: ſi aūt cōparatio fue
rit inter magis vl'e et minus vl'e: vt vnum eſt diffiniens: ⁊ aliud diffinitum
dico ꝙ in prima cognitione actuali ⁊ confuſa prius occurrit intellectui mi
nus vl'e: quod eſt quoddam totum ꝗ̄ magis vl'e: quod eſt pars eius: vt ſic.
et ratio iſtius eſt. qꝛ particulare quod eſt quoddā totum priꝰ inoteſcit ſen
ſui ꝗ̄ ſue partes: vnde ſiquis ingrediatur in aliquā domum prius occur-
rit ſibi tota compoſitio ꝗ̄ partes eius. ſic nomina ſpecierum diffinitarū
que confundunt in ſe pates ex quibus componuntur notiora ſunt nomi
nibus partium diffinientium: ⁊ hoc voluit Ariſto. ꝑmo phyſi. tex. cōmen.
5. et Themiſtius ibi in commento. ⁊ hoc ſentit ēt ſanctus Doctor in ꝑma
3 parte ſumme. q. 85. ar. 3. Et in expoſitione iſtius prologi: vbi ipſe ſoluit cō
tradictionem philoſophi in tex. 3. ⁊. 4. ex vna parte: ⁊ in tex. 5. ex alia parte:

Sicut igitur ſenſus prius fertur in totum ꝙ̃ in partes:et prius in confuſam
cognitionē ꝙ̃ in diſtinctā.ſic prime cognitiōis nālis noſtri intellect⁹ ordo
eſt:vt prius in nomē diffiniti ſe transferat ꝙ̃ in noīa diffinientiū:⁊ pri⁹ co
gnitionē q̄d noīs que cōfuſa eſt attingit ꝙ̃ attingat diffōnē q̄d rei q̄ diſtin
cta eſt.Recte igitˀ diximˀ ꝙ radix ducens nos ad veritatē iſti⁹ q̄ōnis ſēſus
eſt:⁊ iſta radix cōicat cū illa alia q̄ eſt ꝙ rō cognoſcēdi eſt ab actu.Et ideo
res magis ſenſate magis ⁊ prius īnoteſcūt intellectui:q2 tales magis ſunt
in actu ad mouēdum intellectum ꝙ̃ ſint res minus ſenſate.vnde Cōmēta-
tor.2.de aīa.cō.92.ꝙ compreħēſio odorū ſenſibiliū a ſenſu cā eſt ꝯp̄hen-
ſionis eaꝝ ab intellectu:⁊ideo dixit phs ibidē.ꝙ nō eſt manifeſtū quale q̄d
ſit odor.Et reddens cām huius.inquit.cā aūt hui⁹ eſt:q2 ſenſum hūc non
habem⁹ certū:ſed peiorē multis aīalib⁹.ſed ſi quis arguat ꝯ ſm dcm̄ ꝓbā
do magis vniuerſalia notiora eſſe minus vniuerſalib⁹ inquātū diffinientia
ſunt:q2 ſexto topico.diffinitio datur per notiora.Rñr.ꝙ diffinientia ad dif
finitum dupl'r comparari poſſunt.Uno mō in cognitione cōfuſa que ē per
diffinitionem quid noīs.Alio modo quo ad diffinitionē quid rei diſtin-
ctam.Et iſto modo habet per verum genus ⁊ veram differētiam.Et primo
quidem modo:dico ꝙ magis vl'e eſt minus notum.q2 h3 rōnem partis:et
minus vniuerſale eſt magis notum:q2 h3 rationem totius ⁊ ꝯfuſi.Sed in Z
cognitione diſtincta.dico ꝙ eſt econtra.q2 cauſe notiores ſunt:⁊ priores
nature ꝙ̃ ſint effectus:diſtincta autem cognitio procedit ex notioribus ⁊
prioribus quo ad naturam:non quo ad nos:per iſtum modum igitur ſol
uendi tolluntur omnes difficultates.⁊ contra diuiſiones.Unde ratio ſan.
Tho.in prima parte ſumme.q.85.ar.3.in qua.d.quod tranſiens de extre-
mo ad extremum ⁊ de potentia pura in actum prius debet tranſire per me
dium ⁊c.Dico quod verum eſt:ſed non eſt neceſſarius iſte trāſitus quo ad
cognitionem actualem:ita ꝙ fiat per omnia media non eſt neceſſariū:nā
ſi talia media non fuerint ſenſata:aut male ſenſata non eſt neceſſarium
intellectum prius in cognitionem iſtorum deuenire ꝙ̃ in cognitionē ſpe
cierum:vnde ſicut dicit Commentator.2.de anima.commen.105.Albedo
quando transfertur ad nigredinem:quandoq3 tranſit mediante kiano.et
in aliquo tranſit mediante karoppo:ſic intellectus noſter quo ad actua-
lem cognitionem tranſit a magis vniuerſali ad minus vniuerſale:vbi tale
fuerit magis ſenſatum:et ſi fuerint aliqua minus vniuerſalia que mediēt
que non fuerint ſenſata:non opus eſt intellectum per ea actualiter tranſi
re:quia tunc magnum tempus apponeret anteꝙ̃ ad actualem cognitionē
ſpeciei ſenſate deuenire poſſet:qđ eſt contra experientiā:l3 igitur intelle-
ctus quo ad habitualē vel virtualem cognitionē pri⁹ aptus natus ſit pro
cedere a magis vl'ibus ⁊ a cōioribus ad minus cōia:ſicut bene dixit i hoc
Subtilis doctor.3.diſtin.primi.q2 forme que apte ſunt perficere aliquid ꝑ
fectibile ordine quodam perficere nate ſunt perficere mediatius et minus M
mediate:ita ſi eadē forma virtualiter plures formas ꝯtineat illaꝝ forma
rū ordinataꝝ quaſi ꝯſili ordine ꝑficiet illđ ꝑfectibile:ſicut ſi forā ſbe ⁊ for
ma corporis eſſent alie forme in aliquo prius informaret forma ſubſtātie
ꝙ̃ forma corporis:ita ſi vna forma virtualiter in aliquo cōtineret vtriuſ
q3 forme perfectionem prius informaret natura ſub gradu cōiori quā ſub
gradu minus communi cum nā procedat de potentia ad actū:vnde Com
mentator primo meta.cō.17.dicit ꝙ materia prius recipit formas magis
vniuerſales ꝙ̃ minus vl'es:⁊ mediantibus eis recipit particulares forās
(non ꝙ ipſe velit formam vl'em realiter diſtinctam eſſe a forma minus vl'i ⁊

ſicut quidam tenuerunt ex intentione eius)ſed vna ⁊ eadem forma pri⁹ nā
perficit materiā ſm abſtractiōrē gradū ꝙ̄ ſm gradum minus abſtractum.
Et hoc eſt qḋ in intellectu noſtro quantū ad habitualē cognitionē poſſu-
mus tenere:ſed quātum ad cognitionē actualē ineuitabiliter credo illud
prius intelligi ab intellectu cuius ſingulare fortius mouet ſenſum.et hoc
N ſiue illud viſibile ſit ſiue audibile ſiue aliquo alio ſenſu perceptibile.Et iō
p truc⁹. opio illa herui Thomiſtarū acutiſſimꝰ tenētis accn̄s ↄcretiue ſumptū eē
primū cognitū ab intellectu noſtro in cognitione cōfuſa eſt opio vera lo-
quendo.ſ.de accn̄tibꝰ magis ſenſatis:vnde ſi accn̄tia inſequētia nās vni-
uerſaliores fuerit magis ſenſata talia concretiue ſumpta ſunt in cognitio
ne ↄfuſa notiora nobis in cognitione actuali:ſi vero accidētia inſequētia
nās minus cōes fuerint magis ſenſata accn̄tibꝰ:inſequētibus nās magis
vl̄es talia notiora ſunt:ita ꝙ in hoc ſp̄ recurrēdū eſt ad ſenſum:ſed quia vt
in pluribus cōtingit accn̄tia magis vniuerſaliū notiora eē accn̄tibꝰ minꝰ
vniuerſalium:inde accidit ꝙ magis vniuerſalia dicūtur cōmuniter notio
ra eſſe minus vniuerſalibus in cognitione cōfuſa:tn̄ hoc eſt vt in pluribꝰ
verum.Sed quādoꝙ oppoſitum poteſt contingere:ſicut ratione ⁊ aucto-
ritate ꝓbauimus.Iſta igitur opinio mediat inter duas opiniones extre-
mas:et eſt tollens omnes ambiguitates et difficultates:⁊ eſt opinio ſenſa
ta.Et per conſequens mihi videtur ſalua omnium reuerentia ꝙ ſit opio
vera.Experimentum enim ſermonum verorum eſt:vt concordent ſenſatis
8.phyſi.⁊ primo celi vtrobiꝙ.com.22.¶Per hoc patet etiam ad rationes
ſcotiſtarum probantium ſemper conceptum ſpeciei notiorem eſſe:q2 ſpēs
eſt magis in actu:⁊ actus eſt ratio cognoſcendi.Reſpondetur ꝙ hoc eſt ve
rum:tamen tunc obiectum dicit̄ eſſe magis in actu ad inuitandum intelle
ctum:quando eſt magis ſenſatum:vnde phus in prohemio meta.d.ꝙ vni
O uerſalia ſunt difficillima ad cognoſcendum:eo q2 ſunt a ſenſibus remotiſ
ſima:⁊ loquitur de vniuerſalibus in cauſando ſecundum cōmunem expo
ſitionem:ſic dico ſi ſingulare ſpeciei magis ſenſatum fuerit ſingulare ge-
neris:tunc ſpecies erit prius actualiter cognita cognitione confuſa:ꝙ̄ ge
nus.Si vero fuerit oppoſita modo oppoſitum continget.Et ſi queras vn
de hoc eſt.dico ꝙ non eſt alia ratio niſi propter modum naturalem intelli
gendi intellectus noſtri:qui in intelligendo dependet a ſenſu:⁊ precipue
in prima noſtra naturali cognitione ſecundum phi ſententiam.3.de ani-
ma.te.cō.39.⁊.20.¶Ad aliḋ Scoti dicentis magis vniuerſalia eſſe diffici
lioris abſtractionis:et per conſequens poſterius cognoſci.Reſpondet̄ ꝙ
abſtractio primi obiecti motiui intellectus poſſibilis fit ab intellectu agē
te qui non cognoſcit ea a quibus abſtrahit.3.de anima.cō.19.Et ſi illa vni
uerſaliora ſint magis ſenſata prius intelligentur ab intellectu ꝙ̄ minꝰ vni
uerſalia.Si vero oppoſitum.oppoſitum etiam continget.cōprehēſio enim
differentiarum a ſenſu eſt cauſa cōprehēſionis earꝫ ab intellectu.⁊.de aīa
cō.92.¶Ad aliud qn̄ dr̄ ſpēs hꝫ rationem totius:⁊ genus rōnē partis:er
P go notior erit ſpecies genere.Rn̄detur.totum ↄcedēdo:nam taliter conſi-
derata ſpecie ꝙ habeat rōnem totius ⁊ indiſtincti:⁊ confuſi ſic notior erit
genere:vt habet rationem partis:⁊ hoc eſt:quia ſicut ſenſus prius fert̄ in
totum ꝙ̄ in partes:ſic intellectus imitans ſenſum prius deuenit in cogni
tione confuſa in cōceptu ſpēi diffinite qui habet rationem totius:ꝙ̄ i ↄce
ptum generis:aut differentie.Sed qn̄ ſpēs cōparatur generi in ratione p-
tis:tunc illa eſt ignotior propter eandem cauſam:⁊ omnia iſta veritatem
habent concurrente atteſtatione ſenſus:quia ſine ſenſu nihil fieri poteſt in
tali caſu:quia ipſe eſt radix vniuerſe cognitionis humane.¶Ad argumē

tum pincipale. Reſpondetur negando aſſumptum: q̃ .vȝ. in nulla cognitione magis vniuerſale poſſit eſſe notius minus vniuerſali: vnde dico q̃d in cognitione incomplexa vbi ſingulare eius fuerit magis ſenſatum quã ſingulare minus vl'e: tale magis vniuerſale prius cognoſcitur ab intellectu q̃ʒ min⁹ vl'e: ⁊ precipue qñ comparatur ſibi: ſicut totum ad partes. Siue ro contingat oppoſitum: oppoſito modo dicendum eſt: quia non inconuenit idem reſpectu eiuſdem poſſe notius ⁊ ignotius eſſe ſm oppoſitas cauſas et rationes. Iſta pauca ſunt que mihi viſa ſunt dicta in tam perardua materia ⁊ antiqua queſtione: in qua: rogo vt ſi veritatem ipſam aſſecutus ſum (vt credo) illud deo attribuatur: ſi vero illam non ſim aſſecutus aſcribatur hoc ruditati intellectus mei: ſaltem dedi modum perſcrutandi veritatem fratribus meis.

Deo laus ſempiterna ⁊ honor immortalis.

Solutiones contradictionum in dictis Auerrois: collecte per ſolertiſſimum philoſophũ Marcũ antoniũ Zimaram ſanctipetrinatem et hydrontinum.

Et primo ſuper libro phyſicorum.

Auerrois in ſuo prologo ſuper primo phyſ. in ſecũdo cap. vbi ponit vtilitatem ſcientie ſpeculatiue: dicit quod hominem eſſe perfectum per ſcientias ſpeculatiuas: eſt hominem habere ſuam vltimam perfectionem: ⁊ talis diſpoſitio eſt ſibi felicitas vltima et ſempiterna vita et eandem ſententiam ponit in ſuo prologo ſuper. 8. phyſi. Nos autem inuenimus oppoſitum ab ipſo. 3. de anima. commen. 36. ⁊ nono metha. commen. vlti. vbi hȝ iſta verba. Et declarauim⁹. ſuper. 3. de aĩa. cõ. allegato: q̃ fortunitas maxima que eſt inſpicere intellectum ſeparatum: eſt per potentiam: que fit in intellectu ſpeculatiuo apud ſuam vltimam perfectionem ſimilem poſitione que fuit in viſu apud aſpectum ad colores: non per potentiam de modo potentiarum cogitatiuarum que acquiruntur per cognitionẽ: quoniam non eſt ſicut exiſtimauit Auẽpace. quod hoc acquiritur per cognitionem. Et in hoc etiam ipſe accuſat Alpharabium. 3. de anima. vbi ſupra. ſicut patet intuenti. Contradictio igitur conſiſtit in hoc: quia hic in prologo dicit. felicitatem hominis conſiſtere in acquiſitione ſcientiarum ſpeculatiuarum: in alijs vero locis allegatis dicit felicitatem hominis non conſiſtere in huiuſmodi ſcientijs: que per diſcurſum acquiruntur: ſed in intuitiua cognitione dei que habet per intellectum adeptum: ⁊ hoc etiam videtur velle Themiſtius: ſicut ipſe allegat. 3. de anima. Ad hoc ſoluentes dicimus quod tertio de anima. vbi erãt locus proprius diſcutiendi iſtam difficultatem: locutus eſt ex propria ſententia: hic vero locutus eſt ſecundum mentem aliorum. ¶ Et iſtam ſolutionem mihi confirmat ipſemet Commẽtator ſuper prologo octaui phyſ. vbi ponens conſimilem ſententiam. inquit. et declaratum eſt in ſcientia morali quod eſſe hominis in ſua vltima perfectione eſt ipſum eſſe perfectum per ſcientias ſpeculatiuas. Et quod iſta diſpoſitio eſt fortunitas vltima: ſm fatuos vita eterna: ecce q̃ dicit ſȝ fatuos: aut aliter: ⁊ ſubtilius põt iſta cõtrouerſia conſiliari vt dicamus felicitatem hoĩs cõſiſtere in acquiſitiõe ſcientiarũ ſpeculatiuaꝝ dupl'r poſſe intelligi vel diſpoſitiue: vel cõplectiue. Et tũc dicimus q̃ pͥmo mõ eſt verũ

A
hõ pfect⁹

B
Felicitas hominis

C

ſecundum viam Auer. Scđo vero modo eſt falſum: primo modo loquitur
hic. ſecūdo modo loquit. iij. de anima. ⁊. ix. meta. vbi negat felicitatem con
D ſiſtere in ſciētijs ſpeculatiuis: completiue. ſ. nam cognitio ſcientiarū ſpecu
latiuarum nō eſt felicitas: ſed eſt via ad illam. Et q̄ quādoq̄ via ad termi
num cōſueuit ſumere denominationē a termino iuxta illud phi ſcđo phy.
Ratio. tex. cōmen. xiiij. generatio eſt natura: q̄ eſt via in naturā: ita etiā ſcia ſpe
culatiua eſt felicitas: q̄ eſt via ad felicitatē: que felicitas eſt primū princi
piū a quo celū depēdet ⁊ natura: ſicut p̄z expreſſe. xij. met. cō. xxxviij. ⁊ tex.
2 ¶ Secunda contradictio ibidem eſt iſta: q̄ declarans quomodo ad ſcien
E tiarū ſpeculatiuarū acquiſitionē cōſequant oēs virtutes morales oſtēdit
Sibi re- quomodo cōſequat magnanimitas: inquit ꝙ ſapiēs cum cognouerit par
pugnat. uitatem vite ſue: ⁊ perpetuitatē ſempiternam ⁊ motum continuū. Et ꝙ pro
portio ſue vite ad tēpus ſempiternum eſt: ſicut pūcti ad lineam: vel ſicut fi
Vita. niti ad infinitum: non procurabit propriam vitam. Et parum infra ſubdit
ꝙ eligit mortem pre vita: Sed huius oppoſitum nos inuenimus ab Ariſ.
in. 3. ethi. cap. 11. vbi habet ꝙ q̄to aliquis magis omni virtute pollet: q̄to
q̄ felicior eſt: tanto magis illi mors moleſta eſt. Nam huiuſmodi vir ma-
xime dignus eſt vita: ⁊ maximis bonis priuatur idipſum ſciens. Sed ad
Solutio. hoc ſoluentes dicimus ꝙ phyloſophus in alio caſu loquitur: ⁊ in alio caſu
loquitur Auerro. hic. Nam ſi compararentur felix ⁊ miſer id eſt non habens
ſcientiam: tunc ſine dubio felix magis timebit mortem q̄ miſer. Et ratio ē:
quia plus perdit quando moritur q̄ miſer. Auerro. autem hic loquitur in
caſu quo ſapiens dubitat ne felicitatem amittat: tunc in illo caſu debet pre
eligere mortem pre vita. Et hoc expreſſe ſonant verba eius; inquit enim ⁊
proprie cum habet perfectionem humanam. Et dubitat qđ a perfectione
expolietur: tunc non eſt mirum ſi aliquando eligit mortem pre vita: ⁊ ſic
ſedatur contradictio. ¶ Sed hic eſt locus dubitationis contra Auerro.
perarduus. Tum quia malum non habet rationem appetibilis: ſicut patz
F ex primo ethicorum cap. primo Bonum eſt quod omnia appetunt. ⁊ quin
Bonū. to ethico. malum a nullo appetitur: mors autem malum: ergo ⁊c. Amplius
eſt contradictio in dictis eius: q̄ ipſe dicit quod ſapiens debet eligere mor
tem / ne expolietur felicitate: ſed hoc nihil eſt ſecundum fatuam opinionē
eius de vnitate intellectus. Et videt eſſe etiā contra phyloſophū. 3. ethico.
capitu. 6. vbi reddēs cauſam quare mors omniu in terribiliſſimum: inquit.
Mors. Terribiliſſimū vero omniū mors: hic eniz finis: neq̄ q̄cq̄ p̄terea bonū vel
malum mortalibus videtur eſſe. Et pri. ethicoꝝ. cap. decimoquarto. mor-
tuuz felicem non dicimus: iſta ſunt que faciunt difficultatez in hac mate-
ria. Et nos ſoluimus prolixe in ſuperiori anno in expoſitione noſtra ſu-
per quatuor primos de phyſica auſcultatione. Pro nunc tamen breuiter
dicendum puto qđ ſentētia Auerro. non contradicit pħo ad intellectū da
Solutio. tum: immo ipſemet Ari. 9. ethi. cap. 9. expreſſe tenet ꝙ ſapiēs appetitu cō-
G formi rationi recte debet vitam ꝓpriam morti exponere: inquit eīn omnis
mens eligit optimuz ſibi: bonus autem menti paret: verū eſt autem id de
ſtudioſo ⁊ amicoꝝ gratia ipſuz multa facere: ⁊ ſi opus ſit ꝓ patria mortez
ſubire. Abijciet. eniz ⁊ pecunias ⁊ honores: ⁊ omnino oīa quibus hoīes in
ter ſe concertāt: vt honeſtatē conſequantur: magiſq̄ volet breui tp̄e letari
vehementer q̄ longe leuiter. Et honeſte vitaz agere per vnū annū: q̄ mul
tis annis vtrunq̄ contingat: ac rem vnam honeſtaz ⁊ magnaz q̄ multas ⁊
paruas. Obeuntibus autem mortem id forte euenit: eligunt profecto rez
magnam et preclaram ſibi ⁊c. Et ex iſtis verbis clare patet ſolutio ad ob-
iecta: mors eniz non eſt illud quod primo appetitur: ſed bonitas et hone-

ſtas actus quē exercet ſapiens in tali caſu :nam ſicut patuit in verbis phi
maximū bonū ſapiens ſibi tribuit in exercendo illum actum virtutis. Et
hoc bono priuaret ſe:imo vitioſe viueret ſi illo actu tunc pretermiſſo ſalua
ret ſuū eſſe :per quantūcunq; eſſe. ¶ Unde melius eſt ſimpliciter maximū V
bonum ⁊ momentaneum: q̄ꝫ remiſſum bonum virtutis:vel vita vitioſa per
magnū tp̄s. Et ex iſto loco colligit̄ de intētione phi euidēter q̄ bonū cōe ſꝫ
rōnē rectā:eſt magis eligēdū q̄ꝫ bonū ꝓpriū:q2 totū bonū ꝓpriū dꝫ hō ex=
ponere ēt deſtructioni ſimpl'r ſi neſciat aīam imortalē pp ſaluationē boni
cōis. Sapiens igitur in caſu iſto agit. ſicut agit agēs naturale:qd p2io intē
dit inductionē forme generande:ſed q2 forma illa nō pōt induci niſi ad de Z
ſtructionē preexiſtentis in materia ſecundario:⁊ per accidēs intendit cor=
ruptionē. ſic ſapiens:q2 non pōt in caſu in quo loquitur Auerrois conſeq̄
felicitatē et euitare miſeriam:niſi exponat morti mortē per accñs:⁊ ſecun
daria intentione preeligit. ¶ Ad obiecta aūt ex dictis patet iā ſolutio:
¶ Tertia cōtradictio eſt ſuper p̄mo cō. p̄mi phy. ibi enī exponit per p̄nci= 3 cō. primo
piū:cauſas agentes ⁊ mouentes:per cauſas aūt exponit fines:⁊ per elm̄ta Z
cās q̄ ſunt partes rei. ſ. mām ⁊ formā. hui⁹ tñ oppoſitū inuenim⁹ in dictis Cauſa.
eius. 12. me. cō. 23. vbi hꝫ q̄ cā dr̄ de olbus:principiū aūt dr̄ de extrinſecis:
elm̄tū vero de extrinſecis:⁊ ſubdit. Et ideo dixit in phy. q̄ diſpō ſcīe in om
nibus artibus habētibus p̄ncipia cauſa ⁊ elemēta:q2 intēdebat per p2ici=
pia cauſa mouētes:et per cauſas:illud quod eſt commune illis quatuor
⁊ per elementa ea que ſunt in re. Contradictio igitur eſt ſuper expoſitiōe
illius verbi:cauſa:q2 hic exponit cauſam pro fine:ibi vero cām pro commu
ni ad omnia gña cauſarū:ſed ſoluitur q̄ hoc nomen cauſa ſumit̄ dupl'r cō= Solo:
muniter ⁊ proprie:Et primo quidē modo dr̄ de olbus:⁊ ſic ſumpſit ph̄s et
Commen. cauſam. 2. phy. tex. com. 28. ⁊. 29. ⁊ etiā. 12. me. 23. ⁊ ſic eſt ſynony
mum cum principio:ſicut etiam ipſemet Commen. dicit primo phy. cō. pri
mo inquit enī q̄ cum hoc nomen principium ⁊ cauſa vſitant̄ cōiter ſūt no
mina ſynonyma. Et ſic ſumpſit etiam cauſam ph̄s. 5. met. ad p̄ncipium.
¶ Alio modo ſumitur cauſa ꝓprie:⁊ ſic diſtinguitur contra p̄ncipiū:⁊ et
contra elementum:cauſa enī proprie ſumpta verificatur ſolū de fine ⁊ hui⁹
ratio eſt:q2 cauſalitas finis eſt ſimpl'r incauſata:iuxta illud phi. 2. phyſi. fi M
nis eſt cauſa cauſarum. ¶ Principium aūt ꝓprie ſumptum dicit̄ de cauſa Finis.
agente et mouente. Et huius ratio eſt:q2. 5. meta. tex. com. primi. de ratio
ne principij eſt primum eſſe. Et q2 cauſa agens ſecundum eſſe p̄cedit al's
cauſas:licet cauſa finalis precedat quantum ad cauſalitatē:ideo hoc no= N
men principium appropriatur cauſe efficienti. Alia enim eſt ratio cārum Elm̄tum.
quantum ad eſſe. Et alia quantum ad cauſalitatē:ſicut late diſputauimus
ſuperiori anno ſuper. 2. phyſi. ¶ Elementum vero proprie ſumptum dicit̄
tur de cauſis intrinſecis. ſ. de materia ⁊ forma:⁊ rō eſt q2 vt dicitur. 5. meta.
tex. commen. 4. elementū eſt ex quo fit aliqd primū inexiſtente indiuiſibi
li ſm ſpeciē:⁊ comparando adhuc materiā ad formā magis proprie elemē
tum dicitur de materia q̄ꝫ de forma:ſicut ſcribit Commen. cōmen. 4. quinti
meta. ⁊ ratio eſt iſta:q2 magis proprie diffinitio elementi competit mate
rie q̄ꝫ competat forme. Materia enī ſic deſcribitur. 2. phyſi. 28. materia eſt
ex quo fit aliquid cum inſit. Forma vero ibi deſcribit̄ per hoc q̄ eſt ratio
ipſius quod quid erat eſſe. Et ſic ſolutio iſta quantum ad rem ſatiſfacit:ſi O
cut vides. tamen quantum ad verba non dicitur ſatiſfacere Auer. q2 ean= Materia
dem propoſitionem hic expoſitam aliter expōit hic. ⁊ aliter ibi:ſed ad hoc
dicimus quod forte peccauit per obliuionem dum dicit quod in phyſicis
per cauſas intellexit, illud quod eſt cōmune omnibus. Aut aliter q̄ primo

phyſi. quādo ipſe expoſuit ꝑ cauſas fines locutus fuit ſm ſententiā Alexā
ſicut dicit ipſemet hic: inquit eñ: ⁊ ſic expoſuit ipſe Alexander: vt mihi vi-
detur in. 12. meta. 23. cōmen. lȝ exponat iſtā eandem ꝓpoſitionē q̄ ponitur
in tex. primo. primi phyſico. dum exponit cauſaȝ ꝑ cōmuni. ad oēs cauſas.
dico ꝙ locutus eſt ſm ꝓpriā ſententiā. Aut tertio ⁊ magis iuxta realem ſo-
lutionē prius datum inſiſtendo: ideo Auerro. idem verbum aliter exponit
hic: ⁊ aliter in metaphyſicis: vt oſtenderet nobis diſtinctionem huius ver-
bi cauſa: ꝙ. vȝ. quandoq̄ poteſt ſumi cōmuniter: ⁊ quandoq̄ ꝓprie. ⁊ dum
cōmuniter accipitur pōt ſumi pro omni cauſa. quando vero ſumitur pro-
prie: dicit̄ ſolum de fine. Et tunc dico ꝙ cauſam hic ſumpſit ꝓprie: cauſam
P vero. 12. met. 23. ſumpſit cōmuniter.
4 ¶ Quarta cōtradictio ſuꝑ cōmento ꝑmo eſt: q2 hic dicit ꝙ metaphyſica cō
ſiderat tria genera cauſarū. ſ. mouentē formalem: ⁊ finalē. huius tamen op
poſitum inuenimus ab ipſo. 2. meta. cōmen. 6. vbi. d. metaphyſicum conſi-
derare omnia genera cauſarum. Similiter tertio meta. cōmen. 3. ⁊. 12. me-
Solutio. ta. cōmen. 6. dicit. metaphyſicum duo genera cauſarum conſiderare. ſ. for-
mam ⁊ finem. Sed ad hoc ſoluentes dicimus ꝙ refert apud me plurimuȝ
dicere aliquem artificem conſiderare quatuor genera cauſarum: ⁊ ipſuȝ cō
ſiderare quatuor prima genera cauſarum. Similiter refert aliquem artifi-
cem conſiderare omnes cauſas ſub rationibus vniuerſalibus: ⁊ eundeȝ cō
ſiderare eaſdem ſub rationibus proprijs. Et tunc dico ꝙ cum in omni ge-
Q nere cauſe ſit deuenire ad vnum primum in illo genere: ſicut probat Philo
ſophus. 2. meta. dico ꝙ duo prima genera cauſarum conſiderat metaphyſi
cus: ⁊ duo prima conſiderat naturalis. Prima enim forma: ⁊ primus finis
a metaphyſico conſiderantur: ſicut ſcribit Commentator. 3. meta. commē.
3. ⁊. 12. meta. commen. 6. Et huius ratio eſt: q2 ratio prime forme quatenus
prima forma eſt. ⁊ ratio primi finis quatenus primus finis eſt abſtrahit a
R motu: ⁊ tranſmutatione: ſicut colligitur ex intentione Auerro. 7. met. com
men. 5. ⁊. 9. Prima autem materia ⁊ primum mouens cōſiderantur a natu
rali: quia ratio prime materie: ⁊ primi mouentis eſt ratio concernens: vt ſic
motum ⁊ tranſmutationem. Diuiſerunt igitur ſibi hereditateȝ ille due ſciē
tie: naturalis. ſ. ⁊ diuina: ⁊ ex quatuor primis cauſis duas primas cauſas
vendicauit ſibi naturalis: ⁊ duas primas appropriauit ſibi diuina. Ulte-
rius dico ꝙ diuina omnes cauſas conſiderat ſub rationibus vniuerſalibꝰ
S ⁊ tranſcendentibus: nam materia prima de qua minus videtur ſub ratione
qua ſubſtantia: ⁊ ſub ratione qua ens ſeu potentia a diuino conſideratur:
ſicut patet. 7. meta. commen. 9. ⁊. 2. phyſico. 21. ⁊. 12. meta. commento. 14.
⁊ alibi frequenter. Materia tamen ſub ratione propria conſideratur a natu
rali: vt. ſ. eſt principium tranſmutationis. ex quo aliquid fit vt in exiſtente:
ſicut patet. 7. meta. commen. 9. Ita etiaȝ dicas de primo mouente ꝙ ſub ra
tione qua ens ⁊ ſubſtantia ſeu actus a metaphyſico conſideratur ſub ra-
tione qua mouēs a naturali. Et breuiter quodlibet genus cauſe ſub ratio
nibus vl̄ibus a diuino conſideratur. Et hoc ſonat auctoritas Auer. 2. me-
ta. com. 6. vbi ſcribit: ⁊ conſideratio vl̄is in eo: ꝙ ſunt cauſe eſt huius ſcien
tie ſcȝ diuine recte, dixit vl̄is: quia ſub rationibus vl̄ibus. vȝ. ſicut eſt ratio
cauſe ratio actus ⁊ potentie: ratio entis: ratio ſubſtantie ⁊ hmōi: ſub iſtis
rationibus omnes cauſe a diuino conſiderantur: omnes etiam cauſe conſi
T derantur a naturali: vt quelibet dat eſſe per motum: non vt dat eſſe abſolu
te: ſicut etiam ſubtilis Scotus declarat in primo ſue meta. q. prima. Et Al-
bertus magnus ſuper. 2. phyſi. ſuper tex. 27. ¶ Sed q̄o diuinus tria gene
ra cauſarum conſiderat. Ad hoc. d. Burleus in preſenti loco ꝙ hoc eſt quē-

tum ad illam partem que conſiderat de abſtractis ſubſtantijs in quib⁹ nõ
eſt materia/ſed iſta ſolutio conſueuit a modernis moleſtari: q2 a pari natu
ralis in.⁹.phyſi.vbi agit de primo motore:qui eſt a materia ſeparatus: di
ceretur abſtrahere a materia. Et propter hoc aliter ipſi reſpondent ꝛ dicũt
ꝙ metaphyſicus ſolum tres cauſas conſiderat:vt cauſe ſunt ſcꝫ formam: fi
nem:ꝛ efficiens:nam he communes ſunt abſtractis ꝛ materialibus ſub ra
tione qua cauſe:ſed q2 materia vt materia non eſt communis abſtractis ꝛ
materialibus:ideo ſolum illam conſiderat ſub ratione potentie que eſt vna
de differentijs entis. Diuinus em̃ conſiderat abſtracta a materia ꝛ a motu:
vel per eſſentiam:vel ſaltem per indifferentiam: ſicut eſt ſententia Auic.in
primo ſue meta.cap.2.ſed iſta opinio non poteſt ſtare. Primo quantum ad
inſtantiam contra Burleum dico ꝙ non cogit:q2 diuinus quiditatiue con
ſiderat abſtracta a materia:ꝛ ideo in illa parte in qua diuinus agit de ab
ſtractis ſubſtantijs recte põt dici ꝙ in illa parte abſtrahit a materia. Na
turalis aũt in illa parte in qua agit de abſtractis non dicitur agere de eis:
niſi quantum ad ſi eſt:non quantum ad quid eſt:vnde quantũ ad ea que
quiditatiue a naturali conſiderantur.dico ꝙ in eis reperitur ratio mate
rie vel habitudo eſſentialis ad materiam:ſumo aũt materiam hic analogi
ce:ſicut noſti ex via Auer. Et propter hoc dixit Commen.in.2.phyſi. com
men.7.ꝙ opꝫ naturalem dare in reſponſione omnes cauſas: q̃m in ſcien
tia naturali apparet materia.ꝛ in quo eſt materia ſunt omnes cauſe. Arti
fex ergo aliquis dicitur proprie a materia abſtrahere quantum ad conſide
rata quiditatiue ab eo:non quantum ad ea que ſolum quantum ad ſi eſt
conſiderat. ¶ Scientiarum em̃ ſpeculatiuarum diſtinctio eſt penes quidi
tatiuam conſiderationem:ꝛ non penes ſimplicem inuentionem conſide
ratorum:ſicut patet ex ſententia phi.6.meta. text. commento.2.ꝛ.2.phyſi.
tex.commen.26.vbi ponitur terminus phyſice conſiderationis: quicquid
igitur ſit de reſponſione Burlei:in ſe: dico ꝙ inſtantia modernorum non
cognoſcit contra illam. Peccat iterum reſponſio modernorum in eo quod
dicunt ꝙ diuinus conſiderat ſolum tres cauſas: vt cauſe ſunt : non autem
materiam diuinus cõſiderat:vt cauſa eſt:ſed ſolum vt potentia:ſed iſta rñ
ſio eſt purus error. Nam Commentator.2.metaphy.commen.6.dicit.ꝙ cõ
ſideratio vniuerſalis in omnibus cauſis in eo ꝙ cauſe ſunt:eſt huius.ſcien
tie ſcꝫ diuine. Ecce ꝙ dicit in omnibus cauſis:ꝛ non in tribus. Nec obſtat
dictum ipſorum:ꝙ q2 materia non eſt communis mãlibus ꝛ abſtractis : iõ
non conſideratur a diuino ſub ratione qua cauſa:quia tunc cum ratio lapi
dis non ſit ratio communis abſtractis ꝛ mãlibus:ſequeretur ꝙ lapis non
poſſet a diuino conſiderari ſub ratione qua ens:vel ſub ratione qua cauſa
tum eſt abſolute:quod eſt contra phm in prohemio meta.ꝛ.4 .meta.tex.cõ.
primi.ꝛ.6.meta.ad principium qui vult ꝙ diuinus conſiderat ens inquan
tum ens:ꝛ omnia inquantum entia:ꝛ vt contingit. Licet igitur ratio mate
rie conſiderate nõ ſit communis abſtractis ꝛ mãlibus:q2 tamen ratio cauſe
que eſt ratio ſub qua materia conſideratur eſt ratio indifferens ad mate
ralia ꝛ abſtracta.iuxta illud Auer.12.meta.com.29.in ſubſtantia eterna
inueniuntur cauſe que per ſimilitudinem dicuntur cauſe cum cauſis gene
rabilib⁹ꝛ corruptibilibus.ꝛ eandem ſententiam habet ibidem com.44.ꝛ
4.celi.com.primo.ꝛ ſcdo de genera.com.51. propter hoc dico ꝙ materia a
diuino etiam conſideratur:vt cauſa.vnde propoſitio iſta.materia eſt cau
ſa eſt diuine cõſiderationis:ſicut iſta materia eſt ens in potentia.ſicut em̃
potentia ꝛ actus ſunt de differentijs entis:ita cauſa ꝛ cauſatum. Et lꝫ mate
ria in ſuo genere non niſi per tranſlationem cauſalitatẽ habeat ſupra cõ

poſitum:prior tñ eſt:ratio cauſandi ſm naturam ꝙ̄ ratio motus ⁊ tranſlationis. Et ideo in illo prior ad diuinum ſpectat.

x ¶ Abiectis igitur aliorum ſolutionibus. dico ꝙ diuinus dꝫ tria genera cauſarum conſiderare ꝓprie pro ꝗ̄to forma ⁊ finis ⁊ efficiens idem ſunt ſubiecto:⁊ ſola ratione diſtinguuntur. 12. meta. cō. 6. Et qꝛ materia prima non coincidit cum aliquo iſtorum:iō materiā diuinus nō conſiderat:niſi ſub rōnibus trāſcendentibus: ⁊ breuiter concordia in omnibus dictis Auer. conſiſtit in hocpuncto:vt dicamus diuinum ſub rōnibus cōibus oēs cauſas conſiderare ſub rōnibus tranſcendentibus tres tñ pro ꝗ̄to in vnum ſubiecto coincidūt:vt vero cōparatur naturali diuinus quo ad quatuor prima gnā cauſarum ſic appropriate naturalis duo prima conſiderat. ſ. materiam primā: ⁊ primum mouens:ſicut patet. 12. meta. com. 6. ex ſnīa Alexan. primus aūt finis ⁊ prima forma a diuino appropriate conſiderantur. Et hoc eſt qđ eleganter dixit Auer. in. 7. meta. com. 5. vbi dicit ꝙ prima diuiſo ſm quam diuiditur ens eſt in ſubſtantiam ⁊ accidens. Et iſta qō differt ab illa que eſt in ſciētia naturali:qm̄ iſta qō inducit ad ſciendum primā formam omnium entium ⁊ vltimum finē. Et prima qō quā incepit in ſcīa naturali inducit ad ſciendū primam materiā ⁊ formas naturales ⁊ primuꝫ motorem. Et hanc eandem ſnīam ſcribit Cōmen. primo phy. in ſuo prologo. vbi dicit ꝙ naturalis hꝫ cognoſcere cauſas primas ſm ꝙ poſſe eſt cognoſcere in hac ſcientia: ſicut

y materiam primā ⁊ mouens primū. Forma aūt prima ⁊ primus finis a metaphyſico conſideratur. Ita eñ iacet vera litera in antiq̄ſſimo codice manu ſcripto:⁊ ſic caſtigaui. Et concordat hoc Auer. 2. meta. com. 3. vbi dicit. ſcientia naturalis conſiderat de duabus primis cauſis. ſ. motore ⁊ materia Iſta autem de duabus vltimis. ſ. forma ⁊ fine. Nota igitur bene iſtā ſolutionem:qꝛ nullus ante nos vidit veritatē in hac mā:ſicut videre potes.

5 ¶ Quinta contradictio eſt in eodē cōmento primo. ibi eñ in expōne ꝓbationis maioris ꝑ prima principia exponit primū agens ⁊ vltimum finem oīum rerū ex quo vꝫ ꝙ vltimus finis omnium rerū a naturali conſideretur. Nos aūt inuenimꝰ oppoſitū huiꝰ. 7. met. cō. 5. Et. 3. met. cō. 3. Et. 12. met. cō. 6. vbi. d. vltimum finem oīum rerū a diuino conſiderari. Sed ad hoc ſoluētes dicimus ꝙ naturalis conſiderat vltimum finē omnium rerū naturaliū. Dicimus aūt:conſiderat vltimū finem omnium rerum ſimpliciter ⁊ abſolute:ſicut in ſimili. d. Cōmen. ꝙ de principijs ſubſtantie quatenus ſubſtātia

3 eſt conſiderat diuinus:de principijs aūt ſubſtātie ſenſibilis quatenus ſenſibilis eſt conſiderat nālis. 12. meta. pmo. 5. ⁊. 6. cōmentis.

¶ Sexta contradictio eſt in tex. cō. 4. qꝛ ibi phs ⁊ Cōmen. vult ꝙ ab vlibꝰ

6 ad particularia ſit in ſcīa ꝓcedendū. Huius tamen oppoſitū inuenimꝰ ab

A ipſis in. 2. poſterio. tex. cō. 21. vbi dicit:ꝙ facilius eſt ſingulare diffinire ꝙ̄ vle:vnde opꝫ ex ſingularibus in vlīa aſcendere:namqꝫ equiuocationes latent magis in vlibus ꝙ̄ in differentibus ſpecie. Reſpōdetur ꝙ nulla eſt cōtradictio. Nam phs hic loquit̄ de ordine doctrine qui ordo non eſt aliqđ genus demonſtrationis:ſicut dixerunt vulgares:ſed eſt reſpectus quidam ſm prius ⁊ poſterius:qui fundantur in ſcibilibus ſcientie. Et de iſto reſpectu loquutꝰ eſt phs ibi. ⁊ Cōmen. qñ dixit. ꝙ ex vniuerſalibus ordine doctrine ad ꝑticularia. i. ad minꝰ vlia ſcibilia dꝫ ordo ſcīe naturalis attēdi:ſꝫ in poſterioribꝰ loquutꝰ fuit de diffōne q̄ inueſtigari hꝫ ꝑ viā diuiſinā ⁊ cōpoſitiuā ⁊ reſolutiuā ſicut dicit Lincon:ēſis ī illo loco. Et dixit ꝙ facilꝰ eſt diffinire ſpeciē q̄ ſingularibꝰ eſt cōis ⁊ ꝓxima ꝙ̄ genꝰ qđ eſt cōe ſpeciebꝰ ꝑꝑ latentiam equiuocationum exiſtentem in ipo genere:ſicut etiam patet. phyſi. tex. com. 31.

¶Septima cōtradictio eſt in cō.17.vbi hꝫ ꝙ totū nihil aliud eſt q̃ sue par B
tes.huiꝰ tñ oppoſitū inuenimꝰ.7.meta.tex.cō.vltimi ⁊ alibi frequēter:iſta 7
ꝯtradictio eſt ſatis difficilis:oēs tñ Auerroiſte currunt eodē curſu dicētes Totum.
de intētione eiꝰ fuiſſe totū nihil aliō eſſe q̃ ſuas ptes ſimul ſumptas.¶Et
ꝓ hoc facit auctoritas Auer.7.meta.cō.20. vbi hꝫ ꝙ ſortes nihil aliud eſt
q̃ aialitas ⁊ rationalitas.Et infra ibidē cō.44.dicit ꝙ in indiuiduo non
eſt niſi materia ⁊ forma ex quibꝰ cōponit̄.Et phs.2.de aia.tex.com.10.ꝙ vt
pupilla viſuſq; oculus eſt:ſic aia ⁊ corpꝰ aial.dicunt inſuper ꝙ totū eſt aliō Anima ⁊
a ſuis ptibus diuiſim ſumptis.Et primo mō dicunt Auerr. loquutū fuiſſe corpꝰ aial
hic.ſcdo vero mō loquutus eſt.7.meta.cō.vlti.Et in alijs locis:vbi videtur inſtātia.
oppoſitū ſentire.⁊ iſtā ſententiā etiā impoſuit Auer. Subtilis doctor in.3.
ſentētiarꝫ.diſtinc.2.q.2.Nobis autē videt̄ ꝙ nō ſit vniuerſaliter verū de in
tentione.Auer.hoc.manifeſtū eſt cū ſi totū qdlibet nil aliud eſſet q̃ sue ꝑ-
tes ſimul ſumpte:tūc mixtū ex quatuor elemētis nil aliō eſſet q̃ quatuor
elemēta ſimul ſumpta:⁊ ſic nō haberet aliquā formā ſupadditā formis ele
mentorꝫ per quā eſſet hoc aliqd:⁊ vnū ens:qd eſt cōtra Ariſt.in fine primi
de generatione.⁊ cōtra Auer.3.celi.cō.67.Et.7.meta.cōmen.60.dicit ꝙ ca C
ro nō eſt terra ⁊ ignis.ex qbꝰ cōponitur:ſꝫ eſt aliqd aliud additū.⁊ eandem Mixtio.
ſniam hꝫ pmo de aia.cō.77.⁊ primo de generatione.84.⁊ primo meta.cō.
12.Nec valet dicere ad hoc:ſicut qdā dicunt ꝙ elemēta nō ſunt ptes mixti:
qꝛ qlibet pars mixti mixta eſt.Nā elemēta ſm Auer.formaliter ſunt in mi
xto:⁊ ſunt partes materiales eius amplius Cōmē.3.de aia.cō.5.in ſolutio
ne ſcde.q.principalis.d.ꝙ ex intellectu ⁊ intelligibili fit verius vnum q̃ ex
materia ⁊ forma. Et reddens cauſam ſui dicti ſubdit. quod enim componi
tur ex eis non eſt aliquod tertium aliud ab eis:ſicut eſt de alijs compoſitis
ex materia ⁊ forma.Ecce ꝙ vult expreſſe compoſitum dicere tertiam entita
tem diſtinctam a partibus etiam ſimul ſumptis:nam ſi ſic non intelligere
tur dictum ſuum non eſſet ad propoſitum. Amplius Commen.5. meta.cō.
6.in fine commen.d.ꝙ in compoſitis eſt natura addita nature componen-
tium ſcꝫ illud quod fit ex compoſitione.quid clarius : Amplius Commen.
7.meta.com.26.habet ꝙ generatum componitur ex materia ⁊ forma:⁊ eſt
aliud ab eis:ecce quod dicit ꝙ eſt aliud:⁊ hoc non dixiſſet: ſi tenuiſſet com
poſitum non ſuperaddere aliquam naturam partibus cōponentibus.Am
plius ibidem.com.27.dicit.in natura hac.ſ.ſingulari ſunt tria materia:for
ma:⁊ aliquid quaſi medium.i.mixtum inter materiam ⁊ formam:ecce quō
ponit tertiam entitatem.Amplius Phus.2.de anima.⁊ Commen.diuidūt
ſubſtantiam:tex.com.2.⁊.8.meta.tex.com.3.⁊.12.meta.tex.com.14.in tres
ſcꝫ in materiam:formam ⁊ compoſitum.Et dicunt ꝙ ſubſtantiarum quedā
eſt materia que non eſt per ſe hoc. Et quedam eſt forma per quam res eſt
hoc.Eſt autem tertia ⁊ eſt illud qd fit ex ambobus: ecce ꝙ volūt ſubſtantiā
compoſitam eſſe vnā tertiā ſubſtantiam:aliā ab ambobus : ſi aūt ſubſtātia
compoſita non eſſet niſi materia ⁊ forma ſimul:tunc ꝓprie non diceret̄ ſub
ſtantia tertia:ſed eſſent due ſubſtantie ſimul:qd eſt contra omnem phiam.
Amplius cōmē.2.phy.cō.4.cōparās materiā formā ⁊ cōpoſitū adinuicē
dicit:cōpoſitū igitur eſt dignꝰ habere hoc nomē ſbā q̃ mā:qꝛ eſt in actu:
⁊ materia eſt in potētia.Et forma eſt dignior habere hoc nomē ſubſtantie
q̃ cōpoſitum:qm per illam compoſitū eſt in actu.Et cā rei eſt dignior cau
ſato.pꝫ aūt ꝙ inter cāz ⁊ cauſatū cadit realis diſtinctio ſm principia om-
nium phorꝫ ⁊ theologorum:nullus eñ intellectus capere pōt:ꝙ aliqd ſeipſꝫ
cauſet: ſicut colligitur ex intētione phi.2. de aia.tex.com.47. ⁊ ex intentio
ne diui Aug.in primo de trinitate.Unde ſi ſubſtātia ꝯpoſita nil aliud eſ-

ſet ꝗ̄ materia ⁊ forma ſimus ſumpte:accideret formaꝫ eſſe ſuimet cām:⁊ ita
D etiā de materia.¶Et cōfirmat̄.certū eſt ꝙ materia ⁊ forma ſunt due cāe rea
les intrinſece ipſius cōpoſiti.vel igitur cauſant aliquid reale vel nihil.ſi ni
hil:pro nihilo habeat̄.ſi aliquid:illud vel eſt aliqđ abſolutum vel aliquod
reſpectiuū.Et ſi abſolutū:vel erit ſubſtā̄tia:vel accidens.nō poteſt dici ꝙ
ſit accidens:qꝛ tūc generatio ſubſtātialis nō diſtingueretur ab accidētali.
Si igitur ſit ſubſtātia:tūc vel eſt ſubſtātia forme:⁊ hoc nō:qꝛ forma nō eſt
cauſa intrinſeca forme:nec etiā materia eſt cauſa eſſentialis intrinſeca for-
me:vel eſt materia.Et hoc nō ꝑpter eandē rōnem.ergo opꝫ ꝙ iſta ſubſtan-
tia ſit quedā ſubſtātia tertia:alia a ſubſtātia forme ⁊ materie.Nec valet re
ſponſio chimerica que conſueuit dari ꝙ cauſalitas materie ⁊ forme termi-
natur non ad formā abſolute:nec ad materiā abſolute.ſed ad materiam et
E formam ſimul.¶Sed cōtra.ſimultas iſta eſt relatio:modo relatio non po-
teſt eſſe primus ⁊ per ſe terminus generationis ſubſtātialis:lꝫ ſit conditio
neceſſaria ad illam,Amplius ſequitur aliq̄d cauſare ſeipſum:qꝛ forma cuꝫ
materia erit cā forme cū materia:ſi eñ ꝯpoſitū nō.d.niſi formā cū materia
cū ſit verū dicere formā cū mā cauſare cōpoſitū ineuitabilr:ſequit̄ ſicut vi
des idē cauſare ſeipſum.Amplius oīs motus ⁊ omnis mutatio per ſe vna
dꝫ habere per ſe vnū terminū.Si generatio igitur ē per ſe vna.mutatio er
go hꝫ per ſe vnū terminū.Si autem cōpoſitum qđ eſt terminus per ſe gene
rationis.7.meta.26.⁊.27.⁊.31.cō.nil aliud eſſet niſi ſue partes ſimul ſum-
pte:tunc ibi nō eſſet aliquid per ſe vnum:ſꝫ duo:materia eñ ⁊ forma ſimul
ſumpta nō ſunt vna ſubſtātia:ſed ſunt due ſubſtātie.Et confirmatur.omne
qđ per accidēs dicitur generari eſt rōne alicuius qđ per ſe generatur.ſꝫ taꝫ
materia ꝗ̄ forma ꝑ accidēs dicitur generari.7.meta.cōmē.allegatis.ergo
vltra materiā ⁊ formā eſt aliqua ſubſtātia que per ſe generat̄.Et iſta nō eſt
F niſi ſubſtātia cōpoſita.¶Nec valet ſi dicas ꝙ materia ⁊ forma ſimul eſt il
lud quod per ſe generatur:qꝛ;vt ſupra dictū fuit:tūc contingeret reſpectuꝫ
aliquē eſſe primū ⁊ per ſe terminū ḡnatiōis ſubſtātialis:qđ nullus ſani ca-
pitis cōcedit.Nec valet ſi dicatur:vt quidā imperiti dicūt:ꝙ partes diuiſi-
ue cauſant ſuū totū:⁊ vt ſic nō ſunt ſuū totū.partes vero collectiue non cau
ſant ſuū totū:⁊ he ſunt ſuū totū.Sed illud dictū eſt adeo fatuū:quod forte
eſſet magis fatuum ipſum improbare.Ariſt.8.metaphy.in tex.cō.15.oſten
dit ideo ex forma ⁊ materia fieri vnū per ſe:quia illud potentia:illud vero
actus:nunꝗ̄ eniꝫ reperitur ab Ari.nec ab aliquo peripathetico ꝙ materia
ſit cauſa compoſiti ſine forma:vł forma ſine materia:ſed ſemper inuenimꝰ
materiam ⁊ formā ſimul cauſas eſſe compoſiti:vnde Albertus cognomen-
to magnus ſuper.27.tex.2.phy.dicit expreſſe materiā eſſe cauſam compo-
G ſiti:vt eſt forme ſubiecta:ſicut;etiam eſt cognitionis principium:vt ſtat ſub
forma.Et Auer.8.phy.cō.4.expreſſe habet ꝙ impoſſibile eſt aliquid gene
rari a materia:vt itelligitur nuda a forma.Stat igitur argumentū ſuperiꝰ
factū:ꝙ ſit compoſituꝫ nil ſit aliud ꝗ̄.forma ⁊ materia ſimul:cū materia ⁊
forma ſimul ſint cauſe cōpoſiti:tūc idem eſſet cā ſuimet ⁊ eodem mō:quod
eſt merum impoſſibile.Amplius Cōmen.expreſſe contradiceret ſibi.⁊ Ari.
8.meta.tex.cō.15.vbi ponunt oppoſitum per ſe habere maiorem vnitatem
ꝗ̄ cōpoſitū per aggregationē:qđ non eſſet verū:ſi compoſitū ſubſtātiale ni
hil aliud eſſet ꝗ̄ ſue partes ſimul ſumpte:qꝛ ita etiam eſt de compoſito per
aggregationē.vnde Cōmen.cō.vltimo.7.me.hanc ponit differentiam in-
ter compoſita per ſe ⁊ compoſita per contactum:quia in compoſitis ꝑ con
tactum non fit vnum niſi per cōtactuꝫ:ſed in compoſitis per ſe ex partibꝰ
componentibus ſimul congregatis fit vnūadditum aliud a componentibꝰ

Et ideo nõ poſſum nõ mirari quõ iſti ſuperficietenus cõſiderantes iponãt iſtam poſitionẽ manifeſti erroris ipſi Auer.cũ tñ ipſi ſe emeritos in via ei⁹ opinẽtur.¶ Ad auctoritates omnes Auer.in oppoſitũ que videnť ſonare V totum nihil aliud eſſe ꝙ̃ ſue partes ſimul ſumpte. Reſpõdetur ꝙ hoc eſt ve Reſpõſio. rum cõſtitutiue ⁊ integratiue:q: nihil aliud intrinſece per ſe cõcurrit ad totius cõſtitutionem ꝙ̃ ſue partes ſimul ſumpte.Cum hoc tamen ſtat ꝙ entitas totius ſit alia ab entitate partiũ etiaȝ ſimul ſumptarum : aut aliter nõ eſt totum aliud a partibus ſimul ſumptis:verũ eſt aliud diſtinctum loco ⁊ ſubiecto:bene tñ eſt aliud ſm rem ipſam.

¶ Octaua cõtradictio eſt in cõmẽto.1 .ibi enim ex ſentẽtia Auer. videtur 8 colligi ꝙ nullũ indiuiſibile ſit in predicamento. Et ita habitus intellectuales cũ in indiuiſibili conſiſtant non videntur eſſe in predicamẽto . cuius tamen oppoſitum inuenimus in predicamẽtis ab Ariſt.ca.de qualitate ⁊ alibi. Niſi eſſet ꝙ via Auer.eſt iſta:ſicut ptȝ ab ipſo ſuper porphyrio cap.de ſpecie.⁊.2.celi.cõ.49.ꝙ ſolum materialia ⁊ corruptibilia ſunt in predicamento. Et ideo ipſe poſuit genus generũ predicamẽti ſubſtãtie nõ eſſe ſubſtantiam:ſed corpus compoſitum ex materia ⁊ forma. vnde deus ⁊ intelligentie non ſunt in predicamento:⁊ iuxta hoc dixit hic in cõ.18.primi phy. ꝙ omne quod eſt in aliquo decẽ predicamentorũ eſt diuiſibile : aut per ſe: aut per accidens. De habitibus autem intellectualibus exiſtentibus in noſtro intellectu dicendum puto in via eius ꝙ ſi conſiderentur ratione phantaſmatum cum quibus ſunt colligati:ſicut ptȝ.3.de anima.cõ.30.⁊.39.ſic tales habitus ſpectant ad predicamẽtum qualitatis : quia vt ſic continuo et tempori ſubduntur.iuxta illud philoſophi.2.⁊.3.de anima.noſtrum intelligere ſit cum continuo ⁊ tempore. Si autem habitus intellectuales conſiderentur:vt ſunt in intellectu poſſibili:vt ſic cõſiſtunt in indiuiſibili. Et vt ſic non ſpectant ad aliquod predicamẽtum ſm viam eius:elicio iſtam diſtinctionem ex cõmen.5.tertij de anima.in ſolutione prime q̃õnis . Et ſi tu habes ſubtiliorẽ modũ dicas illũ:q: facile eſt inuentis addere.

Insecabile (margin, beside “qualitate ⁊ ali-”)

L (margin, beside “aut per accidens”)

M (margin, beside “gere ſit cum continuo”)

¶ Nona contradictio eſt in tex.cõ.24.q: ibi dicitur aliquid moueri poſſe 9 ſm partes toto remanente immobili. Huius tamen oppoſitum inuenimus N 4.phyſi.cõ.43.cõtra Themiſtium.ſi intelligať dictũ iſtud de omnib⁹ partibus:q: ſm ipſm totum nihil aliud eſt ꝙ̃ ſue partes maxime loquẽdo de toto integrali. Si autem intelligať dictũ ſuũ de vna parte: iterũ hoc videtur falſum eſſe:q:.5.met.tex.cõ.8.mota vna parte continui totuȝ mouetur. Ad hoc dici poteſt ꝙ dictũ phi ⁊ Commentatoris verificari poteſt hic:vt dicamus ꝙ partibus totius motis ſm materiaȝ ſtat totum immobile eſſe ſȝ materiam:ſicut declarat Cõmen.6.phy.cõ.85.ſed quando.4.phy.cõ.43.negat hoc. dico ꝙ non habet illud pro inconuenienti de motu ſm materiam tantũ:ſed de motu tam ſm formam ꝙ̃ ſm materiam. Aut aliter ⁊ magis iuxta literaȝ ſedari põt iſta controuerſia:vt dicamus Auer.contra Themi.4. phyſi.43.locutum fuiſſe de omnibus partibus:hic vero de vna parte tantum. Et hoc conſonat litere dicenti:ſicut enim pars vna ⁊c. Alij autem dixerunt.4.phyſi. Auer.locutum fuiſſe de motu locali puro:hic vero de motu O indifferẽti ad purũ ⁊ non purũ. Et multi formanť caſus de rarefactione et condenſatione in quibus oſtenditur manifeſte totum non mutare locum qualibet parte mota:vt ſi aer rareſiat ſm vnam medietatẽ verſus aliã medietatem:ſed alia medietas tantum condenſatur vltima ſuperficie remanẽte immobili quantum prima rareſit:tũc totus aer non mutat locum. Et tamen quelibet pars mouetur:nec in tali motu oportet quicquid eſt illi⁹ moueri:vltima enim ſuperficies eſt immobilis:ſimiliter formatur alius caſus

in quo aliquid mouet aliquo eius quieſcēte: ſicut ſi vna pars mouet rare
faciēdo verſus vnū extremū: ⁊ alia verſus aliud: tūc ſuperficies media rema
neret immobilis: q̄ꝛ non magis haberet moueri ad vnam partem q̄ȝ ad aliā
hic ⁊ alia dici conſueuerūt que gratia breuitatis omittimus alibi diffuſiꝰ
pertractaturi domino concedente.

10 ¶Decima cōtradictio eſt in eodē cō. 24. q̄ꝛ ibi. d. ꝙ opinio dicens oīa eē
vnum in ſubſtantia non pōt verificari: niſi ſm illud ex quo generatur. ſcȝ
materia. ꝙ autē entia ſint vnū in forma impoſſibile eſt opinari: videtur vel
le omnia entia materialia cōicare poſſe in eadē materia. Huius tamē oppo
ſitum inuenimus in. 8. phyſi. cō. 46. vbi ex diuerſitate materierū infert
diuerſitatem formarū contra Auic. niſi eſſet ꝙ materia duplex. remota ⁊ p
Mā bifa= pinqua: materia remota eſt vna omniū per indifferentiam ⁊ priuatiue. 12.
ria dr. meta. cō. 14. ſed materie propinque ſunt plures: ⁊ ſunt diſtincte ſm forma
rum numerum ⁊ diſtinctionem. Et hoc tenet expreſſe philoſophus. 9. met.
tex. cō. 11. de materia igitur remota dictum Auer. hic habet locum: de mate
ria autē propinqua verificatur dictum ſuum in. 8. phy. Et ex iſto commen=
to poteris colligere ꝙ diſtinctionis prima radix eſt ipſa forma. iuxta illud
phyſi. 7. met. 49. actus ſeparat ⁊ diſtinguit. ⁊ ideo diſtinctio in formis en=
tium eſt manifeſtior q̄ȝ in eorum materijs. Et ideo. d. Auer. in fine iſtius cō
P menti. 24. ꝙ autem entia ſint vnum in forma impoſſibile eſt opinari. hō. n.
manifeſtū eſt ꝙ eſt alius ab equo ſm formam.

11 ¶Undecima contradictio eſt in cō. 28. q̄ꝛ ibi. d. partes diffinitionis eē rea
les. Huius tamen oppoſitū inuenimus primo phyſi. cō. 5. vbi partes diffini
tionis appellat partes ſm imaginationē. Et. 7. meta. cōmē. 33. 43. ⁊. 46. idē
Diffinitio ſentire videtur. Niſi eſſet ꝙ de partibus diffinitionis dupliciter poſſumus
loqui: vł fundamētaliter: vel formaliter. Et primo quidē modo ſunt reales
Q nam. 7. met. 43. genus ſumitur a materia. Et differētia ſumit a forma: ſicut
etiā hȝ ipſe Cōmentator. 2. celi. cō. 49. Et iuxta hoc dixit ipſe pmo de ani=
ma cōmē. 7. ꝙ partes diffinitionis ſumūtur a diuerſis principijs q̄ ſunt in
re: ⁊ ita etiā loquit in preſenti loco dum dicit: ꝙ aīal qđ eſt genus hoīs: ⁊ bi
pes qđ eſt eius dr̄ia ſunt entia in rei veritate: nā partes rei que ſunt ſm dif
finitionē precedunt rē in eſſe. loquendo autē de partibus diffinitionis for
maliter: ſic ille ſunt partes ſȝ imaginationē ⁊ ſȝ rationē: predicata. n. quidi
tatiua de intētione eius ſunt ab intellectu: ſicut eſt genus ⁊ differētia: ſicut
colligitur ex ſnīa eius pmo meta. cō. 45. vbi habet ꝙ Ariſto. opinabatur ꝙ
intellecta rerū notificant ſubſtātias rerū: ⁊ non ſunt ſubſtātie earū. Et iſto
quidē modo loquitur de partibus diffinitionis. primo phy. cō. 5. ⁊ in alijs
locis vbi vł dicere ꝙ ſunt a rōne ⁊ non reales.

12 ¶Duodecima contradictio eſt in cōmento. 29. vbi ad principiū. d. partes
diffinitionis precedere diffinitum non diffinitum precedit diffinitionem.
Huius tn̄ oppoſitū inuenitur pmo phyſi. tex. cōmen. 5. Reſpondetur. nō in=
conuenire totū precedere partes: ⁊ precedi a partibus ſm diſtinctas ratio=
nes. Auer. eñ. 7. meta. cōmen. 25. habet ꝙ prioritas totius ad partes eſt p̄o
ritas forme ad materiā: prioritas autē partiū ad totū eſt prioritas mate=
rie ad formā. Ita in propoſito partes diffinitionis precedunt diffinitū ſim
pliciter: ⁊ cognitione diſtincta: diffininitū aūt precedit ptes diffinitionis
quo ad nos: ⁊ cognitione confuſa.

13 ¶Decimatertia contradictio eſt in cō. 32. vbi recitans opinionē Anaxa. de
mundo. dicit ipſum poſuiſſe mundū factū a principio: ſed a parte poſt vo=
luit ipſuȝ in infinitū permanere. Huius tamen oppoſitū inuenitur primo
celi cōmē. 102. vbi recitās quatuor opiniones de mundo. d. ꝙ. opinio Ana.

fuit mūdū eſſe generabilē ⁊ corruptibilē. Et hanc eādē ſententiā habet. 8. phyſi. cō. 2. Aliqui voluerūt conciliare iſtā cōtrouerſiā dicentes literā comenti eſſe deprauatam. Et volūt ꝙ vbi eſt Anaxa. dʒ ſtare Anaximander. ſed iſtud non pōt ſtare qꝛ etiā textus Ariſto. loquitur de anaxagoꝛa ⁊ Empedo. quō differebant in generatiōe mundi: ꝓpter hoc aliter dicendū puto cum Alberto magno ſuper pꝛimo celi. tracta. 4. ca. pꝛio. vbi hʒ ꝙ Empedo. ⁊ Anaxa. differebāt circa generationē ⁊ coꝛruptionē mundi ſic. qꝛ Anaxa. poſuit mundū incepiſſe per generationē: ⁊ dixit ipſum coꝛrumpi: nunꝗ tñ idē numero reiterabitur. Empedo. autē dixit mundū generari ⁊ coꝛrūpi: ⁊ cum hoc eundē numero reiterari in magno anno qui ſacro decoꝛum cōfirmatus eſt: qui annus magnus erat ſpaciū quo ſuperioꝛes oꝛbes ⁊ ſtelle reuertuntur oēs ſimul ad principium pꝛimū ſui motus: qđ non accidit ſm Ptholomeū: niſi in. 36. milibus annoꝛum. Et ſtante iſta ſnīa facile ſedari poteſt contradictio in Auer. qꝛ qñ. d. mundū a parte poſt in infinitum permanere: verū eſt ſm vnitatē ſpecificā: nō ſm vnitatē numeralē: qñ vero. 1. celi. ⁊. 8. phy. d. mundū apud Anaxa. infinities gñari ⁊ infinities coꝛrumpi illud veritatem habet ſm vnitatē numeralem. Solut.

¶ Decimaquarta contradictio eſt in tex. cōmen. 41. ibi enim. d. Parmenidem poſuiſſe ignē ⁊ terrā pꝛincipia rerum naturaliū. Huius tamē oppoſitū inuenimus pꝛimo de anima. tex. cō. 32. vbi dicitur oīa elementa iudicē acceperunt pꝛeter terrā. Et eandē ſnīam inuenimꝰ pꝛimo meta. tex. cō. pꝛi. ⁊. 14. Hanc autē contradictionē quidā ſedare conati ſunt dicentes: ꝙ ꝑ terram ⁊ ignē Parmenides intellexit calidū ⁊ frigidū: non ſubſtantiā terre vel ignis: ſed iſta ſolutio vt mihi videt dicit totū oppoſitū illius qđ eſt in textu: naʒ textus. d. Parmenidē poſuiſſe calidū ⁊ frigidū pꝛincipia materialia rerum. Hec aūt appellat terrā ⁊ ignē: ⁊ ſic ꝯtradictio adhuc eſt in ſuo robore. Dicamus igitur melius ꝙ nullus ex naturaliter loquentibus poſuit ſolam terram eſſe pꝛincipium materiale rerū: ſicut quidā poſuerūt ſolā aquā vt Thales Mileſius: ⁊ quidā ſolum aerem vt Diogenes. ⁊ quidā ſolū ignē vt Hypaſus Methapontinus ⁊ Heraclitus: vt dicitur in erratis pꝛimi metaphy. Solum autē ponentes leges poſuerunt terraʒ ſolā eſſe pꝛincipium ſicut Heſiodus qui fuit ex antiquis theologizantibus qui hanc opinionē metrice figurauit. Non tñ negauit Pho vel cōmentatoꝛ quin aliquid phyci poſuerint terrā vna cum aliquo alio elemēto: vel cum omnibus reliquis eſſe pꝛincipium materiale. Empedo. n. poſuit quatuoꝛ elemēta eſſe pꝛincipia materialia oīum: ⁊ litē ⁊ amicitiā eſſe pꝛincipia efficientia: ita etiam Parmenides terram cum igne poſuit pꝛincipium non terram ſolam. Solutio iſta colligitur in Auer. 2. phyſi. cōmen. 9. ad finem. vbi habet. Et cum dixit Et quidā terrā intendebat cum alijs elemētis: vt dixit Parmenides terrā ⁊ ignem. nullus enim dixit ſolam terram eſſe pꝛincipium ſup. de naturaliter loquentibus. 14 Terra. Heſiodus poeta.

¶ Decimaquinta contradictio eſt in eodem cōmēto. 41. vbi habet ꝙ figura diuiditur per contraria. Huius tñ oppoſitū reperit. 3. celi. tex. cōmē. 75. Reſpōdet ꝙ aliqđ contrariari figure dupliciter cōtingit vel vere vel apparenter. Et pꝛimo quidē modo figure nihil eſt contrarium. Et ſic verificatur dictum phi. 3. celi. 75. Scđo modo pōt apparenter ⁊ ſm famoſitatem aliqđ figure contrariari. Et iō. d. Cōmētatoꝛ hic. ꝙ figura diuidit in cōtrarias differentias ſm foꝛmā: ⁊ in fine cōmenti ponit documentū dicēs. Et notandū eſt ꝙ hoc nomē contrariū vſitatur hic large: pꝛo contrario ⁊ pꝛiuatione et habitu: ſiue ſit in rei veritate: ſiue ſm famam: qđ contrariū ſm ꝙ ego credo nos appellamus diſparatum. 15 Cō. 41.

16 ❡Decimaſexta cōtradictio eſt in cōmē.49.in quo dicit Commētator ꝙ ra
Cō.49. rum ⁊ denſum ſunt minus vniuerſalia ꝙ̄ magnū ⁊ paruū:q2 rarum ⁊ denſuz
X ſolū ſunt in corporibus ſenſibilibus naturalibus.Magnū aūt ⁊ paruū cō-
prehendūtur in corporibus naturalibꝰ ⁊ mathematicis. Sed huius oppo
ſitū ſequitur ex cōmēto.84.quarti phyſi.vbi habet ꝙ raritas ⁊ denſitas in
ſequunt quantitatē.cū igitur in mathematicis ſit rō quātitatis:erit etiā rō illiꝰ
qd̄ inſeparabiliter ⁊ immediate cōſequitur quantitatē. ❡Soluitur.rarum
⁊ denſum in via Auer.qñ ſumūtur ꝓ qualitatibus ſenſibilibus ꝯñtibus
calidum ⁊ frigidum.Et ſic ſoluz reperiūtur in corporibus naturalibus ge
nerabilibus ⁊ corruptibilibꝰ:qd̄ addo ꝓpter raritatem ⁊ dēſitatē exiſtentē
in corporibus celeſtibus:que equiuoce dr̄.vt inquit Cōmētator.2.cap.de
ſubſtantia orbis.cū raritate ⁊ denſitate iſtorum naturalium.Et ſic loquutꝰ
eſt Cōmentator hic:⁊.7.phyſico.11.⁊.15.⁊.2.de generatione.commen.15.
Alio modo ſumuntur pro diſtantia ⁊ approximatione partium quātitatis
adinuicem:⁊ ſic inſequuntur quātitatē:⁊ vt ſic reperiuntur in mathemati-
cis corporibus ⁊ naturalibus indifferēter.Et ſic loquutus eſt de raro ⁊ dē
ſo Cōmentator.4.phy.cō.84.⁊.72.

17 ❡Decimaſeptima cōtradictio eſt in cōmē.52.vbi.d. ꝙ rō coegit antiquos
ad ponēdū principia eē cōtraria.huius tñ oppoſitū dr̄ in tex.cō.48.ſupra
Cōmē.52 ꝙ oēs antiqui ſine rōne tanꝙ̄ ab ipſa veritate coacti poſuerūt elemēta:⁊ ab
ipſis vocata principia eē cōtraria.❡Soluitur.per dicta Auer.cō.48.quia
d.antiquos ſine rōne quoquo modo poſuiſſe principia eſſe contraria:quia
ſine rōne perfecta ⁊ demonſtratiua:nā vt.d.Cōmentator ibi inductio indu
xit eos ad hoc in qua non inducantur oia pticularia:qñ aūt dixit Cōmen-
tator com.52.ꝙ rō coegit eos ad dicēdū principia eē contraria: intelligen
dum eſt de ratione imꝑfecta.❡Sed tunc eſt dubitatio:nā inductio in qua
r non inducūtur oia ſingularia eſt inductio demonſtratiua q̄ fit in materia
neceſſaria:in qua idem eſt iudiciū de vno indiuiduo:⁊ de oibus.2.celi.cō.
59.Talis autē inductio eſt perfecta ratio:q2 non petit:ſicut alie inductio-
nes: ſicut ptz.7.priorū.ca.23.in Auer.❡Reſpondetur ꝙ refert dicere in-
ductionē in qua nō inducūtur oia ſingularia eſſe inductionē pfectā. Et di
cere illā eſſe rationē perfectā.⁊ primū quidē eſt verū precipue loquēdo de
inductione que fit in materia neceſſaria.Et ſcd̄m quidē dictū eſt falſum: ſi-
cut refert dicere aliquid eē perfectiſſimū aīal:⁊ illud eſſe perfectiſſimū aſi-
num:inter ſpēs enim argumentationis ſolus ſyllogiſmus eſt non perfecta
alie vero ſunt rationes imperfecte:⁊ quaſi obliquitates eius.

18 ❡Decimaoctaua contradictio eſt in eodē.commē.52.vbi videt dicere ſub-
3 ſtantias habere contrarietatē ſm formas:non aūt ſm ſbm. huius tñ oppo
ſitum reperitur in dictis eiꝰ.5.phy.cō.10.⁊.8.meta.cō.5. ❡Soluitur.hic lo
quitur ſm mentem Alex.vt oſtendit ſeries verborum ſuorū;ſed.5.phy.⁊.8.
metaphyſice loquitur ſm intētionē propriam.

19 ❡Decimanona contradictio.eſt in commen.54.ibi enim dicit ꝙ contrarie-
Cōmē.54 tas eſt minus ſenſibilis in medijs ꝙ̄ in extremis:ex hoc ſequi vr̄ ꝙ cū terra
A ſit extremum:aqua aūt ſit mediū:vt etiā hic dicitur:ſequitur terram frigi-
Terra aq̃ diorem eſſe aqua.⁊ hoc idē formari poteſt rōne:naz quanto aliquid diſtat
frigidior. a motu celi tanto illud eſt frigidius:quia vt ſcribit Commētator.2.celi.cō.
94.Remotio a motu dat grauitatē ⁊ quietem ⁊ frigiditatem : ſicut vicini-
tas dat leuitatē ⁊ caliditatē ⁊ motum:modo ſicut ſimpliciter ad ſimpliciter
ita magis ad magis:⁊ maxime ad maxime.ſi remotio igitur a motu dat fri
giditatem.ergo maior maiorem.Et maxima remotio maximam frigiditatē
dabit:ſed hmōi eſt nature remotio:vt patet.ergo terra eſt primum frigido-
rum.huius

rum. huius tñ oppoſitũ inueniṫ in dictis Ariſto. ⁊ Cõmen. 2. de generatio B
ne. tex. cõmen. 23. vbi hꝫ terrã eſſe magis ſicci ꝙ̃ frigidi. aquaꝫ vero magis Uarie opi
frigidi ꝙ̃ humidi. Iſta mã eſt multũ difficilis ſolutionis. Et ſignum diffi- niões.
cultatis eius eſt diuerſitas opinantium. aliq̃ pp primã rõnem moti ⁊ alias
ꝙ̃plures tenuerunt terrã aqua frigidiorẽ eſſe: ſicut Albertus alema. ⁊ mul
ti ſequaces. Alij vero tenuerunt aquã eſſe terra frigidiorẽ pp auctoritateꝫ
phĩ allegatã in. 2. de generatione: ⁊ pp duplicẽ rõnem: vnã a priori: ⁊ aliam
a poſteriori: quarũ q̃libet de per ſe innititur quintuplici medio: vt eſt vide
re in Conciliatore in dřia. 12. Alij vero conati ſunt vtrãq; viã tenere vnica
diſtinctione cõciliantes dicta iſtorũ repugnãtia. dñt em̃ duplicẽ eſſe frigi-
ditatẽ: ſicut em̃ duplex eſt caliditas: elemẽtalis ⁊ celeſtis: vt eſt videre. 2. de
gñatione alaiũ. ca. 3. ⁊. 2. cap. de ſb̃a orbis. ⁊. 12. meta. com. 18. ſic duplicem
aiunt frigiditatẽ eſſe vnã elementalem: ⁊ tali aquam frigidiorẽ inquiũt eſ- C
ſe terra. Aliã vero celeſtẽ: ⁊ tali terrã aiunt eſſe frigidiorem aqua: ⁊ hac via Digreſſio
proceſſit Egidius Roma. Eſt etiã mã iſta difficilis: q: multas ſecum trahit pulchra d
difficultates: quarũ vna eſt: vtrũ q̃libet qualitas in elementis exiſtẽs ſit in q̃litatib⁹
ſummo vel vna tm̃: ⁊ ſi fuerit vna tm̃: nunq̃d alia ſit remiſſa p admixtioneꝫ elntorũ.
ſui cõtrariũ: nec ne. ⁊ alia q̃dẽ eſt: vtrũ vna ⁊ eadẽ ꝓprietas elemẽtalis poſ-
ſit eſſe eiuſdẽ ſpeciei cũ cõſimili repta in alio elemẽto. ⁊ tertia eſt: vtrũ dua
bus qualitatib⁹ in ſummo exñtibus in elñtis adhuc mixtio poſſet fieri: vel
non: vt vř velle Auer. 4. meteororũ. cõ. 10. videre modo Thomas de gar
bo in ſumma ſua. tracta. primo. in ſumma de elemẽtis. q. ſcđa multum ſubti
liter proſecutus eſt iſtas difficultates. ⁊ declarauit ꝙ opiniões narrate nõ
hñt aliquam rationem demonſtratiuam ad adherendum potius vni pti ꝙ̃
alteri: q: ſi qua fuiſſet ad hoc rõ demonſtratiua probabile eſt Ariſto. eam
adduxiſſe: ſed ex medijs rõni innixis: q̃n q; vř ſequi vnum: q̃n q; videtur ſeq̃ D
oppoſituꝫ. Et dixit ꝙ illud ſuper quo debemus inniti in hoc queſito eſt via Senſus
ſenſus: q: rectiſſimus iudex de qualitatibus tangibilibus eſt ſenſus tact⁹: iudex.
⁊ q: per tactum diſcernimus aquam frigidiorem eſſe terra: ideo tenenduꝫ
eſt hoc hac ſola via: ⁊ non pp aliquas rões que omnes ſolui pñt: ſicut pa
tet intuenti ipſum. Illud autem qđ mihi vř dicendũ in hac materia eſt vnũ
ꝙ dicere: vnũ elñtũ eſſe frigidi⁹ aut calidius altero cõuenit dupl̃r: vno mõ
quantũ ad gradũ ⁊ intenſioneꝫ forme: alio mõ ꝙ̃tum ad agere ⁊ poſſe: ſtat
em̃ primo mõ aliq̃d eſſe calidius altero: non tñ ſcđo mõ: ſicut flamma ſtu-
pe eſt calidior intenſiue ferro ignito: ferrum tñ plus calefacit ⁊ potentius
ꝙ̃ faciat ipa flãma: ſicut etiam ſenſus oñdit. Dico tunc terrã quãtũ ad gra
dũ eſſe frigidiſſimã: ſicut ⁊ aqua. Et hoc ſentit phs primo meteo. vbi. d. ex-
pliſſe ꝙ in medio ⁊ circa mediũ eſt qđ grauiſſimũ ⁊ frigidiſſimũ: ⁊ ita argu-
mentũ primũ ex remotione a motu credo ipſum demonſtrare ad iſtum ſen
ſum. Nec obſtat ꝙ vna ⁊ eadẽ qualitas in ſummo reperiaṫ in duob⁹ elñtis E
vbi fuerit diuerſis aſſociata qualitatib⁹. Et vbi vna minus principaliter
competat vni ꝙ̃ alteri: vñ teneo frigiditateꝫ tam in aqua ꝙ̃ in terra eſſe in
ſummo: ſed in aqua eſt humiditati cõiuncta: in terra vero ſiccitati: aq̃ etiã
principalr̃ cõpetit ꝙ̃ terre: ex iſto fundamento: q: ſm fundamentũ phĩ ab
vno inquãtũ vnũ imediate nõ ꝓuenit niſi vnũ. Et ideo ꝓbabile eſt. ꝙ ſi am F
be qualitates in ſummo reperiunṫ in vno elemento: tñ prius natura vna
illarũ conſequiṫ formã elementi ꝙ̃ altera: vnde cũ ignis ſit formaliſſimum
elemẽtorũ cõuenientiſſimũ vř ꝙ formaliſſima qualitas prius ſm naturã ſi
bi competat. Et q: caliditas formalior eſt ſiccitate: hinc eſt ꝙ igne calido
⁊ ſicco exiſtente dicimus ignem plus eſſe calidũ ꝙ̃ ſiccũ. Et ita diſcurrendo
per alia dicas conſequenter. Si vero queratur: vtrũ aqua ſit frigidior ter- G

ra ſcdo mō:qꝛ magis infrigidat:⁊ pōt magis infrigidare:hoc pȝ ad ſenſuȝ
et ꝗ de hoc dubitat ſenſu indiget. Et ſic pn̄t dicta iſta concordari.⁊ lȝ poſi
tio iſta cōtradicat Auer.4.me.cō.x.vbi vr̄ dicere duas qualitates in fine
non poſſe repiri in vno ⁊ eodē elr̄nto:qꝛ tūc nō poſſet ex elr̄ntis ꝯꝛijs in am
bab⁹ qualitatib⁹ fieri aliquid:nec poſſent adinuicē miſceri:⁊ tēperari:iſtō
tn̄ nō multū mouet:tū qꝛ auctoritas eius in illo li.nō multū cōiter tenetur
qꝛ ibidem primo meteororū poſuit dari epiciclos ⁊ ecētricos:quos tn̄ de
ſtruit infinities in ſcdo celi.tū ēt qꝛ ſi rō illa aliqd cogit:ſeqret ꝙ ignis et
aqua nūꝗ̄ poſſent agere:nā cū actio ſit merito ꝯtrietatis ignis:ergo ꝑ cali
ditatem aget in frigiditatem aque:⁊ cū ambe iſte ſint in ſummo: ſequitur
igitur ꝙ non erit actio.¶ Nec valet ſi dicat ꝙ reactio non fit per eaſdem
qualitates:quia tunc ſequeretur ꝙ quodlȝ elemētum nō poſſet in aliō ime
diate conuerti contra phm̄.2.de gn̄atione:qūo.n.tunc ignis conuertet in
aerem:ſi eniȝ ignis patitur ab aere per humiditatē per qd reaget ſi ꝑ ſicci
D tatem homo intentū ꝙ reactio fit per eaſdē qualitates:ſi per caliditatē h
non poteſt ſtare:qꝛ actio eſt merito ꝯtrarietatis:mō caliditas nō ꝯtrariat
humiditati ſed frigiditati.¶ Nec valet ſi dicatur reactionē nō poſſe fieri
in elementis habentibus ſymbolū:ſicut quidā dicūt:qꝛ iſtud eſt ꝯtra phm
primo de gn̄atione in infinitis locis vbi.d.ꝙ queċūꝗ̄ contrarietatem ha
bentia communicant in mā in agendo repatiunt.Et iſta ēt eſt mens Alex.
⁊ Jo.grammatici in primo de gn̄atione:⁊ in ſcdo p̄cipue ſuper expōne tex.
cō.8.vbi expreſſe ponit reactionē per eaſdē qualitates cū actio ſit merito
contrarietatis:ſicut expreſſe phs dicit.¶ Item tunc ſequeretur ꝙ in habē
tibus ſymbolum non eſſet facilior tranſitus:ſicut pȝ diſcurrēti.ſi igit Cō
3 mentator intelligat ambas qualitates in elemento ſimplici non eſſe in fi
ne.ſ.in ſummo quantum ad gradum:ſed vna ſit in ſummo:⁊ alia ſit remiſ
ſa non ſum cū ipſo:nam in hn̄tibus contrariū remiſſio fit ꝑ admixtionem
ꝯrij.iuxta illud phi illud eſt albi⁹ qd eſt nigro impmixtius.Et ideo ſeque
retur ꝙ elementum non eſſet ſimplex.Et hoc eſt qd ante nos tenuit preci
puus expoſitorum antiquiorū Alexāder ſuꝑ cōmēto ſuo in primo meteoro
rum.Jnquit enim maius quidē aqua frigidū ꝗ̄ terra.ſed non mixtura ca
liditatis terra eſt minus frigida ꝗ̄ aqua:⁊ magis eſt terra ſicca quā ignis:
ſed non ignis mixtura humiditatis eſt minus ſiccus:⁊ magis ꝗdem cali
dus ignis ꝗ̄ aer:ſed non mixtura frigiditatis aer minus calidus ꝗ̄ ignis:
et aer magis quidē humidus ꝗ̄ aqua:ſed non ſolidi alicui⁹ mixtura aqua
minus humida ꝗ̄ aer.Non enim vtiꝗ̄ aliqd ſimpliciorū corporū eſſet:hec
ille ad literam.Pōt etiam illud alia rōne fulciri:qꝛ ſi qualitas altera eſſet
permixta ſuo contrario:tunc Ariſt.ex cōbinationib⁹ quatuor ꝗlitatū:pri
marum non ſufficienter oſtendiſſet numerū quaternariū elr̄ntoruȝ:dicit.n.
ꝙ caliditas ⁊ ſiccitas conſtituunt ignē:qd ſi vidiſſet aliquā humiditatem
ſiccitati ignis coniungi vtiꝗ̄ ⁊ illius meminiſſet.Et hoc videtur ſentire eē
Commentator in.3.celi.cōmē.67.Si aūt auctoritas Cōmētatoris itelli
gatur quantum ad poſſe.ſ.ꝙ vnū elementū nō hȝ ambas in fine ſic ſum cū
ipſo:qꝛ vt eſt ipſius phi ſn̄ia.2.de generatione tex.cō.48.mixtio nō fit qn̄
alterū dominatur ſuper alterū:neꝗ̄ qn̄ hn̄t equalē potētiā:ſi.n.potētia al
terius fuerit ſimpliciter dominās corruptio erit dn̄ati ⁊ gn̄atio dominan
tis.Et ſi equales fuerint potentie:tunc nō fiet alteratio : ſicut declaratuȝ
eſt in.4.meteororum.ſupp.tu in cōmēto.x.ſuperius allegato.⁊ cum potē
tia alterius fuerit dominans dn̄ati non dominās ſimplr̄.generabitur ex
Solo. eis aliquod mediū:ſed tn̄ declinat ad partē dn̄antis.hec Commentator.
2 Patet igitur exponendo Auer.per Auerroim ꝙ elr̄nta non habent ambas

qualitates in fine non quantum ad gradū:ita ꝙ vna ſit in ſummo:et alia
ſit remiſſa per ſuū cōtrariū:ſicut cōiter oēs poſteriores expoſuerūt:ſꝫ hoc
intelligiꝰ quātū ad potētiā agendi.ſicut ipſemet ſeipſum declarat in ver=
bis allegatis.⁊ ſic verificanꝰ dicta phi que adinuicē videnꝰ aduerſa:qñ.n.
dixit primo meteoroꝝ terrā eē frigidiſſimū hoc eſt veꝝ quātū ad gradum
q̄ꝛ nō eſt terre frigiditas caliditati pmixta:vt bene dixit Alex.qñ vero di=
xit.2.de gña.23.aquā eē magis frigidā ꝙ̄ humidā:⁊ terrā magis ſiccā ꝙ̄ fri
gidā hoc intelligiꝰ quātū ad poſſe:q̄ꝛ plus pōt infrigidare aqua ꝙ̄ terra:
ſicut ſenſus demrat.Aut alr pōt dici ꝙ phs ibi nō cōparat vnū elementū
alteri in eadē qualitate:ita ꝙ velit aquā eſſe terra frigidiorē:hoc.n.nō dꝰ
in lra:ſed ibi cōparantur due qualitates ad vnū ⁊ idem elmtū:⁊ q̄ꝛ ab vno
inquātū vnū nō prouenit imediate niſi vnū:pp hoc dicūt ignē p priusſibi
determinare caliditatē ꝙ̄ ſiccitatem:⁊ aerem per prius humiditatē ꝙ̄ cali=
ditatem:cum hoc tamen ſtat tam ignis ꝙ̄ aeris caliditatē ſummā eē:nul= M
la enim in hoc eſt contradictio ꝙ eadē qualitas in ſūmo poſſit repiri i duo
bus ſubiectis ſpē differentibus:ſicut pꝫ.¶ Ad ꝯtradictionē igitur formali
ter reſpondentes dicimus ꝙ quando.d.Cōmentator ꝙ ꝯtrarietas ē magis
ſenſibilis in extremis ꝙ̄ in medijs.Rñdeꝰ ꝙ illud hꝫ veritatē de medijs p
compoſitionem ex extremis:non aūt hꝫ locum de medijs per comparatio=
nē:aqua aūt eſt medium inter terrā ⁊ ignē ſcōo mō.Qd ſi dicatur ꝙ Com
mentator ⁊ phs loquuntur de medijs ſm cōparationem.q̄ꝛ laudat illos
qui poſuerunt aerē eē ſōm vel aquā potius ꝙ̄ illos q̄ poſuerūt ignē vl ter
ram.Rñdeꝰ ꝙ philoſophꝰ loquiꝰ ibi ſm opiōnē ātiquoꝝ q̄ credebāt aquā
ex quo eſt mediū ſm ſitū:⁊ ēt ſm cōparationē inter elmta:ſicut teſtaꝰ Cō=
mentator.4.celi.com.26.ꝙ haberet minus ſenſibiles qualitates ꝙ̄ terra
vel ignis:quod tñ non eſt verū maxime loquendo de aqua vt comparatur N
terre in qualitatibus alteratiuis:ſicut eſt frigiditas ⁊ hūiditas.Nulli enī Aqua.
dubium eſt ꝙ frigiditas aque eſt magis ſenſibilis ꝙ̄ frigiditas terre.Siue
ro intelligatur ꝓpoſitio Cōmētatoris ēt in iſtis medijs ſm ſitū ⁊ cōpara=
tionem dicimus contrarietatē in medijs talibꝰ eē minꝰ ſenſibilē ꝙ̄ ſit ꝯtra
rietas in extremis:verum eſt quantū ad qualitates localr motiuas:q̄ꝛ ter
ra eſt grauis ſimplr:aqua autem eſt grauis in reſpectu.Silr aer eſt leuis
in reſpectu:ſed ignis eſt leuis ſimplr.quo autem ad qualitates alterati=
uas non credo illam ꝓpoſitionem eſſe vlr veram in talibus medijs nō per
cōpoſitionem extremoꝝ reſultātibꝰ:lꝫ qñqꝫ verificari poſſit:ſicut caliditas
ignis eſt magis ſenſibilis ꝙ̄ caliditas aeris:ſed ꝙ vlr verificetur hoc non
video.Et per hoc patet ad auctoritatē philoſophi ⁊ Cōmētatoris hic.Sed
ad auctoritatem eius.2.de gñatiōe:iā dictum eſt.Iſta ſunt que ſentimꝰ in Q
hac materia que licet noua videantur forte tñ ſunt ſatis ātiq̄ ſicut poteris
intueri.Non me latet cōcordia moderniorū dicētiū aquā frigidiorē terra
quātum ad gradū.terrā aūt frigidiorē quātū ad formā:q̄ꝛ multitudo for
me inſequiꝰ multitudinē mãe:tñ primū dictū eoꝝ nō credo veꝝ eē:q̄ꝛ nō
video quō poſſet teneri ſimplicitas in elemētis cum remiſſione alteriꝰ q̄li
tatis per admixtionē cū ſuo cōtrario.Et tu magnifice dñe Marceantoni
ſup hoc cōſiderabis:ſufficit mihi excitare intellectum tuū in iſtis:tu autē
bonitate ingenij tui ⁊ ſolertia poteris facile veritatem intueri.
¶ Uigeſima contradictio ē in cōmēto.56.q̄ꝛ ibi ponēs dñam inter ſōm 20
⁊ medium.d.ꝙ mediū eſt vtrūqꝫ extremū nō pura potentia.Huius tñ op= cōmē.56.
poſitū reperitur in dictis eius.x.meta.com.7.vbi loquens de coloribꝰ me
dijs.inquit ꝙ non debet aliquis dicere ꝙ alij colores componuntur ex al=
bo ⁊ nigro:quoniam nigrum eſt priuatio albi.ſicut obſcuritas eſt pũatio

lucis.¶Ad hoc ꝯſueuim⁹ dicere limitando propoſitionē iſtā Auer.que.d.
ꝙ media cōponantur ex extremis diſtinguēdo de duplici medio:ſicut ipſe
met diſtinguit.4.celi.cō.26.quoddā eñ eſt mediū per cōparationē : ſicut
dicimus ꝙ aer eſt mediū per cōparationē inter graue ſimplr:⁊ inter leue
ſimplr:nam reſpectu ignis grauis eſt:reſpectu aque⁊ terre eſt leuis:ꝓpter
hoc tñ non dicimus aerē eſſe cōpoſitū ex graui ⁊ leui:⁊ ideo de talibus me
diis loquēdo extrema non ſunt in actu permixto pōne in eſſentia medioꝝ
ſed ſolū quātū ad denoīationē ſunt in eo:qꝛ talia media in ꝯparatiōe vni⁹
P extremi ſumunt denominationē alteri⁹:aliud eſt mediū per realē ꝯpoſitio
nē ex extremis:⁊ de talib⁹ verificanṫ dictū Auer.hic:⁊.5.phy.cō.6.19.⁊.52
⁊.10.met.cō.23.vbi adducit rōnem demonſtratiuā ſuper hoc:ꝙ media in
ter contraria ſunt compoſita ex extremis.Aliter enim non eſſet motus: et
ſic in coloribus mediis ſunt colores extremi formaliter in eſſe:tñ refracto:
et iſta eſt indubitata ſnīa Cōmen.in hoc:quicquid dicat Burleus in hoc.
Et quidam iuniores qui nouas phantaſias imponunt Auerr.Et tūc ad
auctoritatem Auer.in oppoſitum dico.quod noluit dicere quod colores
medii non componantur ex albo⁊ nigro abſolute:ſicut male intellexit Bur
leus ⁊ ſequaces.Sed non componuntur tanꝙ ex duobus principiis eque
perfectis menſurantibus ſuum eſſe.Et hoc voluit dicere ibi phs ⁊ Commē
tator.qꝛ ibi voluit oſtendere ꝙ omni genere eſt deuenire ad vnum primū
Colores. qd eſt metrū:⁊ menſura omnium que ſunt in illo genere:⁊ ita in genere co
lorum eſt color albus qui eſt metrū omniū aliorum colorū.Et qꝛ aliquis
poſſet dicere ꝙ cum colores medii ſint cōpoſiti ex ambobus extremis.ſ.al
Q bo ⁊ nigro poſſet aliquis opinari:ꝙ tam albedo ꝙ nigredo eſt menſura
aliorū:⁊ ita non eſſet vnum primū metrum reſpectu omniū.Et phs:⁊ Cō
mentator videntes iſtam obiectionem excludunt eam dicentes ꝙ hoc non
pōt dici:qꝛ nigrum eſt priuatio albi:ſicut tenebra eſt priuatio lucis:mō rō
menſurandi cōpetit habitui nō priuationi:iuxta illud phi.ꝓmo de aīa.c.5.
Rectum eſt iudex ſui ⁊ obliqui:⁊ ꝙ iſta fuerit mens Auer.oſtendūt verba
ſua ſequentia:qꝛ vbi dixit:ꝙ non debet aliquis dicere ꝙ alii colores ꝯpo
nunṫ ex albo ⁊ nigro:qm̄ nigrū eſt priuatio albi:ſicut obſcuritas ē priua
tio lucis:ſtatim ſubdit:ergo in coloribus non eſt principiū ⁊ mēſura niſi
vnū.Bene igiṫ diximus gloſando colores medios non ꝯponi ex extremis
tanꝙ ex duabus mēſuris:non tñ abſolute ſunt incompoſiti quantū ad eē.
21 ¶Uigeſimaprima contradictio eſt in eodem commen.56.qꝛ ibi.d.qd ſub
iectum eſt in potentia pura vtrumqꝫ extremum:huius tamen oppoſitū di
cere videtur infra in commen.82.primi phyſi.¶Ad hoc eſt dicendum di
ſtinguendo de duplici ſubiecto primo ⁊ ſecundo.Sicut ipſemet diſtinguit
in commen.illo.82.Et loquendo de primo ſubiecto quod verius appella
R tur prima materia ꝙ ſubiectum(vt ſtatim dicam:)tale eſt in potentia pura
vtrumqꝫ extremum.Et tale ſubiectum Commen.diſtinxit contra medium
in hoc commen.56.Sed loquendo de ſecundo ſubiecto quod vere ſubie
ctum dicitur tale nō eſt in pura potentia vtrumqꝫ extremi:quia tale eſt in
actu:aut modo medio inter actum ⁊ potentiam. ¶Dixi autem notabili
ter primum ſubiectum:quod eſt in pura potentia vtrumqꝫ extremum re
ctius dici materiam quā ſubiectum:⁊ per oppoſitum ſecundum ſubiectum
rectius appellari ſubiectum ꝙ materiam.Et iſta fuit ſententia philoſophi
ad principium primi meteororum:vt ibi deduxit Alexā.ſup illo verbo :ꝗ
re accidentium circa ipſum ignem quidem ⁊ terram et ſingenea his: vt in
materie ſpecie:oportet putare eorum que fiunt:ſubiectum enim ⁊ patiens
appellamus hoc modo:et iſta etiam eſt ſententia lucidiſſimi Themiſtii in

paraphraſi ſuper primo phyſi.in digreſſione quam facit de potentia mate
rie et eius priuatione.Nomen materie cum potentia ⁊ priuatione eſt: dici
tur enim materia earum rerum que nondum orte aut facte ſunt.vnde ſi cō
ſideremus materiam:vt eſt priuata forma.ſic materia recte dicitur.Sʒ cū
accipitur pro ſubiecto:vt ſic cum priuatione non eſt:vnde materia ex qua
generatur homo anteq̃ hominis formam recipiat materia recte nuncupa
tur:ſed vbi forma hominis eſt affecta non amplius vt ſic materia dicitur
ſed ſubiectum.vnde auctoritate Boethi materia qualitatibus informata
non amplius materia remanet.Nam ſecundum informis eſt: ⁊ ſpeciebus
omnibus caret.ſed adhibitis qualitatibus materia abit in ſubiectis.Et ꝓ
pter hoc dixit etiam Auer.imitando iſtam ſententiam in.2.capi.de ſubſtā
tia orbis:et in.8.metaphy.commento.12.quod celum rectius dicitur ſub
iectum q̃ materia:quia videbat in celo non eſſe materiam que ſit in potē
tia pura vtrumq̃ extremum:ſicut ſonat ratio materie:nec eſt ibi priuatio
forme ſubſtantialis ad quam ſit in potentia:que priuatio importatur per
nomen materie ex ſententia Themiſtij: ſed quia ſemper eſt actu ſub for
ma ideo rectius dicitur ſubiectum q̃ materia.Accedit ad hoc:qꝫ materia
etiā ē ex quo fit aliq̄d:vt in exiſtēte.2.phy.27.Sed quia forma celi nō edu
citur de potētia eius:cū ſit abſtracta:hinc etiam dictū eſt:⁊ bene celum re
ctius ſubiectū q̃ materiam dici.

¶Uigeſimaſecunda contradictio eſt in cō.60.vbi.d.ꝙ illud qꝺ vere gñat 22
eſt materia:hui⁹ tñ oppoſitū.d.ipſe infra.cō.6 ⁊.7.meta.23.⁊.26.et.25.
vbi habet ꝙ vere gñatum eſt cōpoſitū:⁊ mā ⁊ forā generant̃ ꝑ accñs.Niſi
eſſet ꝙ aliquid vere gñari dupl'r ſumitur ſubiectiue ⁊ terminatiue.Sbʒ em̄
generationis vere dr̃ gñari.pv̈.v3.eſt fundamētū deferēs gñationē:nam
cum motus ſit vere in mobili non in motore:nec in forma q̄ acquiritur :vt
accidens in ſubiecto:ideo mobile dʒ denolari a motu:vñ Commē.5.phyſi.
cō.3.Cum motum eſt aliud ab eo ad quod eſt motus ⁊ eſt forma mãifeſtū
eſt ꝙ motus eſt in moto non in illo ad quod eſt mot⁹ ⁊ eſt forma:ſicut igi
tur paſſio vere denominat paſſum:ſic motus vere denoiat mobile: et ideo
cū materia ſit vere ſubiectū gñationis:ideo veriſſime dr̃ gñari.¶Alio mō
aliquid dr̃ generari terminatiue:q2.v3.tale accipit eſſe per gñationem : et
modus iſte eſt famoſior:⁊ de iſto loquutus fuit phs in.7.metaphy.tex.cō.
27.⁊.32.vbi.d.ꝙ illud qꝺ fit:opʒ ꝙ ſit diuiſibile ſemper:⁊ qꝺ nō fit es:nec
ſphera ſed enea ſphera.Et commen.in cō.xxvj.ibidē.d.ꝙ agēs facit ex alio
aliud non aliud in alio.facit enim ex materia formatū non in mā formā:
et ſm iſtū modū verificatur dictum ſuum q̃ cōpoſitū vere ⁊ per ſe generat̃
materia aūt ⁊ forma per accidens.primus igit̃ modus eſt verior:⁊ ſecūd⁹
eſt famoſior.valeāt igit̃ qui dicūt ꝙ materia non pōt dici aliquo modo ge
nerari.dicūt enī ꝙ iſta diſtinctio poſita nunq̃ inuenta eſt in Ariſtot.nec
in Auer.ſed videant iſti queſo preſens commen.6 .primi phyſi.⁊ inue
nient quod omne generatum ſemper indiget aliquo ſubiecto : ⁊ eſt illud
quod in rei veritate dr̃ generari.ſ.in tempore in quo generatur in actu:ge
neratum enim completum fuit generatum ⁊ non eſt in actu.generatio igi
tur ſecundum ꝙ eſt mot⁹ neccīo hʒ ſubiectū:⁊ eſt illud qꝺ dr̃ generari ī actu
hec ille formaliter.Et in eodē cōmento:parū infra.d.recipiens formā ho
minis eſt illud qꝺ in rei veritate dr̃ generari.ſ.illud in quo inuenitur iſte
motus.⁊ reddens cauſam ſubdit.motus enim debet eſſe in ſubiecto : ſicut
diximus.Recte igitur diximus nos.ꝙ primus modus eſt verior:⁊ ſecūdus
eſt famoſior:⁊ hoc prouenit ꝓp latentia materie:que eſt ſubiectū gñatiōis
Et ideo prouenit ꝙ ſubiectū generationis modo denolatur gñari ſcōm

℄ famoſitatem:licet vere generetur modo expoſito.
23 ¶Uigeſimatertia ↄ̃dictio eſt in cõ.62.vbi dicere vꝫ gñationẽ ſucceſſiue fie
cõmẽ.62. ri inqt eñ ꝙ ptes oppoſiti ſucceſſiue recedũt a ſbto ⁊ fiũt in ipſo ptes gña
Gñatio. ti:⁊ ſilr eſt in ſba:in ſpermate eñ apud gñationẽ hoīs nõ ceſſant ptes ſper
matis recedere.⁊ ptes fieri hoīs:donec forma humana pficiaꝫ:⁊ hoc ſi for=
ma hoīs recipit partitionẽ.Et hui⁹ tñ oppoſitũ reperiꝫ in dictis ſuis ſup
6.ph.cõ.32.vbi vult gñationẽ fieri ſubito : ꝙ nõ eſt mot⁹:ſed finiſmotus.
Debes ſcire ex ſnia Auer.ꝙ gñatio ſumiꝫ duplr.pmo ꝑ aggregato ex alte=
V ratione pui a ⁊ ex ſubito ꝓductu forme.alio mõ ꝑ ſubito ꝓductu forme tantũ
iſta diſtinctio colligiꝫ ex cõ.59.ſexti.ph.Ulteri⁹ ſcias Auer.tenuiſſe oēm
formã mãlem extẽſam eē ad ſubiecti extẽſionẽ:ſicut põt videri ab ipo pzlo
caplo de ſba orbis.Ulteri⁹ notare debes Auer.poſuiſſe minima nãlia in
X rebus nãlib⁹.datur eñ minima caro pmo phy.33.⁊alibi infinities.Du=
biũ tñ arduũ eſt an de intẽtione Auer.in formis intẽſibilib⁹ ⁊remiſſibili=
bus:ſicut ſunt forme elntoꝝ ſm ipm ſit dare minimũ:ſicut ẽt dubiũ ẽ vtrũ
in qualitatib⁹ habentibus cõtrariũ ſit dare minimũ ex parte forme.et in
hoc eſt magna diſcordia apud viros magnos:aliqui voluerũt dari mini=
mũ ignẽ genitũ:ita ꝙ volũt generationẽ elementi fieri iſto.mõ.imaginãꝫ
ꝙ pmo induciꝫ minimũ ignis in mã:ſed poſt illud minimũ imaginanꝫ ge
nerationẽ elnti fieri ſucceſſiue per partẽ ante partẽ in infinitũ vñ iſti ↄ̃ñr
dicũt ꝙ etiã in qualitatib⁹ elntoꝝ eſt dare minimã quãtitatẽ:cui corñ=
W deat minimũ alteratũ eſſe:minimũ generabile de forma elnti:⁊ qꝛ poſt il=
lud minimũ qualitas per partẽ ante partẽ generaꝫ:⁊ fit ita dicũt de fora
elnti poſt minimũ gñabile ſui fit per partẽ ante partẽ in infinitũ.Alij ꝟo
magne auctitatis viri tenẽt de intẽtione Auer.formas elntoꝝ cũ ille intẽ
ſibiles ſint ⁊ remiſſibiles ſm ipm ad intenſionẽ ⁊ remiſſionẽ ſuoꝝ accñtiũ
Y ⁊ ſatis ꝓbabilr videre modo tenẽt nõ dari minimũ.ex parte forme in tali=
bus:⁊ ↄ̃ñr tenẽt ꝙ in qualitatib⁹ ipſoꝝ elntoꝝ non eſt dare minima : imo
tales q̃litates inducunꝫ per partẽ ante partẽ in infinitũ.⁊ rõ eſt iſta:qꝛ ta
les q̃litates hñt cõtrariũ:vbi aũt cõtrarietas ibi reſiſtẽtia:vbi aũt reſiſten
tia ibi de neceſſitate ſucceſſio:ſicut pꝫ in.4.phyſi.com.71.⁊ ita ſi dꝫ induci
minimus gradus caloris cũ talis contrarium habeat qũo in inſtanti in=
ducetur non video.⁊ in veritate iſtud argumentum apud me eſt ſatis effi=
cax pro iſta via:⁊ multi qui oppoſitam partẽ tenuerũt nõ potuerũt eua=
dere ab hoc argumento ſine incurſu in grauiora incõuenientia.et iõ pro=
babilius videtur nobis tenere viã iſtã ad quam pauciora incõueniẽtia ſe=
quuntur:iuxta illud Commen.2.celi.cõ.primo:ex ſnla Alexandri ſuſtẽta=
ti ſumus ſuper ſermonibus iſtius viri.qꝛ inuenimus eos magis remotos
a contradictione:vnde dicimus non dari minimã q̃litatẽ:loquendo d̃ qua
litatib⁹ habentibus cõtrariũ.⁊ licet nõ dcꝫ ꝑꝑ rõnẽ dictã minima quali=
tas:tamen bene tenemus dari minimum alteratũ:qꝛ in talibus daꝫ bene
minimum quo ad ſbm:non tñ quantum ad formã.Et ſi adducaꝫ auctitas
Commen.in.8.phyſi.com.23.vbi dicit ꝙ in oi motu eſt dare primum:⁊ ꝑ
ↄ̃ñs in motu alterationis eſt dare primũ.⁊ ita dabiꝫ minima qualitas.ad
hoc dicimus ꝙ quando in omni motu eſt dare pmũ ꝟbũ eſt quãtũ ad ſbm
non autem vlr hoc eſt verũ quãtũ ad formã:⁊ ita dicimus ꝙ in motu alte
rationis eſt dare pmum alteratũ:non pmã q̃litatẽ ꝑ alterationẽ inductã.
et per iſtam gloſam ſoluunꝫ oẽs auctoritates:in quib⁹ Cõmẽ.vꝫ põere mi
nimum in talib⁹ formis:q̃ varie ⁊ fere infinite ſunt.Loquẽdo aũt de foris
Z mãlibus mixtorum:qꝛ ille ſunt vere ſbẽ:⁊non intendunꝫ:neqꝫ remittuntur
tales acquiruntur partibilr:ſed iſta partibilitas ⁊ ſucceſſio non hꝫ attende

ſic:ꝙ cõtinue ꝑ ptẽ añ ptez in infinitũ acquirantur:ſed acquiruntur per mi
nima:prius enim diſponitur materia qualitatiue ⁊ quantitatiue:⁊ deinde
introducitur vnum minimum forme in primo non eſſe forme ꝑcedentis:⁊
ſic de ſecundo minimo dicendū eſt: ⁊ ſic intelligitur dictũ Auer. hic dicẽ-
tis ꝙ nõ ceſſant partes ſpermatis. Per partes enī ſpermatis ⁊ hominis in
telligit ipſe minima que ſucceſſiue.i.vnū poſt aliud inducuntur nõ ſucceſ A
ſiue:quia cõtinue. ¶ His igit̃ ſtantibus:Rñdetur ſoluẽdo cõtradictiões ꝙ
loquẽdo de gñatione ſimplicium talis fit ſucceſſiue ad modũ declaratũ ex
hoc tñ nõ ſequet̃ gñonẽ illã eẽ motũ:q⁊ eſt fallacia ꝯñtisq⁊ vltra diuiſibi
litatẽ forme reqrit̃ ꝙ ſubiectũ mot⁹ ſit ens in actu ad hoc ꝙ ſit vere mot⁹.
vñ etiã Linconẽſis primo poſte. in fine illius capituli. ſi aũt eſt idẽ ſyllogi
ſtica interrogatio ſuper iſto exemplo phi dicẽtis ignẽ gñari in multiplica
ta analogia. d. ꝙ in ſimplicibus forma gñata induit partẽ materie poſt p-
tez ſucceſſiue:quia pars generãti ꝓpinquior citius ꝑparatur ad receptio-
nez forme ſubſtãtialis:vñ prius recipit eã ꝙ̃ pars remotior:ſ; inquit ꝙ cũ
pars aliqua recipit formã ſbalez nõ vltra recipit intẽſionẽ in pma forma
recepta:ſ; ſi forma accidẽtalis fuerit recepta in aliquo:põt intẽdi ſucceſſi-
ue vſq; ad ſummũ caloris: ⁊ erit alteratio ſucceſſiua: ⁊ per diuerſitatẽ ⁊ di-
uiſibilitatẽ caloris ⁊ etiã ꝓpter receptionẽ partis eius poſt ptẽ in pte ſua:
⁊ hanc ſucceſſionẽ que eſt ꝑ diuerſitatẽ vel diuiſibilitatẽ forme recepta nõ
h; generatio:tñ generatio ſbe bene h; ſucceſſionẽ q̃ eſt per diuiſibilitatez B
materie recipientis formã ſubſtantialem in parte ſua poſt partem. Et per
iſta dicta Linconenſis voluerunt aliqui concordare:quomodo generatio
ſit ſucceſſiua: ⁊ quomodo ſucceſſione caret: ſed iudicio meo iſtud non põt
ſtare quantum ad oĩa. Nam ſcd; Auer. in formis ſimpliciũ poteſt eſſe ſuc
ceſſio in forma recepta:quia ipſe tenet ꝙ. forme elementorū intenduntur
⁊ remittuntur:⁊ ideo adhuc remanet difficultas qualiter generatio forme
elementi ab alteratione diſtingatur cũ vtrobiq; ſit vtraq; ſucceſſio:maxie
ſcd; ſecundã viaz. Et propter hoc dicimus qȯ differentia eſt ex parte ſubie
cti:⁊ ex parte termini:quia ſubiectũ generationis eſt ens in potentia:alte
rationis vero ſubiectum eſt ens in actu:ſimiliter terminus vnius eſt ſub-
ſtantia: aut modo loquendi Cõmentatoris id quod eſt medium inter ſub
ſtantiam ⁊ accidens:alterius vero terminus eſt qualitas: ſi igitur genera-
tio ſumatur pro aggregato ex alteratione preuia ⁊ ſubito prouentu forme
in formis mixtorum ſucceſſio eſt quantum ad alterationem : ſed genera-
tio pro ſubito prouentu forme in talibus fit ſubito:ſicut pat; per Commẽ
tatorem ſexto phyſico. lix. de carne. In ſimplicibus autem dicas conſequẽ
ter:iuxta alteram duarum viarum: quarum prima communior: ⁊ ſecunda
verior:vt mihi datur cernere.

¶ Uigeſimaquarta ꝯdictio ẽ in cõ.69. pmi phy. ibi cm̃. d. ꝙ pmũ pricipiũ 24
in hoc gñe nõ potuit ſciri in hac ſcia:ſicut pmũ ſbm. per pmũ aũt pricipiũ Cõ.69.
intelligit pmã formã:q̃ deus eſt. Huius tñ oppo. reperit̃ cõ. vl. in hoc pmo.
⁊ cõ.3. octaui phy. vbi h; cõtra Aui. hec verba:⁊ qȯ exiſtimauit Aui. ꝙ diui
nus d; demr̃are pmũ pricipiũ eſſe ẽ falſum:⁊ accedit ad hoc ꝙ pmū ſubm C
fuit ſcitũ in ſcia nãli demr̃atione ſigni:ſ; ſbe ſepate ſm ipſum:⁊ ꝑ ꝯñs pma
forma:q̃ eſt pmũ pricipiũ in ſcia naturali demõſtrant̃ demr̃atione ſigni: er
go pmū principiũ põt ſciri in hac ſcia:ſicut potuit ſciri pmũ ſubiectũ cui⁹
oppoſitũ ipſe dicit. Et ad hoc aliqui de nouo incipientes phari dixerunt
de intentione Auer. methaphyſicũ poſſe demonſtrare ſbas ſepatas eſſe de
monſtratione ſigni:ſed dixerunt ꝙ altiori modo ꝙ̃ ſit mediũ naturale. na-
turalis enī demonſtratione ſigni in. 8. phy. ꝓbat pmũ motorẽ eſſe. ſed di-

uinus in.12.meta.demonſtrat primā formā eſſe:q̄ eſt idem re cū primo mo
tore.Et confirmant hoc auctoritate cōmen.12.meta.cō.5.ꝛ.6.ꝛ.3.meta.cō.
3.ſed iſtud eſt dictum erroneum ꝛ nullo modo pōt ſtare qđ dicunt.Et ratio
eſt iſta:qꝛ ſm Auer.primo phy.cō.vlti.ꝛ ſcđo phyſi.cō.22.ꝛ.26.Nulla ſcia
D ſiue vlis fuerit ſiue particularis demonſtrat ſuū ſubm eſſe aliq̄ genere de-
monſtrationis.ꝛ ratio eſt.qꝛ vt ipſe.d.ſubm in qualibet ſciētia ſupponitur
tanꝗ notū:vel qꝛ ipſum de ſe eſt notum:vel qꝛ aſſumit̄ ex alia ſcia tanꝗ no
tū.tūc ſic prima forma:vt prima forma eſt ſubiectū in metaphyſica.modo
loquēdo Auer. de ſubiecto ſiue ſit adequatum ſiue principalior pars ſub-
iectiua.ergo primā formā eſſe:vt ſic diuinus nō pōt demonſtrare.Et ideo
aliter nobis viſum eſt dicere repetentes ea que diximus a principio ꝙ de
duabus primis cauſis cōſiderat naturalis.ſ.de primo motore:ꝛ de prima
materia.De prima aūt forma:ꝛ de primo fine cōſiderat diuinus.nā vt ſcri
bit cōmē.7.meta.cō.9.in naturali ph̄ia potuit cognoſci prima materia:nō
aūt ꝑma forma.ꝛ rō eſt iſta:qꝛ ex trāſmutatione ſbali.q̄ eſt actio materie:vt
ipſe dicit:materia oīuꝫ materialiū ſciri potuit.vt pote ex medio cōi in quo
oīa iſta inferiora cōicant ꝑticipatione materie:ſed forme rerū naturaliuꝫ:
qꝛ plures ſunt:ꝛ non habent vnā actionē cōem ideo nō potuit naturalis ex
actionibꝰ formarū in ſcia naturali demonſtrare primā formā eſſe.cōſidera
tio autē de forma inducēs ad primā formā eſt cōſideratio de forma:vt eſt
E ſuba:naturalis aūt non ſic cōſiderat.Et forte iſta verba male intellecta fue
runt cauſa illius opinionis adducte. Sed aduerte ꝙ diuinus bene decla-
rat primū principiū ꝙ ſit forma ꝛ finis oīum entium:tñ hoc eſt poſtꝗ acce
pit pro cōſtanti a naturali ph̄o:ꝙ mouens eternā ſubſtantiā eſt abſtractū
a materia.diuinꝰ eñi tūc eſſe dei declarat:vt eſt prima forma.ꝛ primꝰ finis:
ꝛ primū efficiens oīm entiū.Bene igit̄ tenemꝰ de mēte Auer. ꝙ poſtꝗ na-
turalis via motus demōſtrauit ſubſtātias abſtractas eſſe.tūc diuinus de-
clarat ꝙ tales abſtracte ſubſtantie ſunt principia ſenſibiliū ſubſtātiarū:vt
ſubſtātie ſunt ſub ratione finis ꝛ ſub rōne forme:nunꝗ tñ cōcedimus diui
nū demōſtrare primā formā eſſe demōſtratione ſigni:ſicut fatui ſibi impo-
nunt:qꝛ impoſſ eſt ſciam aliquā hr̄e rōnem formale ſui ſubiecti ignotā:mo
do vt dixi ſubſtantie abſtracte ſunt ſubm in metaphyſica:non vt ſunt mo-
trices:ſed vt ſunt forma ꝛ finis oīum.Et licet commentator dicat ſcđo met.
commen.4.ꝙ prima cauſa omnium entium declaratur in ſcientia naturali
Illud tñ non opꝫ intelligi inquantum oīum entiū abſolute contracte.vꝫ.vt
eſt prima cauſa oīum entium ſenſibilium ꝛ mobilium. Naturalis enim for
maliter demonſtrat primū motorem eſſe qui eſt primum ens:non tñ forma
liter demonſtrat primū ens eſſe:vt ſic.Et ex hoc colligas de intētione com
mentatoris ph̄iam naturalē nō demōſtrare ſubiectū formale metaphyſice:
ſed materiale tm̄.Nā ſbm formale metaph̄ice:ſicut ſbe ſeparate:vt ſunt fi-
nis ꝛ forma:ꝛ ſub iſtis rōnibus nō demonſtrantur eſſe in ſcia naturali:ſi-
cut expreſſe ſcribit commentator in cōmentis allegatis.vꝫ.cōmen.9.7.me-
ta.ꝛ cōmen.5.duodecimi meta.ꝛ.7.meta.cōmen.5.dicit etiā ꝙ prima qō in
ſcia naturali deducit in cognitionem prime materie ꝛ formarū naturaliuꝫ
ꝛ primi motoris:ſed prima qō in ſcientia diuina perducit in cognitionem
prime forme oīum entiū ꝛ vltimū finem:ſed contra hoc magnificentia tua
ſubtiliſſime dubitauit:nam ſm Auerroim.12.meta.comento.5.ꝛ.6.ꝛ.12.me
ta.cōmen.7.ideꝫ eſt primū mouens:prima forma:ꝛ primus finis.ſi igitur
naturalis demonſtrat primum motorem eſſe:ergo poterit etiam demōſtra-
re primam formā ꝛ primū finem.Et ad hoc dico iuxta doctrinaꝫ Auer.12.
meta.cōmen.6.ſtat aliqua eſſe ſubiecto eadem:que tamen proprijs rōnib⁹

ſunt diſtincta:⁊ ſic eſt in caſu iſto licet eñ primus motor:⁊ prima forma:⁊ prim⁹ finis ſint eadē ſubiecto.nō ſunt tamē rōnibus formalib⁹ eadē.Et idō ſtat vnū ⁊ idē obiectū ſub vna rōne cōſiderari ab vna ſcia:⁊ ſm aliā rōnē cōſiderari ab alia ſcia:ſicut teſtatur Cōmentator.2.phyſi.cōmento.71.Et per hoc ſoluitur argumētū ſubtilis doctoris qd̄ adducit.q.4.in ſexto meta.inquit eñ:ſi n̄ſlis demonſtrat ſbm metaph̄ice:tunc ph̄ia naturalis eſſet prior diuina:qd̄ falſum eſt.Et ad hoc dicimus nos q̄ hoc argumentum demōſtraret ſi naturalis formale ſubiectū metaph̄ice demōſtraret:q2 ſi tale demonſtraret nō poſſet illud a poſteriori demōſtrare:q2 vt dixit Cōmentator cōſideratio de forma q̄ inducit ad primā formā eſt conſideratio vt forma eſt ſubſtātia:nō vt forma eſt naturalis.Relinquerēt igitur q̄ illa demōſtratio fieret a priori:⁊ ita naturalis haberet aliquā rationē priorē ſimpliciter per quā demōſtrare poſſet primū ſubiectū diuine ſcientie:qd̄ eſt merum impoſſe:⁊ ſic naturalis eſſet ſcia ſimpl'r prior. nunc aūt naturalis nō demonſtrat niſi ſubiectū materiale metaph̄ice:q2 demōſtrat primū motorē eſſe:q̄ eſt ſubiectū materiale diuine ſcie:q2 illud qd̄ eſt primus motor eſt ſbtum materiale.prima aūt forma ⁊ prim⁹ finis eſt ſbm formale.Ad ſbtu3 igitur materiale naturalis h3 mediū a poſteriori:⁊ illd̄ eſt motus.⁊ ſic ex quo naturalis materiale ſubiectū ſcie diuine eſſe demonſtrat a poſteriori:ſeqtur q̄ ſit prior via doctrine:nō aūt ſimpl'r:q2 ſubiectum formale eius:nec a priori:nec a poſteriori naturalis demonſtrare pōt:⁊ ad hec non aduertunt moderni:ſicut noſtis.¶Et tunc dubitabis:cum ſubiectum formale metaphyſice non videatur oīno notum eſſe:videtur igitur q̄ in aliqua ſcientia demonſtrari poſſit:in nulla autem ſcientia videtur demonſtrari poſſe:niſi in metaphyſica:ergo prior opinio vera. Et ad hoc dicimus cum Ariſtotele noſtro ⁊ Themiſtio ⁊ Auerroi.2. poſteriorum.tex.commen.nont.q̄ talia ſubiecta ſciarū demonſtrari nō p̄nt:ſed ſi indigeant aliqua notificatione:illa non erit demonſtratio:ſed inferior ad illam:⁊ ad ſyll'm cathegoricum.vnde Themiſtius:ibi h3 iſta aurea verba:q̄ volui adducere pp̄ q̄ſdā peruerſores Ari.⁊ bonarū literarū.inqt enim in.11.ca.hec verba.At que per ſe ſunt nec alio inſunt in his eadē ratio obſeruari non pōt.q̄.v3.demōſtrari poſſint q̄ ſint q̄ res alteri inherentes de q̄bus ſupra locutus fuerat in verbis immediate p̄cedentibus.Et reddens cauſam ſubdit:quia cauſa3 ſuperiorem non habent per quam mōſtrenť:cuiuſmodi ſunt ſua ſcientiis ſingulis ſubiecta:que tum vt ſint:tum quid ſint certum ⁊ conſtitutum eſſe neceſſe eſt:nec alio modo cognobiliora euadunt q̄ aut inductione aut fide aliqua:aut periculo:demonſtratione non euadunt.⁊ hoc eſt qd̄.d.Commentator etiam.4.celi.cōmen.·2.Alia eſt latentia q̄ indiget ſyllogiſmo:⁊ alia eſt latentia que indiget inductione:⁊.2. ph.cōmen.⁊.dixit q̄ ſyll'i hypothetici per naturā ſumuntur in declaratione illorum:que indigent modicula innuitione:ſicut vſitatur diuiſio ⁊ inductio:per talia enim nullū oīno ignotum naturaliter oſtendi pōt:q2 aūt implicat contradictionem aliqd̄ ſbm in ſcia in qua eſt ſbm eſſe oīno ignotum naturaliter:q2 tunc non eſſe ſbm cum de ſubiecto op3 precognoſcere quid ⁊ q2:ſi tñ contingat ſubiectum illud aliqualiter indigere aliqua declaratione:illud fiet per diſcipline manериem.⁊ non per viam doctrine:ſicut eſt triplex genus demonſtrationis.⁊ hoc etia3 eſt de intentione Auer.manifeſte in primo priorum in digreſſione de ſyllogiſmis hypotheticis.dicamus ergo diuinū ſubiectū ſuum formale habito ⁊ recepto pro conſtanti a naturali ſubiecto ſuo materiali. declarare illud poſſe aliqua fide aliquo periculo aliqua inductione. vt dicit Ariſt.⁊ Themiſtius locis allegatis:ſed dicimus ipſum tale demonſtrare non poſſe.vñ

Cōmentator cōmen.5.12.meta.d. ꝙ primus phs declarat abſtractū eſſe ꝙ eſt principiū ſbe ſenſibilis:ſed poſtꝗ̄ accepit pro cōceſſo hmōi eſſe ſbam a nāli. Ecce qḋ dicit declarat:⁊ nō demōſtrat:q2 ſm Ariſto.expſſe.2.poſte.t.c. 9.talia opꝫ ſupponere:vt ſint:⁊ qd ſint.⁊ ſi indigeant aliqua declaratione optꝫ ea alio mō ſupplere ꝗ̄ demōſtratiuo ea nota facere:ſicut bn̄ expoſuit ibi Themiſtius ⁊ Cōmē.vn̄ ſi q̄ras exēplū quomō pōt declarare diuin⁹ ex cōſideratione ſbe:vt ens : primā formā eſſe. dico ꝑ ſyllm̄ hypotheticū ꝑ nām: ſic arguendo.ſi ſbe q̄ ſunt entia ꝑ ꝑticipationē ſunt primū ens eſt ⁊ prima forma eſt:ſed ſbe ꝑ ꝑticipationē entes ſunt:ergo primū ens eſt: ⁊ ꝓma forma eſt iſta eſt declaratio non demōſtratio:eſt intuitio eſt fides aliqua non vera ꝓbatio:q2 ſylls iſte hꝫ adduci ad cōfirmandū ea q̄ indigent aliqua ſuaſioue:nō ad ꝓbandū naturaliter ignota.

25 ¶ Uigeſimaq̄nta cōtradictio eſt in cōmē.7 .vbi.d.ꝙ potētia materie non eſt de eſſentia materie.⁊ primo ca.de ſba orbis.d.oppoſitū.inq̄t.eñ ꝙ po-

Cōmen. 70. tētia eſt drīa ſbalis mãe.⁊ ad hoc q̄dā Auerroiſte dixerūt in mā duplicē eē

B potētiā vnā q̄ eſt potētia receptiua forme:⁊ eſt altera ps cōpoſiti:⁊ illa potētia eſt ſba materie:⁊ eſſentia ei⁹.⁊ de hac locut⁹ fuit phs.8.met.t.com.15. vbi reddēs cām q̄re ex materia ⁊ forma fiat vnū.d. ꝙ nulla alia eſt niſi q2 materia eſt potētia:⁊ forma eſt act⁹:ex actu aūt ⁊ potētia fit per ſe vnū. Et de hac locut⁹ eſt Cōmē.primo ca.de ſba orbis.q̄n dixit potētiā eſſe drīam ſbalē materie. Aliā dixerūt potētiā eſſe in materia qua reſpicit potētiā actiuā agētis ꝑ quā potētiā deducit̄ de potētia in actū vt actu imprimatur ſibi forma:⁊ illa potētia q̄ ſic reſpicit agēs eſt de genere relōnis:⁊ eſt q̄dā ꝓprietas ꝯn̄s eſſentiā materie : ⁊ de hac potētia dicūt locutū fuiſſe Auer.in hoc com.70.dum dixit ꝙ potentia non eſt in eſſentia materie:q2 tūc materia eſſet de p̄dicamento ad aliq̄d. Aliĳ dixerunt in materia duplicē eſſe potētiā remotā ⁊ ꝓpinquā:ſicut eſt ſnīa cōmē.primo celi cō.12 .⁊.4.phy.cō.120. ⁊ tūc dixerūt potētiā remotā eſſe de eſſentia materie ſcḋaꝫ vero dixerūt eſſe relōnē:⁊ ſic cōcordāt dicta commētatoris. Aliĳ dixerūt diſtinguētes de duplici potētia vna eſt abſoluta:⁊ hāc dicunt eſſe ꝓpriā materie paſſionē.⁊ dicūt eā eſſe abſolutā nō q2 ꝑ talē materia nulla rōne relatiua ſit ad operationē:ſꝫ eo ꝙ reſpicit gn̄atim. Et indifferēter oē gen⁹ oēmq; ſpēm: ac oē indiuiduū forme:⁊ dicūt hāc potētiā eſſe ꝓpriā materie naturalitatē. Aliā ꝓo dicūt potētiā eſſe reſpectiuā:q̄ nō vna rōne eſt:ſꝫ ſi ad formā genericā gn̄alis eſt:ſi ad ſpecificā ſpecifica:ſi ad indiuidua indiuidualis.p° igit̄ mō potētia eſt drīa ſubſtantialis:vel loco drīe poſita:ſecundo modo eſt relatio: ⁊ dicunt potentiam ſcḋo mō dictam eſſe generabilem ⁊ corruptibilem omnino. Et ideo dicūt iſtā ſcḋam potētiā differre a materia. Iſta ſunt dicta oīuꝫ fere Auerroiſtarū vſq; ad noſtra tp̄a. Et lꝫ nos fecerim⁹ ꝓlixā ſatis q̄ſtionem hoc mō ſup iſto loco vbi diffuſe ſatis materiā iſtā ꝑtractauim⁹. Nunc

h tamen quedā breuiter volo colligere ꝓ vtilitate veſtra:⁊ ꝓ inquiſitione veritatis:⁊ q2 oīs cōtradictor ſup inquiſitione veritatis in primis excuſandus eſt. Dico ſalua reuerentia oīum taliter opinātiū ꝙ ipſi nō habēt mentem Auerrois:nec recte gloſant ei⁹ verba:oēs iſte tres reſpōſiones concordant ſup hoc pūcto ꝙ in materia eſt duplex potentia:vna q̄ eſt relatio:alia q̄ eſt diſtincta a relatōe:⁊ ꝑ conſequēs illa eſt abſoluta.omne eñ ens diſtinctū cōtra relationē eſt ens abſolutū:ſed iſtud eſt purus error:⁊ cōtra oēs peripatheticos. Nam quero de potētia illa abſoluta quid ſit vtrū ſit potētia actiua an potentia paſſiua:an vt aliĳ dicunt ſit aliqua potentia obiectiua:⁊ ſi fingendi daretur licentia non poſſet in caſu verificari: niſi alterum iſtorum non eſt dicendum ꝙ ſit potentia actiua:q2 oēs dicunt ꝙ per iſtam

potentiam materia recipit formã.nec obiectiua:q2 ſi obiectiua iſta eſt res
relatiua ad actum entitatiuũ:⁊ per conſequens nõ eſt abſoluta: ſi paſſiua
ſunt dicere videntur omnes:tunc arguatur ſic.potentia paſſiua nõ eſt ali-
quid abſolutum:q2 ſuum eſſe eſt ad aliud ſe habere.nam potentia paſſiua
eſt principium tranſmutandi ab altero inquantum alterum:patet autez ꝙ
hoc importat reſpectum ad actum receptum ab agente : vt ab agente ſicut
potentia actiuã importat reſpectum ad actum: vt imprimitur in paſſum:
vt in paſſum quelibet igitur potentia reſpectiua eſt: ergo vti diſtinctione
(vbi non opus eſt) eſt diſtinguere de lana caprina. Preterea ſpecialiter con
tra tertiam viam falſum eſt ꝙ potentia reſpectiua ſit corruptibilis omni- I
no. Nam potentia reſpectiua ſpecifica ⁊ generica ſunt eterne ſimpliciter: ⁊
a parte ante:⁊ a parte poſt reſpectu primi termini:ad quem primo referun
tur cum ſpecies ſint eterne ſm phos.bene verum eſt ꝙ potentie iſte reſpe-
ctu forme indiuidualis quam per accidens ⁊ ſecundario reſpiciunt ſunt
corruptibiles;per accidens:a parte poſt tantum:ſicut recte declarat com-
menta.primo celi.commen.120.⁊.4.phy.commen.120.Et propter hoc alli-
ter nobis viſum eſt dicere ꝙ quelibet potentia in materia exiſtens reſpe-
ctus eſt.Et vlterius dico potentiam iſtam vno modo eſſe de eſſentia mate-
rie:⁊ alio modo minime. vnde indubitanter credo Auerroim imitatum
fuiſſe Themiſtium in ſua diſgreſſione ſpeciali ⁊ aurea quam facit ſuper
primo phyſicorũ. Cuius opinio vt ſummatim dicam:conſiſtit in hoc pun
cto. Materia dupliciter poteſt conſiderari. vno modo in ſe: ⁊ quo ad ſua
predicata:que in ſuo eſſe quiditatiuo ſibi attribuuntur: ⁊ ſic cum mate-
ria ſit quoddam ens abſolutũ:cum ſubſtantia ſit: ſic nõ includit quidita-
tiue ⁊ eſſentialiter aliquẽ modũ potentie: neqꝫ remotã: neqꝫ propinquã:
neqꝫ paſſiuam:neqꝫ actiuam:neqꝫ obiectiuã. Nam vt dixit Ari.5.ſue me-
ta. Equinitas eſt tãtũ equinitas:nec vna:nec plures:nec ſingularis:nec vniuer
ſalis:nec actu:nec potentia. Et iſtã primã cõſideratione ſubtiles nomina-
uere primũ ſignũ nature. Alia eſt conſideratio materie: vt habet cõpara-
tionem ad alia ⁊ ad ipſam formã quã recipit:⁊ ad agens a quo ipſam for-
mam recipit:⁊ in tali conſideratione:que conſideratio in cõparatione cõ-
ſiſtit ipſa materia includit quiditatiue ipſaꝫ potẽtiã:q̃ potẽtia eſt potẽtia
paſſiua: q̃ potentia paſſiua nõ eſt res abſoluta: immo eſt relatio quedã q̃
identificatur realiter cum eſſentia materie: ⁊ eſt differentia ſubſtantialis
materie:eo modo quo Auerrois loquitur de differentijs cum dixit. Act9
⁊ potentia ſunt differentie valde oppoſite entis: ⁊ circuunt omne genus. K
Declaraui enim alias de intentione Cõmen.duplex eſſe genus:⁊ duplices
eſſe differentias.ſ.per analogiã:⁊ per vniuocationẽ:vnde ens ſm ipſum ge
nus eſt analogũ:ita actus ⁊ potẽtia ſunt differẽtie analogice entis: quas
moderniores modales differẽtias nũcupauere:ens igitur p potẽtiã cõſti-
tuit materiam:ſicut ens per actũ cõſtituit formã:vnde phs.12.metaphy.t.
cõ.8.volens declarare quod ſit eſſe materie: diuidit prius eſſe p potentiã
⁊ actũ:⁊ cõcludit materiã eſſe ens in potẽtia.Et ſi ↄſideretur probatio phi
⁊ proceſſus eius loquit̃ de potẽtia paſſiua ⁊ receptiua materie: ⁊ nõ de po-
tẽtia obiectiua:ſicut q̃dã voluere:ſed de hoc alias. ¶ Ad ꝓpoſitũ igit̃ dico L
tam actũ ꝙ potẽtiã eſſe de quiditate ⁊ materie ⁊ forme:in ſcda ſui cõſidera
tione ſꝫ quã hñt adinuicẽ cõparationẽ:q2 materia vt ens in potẽtia refert̃
ad formã:vt eſt ens in actu.Et iſta eſt cõſideratio de materia in qua ↄſide
rat̃ quo ad predicata q̃ditatiua:que ſibi cõpetunt in primo ſigno nãe eſt
diuini:p̃dicata eñ ſub q̃bus cõcipit̃ mã in tali eſſe ſunt abſoluta:cuiuſmõi
eſt ſba ⁊ ens:ptꝫ autẽ ꝙ talia ptinẽt ad diuinũ. Naturalis eñ nõ cõſiderat

materiã ſub aliquo predicato abſoluto quod cõpetat materie in prima ſui contemplatione:q2 ſi qd eſſet:maxime eſſet natura. Natura autẽ predicatum reſpectiuũ eſt:cum ſit principium motus. Et hoc expreſſe ſentit Cõ.2. phy.cõ.21.vbi.d.ꝙ materia vt eſt vnũ entiũ pertinet ad diuinũ.Et com.4. ibidẽ:necnon.7.meta.cõ.2.7.9.meta.cõ.3.expreſſe dicit ꝙ materiã eẽ ſub lectam pertinet ad metaphiſicũ:ſed naturã eſſe ſubiectũ ptinet ad naturalẽ. Et hoc etiã ſentit Cõmen.12.meta.cõ.14.vbi dicit ꝙ conſideratio materie in ſe ⁊ abſolute pertinet ad primũ philoſophũ:ſ3 de conſideratiõe materie in ſcd̃a ſui cõſideratione p quã cognoſcit in cõparatione ad alia. Diſtinguẽdum eſt:nã talis cõparatio põt eſſe transcẽdens: ⁊ põt eẽ limitata:⁊ primo quidẽ modo cõſideratur adhuc a diuino. Nam Cõmẽ. expreſſe.7.meta.cõ.
N 9.dicit ꝙ materia vt eſt ens in potentia cõſideratur a diuino philoſopho: ⁊ ita etiã forma vt act⁹ ꝯſideratur a diuino:q2 phs.7.met.15.dicit iõ ex mã et forma fieri per ſe vnum:q2 illud potẽtia:hoc vero act⁹.ſ3 loquẽdo de materia in ſcd̃o eſſe quo ad cõparationẽ limitatã.v3.vt eſt in potẽtia ad formã per tranſmutationẽ:ſic pertinet ad naturalẽ.Et ſic intelligitur dictũ Commẽta.in.2.phy.cõ.21.ꝙ materia in reſpectu forme eſt conſiderationis naturalis:vnde licet materia ẜm rem non ſit in potentia ad formam:niſi p trãſmutationẽ:tñ prior eſt ratio potentie ⁊ actus qȝ rõ tranſmutationis.iuxta illud philoſophi.9.meta.t.cõ.primũ.in plus eſt potentie ⁊ actus eoru3:que dñr ẜ3 motu3 ſolũ.Dico igitur iuxta Themiſtiũ ⁊ cõ.ſniam materiã in ſcd̃a ſui conſideratione includere q̃ditatiue potentiã ſiue limitata ſit ſiue trãſcẽdens:nã potentia abſolute eſt de quiditate materie:vt materia refert ad formã:q2 materia vt refert ad formã q̃ eſt actus:nõ poteſt abſolui a potentia in ſuo intellectu:cũ potentia ſit rõ referibilitatis ad actũ:vñ l3 pr̃nitas nõ ſit de rõne Socratis:vt eſt ſuba:eſt tñ de rõne Socratis:vt refertur ad filiũ: q2 non niſi pr̃nitate refertur. Uñ Boeti⁹ ſuper predicamẽtis dixit nihil inconuenire vnũ ⁊ idẽ reponibile eſſe in diuerſis p̄dicamẽtis ſub diuerſis cõſiderationib⁹.hõ abſolute eſt in predicamẽto ſubſtãtie:ſ3 hõ vt pr̃ eſt in predicamẽto relõnis:ſimiliter materia vt refertur ad formã vt ad actũ tranſmutabilẽ quiditatiue includit:vt ſic potẽtiã tranſmutabilẽ:⁊ ſic conſiderat eam naturalis:vnde oĩs cõſideratio quã h3 naturalis de materia eſt ꝯſideratio relatiua.Et ideo nõ incõuenienter dixit phs.2.phyſi.26.materiã rela-
O tiue dici ad formã.nõ oĩs tñ cõſideratio quã h3 diuinus de materia eſt relatiua:q2 etiã aliquã abſolutã h3 ſicut illã que ẽ prima ⁊ mere q̃ditatiua: vñ naturalis cõſiderat materiã vel ſub habitudine quã h3 ad formã tranſmutabilẽ nõdum exiſtentem in ipſa:vel ſub habitudine ad formã trãſmutabilẽ que actu eſt in ea.Et prĩo q̃dẽ modo recte dicit materia:⁊ ſcd̃o mõ recti⁹ dr̃ ſub3:vñ Cõmẽ.7.met.cõ.9.dixit ꝙ materia vt eſt ens in potẽtia per trãſmutationẽ ptinet ad naturalem.Et hoc.d.quantũ ad iſtã conſideratione3 ẜm quã materia a naturali conſiderata reſpicit futura.⁊ in.8.met.cõmen. 4.dixit materia vt ẽ ſubm cõſiderat a naturali.Et hoc dicit quãtũ ad iſtã conſiderationẽ ẜm quã materia a naturali conſiderata reſpicit futura.⁊ in 8.meta.cõ.4.dixit materia vt eſt ſubiectũ conſideratur a naturali.Et hoc dicit quãtum ad cõſiderationẽ qua reſpicit p̄ſentia:vñ Themiſtius auctoritate Boethi materia qualitatibus ſenſibilib⁹ informata ex materia trãſit in ſubiectũ.Et iſtã ſniam voluit dicere Cõmẽ.prĩo ca.de ſuba orbis. ibi eñ conſiderat materiã naturaliter:⁊ vt eſt receptiua oĩum formatũ per trãſmutationẽ.Et iõ.d.ꝙ neceſſe eſſe naturã hui⁹ ſubiecti eẽ naturã potẽtie.⁊.ꝙ potẽtia eſt differentia ſubalis eius:⁊ iõ nullã h3 formã.Et p3 ꝙ hic loquit de potẽtia paſſiua materie:q2 illa eſt per quã recipit oẽm formã a prĩo moto

re:in cuius potētia actiua ſunt omnes forme. Et hoc teſtaꝶ philoſophus et
Cōmē.9.meta.t.cō.2.vbi hñt ipſi ꝙ in diffinitione oīs potētie paſſiue acci
piꝶ diffō prime materie:ſicut in diffōne oīs potētie actiue ſumiꝶ diffō actio
nis prime forme.⁊ ſequiꝶ poſtea Cōmentator in eodē pn̄o ca.d.Et iō nullā P
hȝ formā ꝓpriā ⁊ naturā exñtē in actu:ſȝ eius ſuba eſt eius poſſe. Et ex hoc
mā recipit oēs formas:ecce ꝗ loquiꝶ de potētia paſſiua materie.et poſtea
ſequitur:ſȝ poſſe quo ſubſtātiatur hoc ſūm:differt etiā a natura ſubiecti qd̄
ſubſtātiaꝶ ꝑ hoc poſſe in hoc:ꝙ poſſe dꝶ reſpectu forme.Hoc aūt ſubiectū eſt
vnū entiū.ſ.abſolutorū.Ecce bone deꝰ qūo cōmen.de vna ⁊ eadē potentia
materie loquiꝶ ſemꝑ vniformiter ⁊ vno mō:q2 de illo poſſe de ꝗ ſupra dixe=
rat:ꝙ erat dr̄ia ſbalis materie:de illo ponit dr̄iaȝ:poſtea cū ipſa materia ꝙ
tale poſſe eſt relo.⁊ materia eſt ens abſolutū.Qūo igr̄ errauerunt ita gra=
uiter expoſitores Auer.exiſtimantes ipſuȝ in ꝯtradictione eē.Et qūo ima=
ginaꝶ aliā eē potētiā:quā Cō.d. eē dr̄iam i ſbalē materie:⁊ aliā eē potētiā:
que ſit relo:⁊ nō ſit de eius eſſentia:cū vniformiter de vna potētia loquaꝶ
ſemper:ſicut luce clarius oñdunt verba eius.⁊ quomodo finxerūt potētiaȝ
receptiuā materie eē ens abſolutū:cū ipſe dicat eā eē relonē.⁊ vbi inuene=
runt in Ariſ.vnꝗ̄ potētiam abſolutā nō video:niſi velint improprie loqui
⁊ metaphorice:qd̄ nō decet philoſophū.Dicamꝰ ergo ꝙ imaginatio Auer.
eſt eadē cū imaginatione Themiſtij:ſȝ ſub obſcurioribus verbis dicta.Ea=
dem potētia paſſiua ē de eſſentia materie.⁊ eſt dr̄ia ſubſtātialis materie.⁊ di
co ꝙ ē dr̄ia analoga nō vniuoca:ſicut ens eſt genꝰ analogū.2.de aīa.com.
5.⁊.5.meta.cō.4.⁊.4.meta.cō.2.⁊ primo de aīa.comme.7.⁊.3.de aīa.com.
4.⁊ non opȝ dicere ꝙ ſit dr̄ia circūlocuta:vt dicūt omnes qui multuȝ detra
hantur intellectui noſtro. Fere enim dicunt oēs rerū differentias eē circū=
locutas.⁊ mirū eſt qūo intellectus noſter ſit adeo rudis:cuȝ tñ nihil ſit na
turaliter ignotū noſtro intellectui.⁊.phy.47.⁊ talis potētia non eſt de eſ=
ſentia materie:niſi in ſcd̄a ſui conſideratione. ⁊ quia aliquis poſſet crede=
re talem potētiam omni modo eē de quiditate materie. ⁊ quia Cōmētator
tenet cuȝ Themiſtio ꝙ materia in ſui primo intellectu non includit niſi p̄= Q
dicata quiditatiua que abſoluta ſunt:ꝓpter hoc ſtatim documētum appo=
ſuit:declarando differentiam inter materiam ⁊ talē potentiam dicēs:ꝙ ma
teria eſt ens abſolutum:⁊ talis potentia eſt ens reſpectiuum: ⁊ q2 abſolutū
vt abſolutum non includit in primo ſigno nature aliquid reſpectiuum:ſic
materia in primo ſigno non includit potentiam: ſed ſolum in ſecundo ⁊
ſic etiam locutus eſt.Cōmenta.de potentia primo phy.cō.7.vbi.d.ꝙ ſi po=
tentia eſſet de quiditate materie:tunc ſb̄a materie eſſet ad aliquid.ibi enim
hȝ pro inconuenienti materiā in ſuo eſſe quiditatiuo primo ſm ꝙ in ſe conſi
deratur ꝙ potentia ſit de eius quiditate:q2 tunc ſine dubio materia nō eēt
ens abſolutū: ſȝ ens reſpectiuū.ſimiliter ſb̄a materie corrūpereꝶ ablatione
potentie ⁊ p̄ſentia forme:nam talis potentia paſſiua reſpectum dicit ad for
mam recipiendū ſub rōne qua recipit eā ab agente: ⁊ talis potētia quo ad
illum reſpectū corrūpiꝶ inducta forma.⁊ ideo ſi potentia eſſet de primo cō
ceptu materie:materia eſſet corruptibilis:qd̄ tñ falſum ē:q2 materia in ſuo
primo eē abſtrahit a generatiōe ⁊ corruptiōe:q2 ē tñ ipſa.eo mō quo Aui. R
dixit.ꝙ equitas eſt tñ equitas.Sȝ tu dices:cum ꝑ te materia in ſcd̄a contē
platione ſui includat quiditatiue talē potētiā.igiꝶ cū talis potentia ſit cor
ruptibilis:ſequitur ꝙ materia erit corruptibilis. ⁊ ad hoc dico ꝙ materia
per potentiam ſui paſſiuam includit reſpectum ad formam communē per
ſe primo in ordine ad agens:⁊ talis non eſt corruptibilis : niſi per accidēs
q2 non corrumpiꝶ ille reſpectus:niſi in ordine ad indiuidualeȝ formā: que

per accidẽs reſpicit a tali potẽtia. et ſic non habeo pro inconuenienti mãz eẽ corruptibilẽ et variabilẽ ſm eſſe: dum tñ ſm ſui eſſentiã inuariabilis pmaneat. Bñ tamẽ pono in materia potẽtias ꝓprias diſtinctas a materia: per quas materia primo reſpicit formas indiuiduales. Numerus. n. formaruz cogit ponere numerũ potẽtiarũ. 12. meta. cõ. cõ. 17. Et iſte potentie indiuiduales ſunt bene ſimpliciter gñabiles et corruptibiles. et tales nullo modo ſunt de qditate materie. Et iſte ſunt infinite ſucceſſiue nõ in actu: ſicut peſſime opinat⁹ eſt Joannes de gandauo in qõne propria de potẽtia materie ſuper. 1. phyſico. ſed ipſe nõ vidit Cõmẽ. 1. celi. cõ. 120. nec recordat⁹ eſt. cõmẽti. 120. quarti phy. Jſta eſt igitur ſnĩa noſtra: q̃ vt vides oẽm ↄtradictionem excludit. omnẽqȝ difficultatẽ abſoluit. et lȝ noua ſit: nõ tñ ꝓpter hoc cõtemnẽda: cũ conſuetudo ſit quid extraneum accidẽs veritati.

¶ Concordantie Auer. ſuper ſcðo phyſi.

Cõmẽ. 1. In ſecundo phyſi. cõmento primo dicit. ꝙ nõ inuenitur corpus ſimplex qð alteretur ex ſe: ſicut inuenitur corpus ſimplex quod mouetur in loco ex ſe. huius tñ oppoſitũ videt ſentire. 7. meta. com. 29. vbi vniuerſaliter loqui vr de mobilibus motu locali: et de mobilib⁹ motu gñationis et alterationis. inquit. n. ꝙ quẽadmodum eorum que mouentur in loco quedã mouentur ex ſe: et quedã ex alio. ſic eſt de gñabilib⁹. et ita vr ꝙ motu alterationis et gñationis aliqd moueat ex ſe. Ad hoc dicimus ꝙ aliud eſt loqui in ſimplicib⁹ corporibus: aliud in mixtis: vñ ipſemet Cõmenta. in hoc cõ. d. ꝙ in cõpoſitis põt eſſe principiũ alterationis in ipſo alterato ab eis: q̃ adueniũt corpori ſuo vt in animalibus et plãtis. Jn. 7. igit meta. loquitur de compoſitis: ſed hic loquitur de ſimplicibus. vide et gloſã ſic Auer. in. 8. phy. cõ. 27. et tex. cõ. 60. et. 4. celi. cõmen. 24. et ſcðo de aia commen. 50. et nono meta. commen. 2. Et pro iſtã ſolutione vide tex. commenti 34. primi de generatione.

2 ¶ Secunda contradictio eſt in eodem commen. primo ibi eñ dicit ꝙ vnũ
Cõmẽ. 1. quodqȝ ens naturale hȝ principiũ tranſmutationis: et numerando ea q̃ habent principium motus localis enumerat elemẽta: et hñtia aias et corpa celeſtia: vr igitur velle motum celi eſſe naturalez. Et pro hoc facit auctoritas eiuſdẽ pĩo ce. cõ. 81. vbi dicit. ꝙ non eſt corpus naturale: cuius motus nõ ſit naturalis. Sed huius oppoſitũ ipſe hȝ expreſſe. 2. celi. cõ. 3. vbi. d. motuz celi non eſſe naturalez. Solutio iſtius qõnis preſupponit ſolutionẽ qõnis qua queritur. vtrum celũ ſit corpus naturale: quam diffuſe pertractat Cõmentator pĩo celi. cõ. 5. ſed quantũ ad rei naturam attinet: debes ſcire ex ſnĩa Auer. cõ. 5. primi de celo. Et com. 3. ſcði phy. Natura dr ſm prius et poſterius de inferioribus: et ſuperioribus corporibus: vñ ſm naturã rei natura per prius dr de ſuperioribus vtpote de cauſa: q̃ de inferioribus q̃ ſunt cauſata reſpectu ſuperiorum. tamẽ ſm famoſitatem iſta inferiora dñr magis naturalia q̃ ſuperiora: ſicut teſtatur Cõmenta. manifeſte. 2. met. cõ. 16. Dico igitur ꝙ Cõmenta. tenet motum celi eſſe naturalẽ: qꝛ eſt ipſum celuz qðdam motũ ex ſe: cõpoſitũ ex duabus naturis. ſ. natura agẽte motũ: et natura recipiente motũ: ſicut ptȝ pĩo cap. de ſbã orbis. et. 8. phyſi. tñ non eſt naturalitas motus celi eiuſdẽ rationis cum naturalitate iſtorũ inferioruz. Et inti ꝓceſſerunt qdam cũ hoc fundamento ꝙ coacti ſunt dicere intelligentiã eſſe formã formaliter dantem eſſe ipſi orbi. non enim aliter celum eſſet motum ex ſe. Nec valet ſi dicatur ꝙ celum pro aggregato ex intelligentia et orbe ſit motum ex ſe: quia a pari diceretur ꝙ aggregatum ex plauſtro ¶ et bobus moueretur localiter. Et confirmant iſtud. 7. phyſi. text. commento decimo. omnis motus localis aut ex ſe: aut ab alio. Motus autem ab alio:

aut eſt pulſio : aut tractus : aut vectio : aut.vertigo. Et ſi pulſio: aut im-
pulſio:aut expulſio. ergo ſi intelligentia non ſit forma intrinſeca celo per
formalē inherētiā: ſequitur igitur celum non eſſe motum ex ſe: ſed ab alio:
⁊ ſi ab alio mouebitur igitur aliqua iſtarum quatuor ſpecierum motus.vz.
vel pulſionis:vel tractionis:vel vectionis:vel vertiginis:qđ impoſſibile eſt
dicere:ſicut patet:ex rationibus formalibus iſtorum.Nos autem licet fece
rimus prolixam qōnem de triplici cauſalitate intelligentie : in qua diffuſe
declaratū fuiſſe putamus intelligentiā non eſſe vnitam per informationē
ipſi orbi:ſed ſolum per appropriationem eo modo quo motor dicit̃ forma
mobilis:vnde Commentator.8.phyſi.commento primo. principium mo-
tus de omnibus mobilibus eſt ſicut anima de rebus viuis. Tū quantū ſpe
ctat ad preſens dicimus motū celi non eſſe naturalem a ſua forma: cū ſua
forma non ſit natura:ſed ſit ſupra naturā.Natura enim eſt inferior ad ani
mam:⁊ anima eſt inferior ad intelligentiam.quomodo igitur dicunt mo-
tum celi eſſe naturalem ab intelligentia.ſequeretur igitur intelligentiaꝫ eē
naturam:ſi intelligant motum celi formaliter eſſe naturaleꝫ: quia eſt a for
ma que eſt natura: ſi autem intelligant motum celi eſſe naturalem effecti-
ue ab ipſa intelligentia:tunc non ſequitur ꝙ intelligentia ſit forma dans
eſſe orbi:q2 ſtat aliquē motū eſſe naturalem a principio paſſiuo intrinſeco
tñ motus efficitur ab aliquo principio effectiuo extrinſeco:ſicut eſt reſpectu
ſimplicium motus alterationis in via Cōmenta .vnde formo contra illos
rationem:cuius ſolutionē adhuc habere non potui:ꝙ impoſſibile ſit intel-
ligentiā eſſe formam ſui orbis:vt iſti aſſerunt:q2ſi hoc eſſet:aut hoc eſſet ꝓ
pter appetitum:aut ꝑ motū in loco:nā vt ſcribit Cōmētator primo capi.
de ſubſtantia orbis.non fuit dictum celum habere animam niſi ꝓpter appe
titū ⁊ motum in loco:ſꝫ neq ꝑ appetituꝫ:neq ꝑ motū neceſſe eſt intelli
gentiam formaliter animare ipſum orbem.ergo nullo modo informat: vt
iſti dicūt.maior eſt Auer.vt dixit:⁊ minor probatur.primo ꝙ nō propter
appetitum indiget intelligentia:vt ſit forma informans orbem. Nam in-
telligentia intelligit ⁊ appetit per ſuam eſſentiam:vt eſt de intentione Cō
mentatoris.12.meta.commen.25.36.⁊.39.⁊.51. qui vult ꝙ in abſtractis a
materia idem eſt intelligens ⁊ intellectio ⁊ intellectum:ſi enim intelligen-
tia in intelligendo dependeret a ſuo orbe cum ſua intellectio ſit ſua ſub-
ſtantia ſm ipſum.Accideret ergo intelligentiam eſſe cauſatam a ſuo orbe
quod eſt impoſſibile.⁊.contra Cōmenta.primo phyſi.cōmen. 63. Si vero
dicas propter ſcōm.ſ.propter motū intelligentiā eſſe formā.Contra.intel-
ligentia ad cauſandū motū hꝫ omnem actiuitatē abſq hoc ꝙ vniatur ſi-
bi formaliter.ergo propter iſtam cauſam nō oportet ipſam dare eſſe orbi:
aſſumptū probat̃:q2 intelligentia nō mouet orbem manu:aut pede:aut ali
quo corporeo inſtrumento : ſed ſolo intelligere:⁊ velle.iuxta illud Auer.
12.meta.commē.36.corpora celeſtia ſunt alata:et declarat quomodo ſint
animata.⁊.d.⁊ nō habent:de virtutibus aie niſi intellectū:⁊ virtutem deſi-
deratiuam:que mouet in loco:ſi igitur intelligentia mouet orbem ꝑ intel-
ligere ⁊ velle:ſed ſuum intelligere ⁊ velle abſtractum eſt ⁊ non ſit median-
te corpore:nec mediante aliquo exiſtente in corpore : ſequitur ergo ꝓpter
neutrum iſtorum intelligentiam dare eſſe formaliter orbi.⁊ hoc teſtat̃ etiā
Commentator.8.met.commen.12.vbi.d.ꝙ corpora celeſtia ſunt animata
ex corpore ⁊ forma intelligibili.Et declarans quomodo.ſubdit: non ita ꝙ
anima ſit res animata:neq ſic ꝙ ibi ſit aliquid quod animetur per animā
aut viuat per vitam:ſed ſunt animata per ſe:⁊ viua : omne enim quod vi-
uit per vitam ⁊ animatur per animā eſt generabile ⁊ corruptibile.iſta autē

verba pro tãto.d qꝛ ĩ reb⁹ aĩa informante aĩatis res aĩata eſt anima ſua:qꝛ
a tota quiditas talium eſt a ſua forma.7.meta.24.ꝛ.21.quiditas hoĩs ē ho-
mo vno mõ.¶Sed corpora celeſtia ſunt animata per ſe ꝛ viua:hoc ē dictũ
habet formã q̃ appellatur vita ꝛ aĩa orbis per ſe:qꝛ non transfunditur in
orbem formale viuere:ꝛ aĩatum eẽ.Si eñ ſic eẽt vtiq̃ verũ eẽt dicere orbez
viuere per intelligẽtiã:ſicut ē in iſtis inferioribus.Et ideo ẽt ſm̃ ipſum nõ
ponitur ibi anima imaginatiua:ſicut poſuit Auicẽ.ſunt igr̃ animata cor-
pora celeſtia:ꝛ viua per ſe.i.ſolitarie.qꝛ hñt ſibi appropriatum principiuz
quod põt dici aĩa ꝛ vita:iuxta illud ſupra allegatuz principium motus de
x omnib⁹ mobilibus ē:ſicut anima de rebus viuis.vnde in vltimo ca. de ſbã
orbis.declarat qñ intelligẽtia eſt ſepata ab orbe.dicit ꝙ hoc eſt inquantũ
iſtud corpus non indiget ipſo:qꝛ ipſum eſt pmanẽs per ſe. ¶Reuertamur
igitur ꝛ dicamus motũ celi eſſe naturalẽ:non qꝛ ſit a forma naturali cauſa
tus:ſʒ qꝛ eſt a principio paſſiuo hñte ex ſui rõne intrinſeca inclinationem
ad ſuſcipiẽdũ motum ab ipſa intelligẽtia:q̃ eſt intrinſeca celo:ſumendo ce
lum pro aggregato ex intelligẽtia ꝛ orbe.ꝛ ē intrinſeca quantum ad opera
tionẽ:non quantũ ad formale eẽ.Et ſic dico celũ eẽ motum ex ſe:orbis aũt
natura ē.ꝛ quiditatiue a naturali conſideratur.eſt autẽ natura q̃ eſt mate
ria nõ in potẽtia:ſʒ in actu:natura eñ analogice dr̃.de illa ꝛ iſta materia.
Naturalitas aũt accidẽtium hʒ attẽdi penes ſbm ſuuz:ꝛ nõ penes efficiẽs
ſubſtãtia eñ vt dicit Cõmẽtator.4.meta.cõmẽ.2.nõ eſt cã accidẽtis ſm rõ-
y nẽ ꝛ efficiẽs:ſʒ ſm materiã.Motus eñ lapidis proiecti deorſum ab aliquo
non eſt naturalis rõne proijcientis:ſed ratione ſui. ¶Et qñ dicit̃ ꝙ a pari
aggregatũ ex plauſtro ꝛ bobus eẽt motum ex ſe:qꝛ boues ſunt intriſeci ta
li aggregato. ¶Rñdet̃ negãdo ꝯñs ꝛ ꝯñtiam:quia non eſt talis habitudo
inter plauſtrum ꝛ boues qualis eſt inter orbem ꝛ intelligentiam. nam ſm
Auer.2.celi.cõ.3.ex intelligẽtia ꝛ orbe fit verius vnum q̃ ex materia ꝛ for-
ma.nam intelligentia non vnitur orbi diuiſibilr̃:nec mediante quantita-
te.ſicut vnit̃ forma materie.ſimilr̃ plauſtrum non hʒ naturalem inclinatio
nẽ ad motũ:ſicut orbis ad motum.Et ideo bñ motus plauſtri eſt ab alio
Et de illo bñ concedimus ꝙ ſit de aliquo illorum gñm.vʒ.vel pulſio:vl̃ ve
ctio:vel vertigo:vel tractio:vñ illa diuiſio pertinet ad motus violẽtos:vio
lentũ autẽ(vt.d.Philoſophus in.3.Ethicorũ.)eſt cuius principium extrin
ſecũ eſt nihil conferente illo:cui vis affertur:qualiter non eſt in propoſito
de orbe:lʒ hoc ſit verum de plauſtro reſpectu boum:quare pʒ ſolutio.
3 ¶Ad formã igitur contradictionis principalẽ dicimus motum celi eẽ na-
turalem.¶Ad oppoſitum aũt rñdetur ꝙ commẽtator non negauit motũ
celi omnibus modis eſſe naturalẽ:ſʒ negauit ipſum non eẽ naturalẽ:ſicut
motus elemẽtoruz ē naturalis.vt ipſe expreſſe hʒ. Pro quo aduerte ꝙ elñ
ta mouẽtur a principio intrinſeco actiuo:ſicut pʒ per ipſum cõ.pxo.ꝛ.3.in
2.phy.Et in cõ.71.ſup.4.phy.Et.3.celi.cõ.28.ꝛ alibi infinities.elemẽta.n.
non hñt principiũ paſſiuum intrinſecum:per qđ moueant̃:qꝛ illud ē ens
in actu:elñta aũt nõ hñt niſi primã materiam ꝛ formaz:ꝛ prima aũt materia
eſt ens in pura potẽtia:ꝛ ideo naturalitas in motu elñtorum eſt a principi-
pio intrinſeco actiuo quod eſt natura:tale autem eſt ipſa forma elñti. mo-
tus autem celi eſt naturalis oppoſito modo:qꝛ ſua naturalitas eſt ex par-
te principij paſſiui:qꝛ celũ hʒ materiam in actu ꝛ non hʒ naturalitatẽ ſuaz
a forma:que ſit natura.immo ſua forma eſt aliqñ natura.Et hoc conſidera
uit Magnus Albertus in.ꝛ.phy.ad principium dum dixit motum celi nõ
eſſe motum nature:ſed intelligentie:comparando.vʒ.ipſum motum ad prĩ
cipium actiuũ:qꝛ tale non eſt natura:ſed intelligentia. recte igitur dixit
Cõmẽta.

Cõmẽta.corpis celeſtis motũ nõ eſſe naturalẽ:ſicut eſt mot⁹ elemtoꝝ: nam nãlitas in motu elnti eſt a forma:nõ a mã:ſꝫ nãlitas in motu celi eſt a materia nõ a forma. Cui⁹ tñ oppoſitũ ſentiũt moderni ad pauca reſpicietes.

¶Tertia cõtradictio eſt in cõmento.17.ſcdi phyſi.ibi eñi dicit formam eſſe comprehenſibilem intellectui:⁊ hoc idem ipſe ſentit in primo celi.commen. 9 .vbi hꝫ formam eſſe ſubiectum vniuerſalitatis.Et per conſequens intelligibilitatis.Huius tñ oppoſitum inuenimus ab ipſo in ſecũdo de aſa.cõ. 2.vbi videtur velle formam ſenſu cõprehẽdi. ¶Ad hoc dicendũ puto cum Auer.12.meta.cõmen.1 . ꝙ forma non comprehenditur ẜm ſe a ſenſu:ſed ẜm ſuam actionem.Et ideo non comprehenditur ipſa niſi ab intellectu:qñ igitur dixit hic ⁊ primo celi ab intellectu comprehendi formam: hoc eſt intelligendum de ipſa forma in ſe.ſed qñ dixit eam ſenſu comprehendi: hoc eſt quantum ad ſuam actionem:ſed ſi ſic ſoluamus: tunc reſtat maius dubium:qꝛ ẜm Auer.2.de aſa.cõmen.63.ſenſus hoĩs: ⁊ precipue virtus cogitatiua cognoſcit intentiones indiuiduales omnium decem predicamentorum.Et per conſequens ipſa forma ſubſtãtialis cognoſcitur a ſenſu:nedũ in ſua operatione:verũ etiam in ſeipſa.Dicamus ergo aliter cum ipſo:primo meta.cõmẽ.27.vbi dicit ꝙ ſenſibilia habent duos modos cõprehenſionis.modũ qui non eſt ſcientia eorum: ſed imaginatio. Et modum qui eſt ſcientia eorum ⁊ eſt intellecta vlia:vnde ſolutio conſiſtit in hoc:ſenſibilia iſta particulariter concepta ⁊ forme ipſorum:vt ſic a ſenſu cõcipiuntur: et precipue a ſenſu hoĩs:qui eſt virtus cogitatiua:ſed ſenſibilia iſta ⁊ ſue forme vniuerſaliter concepte a ſolo intellectu concipiuntur.⁊ hoc intellexit cõmentoꝛ.17.duꝫ dixit ꝙ per rõnem intellexit diffinitionem:⁊ dixit hoc:qꝛ forma comprehenditur ꝑ intellectũ: ecce qũo ſumit ibi forma pro forma vlĩ: que diffõnem conſtituit:vnde Cõmentatoꝛ plerũqꝫ vle formam appellat ⁊ intelligere formare per intellectum.

¶Quarta contradictio eſt in cõmen.18.vbi dicit aſtrologiam abſtrahere a motu.Huius tñ oppoſitum vꝫ dicere primo meta.commen.19.niſi eſſet ꝙ aſtrologus abſtrahit a motu pro quanto non conſiderat ⁊ demonſtrat per mediũ ſenſibile:ſicut demonſtrat naturalis.Imo formale mediũ in cõſideratione aſtrologica eſt mathematicũ.bene tñ conſiderat motũ in rõne materie nõ in rõne forme.conſiderat eñi motus corporum celeſtiũ ẜm ſui quãtitatem:⁊ ẜm velocitatẽ ⁊ tarditatẽ:⁊ ẜm ꝓpoꝛtionalitatem:quã hñt adinuicẽ:⁊ ptꝫ ꝙ oẽs iſti modi ſunt mathematici:formale igitur in aſtrologia eſt mathematicum:ſed materiale eſt naturale.⁊ ideo recte dixit Cõmẽta. ꝑmo meta.cõmẽ.19.Et.2.celi.cõmẽ.57.⁊.12.meta.cõmẽ.44. ꝙ aſtrologus cõſiderat corpora celeſtia:ꝙ̃ ſunt ſba eius:nõ tñ conſiderat ea ẜm ꝙ ſunt mota: ⁊ ſic ſedatur contradictio:ſicut vides. Cõmẽ.18 4 A Aſtrologia.

¶Quinta contradictio eſt in cõmen.26.vbi.d. conſiderationem qditatiuã eſſe vſqꝫ ad formã hoĩs:vtinã que eſt media inter formas materiales ⁊ abſtractas ex quo ptꝫ dari aliquã naturã mediã inter naturã abſtractã ⁊ materialem.Huius tñ oppoſitũ ſcribit ipſe primo meta.cõ.39.vbi.d.ꝙ notum eſt ꝑ ſe ꝙ nulla natura eſt media inter abſtractũ ⁊ materiale. Ad hoc dicimus mediũ duplex eſſe.vꝫ.ꝑ abnegationẽ extremoꝝ.⁊ ſic.d.cõmẽ.ꝑmo meta.nullã eſſe naturã in effectu:ꝙ̃ nec ſit materialis:nec abſtracta ſicut vꝫ ſeq̃ꝫ antiqs cõtra qs inuehit ibi ꝑhs ⁊ cõmẽ.Aliud aũt eſt mediũ ẜm cõpatione vel ꝑticipationẽ ꝓprietatũ ipſoꝝ extremoꝝ:⁊ ſic dicim⁹ de intẽtiõe Auer, elnta media eſſe inter ſbam:⁊ accñs:ſic etiã verificat dictũ ei⁹ hic ꝙ intellectiua:ꝙ̃ eſt forma hoĩs vltima eſt media inter abſtracta ⁊ materialia: qꝛ ꝑ q̃to in ſua operatione depẽdet a phãtaſmatib⁹:ſic cũ materialib⁹ cõuenit, Cõmẽ.26 5

pro ꝗto vero non eſt forma educta de potentia mãe ⁊ hꝫ aliquã ſibi opa=
tionẽ in ſe ↄſiderata: in qua nõ depẽdet a corpe. ſm ipm. 3. de aĩa. cõ. xx. ſic
cum abſtractis dr̃ cõuenire. Et hoc forte voluit dñe Themi. ſup pmo ph. ad
pncipiũ: ꝙ ſcia de aĩa ẽ mathematica ⁊ media: ẽ cm̃ mathematica oppoſi=
to mõ quo ſunt entia mathematica: qꝛ talia ſm eẽ ſũt in materia: ſed ſm
conſiderationẽ a mã abſtrahũt: ſcientia vero de aĩa: ⁊ pcipue quo ad iſtaꝫ
partem: in qua agit̃ de aĩa intellectiua eſt de obto ſm eẽ abſtracto a mã: nõ
B autem ſm conſiderationẽ: cũ etiam aĩa intellectiua ibi ↄſideret̃ vt act⁹ cor
poris. Dicam⁹ igitur nil ꝓhibere ſm ↄſiderationẽ dari mediũ inter abſtra
ctum et materiale: ſed bñ ſm eẽ inconueniẽs eſt aliqd eẽ quod nõ ſit neqꝫ
hoc neqꝫ illud. Et ita hec põt eẽ ſcda ſol'o vel ex duab⁹ fiat vna.

6 ¶ Sexta contradictio eſt in cõmẽ. 70. vbi dicit cõmẽta. ꝙ diuina ſcientia
cõmẽ. 70 conſiderat res exiſtentes ſm ꝙ exiſtũt. Huius tamen oppoſitũ ſcribit ipſe
⁊ phs. vij. meta. tex. cõ. liij. vbi hñt rerũ exiſtẽtium nõ eſſe diffinitiones: nꝫ
demonſtrationes: niſi eſſet ꝙ per res exiſtentes ſm ꝙ exiſtunt. Commen.
voluit res materiales. voluit enim dicere diuinam ſciam nõ ſolum cõſide=
rare de rebus abſtractis a mã: verũ et de reb⁹ exñtibus ſm ꝙ exiſtunt. i. de
rebus materialibus: vñ de iſtis mãlibus diuina ſcia ↄſiderat inquantum
exiſtũt. i. inquantũ entia ſunt. ⁊ ſub rõnibus q̃ competunt enti inquantuꝫ
ens eſt. Et iſta eſt expreſſa ſententia Commẽta. xij. meta. commẽ. primo. et
xxix. ⁊. 4. me. tex. cõ. primi ⁊. 6. me. tex. cõ. pmi: ſcia diuina ẽ entis inquan=
tum ens. et eorum que huic inſunt ⁊ in prohemio metaphy. ſapientis eſt
omnia cognoſcere. vt contingit. i. ſub rationibus tranſcendentib⁹: per res
igitur exñtes non intellexit res cum actuali exñtia: ſed qditates mãles ſub
rõnibus tranſcendentibus conſideratas. quare.

7 ¶ Septima contradictio eſt in cõmẽ. 80. ibi enim. d. phs ⁊ Commẽ. apes ⁊
cõmẽ. 80 formicas agere ſine cognitione. Huius tñ oppoſitũ ſcribit Commẽ. ſecun=
do de aĩa. commẽ. 156. niſi eſſet ꝙ dictũ in hoc loco intelligit̃ ſic: ꝙ. vꝫ. talia
animalia agunt ſine cognitione finis rei acte: ſicut yrundo: q̃ nunqꝫ nidifi
cauit ãgit: non tamen agit per cognitiõem finis rei acte mota. bñ tñ agit ꝑ
cognitionẽ reſpectu rerũ: q̃ ad finem ordinat̃ vel ad op⁹: niſi enim cogno=
ſceret paleas ⁊ lutum vtiqꝫ nidum cõſtruere non poſſet.

¶ Concordantie Auer. ſuper. 3. phy.

1 Prima contradictio ſuper. 3. phy. eſt in cõ. 4. ibi enim Cõmenta. diffi
cõmẽ. 4. niens motum materialiter ſumptum. dicit ꝙ motus nihil aliud
eſt ꝙ̃ generatio partis poſt partem illius perfectionis ad quam vadit mo
tus: donec perficiatur. ⁊ ſit in actu: ex quo patet motum fieri et maxie mo
tum intenſionis per additionem partis gradualis ad partem gradualeꝫ.
Huius tamen oppoſitum videtur ſentire expreſſe Commentator in. 4. ph.
commen. lxxxiiij. ibi enim dicit additionem caloris agentis in calorem cor
poris non fieri ſm additionẽ partis in toto. ⁊ vlr partis materie in mate=
riã: ſꝫ ſm additionẽ agentis in paſſionẽ patientis. ſ. ꝙ quando calor agen=
tis vigorabitur creſcat calor patientis non ſm additionem partium cali=
darum extrinſecarum: cum ad patientem non transferat̃ aliqd ab agente.
A ¶ Iſta contradictio tangit maximam controuerſiam inter duos principes
noſtre militie. ſ. ſanctum doctorem: ⁊ doctorem ſubtilem: qui in primo ſen=
tentiarum. diſtin. 17. in materia de habitibus: queſtione. ij. de modo aug=
menti charitatis ſunt diſcordes: vnus enim tenuit intentionem illam non
fieri per additionem gradus ad gradum: qꝛ illi gradus: aut eſſent ſpecie
diſtincti: aut numero: non ſpecie: qꝛ oẽs charitates ſunt eiuſdeꝫ ſpeciei: nꝫ
etiam diſtinguuntur numero: quia talis eſt ex parte materie: ſicut hec aĩ=

bedo differt numero ab illa:quia eſt in alio ſubiecto:charitas autem que addi poteſt additur in eodem ſubiecto in quo eſt precedens:inteſio igitur charitatis:et cuiuſlibet forme non fit per additionē alicuius gradus:ſed ſoluz quia illa qualitas que prius inerat intenditur ſm ꝓpinquitatē ad terminum. Et iſta eſt via ſancti doctoris vbi ſupra.Scotus vero ponens ſuas echeitates dixit inteſionē fieri per additiōem gradus ad gradū:et dixit iſtos gradus numero differre per ſuas echeitates:licet in eodē ſbto ſint.In via etiā ſancti doctoris diuerſitas eſt inter ſequaces ſuos:vtrū inteſio forme fiat ſm eſſe:aut ſm gradū.Nam quod ſcdm eēntiā fiat impoſſibile eſt:quia eēntie rerum conſiſtunt in puncto:ſicut videtur velle phs.8.meta.cō.et tex.x.opʒ ꝙ quod iſta inteſio fiat:aut ſm eſſe:aut ſm gradū:quidam aūt precipue Thomiſtarum tenuerunt intenſionē forme fieri non ſm eſſe.quia hoc videtur eſſe contra ſanctum Thomam in infinitis locis.primo ſniaꝝ.diſt.17.q.2.arti.primo et in ſecunda ſcde.q.24.arti.4.in reſponſiōe ad tertiū.Et ideo dixerūt iſtā intenſionē forme fieri per additionē gradus ad gradum:qui tamen gradus additus identificatur preexiſtenti:et non remanent diſtincti:ſicut poſuit Scotus.Et hanc viam imitatus eſt ſubtiliſſimus thomiſtarum Herueus brito in quolibeto.ij.q.13.ſicut eſt in alimento.quod pars ſequens addita identificatur preexiſtenti:ſic eſt de intenſione forme quantum ad gradus.Capreolus autem primo ſententiarum tenuit intenſionem forme fieri ſm eſſe.quicquid ſit:vna iſtarum viarum videtur habere auctoritatē Commē.3.phyſi.cō.4.pro ſe.et alia habet cōmē.84.et textum:etiam quarti phyſi.et ita Commen.ipſe remanet in contradictione:niſi eſſet quod hic dixit motum eſſe acquiſitionem partis poſt partem:que quidem acquiſitio eſt vniuerſalis in omnibus formis acquiſibilibus per motum:quia ſecundū ipſuʒ ſunt partibiliter acquiſibiles:vtrum autem omnes per minima:nec ne in primo ſatis diximus ſuper com.62.Iſtam autem acquiſitionem ponit Cōmē.ita quod fiat ex potentia materie educta ad actum.negat tamen Commen.4.phyſi. cōmen.lxxxiiij.acquiſitionē partis poſt partē ab extrinſeco factam.et iſta non contradicunt:ſicut vides.vnde ſi ꝑpōderabis verba commēti.lxxxiiij. nihil plus inuenies:videre autem que illarū viarū extremaꝝ ſit verior nō eſt preſentis ſpeculationis.vbi enim eſt diſcordia inter Scotum et ſanctuʒ Thomā difficile eſt videre veritatem.

¶Scda contradictio eſt in cōmē.17.quia ibi declarās quō ſemper forma hʒ 2 rationem agendi et mouendi declarat hoc de quantitate et qualitate.et ſic cōmē.17 videtur ponere quantitatem eſſe de principijs actiuis:huius tamen oppoſitū C ipſe ſcribit:ſeptimo metaph.commē.32.vbi hʒ quod non eſt neceſſariū:vt ante qualitatem generatam:aut quantitatē:vt etiam dicitur in litera ſit alia qualitas agens:aut quantitas:ſimiliter.4.phyſi.commen.lxxxiiij.dicit quantitatem non eſſe de principijs actiuis.ſed ſequitur potentias actiuas et operationes earum.Ad hoc dicimus quantitatem non eſſe.de principijs actiuis actione reali:bene tamen eſt de principijs actiuis actione ſpirituali:et maxime tenendo:ſicut tenet Commenta.ſcdo de anima. cōmen.133.talia ſenſibilia cōia ſentiri per propriam ſpeciem.In actione autē reali:licet nō ſit ratio agendi:eſt tamen conditio:quia in agentibus materialibus actio eſt per contactum.contangentia autem ſunt quorum vltima ſunt ſimul.5.phyſi.xxij.Et ſic quoquomodo quantitas poteſt dici forma agēs:quia non poteſt imediate ſubſtantia aliqua ſeparata tranſmutare mām. vt dicit commen.7.meta.28.et.xxxi.cōmen.ſic igitur cum quantum agat vt quantum:licet quantitate non agat:vt principio actiuo:ſed vt cōditione neceſſario requiſita tamen vt ſic cōcedi poteſt aliquo pacto quātitatē eē de

ꝑncipijs actiuis:reductiue ſcʒ ⁊ cōcomitanter ſicut ipſemet dicit ꝙ quātitas cōſequit̄ potentias actiuas ⁊ operationes ipſaꝝ:ſed ipſa formalr non eſt de ꝑncipijs actiuis. Illud aūt qđ adducit̄ de ſeptimo me.32.non videt̄ eſſe multū ad ꝓpoſitum cōtra tertum illum ⁊ cō.17.huius tertij.quia ibi phs ⁊ cō.non negāt qualitatē vel quantitatē eſſe de principijs actiuis:ſed ſolū dicūt ꝙ in ſbis ſolū eſt neceſſariū:ꝙ id qđ generat̄:generet̄ ab aliquo ſibi ſimili in ſpecie. In qualitatibus autem ⁊ quātitatibus illud nō oportʒ ſtat enim aliquam qualitatem generari ſicut dicit Commen.que tamē nō gubernabitur a ſimili ſibi in ſpecie preexiſtente:ſicut qualitates que ſubſequuntur formam mixtionis primarum qualitatum.

¶ Tertia cōtradictio eſt in commen.31.q2 ibi dicit ꝙ eſt per ſe notum con-
Cōmē.31 tinuum diuidi in infinitum.ſexto aūt phyſi.colligitur oppoſitū:q2 ibi de-
E monſtratur:demonſtratio autem nō eſt ad per ſe nota. ¶ Rn̄detur a modernis ꝙ non inconuenit vnam ⁊ eandem propoſitionem eſſe per ſe notam in vna ſcientia:⁊ in alia demonſtrataʒ:ſicut enim docet phs primo poſterio. chirurgia ſubalternatur mathematice ſcientie quo ad illam cōcluſionem: ꝙ vulnera circularia tardius ſanantur:ita etiam licet ſcientia naturalis ⁊ mathematica non ſint ſe inuicem ſubalternantes ſimpliciter:tamē ſciētia naturalis quo ad illam propoſitionem ſubalternat ſibi ſcientiam mathematicam: nam vt inquit Com.in iſto com.iſta eſt vna maxima in mathematicis:ꝙ diuiſio menſurarum tendat in infinitum.⁊ Commen.ſubdit ꝙ hoc videtur eſſe per ſe notum:ſed illi qui ponunt magnitudines componi
F ex indiuiſibilibus:vt plato:non concedent hanc diuiſionem. Sed vnum per quod deſtruitur iſta opinio eſt hoc ꝑncipiū.vʒ.ꝙ magnitudo non cōponitur ex indiuiſibilibus:⁊ illud bene deſtruitur per principia nālia:et ſubdit Commenta.ꝙ exiſtimatur illic.ſ.in ſexto phy.ꝙ hoc demonſtratur in ſcientia naturali.ſ.ꝙ continuum ſit diuiſibile in infinitum. Et ſubdit ꝙ non eſt remotum ꝙ hoc principium ſit per ſe notum.vʒ.continuum eſſe diuiſibile in infinitum. Et tamen ſit ignotum naturaliter ꝙ cōtinuū vl̄ magnitudo ſit compoſita ex indiuiſibilibus:tamen cum fuerit declaratū magnitudines non componi ex indiuiſibilibus:tunc ſcientia de hoc ꝑncipio erit certificata:ſequitur enim ex hac poſitione ꝙ magnitudo diuiditur in ſemper diuiſibilia:vt declarauit Ariſto.in ſexto:forte igitur geometer ponit hoc principium:vt naturalis diſſoluit hanc qōnem.vbi dicamus quod iſtud principium indiget demonſtratione.⁊ hec erit in hac ſciētia:⁊ de hoc perſcrutabitur in ſexto:in quibus verbis Cōmē.ſm expoſitionē modernorū innuit duas ſolutiones:vna eſt ꝙ iſta.cōtinuū eſt diuiſibile in infinitū. eſt per ſe nota:tam in ſcientia naturali ꝙ̄ in mathematica:ſed iſta ꝙ magnitudo ſit compoſita ex indiuiſibilibꝰ eſt ignota:⁊ demōſtrat̄ in ſcīa nāli. Alia rn̄ſio eſt ꝙ vtraqʒ ē ignota ⁊ vtraqʒ eſt demōſtrata in ſciētia nāli. Sed ſalua pace taliter exponentium hoc non pōt ſtare:q2 Cōmēta.infra. commen.70.dicit ſuper verbis phi.ibi.qn̄.d.ꝙ poſt dicemus de vnoquoqʒ eorum:de cauſa in hoc ꝙ oīs mēſura ſit in magnitudines diuiſibilis:ſuper iſtis verbis.d.Cōmēta.ꝙ hoc ſignat ꝙ diuiſio menſure ſemper eſt nota ꝑ ſe. Et quod cauſa eius indiget demonſtratione:non ſicut quidam exiſtimāt ꝙ geometer accipit hoc eē a nāli. Ecce igit̄ clariſſimā ſniam Auer.contra cōmunē errorē modernoꝝ tenentiū naturalē demōſtrare cōtinuum eē diuiſibile in infinitū:ipſe enim vult hanc eſſe per ſe notam in vtraqʒ ſcientia.ſ.naturali ⁊ mathematica quantū ad eſſe:ſed bene eſt ignota quantum
G ad propter quid:et quo ad hoc commen.dicit illam demonſtrari in ſcientia naturali:⁊ illa demonſtratio ſecundum ipſum eſt demonſtratio cauſe

ta ntum:non enim inconuenit aliquam propoſitionem quo ad qꝛ eſt:notã
eſſe:que tamen non ſit euidens euidentia cauſe:ſicut lunam eclypſabilem
eſſe notum eſt ad ſenſum:non tamen propter quid eclypſetur eſt notum: cã
igitur propter quam cõtinuũ eſt diuiſibile in infinitũ ignota eſt:ꝛ eſt iſta:
quia magnitudo ipſa non eſt compoſita ex indiuiſibilibus:ꝛ iſta demon-
ſtratur in ſcientia naturali:ꝛ ſic dixit commen.in com.31.iſtud principium
indigere demonſtratione.ſ.demonſtratione cauſe tantum:non demonſtra
tione dante cauſam et eſſe:quia quantum ad eſſe iſtud eſt per ſe notum:ꝛ
in nulla ſcientia demonſtratur:ꝛ ſic patet quod non dedit commen.duas
rationes:ſed eſt vna reſponſio.Aliter enim commen.contradiceret ſibi in ꝟ
commento illo:et in com.70.ꝛ ita in modico ſpacio ſui oblitus contraria
diceret. Melius eſt igitur exponere ipſum Auer.per ipſummet:et dicere
ſicut diximus:quod continuum diuidi in infinitum eſt per ſe notum:ꝛ in
nulla ſcientia demonſtratur:ſed cauſa eius eſt ignota:et quo ad illud indi-
get demonſtratione.Et ex hoc patet quod ſolutio modernorum nõ poteſt
ſtare:qui volunt mathematicaꝫ ſubalternari philoſophie naturali quo ad
iſtud principium:quod continuum ſit diuiſibile in infinitum:patet hoc eẽ
falſum.quia demonſtratio erigitur ſuper re ignota.iſtud autem principiũ
eſt notum per ſe:ſicut inquit commen.in vtraqꝫ ſcientia.ergo eſt indemõ-
ſtrabile in vtraqꝫ:ſimiliter patet quod fruſtra querunt ſuper.6.phy.vtruꝫ
demonſtratio:qua demonſtratur continuum eſſe diuiſibile in infinitũ: ſit
demonſtratio naturalis:vel mathematica:et faciunt quinterniones ſatis
diffuſos ſuper hoc:patet quod omnia iſta ſunt ſine propoſito:quia in. 6.
phyſi.non fuit demonſtratum an continuum ſit diuiſibile in infinitũ.ſed
cauſa propter quam eſt diuiſibile fuit demonſtrata.Nota igitur mi Mece
nas ſolutionem iſtam:ꝛ manda memorie:quia viri magni ꝛ illuſtres no-
ſtri temporis ſuper iſto paſſu ſunt decepti errore manifeſto.

¶Quarta contradictio eſt in commen.47.quia dicit.omne corpus eſſe fi
guratum.Inſtantia eſt.3.celi.67.de elementis qui nullam figuram habẽt. 4
¶Reſpondetur.omne corpus eſſe figuratum vel ratione ſue forme:vel ra- cõmẽ.47
tione continentis.Et hec elemẽta:quia ſunt indifferenter omnium figura 3
rum receptiua:ideo de ſe dicuntur infigurata eſſe:terminantur autem ip-
ſa merito continentis.Et ideo merito continentis habent figuram.ꝛ ſecũ-
dum eius diſpoſitiones diſponuntur ꝛ ipſa:et ſic patet qualiter omne cor
pus dicitur eſſe actu figuratum.et hoc non contradicit quod elementa de
ſe dicantur infigurata.

¶Quinta contradictio eſt.3.phy.cõ.54.vbi hꝫ mundum eſſe in loco per
partes.huius tñ oppoſitum vꝫ ſentire.4.ph.43.¶Rñdetur ꝙ hic ſumpſit 5
mundum pro toto vniuerſo:ꝛ de hoc eſt verũ ipſum eſſe in loco: qꝛ partes cõme.54
eius ſunt in loco:ſicut ipſemet dicit.4.phy.commẽ.44.ſed qñ dicit quod
mundus non mouetur per partes contra Themi.ibi ſumpſit mundũ pro
corpore celeſti quod circulariter mouetur:qꝛ tale ſm ipſum moueꝛ ſm to-
tum:quantum ad formã:ſm partes vero:ꝛ quantum ad formã et materiã
ſimul ſicut ipſe dicit ibi.ꝛ.6.phy.85.

¶Sexta contradictio eſt in cõ 60.vbi tenet magnitudinem tam mathe-
matice ꝙ naturaliter conſideratam eſſe diuiſibilem in infinitum.huiꝰ tñ 6
oppoſitũ reperiꝛ in dictis eius.4.ph.cõ.72.vbi.d.ꝙ licꝫ linea ſm ꝙ linea cõmẽ.60
diuiſibilis ſit in infinitũ:nõ tñ ſm ꝙ eſt terreſtris aut ignea. Soluiꝛ.linea
poteſt conſiderari vt linea preciſe:ꝛ ſic cõſiderari hꝫ a mathematico ꝑut
vꝫ.abſtrahit a materia ſenſibili:ꝛ ſic diuiſibilis eſt in infinitum.Alio mo-
do põt cõſiderari:vt eſt in mã ꝓpria abſolute:ꝛ vt ſic ꝯſideraꝛ a nãli.ꝛ vt ſic

diuiſibilis eſt in infinitum:quia infinitas eſt ex parte materie:finitas vero
eſt ex parte forme.3.phy.com.65.infinitas accidit materie ſecundũ ꝙ eſt
materia. Alio modo poteſt conſiderari linea ſecundum quod:eſt in mate-
ria quali:⁊ ſic a naturali conſideratur:⁊ vt ſic non eſt diuiſibilis in infini-
ſ.ca.6 ſba orbis. tum:quia vt ſic concernit formam a qua eſt terminatio ⁊ actus. Et ſic veri
ficatur dictum Commenta.hic de linea naturali:vt eſt in materia prima
abſolute:ſed.4.phy.72.verificatur ſua ſententia de linea naturali:vt eſt
in materia quali:ſicut manifeſtant verba eius.vtrum autem in aliquo ca
ſu etiam linea:vt in mã quali:ſit diuiſibilis in infinitum pertinet ad qõnẽ
de minimis:q: in via corruptionis non inconuenit in multis caſibus ne-
gari minima ſm multos ſolẽnes Auerroiſtas:ſed de his alĩs.

¶Concordantie Auerro.ſuper.4.phy.

1 cõmẽ.20 Dicit Cõmen.in commẽ.20.quarti phyſi.ꝙ illud quod eſt per accñs
aliud eſt rarum:⁊ aliud eſt ſemper.huius tñ oppoſitum inueni
tur.8.phyſi.commento.36.vbi habet quod illud qđ eſt per accidẽs nõ eſt
ſemper:neq; neceſſarium. ¶Reſpondetur ꝙ ly per accidens.4.phy.ſumit
2 vt diſtinguitur contra primo:⁊ per ſe. Non ſic autem in illo loco:ſed ſumi
tur abſolute.vnde.d.ꝙ tale aut eſt ſemper vel frequenter:⁊ de tali fiunt de
monſtrationes iuxta ſententiam philoſophi in primo poſteriorum. Eorũ
que ſepe fiunt que demonſtrationes appellantur dialectice vt inquit Cõ-
mẽtator ibi.de raro autem non fit demonſtratio.

2 ¶Dicit Commentator in commẽ.27.quarti phyſicoꝝ.ꝙ nihil ſeipſum re
cõmẽ.27. cipit:neq; per ſe:neq; per accidens:huius tamen oppoſitum inuenitur.3.
de anima.de intellectu qui recipit ſeipſum per accidens:quia poſt aliorũ
M receptionem vt patet tex.cõmẽ.8. Et idem ſentit Cõmẽta.12.meta.cõmen.
lj.niſi eſſet ꝙ quarto phyſicorum.loquitur de receptione corporali ⁊ dimẽ
ſionata. In tertio vero de anima:loquit̃ de receptione ſpirituali:⁊ in tali
non inconuenit ꝙ idem ſit mouens et motum recipiens ⁊ receptum: ſicut
ſcribit Commentator.8.phyſi.commento.40.in intellectu autem nr̃o veri
ficatur per accidens:in alijs vero intellectibus:et precipue in primo intel
lectu verificatur per ſe omnibus modis:quorum; cauſam requiras.xij.me
ta.commentis.39.⁊.51.de hac tamen propoſitione prolixe diſputaui in q̃
ſtione de mouente ⁊ moto.

3 ¶In commento.32.quarti phy.dicit Cõmẽta.habitũ notiorem eſſe priua
cõmẽ.32. tione.huius tamen oppoſitũ dicit.8.ph.commen.xxvij.vbi hꝫ ꝙ in quibuſ
dam locis accidit deſcribere habitum per negationes priuationũ in caſu
N quo priuatio eſt notior habitu. ¶Reſpondetur quod priuatio quatenus
priuatio eſt nunq̃ eſt notior habitu. Et ratio eſt in promptu:quia ratio
cognoſcendi eſt ab actu.9.metaphyſice.xx.habitus autem habet rationẽ
actus:⁊ priuatio habet rationem potentie a qua eſt occultatio. Et iõ pri-
uationes habent cognoſci per ſuos habitus:ſicut potentia per actum:⁊ ſi
cut materia per formam:ſicut pꝫ.3.de ala.tex.cõ.xxv.⁊ primo de anima.tex.
cõ.85.vbi dicitur ꝙ rectũ ẽ iudex ſui ⁊ obliqui. Sed tñ per accñs cõtingit
cognoſcere habitum per priuationẽ.⁊ hoc vbi ad vnam formam ignotam
deuenire volumus per aliam formã notiorẽ diſperatã:tunc ſi volumus co
gnoſcere illam ignotam quid ſit in ſe poterimus eã cognoſcere per nega
tiones formarum notiorum.apud nos:que priuationes nõ ſunt notiores
ratione ſui.ſed rõne ſui habitus in quo hñt reduci:ſicut cõtingit in cogni
tione noſtra de abſtractis ſubſtantijs ex cognitione creaturarum:in qua
ſm peritiores theologos potius attingimus quid non ſint q̃ quid ſint.et
iſtud voluit dicere Com.8.phy.quia ibi reddit cauſam q̃re Ariſ.deſcripſit

illud qđ eſt per ſe per negationē accñtis: ⁊ inquit ꝙ hoc fecit quia illđ qđ
eſt ꝑ accñs ē notius illo qđ ē per ſe. Et ideo accidet in quibuſdam locis de
ſcribere habitum ꝑ negationes ꝓuationū. Bene igiť diximus nos ꝙ ꝓua
tio ⁊ negatio quatenus priuatio ⁊ negatio non ſunt notiores habitibus ⁊
affirmationibus.ſed ratione alterius habitus ⁊ affirmatiōis ad quas re
duci hñt:cõtingere põt ꝓuationē notiorē eſſe habitu.

¶Jn cõ.64.36.⁊.42. dicit vacuum eſſe nature cõſimilis. oppoſitum vero 4
tenet in cõ.48.vbi habetur ꝙ vacuum non eſt nature cõſimilis neq̃ diuer Cõ.64.
ſe. Niſi eſſet ꝙ ſnia phi eſt ⁊ Cõ.ꝙ ex pte rei vacuū non ē nature cõſilis ne
q̃ diuerſe. Cū nihil ſit. ſiłtudo aũt identitas ⁊ diuerſitas ſunt dñe entis
10.meta.tex.cõ.12. ſ ꝫ ſm imaginatiōem antiquoꝝ ponētiuꝫ vacuū ſeque
batur vacuū eſſe nature ꝯſilis per totū:⁊ ſic ad hoiem ꝓbat ibi phs ꝙ ſup
poſito vacuo non poſſet ibi motus fieri:cū ſit nature ꝯſilis per totū.vñ ſm
rem vacuū non eſt nature cõſimilis neq̃ diuerſe: in ſm imaginationē que
eſt res ſatis ampla nature ꝯſilis eſſe vř.

¶Jn cõ.71.quarti phy.dicit Cõ.in motu elñti formaꝫ mouere.Et materiã 5
moueri.in.4.de celo.d.formã elñti eſſe vtrūq̃.ſ.mouens⁊ motū. ¶Solť. Com.71
illud qđ mouetur vt quod non eſt materia neq̃ forma:quia in ꝓhemio me
ta.actiones ſunt ſuppoſitoꝝ: materia enim non põt eſſe ꝑ ſe motum vt qđ
in motu elñti:qꝛ ſubm motus eſt ens in actu.5.phyſic.t.cõ.8.nec forma qꝛ
forma vt forma habet mouere.2.de gñatione.13.Et.3.phyſi.17.tum quia
forma habet rationem partis.parti autẽ non cõpetit ratio ꝑ ſe moti ſꝫ to
ti qꝛ totius eſt operatio.Jllud igiť qđ mouetur ⁊ qđ mouet eſt totū elemen
tum:tñ paſſiue mouetvr quo rõne materie:⁊ moueťvr quo actiue rõne for
me. bñ verum eſt ꝙ etiam ꝯcurrit mediū tanq̃ cauſa mãlis extrinſeca ne
ceſſario reqſita ſi mot⁹ elñti dꝫ ſieri ⁊ exire in actū:qꝛ in motu requiriť ſuc
ceſſio ⁊ ſucceſſio eſt merito reſiſtētie:reſiſtētia aũt nõ ē materia nuda.Tñ
ſufficit ꝙ elñtum ⁊ ſua forma ab intrinſeco habeat potentialitatē ratione
materie:vnde ſi forma elemēti eſſet a materia ſeparata:nullo mõ eſſet mo
ta neq̃ ꝑ ſe neq̃ ꝑ accñs:qꝛ forme ſepate ſicut.d.Cõmen.nono meta. cõ.2.
ſunt tm̃ agentes: ⁊ nullo modo patiētes neq̃ eſſentialr̃ neq̃ accidentaliter
Et iſta eſt ſnia phi:ꝑmo de gñat. ⁊ corruptione.t.c.55.formis aũt in mate
ria exñtibus cõpetit paſſibilitas ratione materie: ⁊ ideo ꝑ accñs ſunt mo
biles non ꝑ ſe: qui cum dixerit formas eſſe ꝑ ſe mobiles nõ eſt dignus vt a
naturali pħo impugneť.5.phy.cõmen.5.Et ideo.4.celi cõ.22.ꝙ forma ele
menti vt forma mouet:ſꝫ vt in materia moueť:qđ intelligo ꝑ accñs.Jn hoc
vero.71.dicit materiã moueri vt quo tanq̃ pricipio ꝑ ſe potētialitatis ad
motū:ſꝫ vt dixi non ſit adequatū: dixit vero formã mouere tanq̃ principiū
formale per ſe principiandi motū.Cū actio ſit a forma.¶Sed contra obij
ciens.ex hac ſolutione ſequiť idē mouēs eſſe⁊ motū:quia tu cõcedis formã
elñti eſſe vtrūq̃.¶Diciť admittēdo totū ad bonū intellectū.vꝫ.ꝙ non in
conueniat idẽ eſſe ꝑ ſe mouēs:⁊.tñ qđ ſit per accidens motum:⁊ maxime in
his que nõ mouēt neq̃ moueñť vt qđ:ſꝫ qđ idẽ ſcđm idem ſit mouens⁊ mo
tū:hoc bñ facit a ꝑipateticis negatū:nã vt ſcribit Cõ.in lib.deſtruc.deſtru
ctionū.diſpu.ꝑma.in ſolone ꝑmi dubij.principiū ab oibus conceſſuꝫ eſt:ꝙ
nihil ſeipſum permutare poteſt.

¶Jn cõ.76.quarti phyſi.dicit Cõmen.corpus mathematicuꝫ non abſtra 6
here a loco:⁊ eandē ſententiã habet ſupra in cõmen.47.Et ꝑmo de gene Com.76
ratione.cõ.44.Sꝫ huius oppoſitū inuenimus tertio celi.com.55.Niſi eſ
ſet ꝙ corpus mathematicuꝫ non abſtrahit a loco indeterminato.tñ bene
abſtrahit a loco determinato. Nã ratio ꝓpter quã aliqđ eſt in loco ideter

minato eſt ꝙ ſit dimenſionatum: ⁊ q꞉ corpus mathematichum quantum
eſt:adeo vt ſic competit ſibi in loco eſſe:ſed ꝙ aliquid ſit in loco determina
to.verbi gratia.ſuperius vel inferius.hoc competit corpori quali nedum
quanto ⁊ ſola naturalia corpora habentia grauitatem vel leuitatē vel ali=
quid hmōi ſunt in loco. Aut aliter corpus mathematicum non abſtrahit a lo
co ſm imaginationem. Tn̄ ſm rem abſtrahit:q꞉ ſm rem omne corpus eſt na
turale:q꞉ corpus mathematicum in effectu non eſt ſeparatum a naturali:ſʒ
ſunt eadem.2.phy.18. Et hoc voluit Cōmen.4.phy.cōmē.47.in fine.vbi
d.ꝙ corpus mathematicum non eſt in loco niſi ſm imaginationē:⁊ vlterius om
nes propoſitiones mathematice ſunt vere ad imaginationē.3.phy.cō.60.
⁊.3.celi com.72.

Cōm.84 ¶ In com.84.dicit Auerrois ꝙ rarum ⁊ denſum ſunt contraria in quan=
7 titate.huius tn̄ oppoſitum.d.in commen.ſequenti.vbi hr̄ ꝙ raritas ⁊ den=
ſitas non ſunt de eſſentia quantitatis. Et.7.phy.com.15.dicit ꝙ ſunt qua=
litates. In primo aūt meta.cō.15.dicit ꝙ ſunt de predicamento ſitus.in.8.
P ph.com.77.d.ꝙ denſari ⁊ rarefieri ſunt motus locales.qualiter ergo eſt tan
ta diuerſitas in dictis eius? ¶ Soluitur.raritas ⁊ denſitas ſunt de pre=
dicamento ſitus:verū eſt ſm opinionem antiquorum: ſic gloſat Commen=
tator primo meta.com.15. Et ſic poteſt etiam gloſari auctoritas phi in pre
dicamento qualitatis dum dixit raritatem ⁊ denſitatē non eſſe qualitates
ſed de predicamento ſitus.nam Phs in predicamentis vt in pluribus loq̄
tur ſm famoſitatem:ſicut colligitur de intentione Commentatoris.5.me=
ta.com.18. Et iſta etiam eſt gloſa Commentatoris.7.ph.com.xv. vbi.d.ꝙ
raritas ⁊ denſitas ſunt rerum qualitates conſequentes calidum ⁊ frigidū
⁊ ſubdit. Antiqui vero dicebant ꝙ denſitas eſt conſtrictio pororum:⁊ rari=
tas expāſio:⁊ per ꝯn̄s ſm antiquos ſequitur ꝙ ſint de predicamento ſitus
⁊ contra iſtos antiquos loquitur phs ⁊ Commentator primo meta.tex.cō.
xv.ſicut patet intuenti. Dimitto hic rn̄ſionem Burlei ⁊ iuniorum que nul=
la eſt ⁊ inſtantias habet multas. Raritas tamen ⁊ denſitas formaliter ſunt
quales:⁊ tales vt ſunt in generabilibus ⁊ corruptibilibus inſequuntur ca
lidum ⁊ frigidum:qđ dico ꝑꝑ raritatem ⁊ denſitatem corporum celeſtium
que eſt alterius rōnis ab iſtis:q꞉ ibi non conſequuntur calidum neqȝ frigi
dum ſicut pʒ ſcđo cap.de ſba orbis. Et ſic intelligitur dictum Commentato
ris.7.phy.xv.vn̄ motus rarefactionis ⁊ condenſationis ſunt in predica=
mento qualitatis q꞉ ſui termini ſunt formaliter qualitates vn̄ phs in ſcđo
de partibus animaliū.ca.primo.inter qualitates elementorum enumerat
etiam raritatem ⁊ denſitatem:q̄tūcūqȝ non enumerauerit eas in ſcđo de ge
neratione.vel q꞉ reducuntur ad grauitatem ⁊ leuitatem. vel q꞉ reducūtur
ad mollitiem ⁊ duriciem:vt dixit Alexander.vel ideo tacuit:q꞉ vt.d.Com=
mentator ibi in com.xv.raritas ⁊ denſitas non ſunt qualitates actiue ſed
Q conſequuntur calorem ⁊ frigus.⁊ eſt ſnīa phi in.2.de generatiōe.tex.c.17.
ſicut bene notat ibi Jo.grāmaticus.qn̄ vero.d. Cōmē.in.cō.84.ꝙ raritas
⁊ denſitas ſunt contraria in quantitate:hoc intelligitur non formaliter ſed
conſecutiue.vn̄ ipſemet ſeipm̄ declarat ibi.inq̄t enim raritas ⁊ denſitas ſunt
cōtraria in quantitate.⁊ ſubdit cām dicens cum tranſlatio corporis de ra=
ritate in denſitatem eſt tranſlatio de maiori quantitate in minorē. Et hoc
idē hʒ ipſe.8.phy.in cō.31. Et ꝑꝑ hoc ipſe in com.85.quarti phy.dixit rari=
tatem ⁊ denſitatē nō eſſe de eſſentia q̄ntitatis:q꞉ videbat ꝙ non erant quā=
titates formaliter ſed conſecutiue. Qn̄ vero dixit.8.phy.cō.77.ꝙ denſari ⁊
rarefieri ſunt motus locales. Dr̄ ꝙ ibi loquit̄ ad hoiem:q꞉ ibi.d.ꝙ antiq̄ di
cebant generationē ⁊ corruptionē fieri ꝑ cōgregationē ⁊ ſegregationem:et

fuerunt illi qui dixerunt res generari ex raro ꝛ denſo: ꝛ illi ponebant ꝙ rareficeri ꝛ condēſari ſunt motus locales: ꝛ tales collocabāt raritatē ꝛ denſitatē in genere cōgregationis ꝛ ſegregationis ꝛ ſeparationis: ſicut ibi Cōmētatoꝛ expꝛeſſe hꝫ. pōt etiā dici ſm veritatē ꝙ mot⁹ locales conſequunt̄ ad motū rarefactionis ꝛ cōdenſationis ſicut pꝫ intuenti.

¶ In eodē cōmento. 84. dicit Cōmentatoꝛ ꝙ q̄titas nō fit a quātitate ſicut caliditas a caliditate. huius tñ vr̄ dicere oppoſitū pꝛimo de genera. cō. 37. vbi hꝫ ꝙ faciens ptes magnitudinis eſt magnitudo. Solutionē huius q̄re ſuperius in tertio ph. cōtradictione ſcd̄a. ſup cō. 17. Com. 84 8

¶ In cōmento. 97. quarti phy. dicit cōmentatoꝛ ꝙ mot⁹ pōt imaginari extra tp̄s. hui⁹ tñ oppoſitū inuenit̄ in dictis ſuis. 12. meta. cō. 29. vbi hꝫ ꝙ ſine tpe impoſſe eſt imaginari motū. R̄ndet̄ ꝙ Cōmētatoꝛ hic loquitur de abſtractione q̄ fit in pꝛima operatione intell'is in q̄ pōt conſiderari pꝛius nō conſiderato poſteriori. Nā ſicut ſcribit Cōmentatoꝛ. 12. meta. cō. 39. intell's natus eſt diuidere ea q̄ ſunt adunata in eſſe: lꝫ in re ipſa nō ſint diuiſa. Et ita cū tēpus nō ſit de q̄ditate mot⁹: intellectus pōt abſtrahere motū a tpe. Et ex hoc pꝫ cōtra vulgares ſucceſſionē nō eſſe de intrinſeca rōne mot⁹: ſꝫ eſt de ꝯñtibus ipſi⁹. Scd̄. 12. meta. cō. 29. loquit̄ de abſtractione q̄ fit in ſcd̄a operatione intellect⁹: ꝛ ſic non pōt imaginari mot⁹ ſine tpe: qꝛ imaginando hoc: talis imaginatio mēdax eſt. pꝛima aūt minime: qꝛ. 2. phy. tex. c. 18. abſtrahentium non eſt mēdacium. Com. 97. 9 R

¶ Uidetur dicere Cōmētatoꝛ in cōmento. 99. ꝙ motus ſit q̄ditatiue quātitatis. huius tñ oppoſitū. d. ph̄s ꝛ ipſe in. 5. meta. com. 18. ꝛ textu. Burleus ꝛ moderni diſtinguunt de triplici cōſideratione motus. dicunt eñ motū poſſe ſumi pꝛimo vt non differt a termino ad quē: niſi ſicut imperfectum a pfecto: ꝛ ſic eſt de gñe termini ad quē. Alio mō pꝛimo fluxu cōtinuo quo mobile tendit ad ſuā pfectionē. Et ſic eſt de pꝛedicamento paſſionis. Tertio mō pōt capi ꝓ illa ſucceſſione vel duratione trāſmutationis cōtinue: ꝛ ſic eſt in pꝛedicamento quātitatis p ſe. Et ſic dicit ꝯ ſm cōſideraſſe motū in. 5. meta. qñ dixi: motū eſſe quantitatē. Mirū eſt quō ille vir ita manifeſte peccat in ponendo ꝓpꝛiā q̄titatē motui: ꝛ in dicendo de intentione ph̄i motū eſſe per ſe quantitatē. Immo ph̄s expꝛeſſe. 5. meta. cap. de quāto. ꝛ eſt textus cōmē. 18. enumerat motū ꝛ tp̄s inter quanta p accidens. Et dicit. alia vt motus ꝛ tp̄s. Etem̄ hmōi quāta q̄dam dicuntur ꝛ cōtinua: eo ꝙ illa diuiſibilia ſunt quoꝝ ſunt he paſſiones. Et Cōmentatoꝛ in cōmento dicit ꝙ tp̄s ꝛ motus ſunt quātitates eo ꝙ ſunt accidentia ꝯña eſſentialiter illa que ſunt quātitates per ſuam fōam. ſ. magnitudin em que diuiditur eſſentialiter ꝛ pꝛimo. Dicam⁹ ergo ad cōtradictionē ꝙ Cōmētatoꝛ nō dixit in. 99. com. motū q̄ditatiue eſſe quātitatem: ſed ſolū p accñs. vñ ſi ponderentur verba ſua ibi reddit cām cōtinuationis in motu: ꝛ dicit ꝙ eſt quantitas per quā eſt motus: noluit dicere ꝙ motus eſt cōtinuus: qꝛ motus ſit quātitas ſicut imaginatur contradicens. ſꝫ voluit motū habere cōtinuationem a quantitate i. a magnitudine ſuper qua fit motus. Com. 99. S

¶ In cōmento. 117. d. motū abijcere a ſubſtantia. Oppoſituꝫ infra in eodē quarto cōmen. 128. ꝛ. 8. phy. 59. Soluit̄. dictum ſuum fallit in motu locali per ſe: verificatur tamen per accidens. com. 17. 1[illegible]

¶ Commentatoꝛ in cōmento. 132. quarti phyſi. dicit tempus non menſurare motum celi vt numerus: ſed bene ad alios motus ſe habet vt numerus. Huius tamen oppoſitum. d. in cōmen. 133. Soluitur ꝙ dictum ſuum intelligitur cum pꝛeciſione: qꝛ ad motum celi tempus habet duplicem habitudinem ꝛ paſſionis per ſe ꝯñtis ſubiectum. Et habitudinem numeri ꝛ menſu- com. 132. T

re.ſed ad alios motus comparatur ſolum in ratione numeri.Et ſic ſedatur controuerſia.

¶Concordantie Auerrois ſuper.5.phyſi.

Cōmē.8. 1 In cōmento 8.5.phyſi.dicit.Cōmen.ꝙ materia non eſt in loco.oppoſitum apparet primo de generatione.cōmento.27. vbi dr ꝙ illud ex quo aliquid gñatur neceſſe eſt vt ſit in loco.Soluit.mãm non eſſe in loco p ſe:ſed per accidens rōne.ſ.totius generati:cuius ipſa eſt pars:qḋ quidem per ſe eſt in loco.Et phs deſtruit hic materiã nō eſſe in loco vt eſt ſeparata a phyſicis corporibus:vt imaginabant antiq̄.tñ vbeſt in A phyſicis corporibus ſic eſt in loco p accñs:qꝛ locatur ad locationem illius cui p ſe debetur locus.¶Eſſet tñ hic locus dubitationis in via commenta. An materia ſit in loco non rōne totius.ſed ratione ſui vel ratione alicuiꝰ q̄ntis ad ipſam.Et vr̃ ꝙ ſic.nam ſtantibus quantitatibus interminatis coeternis ipſi materie vr̃ ꝙ ſibi debetur locus.Nam vr̃ ꝙ rō locandi abſolute ſumatur a quantitate iuxta illud phi.4.phy.textu cōmen.76.Si corpꝰ cubum ſeparatū a qualitatibus ſenſibilibus ponatur in aqua:tñ cedit ſibi aqua quanta eſt ſua dimenſio.Ad hoc diceretur ꝙ mã quãtitatibus interminatis conſiderata vt abſtrahit ab omni forma ſubſtantiali:ꝛ ab ol qualitate ſenſibili:vt ſic non eſt ens niſi in ala ſm viam Auerrois.12.meta.cō. 14.Et ita etiam diceretur,eſſe in loco ſm imaginationem.Aut diceretur eſſe in loco indeterminate:ſed ꝙ ſit in aliquo loco determinato requiritur quantitas terminata ꝛ forma:ad quã conſequitur talis quantitas.Et ſic dicimus ſubiectum generationis non occupare locū determinatum:ꝛ ſi illḋ ſit materia quanta.Soluitur igitur contradictio ꝙ Cōmentator non dixit ꝙ illud ex quo aliquid generatur ſit in loco per ſe:ſed dixit ꝙ hoc eſt aut p ſe aut per accñs:ſicut dicimus de materia.ecce ꝙ vult materiam eſſe in loco per accñs:ſed qñ dixit.5.phyſi.cōmen.8.ꝙ materia non eſt in loco:intellexit eam non eſſe in loco per ſe.Et iſta non contradicunt.Aut alr̃. non eſt in loco determinato:eſt ꝗ bene in loco indeterminato.Sed prima ſolutio eſt magis ad mentem phi ꝛ Commentatoris primo de generat.com.27.ſicut videre poteris.

Cōmē.9. 2 ¶In commento nono.5.phyſi.dicit Cōmentator ꝙ cōtrarietas que eſt in loco latet.ꝛ eandem ſniam hꝫ.8.phyſi.com.1. huius tñ oppoſitum videtur dicere.8.meta.com.4.Et.1 .meta.com.13. vbi hꝫ ꝙ contrarietas in rei veritate primo inuenitur in eis que ſunt in loco:iō accepta eſt in diffinitione cōtrarioꝝ diſtantia:cum dr:contraria ſunt q̄ ſub eodem gñe poſita maxime diſtãt.Rñdetur vt.d.Cōmē.4.celi.cō.38.ꝙ cōtrarietas que eſt in forma ꝛ qualitate ꝛ in loco dr equoce:qꝛ cōtraria in qualitate ꝛ in alijs pdicamentis ſunt ſolū duo in forma.Et ſunt vnū in ſubiecto:ſed contraria in loco ſunt cōtraria tam ſm ſbm ꝙ̄ ſm formam.Et qꝛ de rōne contrarioꝝ eſt diſtantia:ꝛ qꝛ plus diſtant illa q̄ ſunt duo in forma.ꝛ duo in ſbto.ꝙ̄ illa que ſunt duo in forma ꝛ vnū ſbto:iō contrarietas ex natura rei primo competit contrarijs in loco ꝙ̄ alijs contrarijs.Accedit ad hoc vt dicit etiã Cōmētator.1 .met.cō.13.diſtantia in loco eſt maxima.ſ.centri ad circūferentiã.ꝛ iſta diſtãtia eſt cã in contrarietate ſbarū corporū ꝓprioꝝ iſtis locis.iō cōtrarietas primo reperit ex mã rei in loco ꝙ̄ in alijs cōtrarijs alioꝝ pdicamentoꝝ.Et hoc etiã aſſerit Cōmentator.1 .ph.com.5.dſi.d.ꝙ corpora cōtraria ſm naturã mouent ad loca cōtraria ſꝫ naturã:qꝛ loca non ſolū ſunt extrema vnius linee recte lōgiſſime:ſed ꝛ cū hoc ſunt contraria ſm potētiã res eiꝰ quaꝝ ſbe ſunt ſil'es contrarijs hñt ſbas contrarias aliquo modo:ecce ꝙ vult contrarietatem in loco eſſe,cauſam contrarietatis in ſba ꝛ in qua ꝫ

litate:eo mõ quo in ſubſtantijs conuenitur ſbam ſbe contrariam eſſe.Et lȝ
ita ſit ꝙ contrarietas primo reperiatur in loco:tñ nõ eſt notũ ꝙ oẽ qd loca
liter mouetur cõtrarietatẽ talem habeat:⁊ ſic dixit cõmentator in hoc quin
to cõ.19.⁊.8.phy.16.Et.6.phyſi.cõmento.92.ꝙ cõtrarietas q̃ eſt in loco la
tet.nõ q: illa lateat ꝙ ſit contrarietas:imo eſt prima ⁊ cã alioꝝ:⁊ ponit in
diuiſione alioꝝ tanꝗ notior ſed latet penes hoc ꝙ non eſt notum ꝑ ſe eaȝ
ineſſe cuilibet mobili qd mouetur motu locali.Et ſic nulla eſt cõtradictio
ſicut vides:ſed contra determinationem iſtã dubitauit ſubtiliter magnifi-
cẽtia tua:q: tunc non eſſet vera contrariorum deſcriptio dicens.contraria
ſunt que hñt fieri circa idẽ ſbm nõ ſimul:ſȝ ſucceſſiue:mõ ſi cõtraria in loco
ſunt duo in ſbio ⁊ duo in forma:nũꝗ igit᷑ aliquo mõ circa idẽ ſbm habent
fieri nec ſimul nec ſucceſſiue.Et ad hoc dixit ꝙ argumentũ tuũ demonſtrat
nam locus ſuperior vniuerſi nunꝗ fiet inferior.⁊ dixi deſcriptionem illam
verificari de cõtrarijs in qualitate nõ de ꝯtrarijs in loco:⁊ dixi cũ Auerroi
com.3?.quarti de celo.cõtrarietatem nõ dici vniuoce ſed equiuoce vl' ana-
logice de his ⁊ de illis:aut al'r aliqd cõuenit alicui rõne gñis:quod tñ repu
gnat eidem rõne ſpẽi ſicut pȝ.6.ph.cõ.xv.Et.7.phyſi.cõ.2.
¶In cõmento.xix.quinti phyſi.cõmentator dicit ꝙ non fit minus niſi per Com.19.
admixtionem contrarij.Oppoſitum ſcdo celi.cõmento.xv.Solutur.in ha- 3
bentibus contrarium ſm viam commentatoris remiſſio per admixtionem
contrarij fit:⁊ per oppoſitum intenſio per remotionem a contrario iuxta
illud philoſophi.illud eſt albius quod eſt nigro impermixtius: in carenti-
bus vero.contrario ſicut eſt lumen ⁊ alia hmõi non eſt ſic.Et ideo commen
tator in commento.xv.ſecundi de celo iam allegato inquit.⁊ non ſequitur
vt remiſſio ſit ſemper ex mixtione cõtrarij: ſicut dixit Alexander in multis
locis. Com.21.
¶In commento.21.quinti phyſi.dicit generationem non eſſe motum:quia 4
forma eſt indiuiſibilis:ſed oppoſitum videtur ſentire de formis elemẽtoꝝ
tertio celi cõmento.67.vbi tenet ꝙ intenduntur ⁊ remittuntur.Soluitur de
ratione motus due conditiones requirunt᷑.vna ꝙ ſubiectuȝ ſit ens in actu: B
alia ꝙ forma ſit diuiſibilis.vnde.5.phyſi.probatur ad relationem non eſſe
motũ.⁊ etiam.7.phyſi.de prima ſpecie qualitatis.Et Cõmẽtator.6.phyſi.
cõmen.85.probat ꝙ ad ſitum non eſt motus:q: eſt relatio:⁊ relatio cõſiſtit
in indiuiſibili.Requiritur etiam ꝙ ſubiectum ſit in actu.5.phyſi.t.com.?.
Et propter hoc in formis eductis de potẽtia materia quedam ſunt perfecte
non intenſibiles neꝗ remiſſibiles:ſicut ſunt forme mixtorum:⁊ de iſtis ma
xime verificatur dictum commentatoris ꝙ generatio taliũ non eſt mot9:
q: tales ſunt indiuiſibiles.i.non ſucceſſiue acquiſibiles:ſed per minima ac
quirantur.¶Forme aũt elementorũ ſunt medie inter ſbam ⁊ ac.ñs ſm cõ-
mentatorem tertio celi.cõmen.67.⁊ tales partibiliter acquiruntur ⁊ ſucceſ-
ſiue.tñ earum generatio non eſt motus: q: ſbm non eſt ens in actu.vide q̃
ſcripſi primo phyſi.cõmento.62.
¶In commento.22.quarti phyſico.dicit Cõmentator ꝙ vltima non ſunt Com.22.
in loco niſi per accidens non eſſentialiter.ſed huius oppoſitum ipſe ſcri- 5
bit primo de generatione.commento.29.vbi habet ꝙ linee ſuperficies ⁊
puncta non ſunt in loco: neꝗ ſm ſe: neꝗ ſm accidens.Soluitur.aliquid
moueri per accidens conuenit dupliciter.pure ⁊ non pure.Appello illud
moueri per accidens pure:quod precise mouetur ad motum alterius ⁊ nul
lo modo poteſt per ſe moueri.Et iſto modo intelligitur dictum Com-
mentatoris hic in commento.xxij.quando di.ꝙ vltima mouentur per acci
dens ſcȝ pure quia precise mouent᷑ ad motũ illius cuius ſunt vltima.Alio

modo aliquid vꝛ nō pure per accidēs moueri. Et eſt illud qđ mouetur ad
motum alterius: qđ tñ ſi ſeparatū fuerit ab eo ad cui⁹ motū vꝛ moueri po
terit per ſe moueri: ſicut motus partis ad motū totius: q2 pars ſeparata a
toto poteſt per ſe moueri: ſicut p3.4.phy.cō.32. Et quinto phy.cō. primo.
Et primo de anima.cō.17. Et propter hoc dixit Cōmētator.6.phy.cō. 86.
ꝙ motus partis in toto non eſt motus pure per accidēs. Formaliter igitur
ſoluētes dicamus ꝙ quinto phy.cō.12. loquitur de accidēte puro. p2io de
C genera.29. loquitur de accñte nō puro. Aut aliter ſolui pōt ꝙ Cōmētator
primo de genera. loquitur ex ſnia Platonis. cōtra quā arguit ibi phs. Plato
eni3 poſuit mathematica eē ſubiecta corporū naturaliū. ⁊ q2 ipſe poſuit ta
lia nedū ſm intellectū: verūetiā ſm eē ſeparata a ſenſibilibus videt ſequi:
ergo talia nullo modo in loco eē neq3 per ſe neq3 per accidēs realr loquen
do in quinto aūt phyſi. loquit ſ3 ſniam Ariſto. ⁊. d. ꝙ talia ſunt in loco per
accidēs: q2 locant ad locationē ſui ſubiecti qđ eſt ꝑ ſe in loco. Et iſta ſolo
non eſt remota a veritate ſm rem ipſa3: tñ ſicut. d. Commentator primo de
anima. commento.26. vniuerſaliter hodie nō poſſumus intelligere opinio
nes antiquorum: q2 non ſunt note apud nos.
cōmē.34. In cōmento.34. quinti phy. dicit Cōmētator tēpus conſtituere motu3.
6 huius tamen oppoſitū habet ſupra in hoc quinto cōmen.3. vbi enumerās
ea que conſtituunt eſſentiā motus nō enumerat tēpus. Rñdetur ꝙ refert cō
ſiderare motum in ſua quiditate: ⁊ refert conſiderare ipſum quo ad ſuam
vnitatē ꝯñtem ipſum. Et tunc dicimus ꝙ motus conſideratus quiditatiue
conſtituitur in ſui diuiſione ex tribus: ⁊ talia ſunt ſcđm termin⁹ ad quē ⁊ ter
D minus a quo. vnde cōmentator ſic conſiderauit motum. Et phs q̄nto phy.
t.cō.3. nam ipſe dicit ibi. ꝙ ſcđa motus conſtituit ex iſtis tribus cauſis exiſte
bus in eo nō extrinſecis: ⁊ ideo non numerauit motorē aut tempus vt ipſe
habet ibi. ſed conſideratio motus quo ad ſui vnitatē numeralem bene con
cernit vnitatē tēporis ⁊ motoris. Et ſic ꝯſiderat mot⁹ ab Auer. ⁊ ab Ariſ. du
to phyſi.3 4. quādo dixit ꝙ ad vnitatē numeralē motus requiritur vnitas
tēporis: ⁊ ſic etiam cōſiderauit motū in.8. phy.t.cō.82. vbi dixit motum ꝓ
iectorum nō eſſe continuum ſed videri ꝯtinuū. Et reddens cauſam dixit. nō
enim vnum eſt mouens: vbi expreſſe patet motoris vnitatem requiri ad cō
tinuitatem ⁊ vnitatem motus. que tamen non ſunt de quiditate motus. ſi
cut patet conſideranti.
cōmen. 35 In.35 cōmē. quinti phyſi. ad vnitatē numeralē motus dicit tria requiri:
⁊ hec ſunt vnitas ſubiecti: vnitas mobilis: ⁊ vnitas termini ad quem. Sed
7 huius oppoſitum videt.8. phyſi.t.c. 12. vbi habetur ꝙ vltra hec requiritur
vnitas motoris. Ad hoc dicit ꝙ Ariſt. non poſuit hic vnitatē motoris req
ri ad vnitatem tpis: q2 nōdum declaratum eſt vtrum omne motum ab alio
ſit motum. Et ideo tacuit illud differens illud vſq3 ad octauum phyſi. vtrū
autem in aliquo caſu poſſit eſſe vnus motus a pluribus motoribus perti
net ad octauum phyſi. ſed pro nunc dimittatur.
cōmē.36. In eodem commen.35. ⁊ cōmento ſequenti eſt etiam ꝯtradictio: q2 hic. d.
8 tria illa requiri ad vnitatem motus. ſ. tēpus ſubiectū ⁊ terminus. Sed com
men. ſequenti ſolum ſubiectū ⁊ terminū requiri dicit: niſi eſſet ꝙ vnitas mo
tus magis intime dependet ab vnitate ſubiecti: cū ſubiectū motus ponat
in ſua diffinitione: ⁊ etiam terminus ad quem: qui eſt de ſcđa motus: q2 ab
ipſo ſumit ſpecie3: cū non differat ab ipſo niſi ſicut imperfectum a perfecto
3. phyſi. cōmen.4. Motus autem a tempore depēdet tanq3 ab aliquo extrin
ſeco: ⁊ non quiditatur per ipſum. ſ. tpe nō eſt de quiditate eius: ſicut dicit
commentator hic ⁊ cōmento.35. ꝙ accidit nature motus ꝙ ſit in tem pore

non ꝙ motus quiditetur per tempus.i.quiditatiue conſtituatur ꝑ tēpus.⁊ ideo tacuit commētator in cōmento ſequenti tēpus:qꝛ ſoluꝫ ꝯſiderauit motum quo ad predicata que conſtituunt ipſum quiditatiue.lꝫ aūt ſcḋm nō ſit de quiditate accn̄tis:ſufficit tn̄ ꝙ ſit delatiuū quiditatis eius.

¶In cōmento.37.quinti.d.eſſe motuꝫ cōtinuum eſſe.Huius tn̄ oppoſitum dicit.3.phyſi.cōmento.6.Et.5.phyſi.comēto.23.vbi habet motuꝫ augmentationis nō eſſe continuū.Soluitur.motū ſub ratione qua motus nō repugnare ſibi cōtinuitatē ſicut talpe inquantum animal non repugnat viſio: tamen motui applicato ad materiā aliquā ſenſibilem determinatam ſtat continuitatem ſibi repugnare:ſicut eſt in caſu de motu augmenti: qui non poteſt eſſe continuus ſicut probat commentator in locis allegatis:nihil autem prohibet vnū ⁊ idē predicatum vni ⁊ eidē rei non repugnare ſub rōne cōmuni:⁊ ſub rōne generis:qḋ tamē repugnabit illi ſub rōne ſpāli. ſicut talpe vt talpa nō pōt videre:ſed vt animal non ſibi repugnat:Ariſt.aūt in hoc 5.phyſi.⁊ in.6.conſiderat motū in cōi nō applicando ipſum ad aliqua mobilia determinata. Et ideo omnia que verificantur de motu in iſtis locis verificantur ſm̄ eius cōitatem.que tamē cōitas non repugnat rationibus ſpecialibus aliorū motuū.vide ꝑ hac ſolutione in ſimili Auerroim copioſe.6.phyſi.cōmento.15.vide.7.phyſi.cōmento.2.in ſimili de celo inquantum celum ⁊ inquantuꝫ corpus. Comē.37 9 E

¶In cōmento.47.quinti phyſi.dicit Auer.terminū a quo non eſſe de ſubſtātia motus:ſed eſſe accidēs motui.Sed nos oppoſitum inuenimus in dictis eius ſupra.in cōmen.3.huius quinti.Soluitur.terminus a quo dupliciter poteſt cōparari motui.vno modo abſolute.Et ſic eſt de quiditate motus cum ponatur in eius diffinitione.Motus enim fit de affirmato in affirmatum.Alio modo reſpectiue.vꝫ.in comparatione ad terminū ad quem. Et ſic termin⁹ a quo eſt accidēs reſpectu motus in reſpectu termini ad quē motus enim cū termino ad quem idemptificantur ⁊ reponuntur in ſpecie: non autēꝫ per terminum a quo.terminus.n.a quo abijcitur. ſumitur igitur hic accidens prout omne illud quod non eſt eque intimum ſicut aliud.et quia terminus a quo nō eſt eque intimus motui ſicut terminus ad quem: ideo nomē accn̄tis accepit:⁊ hoc eſt de mēte cōmentatoris infra in cōmen. 49.vbi dicit ꝙ licet contrarietas in motibus ſit tam ex termino a quo ꝙ ex termino ad queꝫ.Magis tamē motus ſunt contrarij ex termino ad quem ꝙ ex termino a quo. cōmē.47 10

Concordantie Auerrois ſuper ſexto phyſi.

In commento 16.dicit Cōmentator ꝙ exempla que adducuntur in literis adducuntur vt ſermo ſit manifeſtior.Huius tn̄ oppoſituꝫ ipſe ſcribit.4.phyſi.cō.71.Soluitur.ꝙ exemplificatio in literis ad duo pōt cōparari.vꝫ.ad materiā ſubiectā de qua eſt ſermo. Et ſic talis eſt eſſe manifeſtatiua ſermonis.⁊ iſto modo vtitur phūs plerūqꝫ in loco priorum.⁊ in loco poſte.Alio modo poteſt cōparari ad exempla ꝯſimilis in materia determinata:⁊ ſic eſt minus manifeſta.⁊ qn̄ ſecunda ſequitur primā ſic ſermo redditur manifeſtior.Et iſto ſecūdo mō loquebaē Cōmentator.4.phyſi.cōmē.71.inquit enim ⁊ cum dedit exēplū de literis dedit exēplum de materijs vt demōſtratio ſit manifeſtior. primo aūt mō loquemur hic qꝛ dī. ꝙ Ariſt.adduxit exemplū in līis vt ſermo eius ſit manifeſtius qn̄ enim caſus ponitur in terminis redditur vtiqꝫ clarior. Cōmē.16

¶In cōmen.41.dicit inter non ens ⁊ ens nihil mediāt.huius tamen oppoſitū hꝫ primo phy.cōmē.28. Et.12.meta.cōmē.11.Et.5. phyſi.cōmen.8. de materia.Soluitur.1 2.meta.cōmēto.11.Non ens ſumitur tripliciter.primo Cōmē.41

pro illo qđ non habet eſſe nec imaginationem. Et iſtud eſt vere nihil. ⁊ ſo=
lum iſtud: vnde illud. quod nõ habet eſſe nec imaginationẽ: eſt illud quod
implicat cõtradictionẽ: ⁊ tale eſt vere nihil. nam tale nõ poteſt facere vnũ
per ſe cõceptum nec ſicut obiectũ cũ obiecto nec ſicut modus cũ obiecto.
F Sicut dicit ſubtilis doctor in. 2. q. quolibetorum. Et commenta. 4. metheo.
comment. 9. qui. d. aliqđ intelligibile ponit hoc fundamentum ꝙ oppoſi=
ta non congregantur inſimul. Alio modo ſumitur ꝓ priuatione exiſtente
in prima materia. Tertio modo ſumitur pro illo quod nõ eſt in actu. Tũc
dicitur ꝙ inter non ens primo mõ ⁊ ens: nihil cadit medium: q̈ talia con=
tradictorie opponũtur quorũ non eſt medium ſecũdum ſe inuenire: primo
poſte. Et. 10. meta. tex. commen. 23. ⁊ ſic loquitur Cõmen. in hoc commen.
41. huius ſexti. Sed inter non ens primo modo. ſ. inter nõ ens ſimpliciter ⁊
ens in actu eſt bene dare medium: ⁊ iſtud eſt ens in potẽtia. talia autem nõ
opponũtur contradictorie. vnde ens in potentia non eſt vere nihil neq̃ eſt
ens ſicut philoſophus. ſed mediat inter vtrũq̃. ⁊ ſic loquitur Cõmẽtator in
alijs locis allegatis.
¶ In eodẽ cõmẽ. 41. habet Cõmẽtator ꝙ trãſmutatio in ſubſtãtia eſt prin
Cõmẽ. 41 cipaliter tranſmutatio. Huius tamẽ oppoſitũ: dixit in hoc ſexto commen.
32. vbi dixit trãſmutationẽ in ſubſtãtia nõ eſſe tranſmutationem: ſed finem
3 tranſmutationis. Sicut vniuerſaliter eſt de qualibet tranſmutatione indi
uiſibili: ſicut habet etiã ipſe. 4. phyſi. cõ. 129. vbi habet trãſmutationẽ dici
equiuoce de tranſmutatiõe per ſe. ⁊ de tranſmutatiõe ⁊ que nõ eſt per ſe. ſ;
eſt finis tranſmutationis. Et conſimilem ſentẽtiam habet ipſe. 6. phyſico.
in. cõ. 45. ¶ Soluitur. tranſmutatio in ſubſtãtia dicit̃ ſimpliciter ⁊ princi=
G paliter trãſmutatio terminatiue: q̈ terminatur ad illud qđ eſt ſimpliciter.
⁊ principaliter ens. 7. meta. tex. cõ. 4. ſubſtãtia ꝑcedit accidẽs. Et ſic di=
xit Phs primo de gña. tex. cõ. 11. Et. 5. phyſi. tex. cõ. 7. generatio ſubſtantie
eſt ſimpliciter trãſmutatio. accñtium vero nõ eſt ſimpliciter trãſmutatio: ſ;
eſt aliqua tranſmutatio: ⁊ quedã cuiuſdã. Tamẽ in rõne motus formaliter
ſumpti trãſmutatio in ſubſtãtia nõ dicitur principaliter tranſmutatio: ſed
eſt finis trãſmutationis: nec eſt motus ſed ſequitur motũ. Et ſic auctorita=
tes contrarie ꝓcedunt vijs ſuis.
Cõmẽ. 59 ¶ In cõmẽto. 59. ſexti phyſi. ſcribit Cõmẽtator accidẽtia carnis induci in
materia ante formã ſubſtãtialem carnis. Huius tñ oppoſitũ h; ꝑlo cap. de
4 ſubſtãtia orbis. vbi dicitur ꝙ accidẽtia cõſequẽtia formã ſequuntur formã
Accidit ad hoc ꝙ ſubiectũ accidẽtium eſt ens in actu. ſcđo de anima. cõ. 4.
Et alibi frequẽter. Soluitur. accñtia ſunt in duplici differẽtia quedã in fie=
ri talia ab Auerroiſtis interminata dici cõſueuerunt. Et quedã ſunt in fa=
cto eſſe: ⁊ talia dicta ſunt terminata. Tunc dicimus accidẽtia in fieri prece
dere formã in materia. ſed terminata ſunt poſt formam poſterioritate natu
D re: nõ tẽporis: vt ſcribit ipſe primo cap. de ſubſtãtia orbis. ¶ Replica. primo
de gñatiõe ⁊ corruptione. gñatio eſt tranſmutatio totius in totũ nullo ſen
ſibili remanente. ergo vr̃ ꝙ oĩa accñtia fundent̃ in cõpoſito. ⁊ ꝑ ꝯñs nõ eſt
dare accidẽtia ꝓcedẽtia formam in materia. Soluitur ibidẽ. dr̃ nullo ſenſi=
bili remanẽte vt ſubiecto. vnde accidẽtia interminata: licet precedant for=
mã in materia ſ; Auer. ꝓpter hoc tamẽ nõ dicimus ea cõuenire in rõne ſub
iecti: ſed ſunt diſpõnes ſubiecti qđ eſt materia. Et hoc aduertẽs Cõmẽtator
dixit ſcđo de anima. cõ. 4. ſcđm forme ſbalis ſcđm ꝙ eſt ſcđm: eſt ens in pura po
tentia: dans intelligere nullam aliã rem habere rõnem ſubiectiuã preter ip
ſam materiã. ¶ Replica. tunc ergo accidẽs remanebit corrupto ſubiecto et
migrabit de ſubiecto in ſubiectũ. Soluitur. l; primũ ſubiectũ alterationis

ſit cōpoſitum:radicale autem eſt ipſa materia q̄ eſt pars eſſentialis cōpoſiti:nō.n.opꝫ vt inquit Cōmētator primo de gñatione.cō.ꝑlo ꝙ ſubiectum tráſmutationis ſubſtātialis ſit aliud a ſubiectis aliarū tráſmutationū:alio quin ſublato tali ſubiecto remanere poſſent ſubiecta aliarū tráſmutationū qd eſt merum impoſſibile:⁊ ſic nō eſt ibi tranſitus de ſubiecto in ſubiectū: qꝛ manet ſubiectū radicale tali ſ̄ accñtiū in aduentu forme que inducitur ſicut manebat in corruptione forme preexiſtentis.

¶In cōmen.36.ſexti huius dicit Philoſophus ⁊ Cōmentator ꝙ indiuiſibile mouetur ꝑ accñs.Inſtantia eſt de polis ipſius orbis qui omnibus modis ſunt immobiles.ſicut ptꝫ.2.celi.cō.14.¶Soluitur.ibidē dr ꝙ quies polorum eſt quies methaphorica ⁊ nō eſt vera quies.¶Sed iſta ꝓpoſitio in qua communiter dici ſolet polos orbis immobiles eſſe oībus modis: verificatur ad imaginationē mathematicorum abſtrahentium a motu. ꝓpōnes enim ipſorum fere oēs ſunt vere ad imaginationem.3.phy.cō.60. Naturaliter tamē loquēdo ipſi poli ſiue ſint aliquid diuiſibile ſiue indiuiſibile mouentur per accidēs ad motum orbis in quo ſunt formaliter. Et ex hoc ptꝫ ꝙ illi qui tenent intelligentiā eſſe formā celi:non recte rñt ad argumētum: per quod probatur ꝙ tunc ipſa moueretur per accñs:qꝛ oē qd formaliter ē in re mota ſicut forma in formans:vel ſicut pars in toto: vel ſicut terminꝰ in terminato mouetur ad motum rei mote per accidēs. Quidā ſolēnis doctor voluit mihi ſoluere iſtud argumentū dando inſtātiam de polis mundi qui formaliter inexiſtunt orbi:⁊ tamen non ſunt mobiles aliquo pacto neqꝫ per ſe neqꝫ per accidens. ſed ego replicaui per auctoritatem allegatam Auer.in commento allegato ſc̄di de celo.⁊ in.4. phyſico.cō.118. vbi habet ꝙ quies polorum eſt tranſumptiua:⁊ ſm ſimilitudinē.Et facta replica neſciuit amplius loqui. Cō.36. 5 3

¶Concordantie Auerrois ſuper.7.phyſi.

Dicit Cōmētator ſuper commento primo ⁊.4.ſeptimi phyſi.ꝙ primū motū in animali eſt cor.huius tñ oppoſitum inuenimus primo de anima.commen.37.vbi dicit ꝙ ſunt pedes. ¶Soluitur.pricipiū ⁊ fons totius ſenſationis ⁊ motus eſt ipſum cor:ſicut probat Philoſophus in.2.de partibus animaliū cap.10. Et in libro de ſenſu ⁊ ſenſato.Et in.3. de anima expreſſe habet cor eſſe originale principium oīs motꝰ exñtis in animali.ſicut ptꝫ in tex.cō.55.Et in lib.de motibus aīaliū. ⁊ iſta fuit ſnīa olim antiquorum peripatheticorū:quicquid dicant moderni miſcētes ⁊ cōfundentes opinionē peripatheticā cū opinione medicorū:videant Alexandrū in paraphraſi.de anima.videant Themiſtium ⁊ Simplicium in.2.de aīa:⁊ videbunt nunquid cerebrū ſit principiū motus vel ſenſus de intentione Ariſto.Dico igitur cor eſſe principium motus initiatiuū:⁊ ei motus attribuitꝰ vt origini ⁊ principio:pedibus aūt attribuitur tāqꝫ inſtrumēto quo ad extra manifeſtetur ⁊ executioni demādet:⁊ ſic teneo cum Ariſt. ⁊ peritiſſimis peripatheticis eſſe de qualibet ſenſatione:ſiue ſit ſenſuū exteriorū : ſiue ſit ſenſuū interiorum:ꝙ quelibet talis ſit a corde tanqꝫ a radicali principio: ⁊ iſta eſt indubitata ſnīa Ariſt.licet Auer.pro parte non ex toto attigerit veritatē ſicut alij antiquiores:moderni autē in hoc aberrant manifeſte:⁊ nō eſt curabilis egritudo eorum:qꝛ ſunt aſſueti in ſermonibus falſis: ⁊ nō poſſunt aſſentire veris principijs. cōmē.1.⁊ cō.4. 1 2

¶In commēto.11.ſeptimi phyſi.Cōmēta.habet qualitates ſenſibiles eſſe differentias corporū conſimiliū.Et tamē oppoſitū hꝫ ipſe in.5.phy.cō.10. ⁊.8.met.cō.5.cōtra Alexādrū.Moderni voluerunt grauitatē ⁊ leuitatem eē formas ſubſtātiales elemētorū:moti forte ꝓpter auctoritatē allegatā hic ex Cōmē.11. 2

11.cõ.⁊ ex auctoritate ipſius Cõmentatoris.2.de anima.male intellecta.cõ
men.108.vbi habꝫ graue ⁊ leue eſſe ſbam.Sed iſta opinio eſt purus error:
q2 qđ vni eſt accidens alteri nõ eſt ſba in his que vniuoce dicunť.Sed gra
uitas ⁊ leuitas elementi eſt eiuſdẽ rationis cum grauitate ⁊ leuitate mixti:
qđ pꝫ ex operationibus eſſentialibus ipſorum.cuꝫ igitur in mixtis ſint ac
cidentia quomodo in elementis erunt ſubſtãtie:ita arguit Cõmẽtator con
tra Alex.5.phy.cõmen.1 .⁊.8.met.cõ.5. ¶Sed dñt ꝙ rõnes cõmentatoris
ibi ꝓcedunt de alijs qualitatibus:nõ autẽ de graui ⁊ leui. ¶Contra. phs
M 2.de generatione tex.cõ. .enumerat qualitates elemẽtorum: ⁊ ſilr in ſcđo
de partibꝰ aialium.cap.pᷓo ⁊ ibi ponit grauitatẽ ⁊ leuitatẽ.Amplius.quo
ſolueť ratio facta:eque.n.ratio ꝓcedit de grauitate ⁊ leuitate:ſicut de alijs
qualitatibus.⁊ quocunqꝫ ſoluere volueris:ita ſoluã pro Alexãdro rationẽ
Auerrois.Amplius.forma ſubſtãtialis nõ eſt ſenſibilis ſenſu exteriori ſed
grauitas ⁊ leuitas ſentiuntur ſenſu tactꝰ:ſicut pꝫ.2.de.aia.tex.cõ.108.ergo
⁊ ſoluunt ꝙ forma ſubſtãtialis eſt ſenſibilis a ſenſibus hoīs.nam ſecunduꝫ
Auerroim in cõmẽ.ſuper libro de ſenſu ⁊ ſenſato.hõ comprehendit differẽ
tias rerũ:⁊ earũ intentiones ꝓprias:que ſunt in re ſenſata quaſi medullã
de fructu.Animalia auteꝫ bruta cõprehendunt ea que ſunt extra quaſi cor
tices fructuũ.Sed cõtra q2 ſenſus brutorũ etiã ſentiũt grauitatẽ ⁊ leuitatẽ
nam aſinus magno põdere oppreſſus dolet:quod non eſſet niſi grauitateꝫ
ſenſu tactus ſentiret igitur grauitas eſt ſimpliciter accidens: ſed quelibet
grauitas eſt vnius ⁊ eiuſdẽ rationis eſſentialis:ſi igitur quod vere eſt nulli
accidit ſi grauitas ⁊ leuitas in elntis eſſent forme ſubſtãtiales: non igitur
eſſent accidentia in mixtis.Multa etiã alia incõuenientia dimitto breuita-
tis cauſa:nã tũc ſubſtãtia ſbe ꝑ ſe pᷓo cõtrariaretur.⁊ multa hmõi. ¶Dica
mus igiť differẽtias vltias corporũ ſimpliciũ eẽ nobis ignotas:⁊ circũloq
mur eas ꝑ ſuas ꝓprietates:⁊ hoc colligiť ex ſnia phi in. .phy.in tex.cõ.12.
vbi hꝫ ꝙ eſſentia grauis eſt vbicari inferius ⁊ eſſentia leuis eſt vbicari ſupe
rius.⁊ tñ ſupra. 8.dixit moueri ſurſum ⁊ deorſum eẽ actiones grauiũ ⁊ le-
uiũ naturales:qđ non cõtigiſſet niſi eſſet verum qđ diximus:⁊ hoc eſt etiaꝫ
de intẽtione Auer. .meta.cõmen.5.⁊.7.meta.cõ.41.Grauitas igitur ⁊ le-
uitas ſunt differẽtie circũloquutiue elementorũ ⁊ nõ ſunt vere forme ſba-
les illorum ſicut fingunt moderni:quõ autẽ auctoritas Cõmenta.in.2.de
aia.ſoluatur ſtatim patebit in ſequenti contradictione.

Cõmẽ.11. ¶In eodem cõmẽto.11.dicit grauitatẽ ⁊ leuitatẽ eẽ qualitates tangibiles
3 Oppoſitũ hꝫ ſcđo.de anima cõmen.108.vbi.d.ꝙ ſunt ſubſtãtie. Et.5.met.
commento.18.d.ꝙ ſunt quantitates.Soluiť.formaliter qualitates ſunt:ſi-
cut.d.Phus.2.de generatione.⁊.2.de partibus animalium. ſunt ſubſtãtie
imitatione ⁊ ſimilitudine quo ad modũ immutandi ſenſum.Nam ſicut ſub
ſtantia nõ immutat ſenſum niſi mediãtibus accidẽtibus: ſic grauitas ⁊ le-
uitas non immutant ſenſum tactus niſi mediante motu:⁊ ſic aſſimilantur
ſubſtantie ⁊ non ſunt ille:ſed ſicut ille.In.5.meta.cõmento.18.dicitur eas
eſſe quãtitates:ſecũdaria intentione ſicut ipſe gloſat ibi. Naꝫ diuiduntur
eadem diuiſione qua magnitudo diuiditur.iuxta illud philoſophi primo
celi.in maiori quanto eſt maiori virtus:tamẽ ipſe in ſe ſunt qualitates na-
Cõmẽ.15. turales.Et ſic ſedatur contradictio.
4 ¶In cõmento.15.dicit rarum ⁊ denſum eſſe qualitates. ſed quarto phyſi.
84.dixit ꝙ ſunt ꝗtitates.cõtradictio iſta in quarto fuit ſoluta.in commẽ-
Cõmẽ.xx. to.84.ideo recurre illuc.
5 ¶In cõmẽ.20.dicit ꝙ ſcientia dignius eſt vt ſit ad aliquid.oppoſitum di-
cit.10.meta.xxij.⁊ in predicamentis: vbi habet ꝙ ſit qualitas. Soluitur
formaliter

formaliter qualitas eſt & maxime in noſtro intellectu.ad eã tñ conſequitur relatio ad ſcibile.5.meta.20.vtrũ aũt dictum philoſophi in.7.phyſi.tex.cõ mẽ.20.Et ſui Cõmẽ.habeat locũ ſm mẽtes eorũ:vel ſm mentem Platonis non eſt pñtis ſpeculationis.Alio tamen modo poteſt declarari ſcientiam eſſe in capitulo relationis:tam ſecundum mẽtẽ Platonis ponentis noſtrũ ſcire eſſe reminiſci:q̃ ſm mentem Auer.ponentis vnitatem intellectus colligati cum intentionibus imaginans in intelligendo:ſed iſta pertinent ad tertium de anima.nec eſt opus pñtis negocij:nam ſufficit nobis magnifice domine in iſtis fragmentis intellectuʒ tuum excitare:nec opus eſt calcaria ſubdere ſponte currenti.

¶Concordantie Auerrois ſuper octauo phyſi.

In octauo phy.commẽto.2.eſt cõtradictio de opinione Anaxa.Et primo phyſi.commẽ.32.ſed quia in primo phyſi.cõ.32. fuit ſoluta.ideo non oportet eam hic repetere. Cõmẽ. 2.

¶In cõmento.4.octaui phyſi.dicit Auer.q̃ ſi materia eſſet denudata ab oī forma nõ poſſet aliã formã recipe.Huius oppoſitum vr.5.phy.tex.cõ.8. vbi dr q̃ mã ſm q̃ eſt ens in pura potẽtia eſt ſubiectũ receptiuũ forme q̃ p gñationẽ inducitur.¶Aliq̃ ex antiq̃s quos multi moderni imitant̃ tenent formã corporeitatis de intentione Auer.& ſic tenendo viã iſtã diceretur q̃ Cõmen.dixit hic q̃ ſi materia eſſet denudata ab omni forma: & precipue a forma iſta corporeitatis de predicamẽto ſubſtãtie:tũc vtiq̃ non poſſet aliã recipere:qꝛ talis forma eſt neceſſaria:tũ qꝛ vt dicunt oẽs forme educuntur de potentia eius:tum qꝛ eſt diſpõ materie.Ad hoc vt ipſa recipiat formas ſpãles.Nã cũ materia maxime ſit a formis remota opꝫ materiã neceſſario diſponi per talem formã gñatã imꝑfectã:tũ etiã ꝓpter perpetuitatem dimenſionũ interminatarum:q̃ ſunt materie coeterne. Nulluʒ enim accidẽs videtur hr̃e ꝑpetuitatẽ niſi propter formã:& ideo videtur q̃ talis dimẽſio fundet̃ in mã mediãte for̃a corporis de ꝑdicamẽto ſbẽ ſibi coeterna.Aſtruũt hãc opionẽ eſſe Auer.indubitãter.qꝛ.3.celi.cõ 61.vbi Ari.in lr̃a hꝫ:opꝫ autẽ fortaſſe ſenſibiliũ ſenſibilia:ſempiternorũ vero ſempiterna:corruptibiliũ aũt corruptibilia eſſe principia.& Cõmẽtator gloſans illa verba inq̃t. q̃ hoc hꝫ veritatẽ de principijs ꝓpinquis & nõ remotis rerũ ſenſibiliũ: qꝛ talia nõ ſunt ſenſibilia:ſicut ſunt prima mã & prima forma:per primaʒ autem formã vt dicũt nõ poteſt intelligi niſi forma corporis: nõ eñ dimẽſio eſt principiũ ſbẽ:quia illa eſt accidens.Item talis eſt ſenſibile cõe.Amplius Cõmẽ.2.phy.cõ.15.Exponens quõ forma dicitur priuatio dicit:q̃ priuatio exñs in prima materia eſt quaſi forma materie & nõ eſt pura priuatio. hoc aũt nõ vr̃ poſſe intelligi niſi de forma corporis ſubſtantiali:qꝛ illa non eſt ſimplex priuatio ſed eſt quedam generalis priuatio:de qua omnes forme educuntur.Amplius Cõmẽ.7.meta.cõ.29.reddens cauſam quare quedam generantur ab arte tantum: et q̃dã a natura & arte.dicit:q̃ in illis in quibus eſt pars potentie nãlis ſilis artificio illa pñt a natura gñari & ab arte.ſed illa in q̃bus nõ eſt ps potẽtie naturalis ſilis artificio talia gñant̃ ab arte tñ:vr̃ igitur gñatio rerũ nãliũ preſupponere aliquã ꝓptitudinẽ in materia ex qua educunt̃.Et hec nõ põt eſſe niſi forma ſubſtãtialis corpis. Amplius rõne ꝓbatur ſic.dimẽſiones ſm Auer.remanent eedem in genito & in corrupto;tunc quero vel ſm rem eſt iſta remanentia: vel ſm rationem. Si ſm rõnẽ:tunc non erit niſi ſm ſpeciem:qđ tñ Auer.negat:qꝛ ponit eas remanere eaſdem numero.Si aũt ſm rem remaneant: tunc oportet ponere formam ſubſtãtialẽ coeternã mãe:ꝑ quã illa ſemꝑ remaneat: vel opꝫ mãm ſm eſſe reale non dependere a forma:qđ eſt ꝯtra Auer.12.meta.cõmen.14.

Digreſſio de forma corporeitatis ꝯ modernos.

Nos aũt ⁊ ſi meminimus cõſtruxiſſe ſpãlem queſtionem ſuper additioni-
bus noſtris queſtionum methaphyſicalium Joannis de gandauo.tñ hic
aliqua tangã q̄ ibi ꝑtermiſi cõtra iſtã viã.Et q²ois contradictor amore ve
P ritatis imprimis excuſandus eſt:cũ ſupportatione tal'r opinantium mihi
videtur ꝙ illa nũq̄ꝫ fuerit opinio Auer.nec Ari.ſicut patet ex diſcurſu phi
in pu.phy.Et in.2.de gña.vbi deteſtatur antiquos ponentes ſbm gñatio-
nis eſſe aliq̄d hñs formã.ſi.n.hoc eſſet cuꝫ quãlibet formã cõſequant̄ acci-
tia p̄ q̄ ſentiri poſſit:tũc accideret ſbm gñationis eſſe ſenſibile:quod eſt cõ
tra ſenſum.Et iſta via ꝓcedẽs phs poſuit ſbm generationis eſſe ens in pu
ra potẽtia:nõ hñs aliquã formã ſbalẽ coeternã neq̄ꝫ genericã:neq̄ꝫ ſpecifi-
cam forma enim generis ⁊ forma ſpẽi vna eſt ⁊ eadẽ apud ipſos:quia ta-
les de vna ⁊ eadẽ re per ſe ꝑdicantur.Jta.n.ꝓbatur.4.meta.tex.cõ.3.Ens
⁊ vnũ:eandem naturam ſignificare:q² de eadẽ re per ſe ꝑdicantur.Et iõ de
finiẽs gñationẽ primo de gña.23.dixit ꝙ generatio eſt traſmutatio totius
in totũ nullo ſenſibili remanẽte vt ſbto:qδ non dixiſſet ſi opinatus fuiſſet
mãm eſſe corpus.immo dãnat antiquos hoc opinantes.Nec aliq̄s locus
eſt in Auerroi vbi ponat talẽ formã.immo reprehẽdit Aui.hoc opinatem
in primo phy.63.⁊ primo cap.de ſba orbis.vbi dicit ꝙ Aui.fuit opinatus
ꝙ eadẽ eſt diſpõ dimẽſionũ interminatarũ:⁊ terminatarũ:qδ non dixit ſi-
cut male gloſauit Joannes ⁊ ſequaces:q² Aui.poſuerit illam formã in mã
ſpecificã.Cõmẽtator aũt ponit eã genericã:q² nullibi Aui.dixit iſtam fa-
tuitatẽ manifeſti erroris.ſed illud dixit:q² ſm Auic.quãtitates intermina-
te fundabant̄ in cõmento ex materia ⁊ forma corporeitatis:ſicut fundant̄
quãtitates terminate.Et in hoc diſcrepat Commen.ab ipſo.q² ſm ipſum
Q fundant̄ in prima materia ſine aliqua forma ibi preexñte.Mirũ profecto
mirũ quõ Auer.ponat iſtã formã.Et tamẽ in libro de ſubſtãtia orbis.⁊ pre
cipue in primo cap.vbi inueſtigat oẽs diſpõnes materie:nullã faciat men-
tionẽ de tali forma ſubſtantiali:ibi poſtq̄ꝫ ꝯcluſit materiam eſſe ens in po-
tentia ad oẽs formas ſtatim ſubdit:ꝙ primũ qδ accidit materie eſt trina
dimenſio:quõ igitur pretermiſit formã ſubſtantialem ꝑexñtem nullam de
ea mentionem faciens.Auctoritates aũt adducte non ſonãt hoc.qñ enim
3.ce.cõ.61.dixit ꝑncipia rerũ ſenſibiliũ eſſe ſenſibilia loquendo de propin
quis ⁊ nõ de remotis:ſicut eſt prima materia et prima forma:dico ꝙ hoc ẽ
verum.ſed per primã formã nõ intellexit formã corpis ſubſtãtie:q² vtiq̄ꝫ il
la ſenſibilis eſſet cũ ſit dimentionata quantitatibus.vnde mirum eſt quõ
iſti ad pauca reſpicientes dicãt Cõmen.nõ poſſe intelligere dimẽſiones:q²
ille ſunt ſenſibile cõe:cũ tamẽ hoc ideꝫ retorqueri poſſit ꝯtra eos de forma
corporis:q² ſaltim erit ſenſibilis rõne dimenſionum que in ea fundantur
ſm ipſos.⁊ ideo ſi dimenſiones iſte ſunt ſenſibiles vt dñt contingeret for-
mã corporeitatis eſſe ſenſibilẽ rõne ipſarum:quod ipſi negant.Accedit ad
hoc ꝙ cũ forma generis non ſit re diſtincta a forma ſpẽi:⁊ cum forme ſpe-
ciales ſint ſenſibiles merito ſuorũ accidentiũ:vtiq̄ꝫ et forma illa ſenſibilis
appareret.Dicamus igitur primam materiã eſſe inſenſibilem:q² ſm ſe nul
lam formã hꝫ p̄ quã ſentiri poſſit:q² illud qδ ſentit̄ eſt in actu q² aũt mã nõ
eſt in actu p̄ aliquã formã non eſt ſenſibilis.quãtitas etiã intermiata qua-
tenus interminata eſt ens potẽtiale:⁊ vtiq̄ꝫ ipſa ſentiri nõ põt.Et ideo.d.
Cõmenta.ꝙ materia vt eſt denudata ab oĩ actu eſt ens rõnis:q² ſolus in-
tellect⁹ ſic põt itelligere eã in actu ſcðo ꝙ nõ ſit forma nec formã hñs.per
primã aũt formã Cõmẽ.intellexit deũ glioſum q̄ etiã ſenſibilis nõ eſt.d'.n.
eſt principiũ remotũ ſenſibiliũ et prima mã iuxta illud Auer.12.me.cõmẽ.
48.omnes ꝓportiones ⁊ forme ſunt in potentia in prima et ſunt in actu in

primo motore.⁊ hoc confirmat̃ auctoritate eiuſdẽ.12.meta.commen.6.vbi
gloſans dictum Alexandri dicẽtis naturalẽ ſumere a diuino principia ſbe
que eſt in motu:dicebat ꝙ illud habet veritatem de cauſa formali ⁊ finali:
nõ de cauſa materiali ⁊ mouente.Unde dicimus nos ꝙ prima principia re
mota rerũ ſenſibiliũ ſunt prima forma ⁊ prima materia: tamẽ prima mate
ria a pħo naturali conſiderat̃:ſed.prima forma ↄſiderat̃ a diuino⁹. ⁊ hoc ẽt
eſt de intẽtione ipſius.Auer.primo phy.cõ.69.vbi gloſans dictũ philo-
ſophi enumerãtis ibi tria principia rerũ naturaliũ.ſ.materiã formã ⁊ pri-
uationẽ.ponẽs dr̃iam inter materiã ⁊ formã.inquit.entia hñt aliud prin- R
cipiũ a ſbto.⁊ eſt forma.Sed pmũ pncipiũ in hoc gñe.ſ.in gñe cauſe forma
lis nõ potuit ſciri in hac ſcia.ſicut primũ ſbm.Et hoc idẽ.d.phs ante ipſuȝ
i pmo phy.ad finẽ:vbi poſtq̃ egit de pma mã.d.de pncipio aũt ſȝ ſpẽȝ:vtꝝ
vnũ aut plura aut quot:aut q̃ ſunt ꝑ certitudinẽ philoſophie prime eſt de-
terminare.ſi igit̃ entia naturalia haberẽt formã corporeitatis tanq̃ pmã:
illa vtiq̃ a naturali ↄſideraret̃.Nõ aduertũt moderni ꝙ aliud eſt natura-
lem ↄſiderare quatuor gña cauſarũ: ⁊ aliud eſt ipſam quatuor prima gña
cauſarũ ↄſiderare:prima eñ vera eſt:⁊ ſcda falſa: nã duo pma cauſaꝝ gña
ↄſiderat diuin⁹.ſ.primã formã ⁊ primũ finẽ.⁊ duo prima ↄſiderat natura-
lis.ſ.primã materiã ⁊ primũ mouẽs:ipſa aũt prima forma q̃ a diuino cõſi
derat̃ nõ eſt forma corporeitatis:nã ſm Auerroiȝ prima forma eſt idẽ ſbo
cũ primo fine ⁊ primo mouẽte.Et hoc eſt qḋ dixit egregie Cõ.noſter.7.me
taphy.cõm.5.ꝙ prima queſtio quã incepit in ſcia diuina ꝓducit ad cogni
tionem prime forme ⁊ vltimi finis.ſed prima queſtio quã incepit in ſcia na-
turali ꝓducit ad ſciendũ primã materiã ⁊ formas naturales ⁊ primũ moto
rem.Idẽ ↄfirmat in eodẽ.7.meta.cõ.9.vbi expreſſe hȝ ꝙ naturalis põt de-
uenire ad cognitionẽ prime materie:nõ aũt ad cognitionẽ prime forme.et
ibi dat rationẽ iſtius:ſicut poteris videre.Idẽ hȝ ipſe.3.meta.cõ.3.⁊ quar-
to meta.cõ.primo.vbiq̃ hȝ ꝙ hec ſcia ↄſiderat de nobiliſſima cauſarũ.ſ.de
prima forma ⁊ de primo fine.Nũq̃ igit̃ primã formã appellauit Cõm.cor
poreitatis formã.immo vbiq̃ locorũ vbi loquit̃ de prima forma dicit eam
a diuino ↄſiderari:⁊.d.illã eſſe eandẽ ſbto cũ primo fine ⁊ primo mouente: S
q̃ de forma corporis minime verificari poſſunt.¶Ad aliã auctoritatẽ Cõ.
2.phyſi.commen.15.dico ꝙ per priuationem ibi nõ intellexit formam cor
poreitatis:ſi ei illa daret̃ nõ dixiſſet Cõmen.ꝙ eſt quaſi forma materie:ſȝ
dixiſſet que eſt forma materie:ſed per priuationẽ intellexit ipſammet pri-
uationem materie que connotat aptitudinẽ que aptitudo eſt ſuamet potẽ
tia per quã omniũ formarũ eſt capax:⁊ merito illius aptitudinis: que eſt
aliquid ex natura rei priuatio materie nõ eſt ſimplex priuatio:ita ꝙ ſit pu
rum nihil:⁊ talis priuatio eſt quaſi forma materie:qꝛ vt dicit Cõmenta.7.
meta.cõ.60.vbi exponens dictum phi aſſerẽtis qñq̃ fieri queſtiões ꝑ qua
re querẽtes de materia:dicit ibi Cõ.ꝙ iſta natura eſt illa cuius quiditas ⁊
forma eſt recipere oẽm formã: quid clarius potuit inueniri bone deus in
Auer.ꝑ qḋ poſſem⁹ ipſummet ꝑ ipſummet exponere:iſta igit̃ eſt fora mate
rie:ipſam nullã habere formã:⁊ ipſam eſſe receptiuã omnium :⁊ hoc voluit
etiã dicere primo cap.de ſubſtantia orbis:dum dixit ꝙ natura materie ſub
ſtantiatur per poſſe:⁊ ꝙ potẽtia eſt differẽtia ſubſtãtialis materie:ecce q̃ũo T
verũ vero cõſonat ex omni parte.¶Ad aliã auctoritatẽ Cõm.7.meta.cõ.
29.dico ꝙ ibi ponit differẽtiã inter res artificiales ⁊ materiales in hoc: qꝛ
forme artificiales nõ ſunt in potẽtia materie ſm Auer.non eñ materia hȝ
inclinationẽ naturalẽ ad tales formas:ſed tales iducunt̃ ab extrinſeco mo
tore vt teſtat̃ ipſe.3.de aia.cõ.18.Et iſta eſt ratio ꝑꝑ quã ipſe.d.in.8.meta.

commen.xl.ꝙ ſolū in artificialibus eſt poſſibile qꝺ ſtante vnitate materie
poteſt eſſe diuerſitas formarū propter diuerſitatē materiecꝝ:ſed in rebꝰ na
turalibus non eſt hoc poſſibile:qꝛ dant̄ materie proprie proprijs formis:⁊
ideo res ille in quibꝰ eſt pars potētie naturalis ſilis artificio poſſunt īduci
a natura ⁊ ab arte ſimul:ſicut eſt de medico qui eſt miniſter nature:vt te
ſtatur Gal.tertio regni.tex.cō.xxix.vbi.d.omniū aūt corū natura opatrix:
medicus vero miniſter.⁊ Auic.prima fen quarti.trac.ij.cap.8. Curās ſicut
ſciuiſti eſt virtus:nō medicus:qm̄ medicus facit peruenire inſtrumenta ad
virtutē.Dicamus igitur ꝙ ad hoc ꝙ aliqua forma inducat̄ a natura: vel a
natura ⁊ ab arte ſimul:eſt neceſſariū in ſubiecto eſſe aptitudinē naturalē
ad talē formā:⁊ nō opꝫ aliquā formā corporeitatis ponere:ſed ſola poten⸗
tia materie ad hoc ſufficit ex qua oēs forme educunt̄ ad actū.in quibꝰ aūt
iſta prōptitudo deficit illa bene ab arte tm̄ induci poſſunt : ſed a nā mini⸗
me.Et huic teſtat̄ experiētia.dicūt nāqꝫ medici ꝙ ethica tertie ſpeciei eſt in
curabilis ⁊ ꝙ ſi ad eā eſſet ingeniū:eſſet ingeniū ad mortē.vt dicit Auic.in
prima quarti.in cap.proprio.Et ꝓꝑ quid eſt nō eſt ꝓꝑ aliud: niſi qꝛ in tali
corpore eſt corrupta oīs potētia ⁊ oīs virtus ⁊ ꝯplo per quā corpus incli⸗
nabat̄ ad ſanitatē:ſicut.d.pluſqꝫ Cō.cap.38.tertij tegni.Et qꝛ inductio ſa
nitatis neceſſario requirit talē nature prōptitudinē.hinc eſt ꝙ ad eam nul
lum valet artis ingeniū.Forme vero mere artificiales nō requirūt in ſbto
talē inclinationē:ſubiectū em̄ potiꝰ inclinat ad oppoſitū : cū vt in pluribꝰ
tales forme inducant̄ cū diuiſione ⁊ inciſione ⁊ remotiōe partiū ſubiecti:q̄
u oīa atteſtant̄ corruptioni:aut ſaltē eſt in potētia neutra reſpectu taliū:ſi⸗
cut dicit Subtilis doctor in.ij.ſen.diſt.xviij.q.vnica.Et hoc in caſu quo ta
les forme nō indu cunt̄ ꝯtra inclinationē naturalē principij paſſiui. ¶Ad
rationē autē eorū quā reputāt demōſtrare:Rn̄det̄ cū querit̄ an dimēſio in
terminata remanet ſm̄ rem:vel ſꝫ rationē:dico ꝙ remanet vna numero:eo
modo quo materia ſecluſa oi forma dicit̄ vna numero:⁊ vt ſic eſt ens ratio
nis.xij.met.cō.14.Iſta autē vnitas numeralis eſt priuata:ſicut eſt vnitas
materie:nā ſicut materia dicit̄ vna numero:qꝛ nō hꝫ aliquā vnā formā nu
mero:ꝑ quā ſit hec:ſed eſt in potētia ad oēs formas:ita pariformiter dicē
dum puto dimēſionē interminatā eſſe vnā numero pro q̄to nō hꝫ aliquē
vnū terminū per quē ſit terminata:ſed ſm̄ ſe eſt indifferens ad oēs termi⸗
nos.Et qn̄ dicit̄ ꝙ ꝑpetuitas iſta req̄rit aliquā formā ſubſtātialē in mate⸗
ria ꝑ quā ipſa materia ꝑpetuo ſit ſub tali dimēſione:nego argumētū:quia
alia eſt diſpoſitio accidētiū terminatoꝝ:⁊ alia eſt interminatorū : accntia
terminata bene preſupponūt formā in materia.nō aūt interminata.vn̄ in
hoc diſcrepat Cō.vt ſupra dixi ab Aui.qꝛ Aui.credidit vnā ⁊ eandē diſpō
nem eſſe vtrorūqꝫ accidētiū:ꝙ vꝫ.talia in cōpoſito ex materia ⁊ forma fun⸗
darent̄.⁊ ideo poſuit in materia ante dimēſiones interminatas formā cor
poreitatis ſbe.Et ſi hoc eſſet vt inquit Cō.tunc forma illa eſſet indiuiſibi⸗
lis:⁊ nō haberet diuiſionē ꝑ ſuū ſbm:⁊ ipſam eſſe eternā:⁊ ipſam nō habere
ꝯtrariū ſibi ſuccedēs in eodē ſbto.Et ſi ita eſſet: tunc nullā aliā formā ſibi
reciperet preter iſtā ſibi primā.Et ne quis credat me ſomniare iſta decreui
adducere verba eiꝰ formalr̄ in ꝑmo.c.de ſbā orbis . inq̄t em̄ ſic.vn̄ putauit
Aui.ꝙ diſpō triū dimēſionū exiſtētiū in mā ſimplr̄.ſ.nō terminatarū eſt di
ſpoſitio dimēſionū terminatarū in ea.Et declarās hoc ſubdit:quapꝑ dixit
neceſſe eſt primā formā exiſtere in ꝑma materia anteqꝫ dimēſiones exiſtāt
in ea.ecce ꝙ nō.d.vt dicūt moderni ꝙ Auic.poſuerit illā formā ſpecificā:et
ideo reputauit ꝙ eadē eſt diſpoſitio vtrorūqꝫ.ſed qꝛ putauit ꝙ dimēſio in
terminata fundat̄ in cōpoſito ex materia ⁊ forma corpis in hoc.d.eſſe cō⸗

uenīētiā.vnde etiā ipſe Auic.in ſcđo ſue me.cap.4.de prioritate forme ad
materiā.d.materiā nō depēdere a forma inq̄tū eſt forma ſpē deſignata in
ſuo eſſe.ſed ſolū a forma inq̄tū eſt forma.cū igit̄ forma corporis ſit illa a
qua depēdet in ſuo eſſe.ſicut p3 ꝑ ipſum ca.ij.illius ſcđi ſequit̄ ꝙ illa ſit ge-
nerata.Et hoc idē h3 ipſe in illo loco ſi ponderent̄ bñ verba eius. Mirum
profecto mirū ꝙ Auic.q̄ fuit adeo perfectus logicus teſte ſuo aduerſario
3.de aīa.cō.30.ꝙ ignorauerit corpus de predicamēto ſubſtātie eſſe genus ⁊
nō ſpeciē ſpecialiſſimā:cū tñ oēs ſorticuli hoc ſciāt ⁊ videāt Aui.primo ſuf x
ficiētie ſue cap.ij.⁊ videbūt errorē ſuū. Auer.poſtea in illo loco impugnat
Aui.⁊ ſua verba ſunt illa.ex quo accidūt ei multa impoſſibilia: quorū vnū
eſt:formā nō diuidi per diuiſionē materie.quapropter nō recipiet diuiſio-
nem.⁊ ipſam eſſe eternā nō diuiſibilē per diuiſionē ſui ſubiecti: ⁊ ipſam nō
habere cōtrariū ſibi ſuccedēs in eodem ſubiecto.ꝙ ſi ita eſſet.tunc materia
nullā reciperet formā preter iſtam ſibi primā.hec ille.patet aūt oīa iſta in-
cōuenīētia ſequi cōtra Auer.ſi ipſe ponat tatē formā vel ſub ratione gñis
vel ſub ratione ſpeciei.Et ideo erubeſcāt moderni imponere iſtū errorē tā
to pħo:cū ipſe oppoſitū ſentiat vbiq3:vnde ⁊ primo phy.cōmē.63.Et pri Solo pro
mo cap.de ſubſtātia orbis.⁊.xij.meta.cōmē.xiiij.oppoſitū tenet. ¶Reuer- poſite 2di
tamur igitur co:vnde diuertamus:⁊ dicamus Auer.nō ſibi cōtradicere.vñ ctionis.
dicta ſua vera ſunt in hac materia:nā qñ.d.ꝙ ſi materia eſſet denudata ab
omni forma:nō poſſet aliā recipere:hoc verū eſt:nā ſm ipſum ⁊ Ariſto.alte
ratio eſt neceſſaria ad gñationē:⁊ q2 ſubiectū alteratiōis proximū eſt ens
in actu.tunc materia nuda nō poſſet alterari modo ſi alteratio eſſet impoſ
ſibilis:vtiq3 ⁊ impoſſibilis eſt gñatio ⁊ ecōtra.primo de gñatione.t.c.pri-
mi.in.5.aūt phy.d.materiā nō recipere in ratione ſubiecti formā vt eſt ens
actu:ſed vt eſt ens in potētia bene tñ materia alterabilis eſt vt ens actu.et
ſi nō eſſet alterabilis vt ēs actu:neq3 etiā ſuſcipere poſſet formā vt ens ī po
tētia pp eſſentialē ordinē ⁊ cōcomitātiā exiſtētē inter iſta:⁊ ſic ſedat̄ ꝯtradi Y
ctio.¶Reſponſio aūt modernorū nulla eſt:q2 vt dictū eſt: materia depen-
det a forma ſubſtātiali:quo ad eſſe accidētiū in ipſa: prout talia termina-
ta ſunt:terminus eñ eſt a forma:ſed nō dependet a forma in eſſe acciden-
tium interminatorū in ipſa:prout talia interminata ſunt a forma:q2 vt ſic
materia per ſuāmet quiditatē ſeu naturā ſubſternit̄ talibus accidentibus:
quatenus ſunt interminata:cū terminatio ſit a materia. Et ideo materia
nō indiget forma pro inherētia accidentiū terminatorū: inquantū inter-
minata ſunt:niſi per accidens inquantū idētificantur terminetis:non aūt
vt ratione diſtinguuntur ab illis.⁊ hoc non viderunt moderni. Cōm.20.
¶Dicit Cōmen.cōmen.20.ꝙ nō inuenitur aliquid moueri ex ſe niſi in mo 3
tu locali.huius tamē oppoſitū.d.ſcđo de anima.cō.50.de animalibꝰ ⁊ plā
tis quo ad nutritionis motum. Soluitur.in ſimplicibus habet locum di-
ctum ſuum:ſicut ipſe gloſat ſeipſum:ſecūdo phyſi.cō.primo.Fallit autem
in mixtis precipue perfectis ſicut ſunt plante ⁊ animalia:talia enim ab in-
trinſeco poſſunt alterari. Cōm.24.
¶Cōmen.24.dicit plures qualitates tranſmutabiles non recipere magis 4
⁊ minus.huius tamē oppoſitū h3.5.phyſi.cō.xix.⁊.xxij.⁊.x.metaphyſi.cō.
xxiij.niſi eſſet ꝙ illud intelligitur ſcđm actum:aut forte loquit̄ de qualitati
bus tranſmutabilibꝰ per accidens: qualitates eñ que per tranſmutatio-
nem per accidens acquirūtur:nō op3 ꝙ recipiebant ⁊ minus: ſicut eſt de ſe
cūda ſpecie qualitatis.7.phy.cō.xx.⁊.5.metaphy.cō.xix.ſimiliter equalita
tes quarte ſpeciei nō recipiūt magis ⁊ minus:ſicut p3.7.phy.cō.xv.⁊.xvj.
¶Jn cōmento.xxvij.h3.Cōmen.motū celi eſſe naturalem ex parte aīe.et ex Cōm.27.

parte corporis.Huius tamē oppoſitū videt̄ dicere.ij.celi.cō.3.vbi.d.motū
celi nō eſſe naturalē.Reſpondet̄ non.d motū celi Cōmen.ibi non eſſe natu
ralē abſolute:ſed.d.ꝙ nō eſt naturalis:ſicut eſt motus elemētorū. Sed di=
ces.tu dixiſti ſuperius.l.ij.phy.in ꝯtradictione ſcđa ꝙ motus celi nō eſt na
turalis ex parte ſue forme que eſt aīa eius:ſed ſolū ex parte corporis: mo=
do cōmen.hic dixit oppoſitū ſicut vides.Dico ꝙ non eſt ꝯtradictio: qꝛ ibi
negaui motū celi eſſe naturalē ex parte intelligētie:ita ꝙ ipſa ſit natura: ſꝫ
vt dixi:vt ſic motus celi eſt ſupra naturam pro q̄to eſt ab aliquo principio
altiori q̄ ſit natura.vnde cō.diſputatione vndecima:in ſolutiōe primi du=
bij ꝯtra Algazelē.inquit peripathetici ſm veritatē loquētes:dicūt ꝙ entia
ꝓcedūt adeo modo altiori q̄ ſit natura:ꝛ q̄ ſit humana volūtas. Et ideo
illud qđ ipſe dixit nomine phoꝝ:ꝙ id qđ procedit ab ipſo deo: ꝓcedit mo
do nature:falſum eſt.hic autē concedo motū celi eſſe naturalē ex parte aīe:
qꝛ motus circularis eſt motus aīe: ſicut patet.ij.cap.de ſubſtantia orbis:
non tamen aīa celi eſt natura:ſed eſt ſupra naturā:ſed tenentes illam ani=
mam dare eſſe.ſequitur illā eſſe vere naturā:quod eſt abſurdum.
Cōm.30. 6 ¶ Cōmen.30.octaui phyſi.dicit ꝙ impoſſibile eſt elementū eſſe mouens et
motū ſm formā eodē modo.Huius oppoſitum.d.4.celi.cōmen.xxij.vbi hꝫ
ꝙ in motu elementi forma eſt mouens ꝛ motū. Soluitur quia.d.eodē mo=
do:pro quo debes ſcire ꝙ forma mouet inquantū forma: ſed vt ſic non po
teſt moueri:ſed forma vt in materia moueri poteſt:ratio eſt iſta: qꝛ omnis
poſſibilitas ꝛ potentialitas:ꝫ vniuerſaliter imperfectio q̄ attribuit̄ forme
eſt merito materie ſm phos.ꝛ ideo.4.celi.d.forma elemēti mouet:ſed vt eſt
forma in materia mouet̄.Et propter hoc ſm ipſum:nono meta.cō.ij.forme
abſtracte a materia ſunt tm̄ agētes:nullo modo patiētes neqꝫ eſſentialiter
neqꝫ accidētaliter.ꝛ hoc eſt ꝯueniēs principijs phi.nā ratio eſſentialis pa
tiendi eſt a materia ꝛ a potētia.ſcđo de gñatione.53.materie eſt moueri: et
ideo nulla forma per ſe eſt paſſibilis ſiue abſtracta ſiue materialis fuerit:
qꝛ forma eſſentialiter eſt actio.ſcđo de gñatiōe.vbi.ſ.ꝛ.3.phy.xvij. ꝛ nono
metaphy.xx.tamē materiales ſunt paſſibiles p accidēs:qꝛ ratione materie
a qua inficiunt̄:cū aūt i abſtractis a materia nō ſit ratio paſſibilitatis ali
quo modo:qꝛ nec vt forme:nec vt in materia:qꝛ ibi materia nō eſt:ſequit̄ il
las eſſe actiones tantū:ſed iſte que ſunt hic:ſunt actio ꝛ paſſio: ſicut noſti.
Cōm.34. ¶ In cōmen.34.d.ꝙ omne motū hꝫ motorē aliū a ſe in eſſe:oppoſitū.4.ce
7 li.cō.22.ad finē:vbi dicit ꝙ in motu elementi motor ꝛ motū ſunt idē ſꝫ ſub
A iectū:ꝛ differunt ſm modū.Soluitur.in per ſe mouentibus:ꝛ per ſe motis:
motor ꝛ motū debent diſtingui ſꝫ eſſe.Sed in per ſe mouentibus:ꝛ per ac=
cidēs motis:ſicut eſt de forma elementi:nō opꝫ hoc:ſꝫ ſufficit ꝙ illđ ratiōe
cuius dicitur eſſe mota forma per accidens ſit diſtinctū ſꝫ eſſe ab ipſa for=
ma:ꝛ illud eſt ipſa materia.Et ideo phi dixerunt nullū oīno ſimplex poſſe
eſſe mouens ꝛ motū:aliquo modo:ſicut ſupra iaꝫ diximus.
¶ In cō.35.octaui phyſi.dicit:motū ferri ad magneteꝫ eſſe ab extrinſeco.
Cōm.35. oppoſitū.dicit.7.meta.10.cō.Soluitur.eſt ab extrinſeco:quia non moue=
8 tur a ſua forma intrinſeca.eſt ab intrinſeco pro quanto mouetur vt altera
tuꝫ ꝛ informatū tali qualitate impreſſa ſibi ab ipſa magnete:cū in oī mo=
tu mouens ꝛ motū debeant eſſe ſimul: ꝛ ſic debemus imaginari de vapori=
bus eleuatis virtute ſolis ad mediā regionē aeris: ꝛ de motu attractionis
nutrimenti ad mēbra:ſed tunc eſt difficultas:qꝛ forma exiſtens in ſđo: nō
agit in ſuū ſđm.Niſi eſſet ꝙ hoc fallit in motu locali.alias etiā limitatio=
nes habet iſta propoſitio:ſicut poteris videre in limitationibus noſtris.
Cōm.35. ¶ In eodē cōmē.dicit calorē naturalē eſſe primū mouēs vt poteris videre
9

in fine commē.53.in cōmē.iſto.circa principium.⁊ in cōmē.37.inferius.d.
ꝙ mouet vt inſtrm.⁊ ꝯñs non eſt primus motor ſed eſt medius compoſi=
tus ex moto ⁊ motore.niſi eſſet ꝙ exemplorū nō requiritur verificatio:ſed
manifeſtatio.ſcdo de ala.cō.67.vnde calor nālis comparatus ad alaʒ eſt
inſtrm eius.tñ calor nālis comparatus ad lapidem:⁊ baculum de quibus
Cōmenta.exemplificat ibi:hʒ rationeʒ p̄mi motoris:qꝛ lapis eſt vltimum
motum in illo exemplo:baculus eſt medius motor vel manus:⁊ calor na=
turalis ibi ſupponit pro p̄mo motore.Licet abſolute comparatus ad ani=
mam:ſit motor inſtrālis:⁊ ſic ceſſat ois contradictio.

¶In cō.48.ſcribit Commen.ꝙ conſideratio de pluralitate eternorum eſt Cō.48. 10
ꝓpria meta.⁊ hoc idē.d.ſupius in cō.45.hoc idē videtur de intentiōe phi.
primo phy.ad finē:vbi hʒ ꝙ de p̄ncipio aūt ſm ſpēm vtrū vnū aut plura:
aut quot ſm certitudinē phie prime eſt determinare.Huius tñ oppoſitum
videt̃ primo de ala.cō.2.vbi declarās vtilitatē ſcīe de ala.ꝓut dat plurib⁹
ſciētijs plura principia dicit:ꝙ diuinus ſuſcipit ſbām ſui ſubiecti.⁊ multa
alia de diſpōnibus ꝯñtib⁹ intelligētiā:inquantum intelligentia ⁊ intell's.
⁊.3.de ala.cō.5.in ſolōne tertie qōnis.⁊ in cō.14.ibidem.d.qḋ ſi non eſſet
iſta natura:q̄ eſt intellect⁹ poſſibilis non eſſet multitudo in abſtractis.⁊ tō B
ſcīa de ala eſt neceſſaria l ſciēdo primā philoſophiā.¶Dicūt aliq̄ ꝙ nume
rus ſbāꝝ abſtractaꝝ:⁊ ſic i metaphiſica ꝑ motū ⁊ ꝑ mediū aſtrologicū ſit.
demonſtrat⁹:tñ ex natura ſcibiliū eſt ꝯclo metaphyſica ⁊ eſt mediū meta=
phyſicū ad ꝓbādū talē numerū:ſʒ ꝙ non demonſtret̃:dñt ꝙ hoc eſt meri=
to defect⁹ cognitionis nr̃e:q̄ ſatis obſcura eſt:⁊ non poteſt attingere tale
mediū.⁊ ita etiā dicūt ꝙ ſbās abſtractas eē itelligētes eſt ꝯclo in metaphy
ſica:ſed ꝙ non ꝯcludat̃:eſt qꝛ ignoramus tale mediū:⁊ ſic dicūt numerum
abſtractoꝝ ꝯcludi poſſe a diuino ⁊ non a pho naturali:ego aūt nūꝗ̄ potui
intelligere iſtā opinionē:⁊ diu fui in ſpeculatione iſtius difficultatis: naʒ
ſm Auerroim videtur ꝙ iſta poſitio iſtorū non poſſit ſtare:⁊ ratio eſt iſta
quia a pari ego dicam ſibi ꝙ eſſe abſtractorum eſt concluſio diuina:tñ me
diū eſt ignotū.Soluūt dicētes eſſe rationē diuerſitatis : qꝛ illa eſt princi=
piū in ſcīa diuina .cū ſint ſubiectū eius : ſed numerus ſubſtātiarū eſt ꝯclo
⁊ nullo modo principiū.Sed ꝯtra iſtud arguo ſic:ens ⁊ vnū ſignificāt ean
dem naturā ꝑ Auerroim:cū aūt numerus iſte ſubſtātiarū ſeparatarū cauſa=
tus ſit non ex diuiſione ꝯtinui:ſed ex ꝯtradictione ꝓpter imperfectionē et
poſſibilitatē l eis reptā:ſequit̃ ſi diuinus demonſtraret numerū demonſtra
ret vtiꝗ̄ ⁊ eſſe:ſed dicunt ꝙ ens ⁊ vnum ſignificant eandem naturam:ſʒ nō
eodem modo.Et ideo poteſt diuinus demonſtrare aliquid eſſe vnuʒ:lʒ nō
poſſit demonſtrare illud eſſe ꝓpter diſtinctionē rōnis inter eſſe ⁊ vnum eē:
ſicut eſt de primo motore q̄ ⁊ ſi idē ſit cū primo fine ⁊ prima forma: tñ rōne
diſtinguuntur:⁊ iſta diſtinctio ſufficit vt de eo diuerſe ſcientie conſiderent
nālis.n.ꝯſiderat primū motorē.diuina primā formā.Sʒ ꝯtra:qꝛ ꝑꝑ hoc nō
euadūt argumentum:naʒ vnū vt rōne diſtinguitur ab ente:nil aliud.d.ſm
Auer.cō.3.quarti meta.niſi indiuiſionē in eſſe fundatā: quia non impor=
tat aliquē conceptū poſitiuū vt voluit Aui.Si igitur diuinus demonſtrat
aliquid vnū eſſe:hoc non eſt niſi inquantū illud eſt indiuiſum in eſſe : ſʒ q̄
demonſtrat indiuiſionē in eſſe ipm eſſe demōſtrat:eſſe.n.⁊ indiuiſum eē idē
ſunt olbus modis:⁊ nō differunt niſi ex modo ſignificādi:⁊ ideo q̄cū ꝯ de=
mōſtrat vnū eſſe:vtiꝗ̄ ⁊ eſſe demōſtrat.Cōfirmat̃ per phm.4.meta .tex.cō. C
5.idē.n.hō ⁊ vnus homo:⁊ nō diuerſum aliqd oñdit ſm dictionem repetitā
homo ⁊ ens homo ⁊ vnus hō.Nec inſtātia de pM̃o motore valet:qꝛ primus
motor ⁊ prima forma lʒ dicāt vnā naturā:tñ dicūt duos conceptus poſiti

Digreſſio de nūero abſtractorū an ſit ꝯclo diuina ꝫ modernos.

nos diſtinctos:q̄ ſunt ſufficiētes ad cauſandum diuerſos habitꝰ in actum ſaltē partialr̄.Sed illa que differūt:ſicut poſitiuum ⁊ priuatiuum minime poſſunt hoc facere:q꞉ priuatio nō hꝫ aliquā formalitatē vel ꝯceptū poſitiuum diſtinctū a ꝯceptu ſui fundamēti:per quē poſſit intelligi.⁊ ideo dicit Phs.ꝙ intelliguntur priuationes ꝑ ſuos habitus.3.de aīa.25.ſi igiꝛ diuinus numerū abſtractorū demonſtrare poſſet:tunc vnitates eorū demōſtraret eſſe.⁊ ſi vnitates:ergo ⁊ entitates:⁊ ideo mihi vr̄ de intētione Auer.dicendū eſſe ꝙ nulla ſcīa neqꝫ vlis neqꝫ ꝑticularis pōt demonſtrare numeruꝫ ſui ſubiecti:ſicut ſm ip̄m nec eſſe pōt demonſtrari.Et confirmatur ꝑ ip̄ſum in.2.de aīa.cō.27.vbi Ari.enumerat potētias aīe ſine aliqua ꝓbatione. et Cōmentator ibi in cōmē.reddēs cām inquit in ꝑncipio cōmenti cuꝫ voluit incipe loqui de vnaquaqꝫ virtutū aīe.incepit prio numerare eas eſſe.⁊ ꝙ q̄dam aīalia hn̄t quaſdā eaꝝ ꝓprie:ſicut artifex ponit ſbm ſue artis.Artifex em̄ neceſſe eſt vt ponat ſbm de quo loquiꝛ.⁊ diuidit gn̄a eius quaſi manifeſta in eſſe.Artifex.n.non pōt demonſtrare ſbm ſue artis:neqꝫ ſpēs eius .et in ꝑncipio cō.29.illius ſcdi.d.q꞉ vult ponere hic numerū iſtarū virtutum ſm ꝙ artifex ponit ſubiecta ſue artis:⁊ quilꝫ igiꝛ artifex qui ſumit ſubiectū ſue artis:vt ꝯceſſum hꝫ accipe ⁊ numerū.vn̄ Aui.ꝑma fen ꝑmi.vbi agit de ſubiectis medicine:dicit ꝙ medicina nō hꝫ declarare:q̄ ſunt elm̄ta ⁊ q̄d ſunt aut quot ſunt:nec hūores cōplexiones virtutes q̄ ſunt:quid ſunt:aut quot ſunt:ſꝫ in his philoſophico credere dꝫ.Lꝫ igitur numerus abſtractoruꝫ ſit in metaphiſica demōſtratꝰ:nō tn̄ eſt metaphiſicalis ꝯclō:ſꝫ eſt principiū in ea:ſunt eas eſſe:⁊ eas eſſe intelligētes ſunt principia:⁊ non ꝯclones.primo de aīa.cō.2.⁊.12.meta.cō.36.⁊.2.celi.cō.61.⁊ vltimo cap.de ſubſtantia orbis.vn̄ mirū eſt de iſtis dicētibꝰ tales ꝓpōnes eſſe diuinas ꝯclones:cum tn̄ Cōmē.dicat ꝙ ſunt principia diuina ⁊ ꝯclones naturales.Donec igiꝛ iſti nō inueniāt media diuina per que iſtas ꝯclones demōſtrēt.Nūqꝫ ꝯcedā illas diuinas ꝯclones eſſe lꝫ Ariſt.eas in diuina ſcīa ꝯcludat:ꝓpter hoc tn̄ nō ſunt ꝯcluſiones diuine:q꞉ ꝯcluſiōes ſpecificanꝛ a medijs.Et Ariſt.multas demonſtrationes naturales adduxit in ſua methaphiſica:ſicut patet. Dicamus igitur ꝙ numerus abſtractorū eſt cōcluſio demōſtrabilis medio aſtrologico ⁊ naturali:ſicut patet intuēti demonſtrationē illā philoſophi. ibi em̄ ingreſſum hꝫ rō naturalis:⁊ ibi etiā eſt aſtrologicū mediū.ſilr̄ naturalis pōt demōſtrare multitudinē in abſtractis ꝑꝑ intellectū poſſibilem repertū in eis ſicut dicit Cōmē.3.de aīa.5.⁊.14.cōmē.qd̄ quō ſit intelligendū nō eſt p̄ntis negocij.Sed quid dicemꝰ ad auctoritates Cōmē.⁊ Ariſto. Dico ꝙ oēs gloſari debēt iſta gloſa ꝙ determinatio de abſtractorū numero eſt diuine ſcīe ꝓpria:nō rōne medij.ſꝫ rōne ſubiecti ⁊ predicati.que bene ſunt diuine ꝯſiderationis.vnitas em̄ ⁊ multitudo ſunt de cōſequētibus ens inqꝫtum ens:ſimiliter dr̄ ꝓpria metaphiſice illa determinatio:quia in metaphiſica pertractaꝛ.Nā ſi bene aduertas in illa demōſtratione ſumunꝛ multe ꝓpōnes declarate in naturali philoſophia:ſicut illa ꝙ vnus motus hꝫ vnū motorē ⁊ ꝙ oē motū hꝫ motorē:⁊ ꝙ motus eternus hꝫ motorē eternū:ſicut patet ꝑ Auer.⁊ philoſophū ibi in tex.cō.43.ſimiliter q꞉ ibi ſumit ꝓ cōſtāti numerū motuū ab aſtrologis:ſicut patet infra ibidē tex.cōmen.

D 45.hinc eſt ꝙ placuit Ariſt.illā materiā ꝑtractare in metaphiſica nō in naturali philoſophia:nec in aſtrologia.Sed q꞉ iſte due ſcīe miniſtre ſunt in hoc caſu metaphiſice:iō metaphiſicus ab vtroqꝫ partē aliquam accipiens erexit ibi demōſtrationē:⁊ ſic ſibi illā cōſiderationē appropriauit:preſertim cū ſubſtātie abſtracte ſint ſubſtātia eius ibi:⁊ metaphiſica indiget cognitione numeri ſpecierū ſubiecti ſui:⁊ q꞉ declaratio numeri earū in iſtis

ſciētijs ſpecialib⁹ nō fuit facta:cū neutra ſine alia ſufficiat:hinc eſt ꝙ conuocauit eas in ſcīa cōi:ſic igitur eſt ꝓpria ſcīe cōi talis determinatio.ſi eñ naturalis iſtū numerū vellet demōſtrare via motus:opꝫ ipſum ſumere numerū motuū ab aſtrologo:ſꝫ ad quā vtilitatē:nō ad vtilitatē ꝓpriā.qd eñ naturalis vult facere de numero:aut in quo ſibi deſeruit talis numerus abſtractorū.ſi igitur hoc faceret naturalis hoc eſſet ad vtilitatē metaphiſice:q̄ ſumit ſubiectū ſuū eſſe a naturali philoſophia:⁊ qꝛ ſcīa dꝫ cognoſcere numerū ſui ſubiecti noluit Ariſt.demōſtrare numerū in naturali philoſophia:ſꝫ ſolū eſſe:qꝛ eſſe abſtractoꝝ naturalis ꝑ mediū ꝓpriū nullo indigēs auxilio alicui alterius artificis pōt demōſtrare.Numerū aūt nō pōt efficaciter demōſtrare ꝑ ſolū motū:ſꝫ indiget alio artifice:ideo numerum voluit demōſtrare in metaphiſica inducēs habitū vtriuſqꝫ.ſcīa eñ ſpālis dꝫ adiuuare ſpecialem ſciam in his:q̄ ſunt ſibi ꝓpria:ſicut plerūqꝫ mathematicus adiuuat naturalē in naturalibus:vt eſt videre.8.phy.cō.76.Sed velle mathematicū ſeruire naturali nō ꝓpter ſe:ſed ꝓpter diuinū:eſſet multo tedio afficere ipſum.Et ideo ſicut mihi videt̃ iſta fuit cā ꝙ Ariſto.voluit iſtā determinationē de numero abſtractorū in ſcīa diuina fieri:qꝛ diuinus indiget cognitione ſui ſubiecti ⁊ numeri eius:eſſe autē ſubiecti a ſolo naturali potuit accipere.Non potuit autē numerū accipere a ſolo naturali aliquo manifeſto medio:ipſe diuinus numerū in methaphiſica a duob⁹ artificib⁹ probatū ſumit.Dixi aūt notabiliter manifeſto medio:qꝛ Cōmētator bene vult naturalē poſſe oſtēdere multitudinē abſtractorū:qꝛ in eis eſt natura intellectus poſſibilis:ſed mediū iſtud nō eſt ſenſatū:ſed ſatis obſcurū ſicut vides.Et iō prim⁹ magiſter nihil vnq̄ dixit ſine forti rōne:ſicut dicit Cōmēta.primo de genera.38.cō.Ne aūt videamur dixiſſe iſta gratis volo cōfirmare iſtam ſnīam auctoritate Auer.primo celi.cō.90.vbi.d.ꝙ vnitas mundi poteſt demōſtrari ex duab⁹ ſciētijs.ſ.naturali ⁊ diuina:⁊ Ari.in illo tex. vult hoc declarare.Et ibi Cōmē.d.ꝙ philoſophus.d.illam rōnē diuinā eſſe ad probandum mundū vnū eſſe:quia ſumit quedā que ſunt principia in diuina ſcīa:⁊ nō ſunt probata in ſcīa diuina:ſed in ſcīa naturali:ſicut ꝙ omne qđ nō eſt in materia eſt vnū:⁊ ꝙ motus circularis eſt ſine principio ⁊ fine:⁊ ꝙ ab vno mouēte non eſt niſi vnū motū:que oīa probata ſunt in philoſophia:lꝫ ſint etiam ſcripta in metaphiſica.ſicut patet.12.met.a.29.vſqꝫ ad 49.Ecce igitur q̄ſo ſm Auer.Ari.q̄nqꝫ appellat aliquā ꝯſiderationē diuinā:non qꝛ a medio diuino ꝓcedat:ſed qꝛ in diuina ſcīa pertractat̃ et ſcribitur.Et ſic pꝫ ꝙ ſm Auer.ſnīam tenentis ſubſtantias abſtractas eſſe a diuino non poſſe demonſtrari:habemus ꝯſequēter dicere ꝙ nec eas eſſe in tali numero eſt demonſtrabile ab ipſo.Dicere aūt illā eſſe cōcluſionē diuinam et ꝙ eſt mediū diuinū ad eam:ignotū th̄ nobis eſt loqui ſine rōne:qꝛ vt.d. Cōmē.in prologo primi phy.Ariſt.inuenit iſtas tres ſcientias ⁊ cōpleuit. Contradictionis autem ſedatio ex dictis liquet:⁊ mihi hoc non fuit declaratum:niſi cum maximo labore:⁊ ab alijs nihil inuenimus.

¶In commen.73.d.Auer.ꝙ in linea recta eſt maxima diſtantia.oppoſitū Cōmē.73
5.phy.23.⁊ primo celi.commen.28.¶Solvitur.eſt breuiſſima:q̄ poſſit cade 11
re inter duo extrema in actu.inter enim duo puncta diſtātia nulla breuior linea poteſt cadere q̄ linea recta.th̄ eſt lōgiſſima:qꝛ maxima remotio non inuenitur:niſi in recto incōtrum rectum.vnde linea imaginata a centro terre vſqꝫ ad conuexum ſupreme ſphere eſt longiſſime diſtantie poſſibilis in natura.

¶In.77.cō.dixit denſari ⁊ rareſieri motus locales. Oppoſitū.7.phy.cō= Com.77
mē.15.vbi hꝫ ꝙ ſunt quales per ꝯñs alterationes.Ibi ſoluit̃:qꝛ loquitur 12

ſm antiquos.vide in.4.phy.ſup cō.84.q: ibi dixi ſatis diffuſe.

Cōmē.78 ¶Cōmē.73.d.finitatē eſſe ex pte mãe nō ex parte forme.oppoſitum dicit
13 3.phy.cō.60.Soluitur.hic loquitur de finitate actionis ⁊ durationis. ibi loquitur de finitate que eſt rei actualitas ⁊ intrinſeca perfectio ac terminatio.vnde Cōmē.8.phy.cōmē.83.dicit ꝙ cauſa propter quam motores moti fatigantur eſt:q: ſunt in materia.finitas igitur actionis eſt materia. Et ideo qui tenent in animali a principio vite vſq ad vltimum eſſe aliquam vnam actionē numero continuam:ſatis errant. Nam ſi qua eſſet maxime eſſet actio vitalis:que eſt motus cordis:⁊ manifeſtum eſt ꝙ illa non eſt cōtinua:q: inter oppoſitos motus:neceſſario cadit quies media: ſicut demōſtrauit Ari.in.8.phy. Deo laus ⁊ virgini.

¶Concordantie Auerrois ſuper primo Celi.

Cōmē.2. Uper primo libro celi.Cōmēta.cō.2.habet ꝙ Ariſt.cōſueuit poſt rationes certas adducere famoſas:oppoſitū huius inuenimus.3.metaphy.cōmen.primo.
1 ¶Soluitur vtrumq. eſt verū in diuerſis caſibus:pro quo debes ſcire ꝙ ſermones ꝓbabiles dupliciter poſſunt vſitari vel ad exercitandum intellectum vel ad
A cōfirmandum:quando autē vſitantur ꝓpter primam intentionem debent premitti ſermones dialectici demonſtratiuis. Et hoc adiuuat opinionem Joannis grāmatici volentis librum Topicorum via doctrine precedere librum poſteriorū analeticorū:ſicut preexercitamētum intellectus. Ad hoc ꝙ intellectus facilius aſſueſcat demonſtratiuis propoſitionibus ⁊ neceſſarijs Quando autem dialectici ſermones inducuntur ad confirmandum: tunc debent ſequi ſermones demonſtratiuos.iſtam ſolutionē nos docuit Auer.primo celi.cōmen.85.⁊ tu vide ibi.

Com.47 ¶In commen.47.primi.de celo .videtur concedere corpus infinitum ex
2 vna parte tantum.ſed oppoſitum habet.3.phy.commen .43. Reſpondetur ꝙ non poteſt imaginari corpus infinitum ſecundum vnam dimenſionem tantum:⁊ non ſecundum aliam ſine implicatione contradictionis: quia vt d.phs ⁊ Cōmēta.3.phy.tex.commē.43.Corpus eſt illud quod habet dimēſionem in omnibus partibus.infinitum autem eſt illud quod habet dimēſiones infinitas:ideo ſequitur vt corpus infinitum ſit infinitum in oībus partibus.Et hoc eſt rationabile:vt.d.ibi Commēta.quia quando aliquid
B fuerit compoſitū ex duobus:neceſſe eſt:vt diffinitio illius compoſiti compoſita ſit ex diffinitionibus illorum duorum.Et ideo multi caſus calculatorum:immo intricatorum implicant contradictionem imaginando corpus infinitum ex vna parte tantū ⁊ non ex alia:patet enim ꝙ non eſſet corpus infinitum:vt deduximus:⁊ iſta etiã eſt ratio Phi ibi in littera:qđ autē adducitur in oppoſitum dictum eius primo celi.cō.47.dicitur ꝙ ipſe nō expreſſit dari corpus infinitum ex vna parte tantum:⁊ non ex alia: ſed ibi imaginatur ꝙ a corpore infinito extrahatur aliqua grauitas finita.Et Cōmen.d.ꝙ illud eſt poſſibile in quolibet infinito.vʒ.ꝙ ex eo poſſit extrahi aliqua pars finita ſiue illud ſit infinitum in vna parte ſiue in omnibus : ecce quod non loquitur de corpore infinito:ſed de infinito abſolute:ſi etiam de corpore loqueretur:patet quod ſub conditione loquitur:⁊ non aſſueuerat dari corpus infinitum in vna parte tantum:ſicut ſibi contradicens opponebat.

Com.54 ¶In cōmen.54.corpora ſimplicia ſunt tantū tria.oppoſitum dixit primo
3 celi.cōmē.20.vbi habet ꝙ ſunt quatuor.Soluitur.ſunt tria ſic ſumendo.ſ.
C leue et graue:et neutrum.vʒ.quod non eſt graue neq leue:ſicut eſt celum. ſunt autem quatuor diuidendo graue in graue ſimpliciter ⁊ illud ē terra:⁊

in graue in reſpectu:ꝛ illud eſt aqua:ſimiliter leue diuiditur in leue ſim‑
pliciter ꝛ illud eſt ignis: ꝛ in leue in reſpectu: ꝛ illud eſt aer. Et ſic ſecluſo
neutro corpore ſubdiuiſis illis duobus primis membris prioris diuiſiōis
eo modo quo diximus corpora ſimplicia quatuor ſunt. Si vero iſtis diui‑
ſionibꝰ ſuperaddaꝛ corpꝰ neutrū:tūc corpora ſimplicia ſunt quinqꝫ:ꝛ ideo
non inconuenit ſm diuerſas conſiderationes ſimplicia corpora: ꝛ tria eſſe
ꝛ quatuor:ꝛ etiā quinqꝫ.vnde ꝛ celū quintū corpus pleruqꝫ dici cōſueuit.
¶In cōmenta.92.Cōmenta.ſibiipſi videtur eſſe contrarius. Nam in vna Cōm.92.
parte dicit inductionē ſumere omnia ſingularia:in alia parte negat illud. 4
Soluitur per Auer.in ſcđo priorū.cōmen.xxiij.vbi habetur diſtinctio de
multiplici inductione.inductio eñ demonſtratiua:quia fit in materia ve‑
natur in qua tantum valet particularis q̄tū vniuerſalis] ſumit omnia par
ticularia ſm rem virtute alicuius medij de foris appoſiti qđ eſt nobis no‑
tius q̄ concluſio.V.g.ꝙ in his que ſunt per ſe ꝛ vnius ſpeciei quicquid cō
petit vni per ſe:cōpetit illud ꝛ omnibus.ij.celi.cōmen.59. Sed in materia
probabili in qua fit inductio dialectica:iſtud non fit:vnde illa ſumit om‑
nia in opinione.Sophiſtica autē inductio ſumit omnia in apparentia.ſo‑
lum igitur demōſtratiua inductio ſumit omnia ſm rez: nec eſt petitio prin
cipij in ea ratione medij extrinſecus concurrentis:ſic igitur diſtinguendo
conciliabis Auerroim ſibiipſi. Cō.102.
¶Contradictio eſt de opinione Anaxa.de generatione mundi in cō.102. 5
ex vna parte.ꝛ in cōmen.xxxij.primi phyſi.ex alia parte. de hac tamen pri‑
mo phyſi.xxxij.diximus. Et tu illuc properabis.
¶In cō.107.dicit Empedo.dixiſſe amicitiā eſſe cauſam generationis mū‑ Cō.107.
di:ꝛ litē eſſe cauſam corruptionis.huius oppoſitū dicit Commentator.8. 6
phyſi.cō.ij.niſi eſſet ꝙ vt.d.Cōmenta.8.phy.cō.allegato. Empedo.in mi‑
crocoſmo aliter ſenſit:ꝛ in magno mundo:qꝛ voluit parui mundi genera‑ D
tionem:ſicut eſt homo vel aliquod tale generationē fieri per amicitiā con‑
ciliantē elementa ad mixtionē:corū autem ſegregatio per litem facta erat
cauſa corruptionis mixti ꝛ parui mundi.Sed mundus magnus oppoſito
modo ſm ipſum ſe habet:qꝛ generatio eius erat per litem: nam conſiſtētia
mundi huius in ordine ꝛ diſtinctione cōſiſtit:vnde ſi elementa ſimul con‑
fuſa eſſent vtiqꝫ mundus iſte corrūperetur. Generatio igitur eius fit ſcđm
litem.Et eius corruptio ſm amicitiā. Et iſtud videtur rationabile ſm illā
viam.Et ideo mirū eſt quomodo Cōmen.hic oppoſitū dicat:qꝛ ibi loquiꝛ
de generatione mundi vniuerſalis ꝛ corruptione:forte cōmentū eſt corru‑
ptum:aut qꝛ peccauit per inaduertentiā:aut forte vtrūqꝫ eſt probabile Em
pedo.dixiſſe ſm diuerſos modos declarandi. Elemēta eñ aliquā amicitiā
habent:vt ſunt partes vniuerſi.vnde ꝛ Plato dixit ea numeris ligata eſſe.
Et ideo conſidera.qꝛ vt.d.Cōmen.primo de aīa.cō.26.hodie vniuerſaliter
opiniones antiquorū non ſunt note nobis: qꝛ non ſunt famoſe. Cōm.119
¶In commen.119.habet Commenta.ꝙ potentie oppoſite non ſunt in eo‑ 7
dem:vide oppoſitum.4. metaphyſice.tex.commento.10.ꝛ.9.metaphyſice
10.19.et.17.
¶Soluiꝛ potētia ad contraria recipiēda duplex. vna eſt potentia ſimul‑
tatis.alia eſt ſimultas potētie.primū reſpicit formā.ſcđz reſpicit ſubiectū.
Tunc dico ꝙ in eodē non ſunt potentie ad cōtraria ſimul: quia tunc cōtra
ria ſimul poſſunt eſſe in eodē:quod falſum eſt.ꝛ nō intelligibile: quia tunc
cōtraria eſſent ſimul in eodē:ꝛ ſic loquiꝛ Cōmen.hic. Sed ſimultas poten‑
tie ad oppoſita bene ſtat in eodē:quia eadē eſt potentia contrariorū.

¶Concordantie Auerrois ſuper ſecundo Celi.

Cōmē.3. 8 Aquit Cōmē.cōmē.3.ſuper.ij.celi.ꝙ motus celi nō eſt a nā. Oppoſitum primo celi.cōmen.5.ꝛ.ij.phy.primo.ꝛ.3. Soluiꝶ.nō eſt a natura:ſicut mot⁹ elementoꝝ:eſt tñ bene a natura analogice dicta de ſuperioribus ꝛ inferioribus: primo modo intellexit hic.vt ipſe.d.in litera.Scḋo autē modo in aliis locis: vide que ſcripſi ſuper cō.primo ſcḋi phy.ſuperius.vbi cōſimile ſolutū fuit. non enim inconuenit eadē repetere:vt talia melius memorentur ſicut pleruꝙ phus facit in problematibus ꝛ in aliis locis.

Cōmē.6. 9 E ¶In cō.6.ſcribit Cōmentator ꝙ Ari.cōtradicit illis qui tenent ꝙ anima celi eſt cauſa permanentie.Ergo contradicit etiā ſibi:qꝛ ipſe.2.cap.de ſbā orbis.tenet ꝙ intelligentia que eſt aīa celi:dat ſibi permanentiā eternam ꝛ motū eternū.¶Soluiꝶ.Dicit phs antiquis ponētib⁹ motū corporis celeſtis contrariari motui aīe: ꝛ aīa erat cauſa pmanentie ſicut dicit Com. Sed nō ſic poſuit Auer.qꝛ ipſe nō tenet celum ꝯtrariari itelligentie:immo eſt tāta cōnexio inter orbē ꝛ intelligentiā:ꝙ ad ſimplicē apprehenſionē ꝛ deſiderium mouētis principii orbis ille mouetur: ſicut enim videmus in rebus iſtis materialibus in quibus forma dominaꝶ materie: materia obedit forme:multomagis hoc deberemus imaginari de puro intellectu intelligētie reſpectu orbis eius.Et ideo nulla eſt ibi concatenatio: nullus eſt ibi clauus:nulla ligatura vel inſtrumentū:quo mediāte intelligētia moueat orbem:ſed per intelligere ꝛ velle tātū mouet:ſed moderni quoꝝ imaginatio nō tranſcendit ſenſum:nō pertingunt ad iſta. Et ideo dixerunt eam vniri orbi formaliter.ſicut forma vnitur materie.ꝛ totum hoc eſt abſurdū: ꝛ manifeſti erroris:ſicut probatū eſt alibi a nobis.

Cōm.16. 10 ¶In cō.16.vbi querit an celū nobilius eſſe habeat in polo artico ꝙ̄ antartico.d.ꝙ intellectus humanus nō poteſt cōprehendere verificationē iſtius operationis:huius tamē oppoſitū tenet.3.de aīa.36.vbi ponit intellectum adeptū nō acquiri homini:niſi poſt cognitionē omniū rerū. ¶Soluiꝶ li. nō poteſt.nō arguit ſm ipſum impoſſibilitatē.Sed arguit difficultatem:ſicut in ſimili ipſe gloſat exemplū philoſophi de oculo nicticoracis reſpectu lucis dici.ij.meta.cō.primo.vnde ipſe tenuit nihil eſſe naturaliter ignotuꝫ 2.phy.47.vtrū aūt idē homo oīa poſſit cognoſcere:pulchrum eſſet videre in via eius.Et Ari.ſed hoc ad alium locum differatur.

Cōm.33. 11 F ¶In cōmen.33.ſecūdi de celo:ꝛ.34.tenet nullā eſſe oīno poſſibilitatē in ente eterno.huius tamē oppoſitū inuenimus in dictis ſuis.3.de aīa.cōmen. 5.in ſolutione tertie queſtionis.vbi hꝫ ꝙ ſola prima intelligentia liberata eſt a potētialitate.¶Soluiꝶ poſſibilitas duplex.ſm rem ꝛ ſm rationē. prima importat poſitiuū aliquid qḋ capax ſit forme ꝛ perfectionis. Secūda nihil poſitiuū dicit:ſed ſolū dicit nō repugnantiā ad vlteriorē perfectionē que nō repugnantia eſt ens rationis:de prima loquitur hic.Nam phi non poſuerunt in eternis poſſe ab eſſe differre.3.phy ſi.ꝛ.cō.32.Scḋam aūt poſſibilitatē conceſſerūt in oībus intelligentiis:ꝛ vniuerſaliter in oībus entibus citra primū:vnde.5.meta.cō.15.Dicit ſolus deus eſt ens ſimpliciter pfectū.Alia autē entia ſunt deriuate ſimilitudines ipſius deficiētes a pfectione illa ſimpliciter:ſm ordinē tñ:v ſm aliqbus pfectio illa pticipaꝶ vt forma: in aliqbus vt imago:in aliqbus vt obſcura quedā reſonātia.ſicut.d. Plato.Et ideo ſcḋa intelligētia eſt aliquāta pfectio:q̄ eminēter cōtineꝶ in deo: qui eſt ens p eſſentiā:ꝛ qꝛ ipſa deficit a plenitudine pfectionis: que ſibi nō repugnat in ratione entis:ſicut talpe nō repugnat viſio inquantū aīal.ſic ꝛ ipſa ſcḋa intelligētia:q̄ eſt aliqḋ ens: non repugnat ſibi ꝙ ſit eſſentia ſub ratione qua ens.Et ideo priuata eſt ſub ratione generis: nō tñ ſub ratiōe

ſpeciei:ſed vt ſic ꝗcquid poteſt habere ab eterno hꝫ ſm viā phorū.Et ideo
opinio ſubtilis doctoris in octaua diſti.primi.q.7.tenentis quodlibꝫ ens
circa deū ꝯpoſitū eē ex actu ⁊ potētia ſicut poſitiuo ⁊ priuatiuo:eſt magis
conſona Auer. ꝙ via ſancti doctoris tenētis quodlibet citra deū cōpoſitū
eſſe ex actu ⁊ potentia tanꝙ ex poſitiuo ⁊ poſitiuo. Cōm37
¶In cōmen.37.ſcdi de celo.d.Cōmen.ꝙ intelligētie habēt ſollicitudinem 12
erga nos.huius oppoſitū hꝫ.xij.meta.51.¶Soluit.ſm ipſuꝫ.xij.meta.cō. B
37.Sermo dicens deū ſollicitari de iſtis: que ſunt hic quoquo modo verꝰ
eſt:⁊ quoquo modo falſus:nā ſꝫ ſpeciē ſollicitus eſt.nō autē ſm indiuiduū
hoc idē videt ſentire ibidē in cō.52.⁊.2.de aīa.cō.34.Et vr colligi poſſe ēt
de intentione phi in prohemio metaphyſice tenētis ſapientis eſſe oīa co=
gnoſcere vt cōtingit.Scdm autē indiuiduū iſta nō cognoſcit.vnde Cōmē.
ſuper cō.libri de diuinatione dicit ꝙ in prima philoſophia eſt declaratū ꝙ
intelligentie abſtracte intelligūt naturas vniuerſales: ⁊ non habēt virtutē
cōprehendentē intentionē particularē.Et ſubdit ꝙ ſi intelligerent indiui=
duūꝫ:tunc neceſſario eſſent materiales:pro quo debes ſcire ꝙ cognitio ſin
gularis materialis ſm peripatheticos repugnat intellectui: vñ intellectus
eſt:nō ex parte qua ſingulare eſt:ſed ex parte qua materiale. Nā cum eſſen
tia diuina ſit ſingulariſſima ⁊ actualiſſima nō poſſet intelligi ab intellectu
diuino:ſi ſingularitas obiecti abſolute repugnaret intellectioni: dixerunt
ergo iſtā repugnātiam eſſe ex parte materie:que habet oppoſitum ⁊ diuer
ſum modū receptionis ab eo qđ hꝫ intellectus. Et ideo poſuerūt nullū in=
tellectum oīno a materia ſeparatū aliquod iſtorū:que ſunt hic intelligere
vnde nec intellectus agens teſte Auer.3.de aīa.cōmē.19. Et Themiſtius
idem ſentit in.3.de aīa. ſuper expoſitione tex.35. Solū autē illum intelle=
ctum materialia iſta cognoſcere poſſe dixerūt qui aliquā cū materialibus
hꝫ ligaturā:ſicut eſt intellectus poteſtatis in nobis:⁊ ille diminutus eſt fa=
tis ⁊ infimus in genere abſtractorū:⁊ illi cōpetit intellectio ſingularis. nō
vnde intellectus:ſed vnde a phantaſmatibꝰ in intelligēdo dependet:⁊ fuit
ꝑꝑ hoc cōtrouerſia inter peripatheticos antiquiores an intellectus noſter
poſſit ſingulare cognoſcere:⁊ quis ſit modus quo cognoſcit: ſicut recitat
Cōmenta.3.de aīa.cō.36.Et ideo caueant Burleiſte ⁊ nominales tenentes
primū cognitū apud intellectū eſſe ſingulare de intētione Philoſophi: et
Cōmē.Immo iſta via eſt magis remota ab intētione iſtorū: ꝙ ſit celum a
terra.Et ſi dixiſſent ꝙ ſit primū cognitū a ſenſu rectius vtiqꝫ dixiſſent. Et Digreſſio
ſic vt redeamus ad propoſitū noſtrū: ſequit ꝙ ſi intelligētie intelligerent de cāſalita=
indiuiduū materiale materiales eſſent: qꝛ opꝫ ꝙ ſe haberēt:ſicut homo in te itelligē
intellectione ſingularis.⁊ ſic pꝫ quomodo oīa ſunt ſub ſollicitudine ⁊ co ꝓ
gnitione intelligētiarū ſub ratione ſpeciei.⁊ nō ratione indiuidui.¶Sed tie:⁊ eiꝰ i
ꝯtra iſtā determinationē inſtat:qꝛ preſuppono primo ꝙ intelligētia agat tellectio=
per cognitionē.ſcđo ſuppono ꝙ cōcurrat ad cauſationē iſtorum: que ſunt nis.
hic per propoſitionē famoſam cauſa vniuerſalis plus influit in effectū ꝙ
particularis:vt hꝫ auctor de cauſis:⁊ etiā philoſophus.8.phy.tex.cō.38.
tunc ſic:cauſalitas intelligētie terminatur ad ſingulare:ſed non terminat
ad ſingularē:niſi mediante cognitione:qꝛ cognitione cauſat:ergo ſua co=
gnitio etiam ad ſingulare materiale terminatur. Dixerunt quidā ad hoc
argumentū qui ſunt magne auctoritatis viri:ꝙ in plus ſe extēdit cauſali=
tas ꝙ cognitio:qꝛ alio modo cauſat:⁊ alio modo cognoſcit:ſed iſtam ſolu
tionem non potui vnꝙ intelligere:quia aut volunt abſolute cauſalitateꝫ
intelligentie eſſe maioris ambitus ꝙ cognitionem:aut in comparatione.⁊
primum quidem eſt falſum:qꝛ intelligētia omnia cognoſcit ſaltem ſub ra=

tionibus ſpecificis:nõ tamen oĩa cauſat:qꝛ ſeipſam cognoſcit:ꝛ tamen nõ
ſeipſam cauſat:ſi vero dicũt ꝙ iſtud habet locũ in cõparatione ad ea que
ſunt hic:que materialia ſunt ꝛ cauſabilia.cõtra hoc arguo ſic.effectus non
poteſt excedere ſuã cauſam:quia tunc ſm aliquid ſui eſſet ſine cauſa:opor=
tet igitur ꝙ adequet ſuã cauſam:aut ſaltẽ ꝙ eam nõ excedat.tũc ſic:cogni
tio inteligẽtie ꝛ velle eius:ſunt adequata cauſa actionis proprie intelligẽ=
tie erga inferiora.nam.xij.mẽta.cõ.36.nõ agunt niſi mediante velle:et in=
telligere:ergo in tantũ actio propria intelligẽtie ſe extendet inq̃tũ ſe extẽ
dit ſua cognitio.qꝛ aliter effectus vel quaſi effectus ſuã cauſam vel quaſi
cauſaꝫ excederet:qḋ eſt impoſſibile:ꝛ precipue in cauſis adequatis. Forte
dices ꝙ ideo intelligentia aliter cauſat:ꝛ aliter cognoſcit:qꝛ cognoſcit ſe=
ipſa.ſed cauſat cum alio.qꝛ ſol ꝛ homo generãt hominẽ. Sed iſta eſt fuga.
licet ſic fit:tñ pp hoc nõ euadis argumentũ:qꝛ ſumo cauſalitatẽ propriã in
telligentie in illo priori in quo precedit cauſalitatẽ materialis agẽtis. Nã
lꝫ in eodẽ inſtãti tẽporis moueat primus motor:ꝛ ſcḋs motor in eſſentiali
ter ordinatis.tñ motio primi motoris precedit natura motionẽ ſecũdi mo
toris.ſicut patet.8.phy.tex.cõ.35.Et ratio eſt in prõptu ibi : qꝛ motor ſcḋs
nõ mouet niſi motus a primo:ꝛ non econtra.igitur motio illa primi moto
ris eſt natura prior:quia iſta eſt diſpoſitio prioris naturaliter(vt dicit ibi
Cõmenta.in cõmen.)cũ aliud fuerit ipſum eſſe:ꝛ nõ econtra:ꝛ hoc etiã pꝫ
5.meta.cap.de priori.tunc ſic.in iſto priori intelligẽtia cauſat:ꝛ nõ niſi co
gnitione ꝛ deſiderio:ſed iſta non ſe extendunt vſq꜄ ad ſingularia:ergo nec
ſua cauſalitas.Et ideo Argumentũ iudicio meo cõcludit cõtra reſpõſionẽ
niſi forte vellent iſti ponere aliquã aliam potentiã executiuã in intelligẽ=
tijs aliam ab intellectu ꝛ voluntate:ꝛ merito illius dicant cauſalitatẽ ſe ex
tendere in plus q̃ ſe extendat cognitio:quod eſt multiplicare entia ſine ne
ceſſitate:nec hoc vnq̃ inuentũ eſt in Ariſto.nec in Auer.vel aliquo ꝑipa=
thetico antiquo. Et ideo dico ꝙ cauſalitas intelligentie per ſe adequatur
ſue cognitioni:ſed per accidens cauſalitas excepit cognitionẽ:pro quo de
bes ſcire ꝙ intelligentia ꝛ agens materiale faciunt vnam cauſalitatẽ tota=
lem reſpectu ſingularis effectus qui producitur:quia ſingulariũ ſunt gñra
tiones:tamen effectus ſingularitatẽ habet a materiali agente:naturaꝫ ve=
ro habet ab intelligentia.vnde ab intelligentia effectus iſte non cauſatur:
niſi vt vniuerſalis:quia effectuũ vniuerſaliũ cauſe ſunt vniuerſales.2.phy
ſi.38.ab agente autem materiali cauſatur:vt ſingularis.intelligentia igiť
cauſat effectum per ſe:primo modo vniuerſali:ſed per accidens ſua cauſa
litas ad ſingularitatem terminatur pro quanto ſimul cõcurrit: cum ſigna
to agente ad productionem tertij.Et iſta eſt mens ſincera Auer.ſuper com
men.libri.de diuinatione:vbi facit digreſſionem de cauſis veri ſomnij:ꝛ in
hoc gauiſus eſt multũ animus meus : eſſet tamen adhuc ſpeculationis lo=
cus quomodo intelligantur dicta Auerrois ; volentis intentiones vni=
uerſales eſſe intellectas ab intelligẽtia : ſed iſtud declarabimus.xij. meta.
domino concedente.

Cõm.41. ¶In cõmen.11.huius ſcḋi de celo.dicit Commenta.ꝙ eſſe huius corporis
13 non eſt ſenſibile : ſed ratione cõprehenditur . Oppoſitum dixit primo celi:
3 commento.5.¶Soluitur.ſenſibile apud Auer.eſt nomen multiplex quan=
doq꜄ ſumitur pro tangibili.Et iſto modo ſumitur.3.phyſi.cõmen. 4 .vbi
exponit ſenſibile pro tangibili:quãdo philoſophus dixit:omne corpus ſen
ſibile habet vbi.Et etiã hoc modo ſumpſit.primo celi.cõmento.68 . Et ſic
etiã ſumiť.ſcḋo de generatione.tex.cõmen.7.quãdoq꜄ autẽ ſumiť ſenſibile
pro naturali.ꝛ ſic ſumitur in prologo Auer.ſuper primo phy.dum.d. Res

ſenſibiles ſunt ſubſtantia iſtius artis: quandoq3: ſumitur pro mobili. Et
quandoq3 pro ſenſibili ſenſu quolibet: ⁊ ſic ſumitur: ⁊ de anima plerumq3:
quandoq3 vero pro ſenſibili ſenſu viſus tantum. ⁊ ſic. d. Cõmenta. 3. phyſi.
48. Corpus celeſte eſſe ſenſibile ſenſu viſus. ¶ Dicamus ergo ꝙ ſi quera-
tur abſolute an celum ſit ſenſibile. Dicendũ ꝙ eſt bene ſenſibile. ſi pro na- L
turali ſupponat. ſimiliter ſi pro ſenſibili ſenſu viſus: nõ autem eſt ſenſibile:
ſi pro tangibili vel alio ſenſu perceptibili ſupponat: quantum ad intentio
nem Auer. hic ſenſibile capitur pro eo quod diſtinguitur contra illud: q̃d
eſt per rõnem inueſtigabile diſcurſiue: vnde pro tanto. d. Cõmenta. hic. ꝙ
eſſe iſtius corporis. ſ. celeſtis non eſt ſenſibile: ſed per rõnem comprehendi
tur: q2 eſſe eius eſt eſſe neutrum: quia. v3. neq3 graue: neq3 leue. Et ꝙ celum
ſit iſtius nature arguitiue hoc fuit cognitum a poſterioribus procedendo
nõ autem ſimplici cognitiõe ſenſitiua hoc cognoſci poteſt: licet illa ad hoc
ſit occaſio: et origo. ſic modo applica: et dic conſequenter ad contradictio
nis formam.

¶ Jn cõmen. 42. d. cõmentator ꝙ in ſubſtantijs quicquid generatur: gene Com. 42
ratur ab vniuoco. Oppoſitũ p3 ibidẽ de igne qui ex motu generatur et de 14
genitis per putredinẽ. 7. meta. 28. ⁊. 31. Niſi eſſet ꝙ illud habet locũ in ſub
ſtantijs perfectis: cui non eſt ignis. nam ſm ipſum. 3. ce. com. 67. Elementa
ſunt media inter ſubſtãtiã ⁊ accidẽs: ſlr h3 locum in gñabilibus gñatione
nõ ceſſabili cui non ſunt aĩalia generata ex putredine: quia mus genitus
per putredinem. aut non generat: aut aliud generat quod non eſt mas: ne-
q3 femina: primo de generatione aĩalium. capitulis: ꝑmo ⁊. 16. ⁊ ſic gloſat
cõment. iſtã ꝓpõnem. 7. meta. 28. h3 etiam alias gloſas: de quibꝰ vide. 12.
meta. cõ. 24. ⁊ in limitationibus noſtris ſatis diximus.

¶ Jn eodẽ cõ. 42. d. ꝙ corpora celeſtia non agunt frigiditatem. huius ta-
men oppoſitũ ipſe ſentit. 2. cap. de ſbã orbis. ¶ Soluitur hic loquit̃ ex ſen- Com. 42
tentia propria. Nam ſm ipſum corpora celeſtia nõ cõcurrũt ad frigidita- 15
tem: niſi priuatiue ⁊ comparatiue: q2 vt ipſe habet. 2. celi. commen. 64. Re- 20
motio a motu celi dat grauitatem ⁊ quietẽ: ⁊ frigiditatem ſicut vicinitas
dat leuitatẽ caliditatẽ ⁊ motum: Thomas autem nititur improbare illam
opinionem rõnibus ſatis apparentibus de quibꝰ diligens. Auerroiſta ↄſi
deret in. 2. cap. de ſubſtãtia orbis. loquitur ſm aſtrologos. vnde ibi dicit
ↄſiderantes aũt in ſcientia aſtrorũm longo tpe vere dicunt.

¶ Jn cõmen. 51. d. ꝙ ſphera h3 naturam vt moueat̃ ſm partes: ⁊ non ſm to- Com. 51.
tum. huius oppoſitũ dixit. 4. phy. xliij. contra Themiſtium. ¶ Soluitur. 16
ſphera mouetur ſm partes quantum ad formam ⁊ ſubiectum. ſed ſm totũ Ω
non mutat locum ſm ſubiectũ: ſed ſolum ſm formã: corpora autez recta ſm
totum mutare locum poſſunt: ⁊ ſm formã: ⁊ ſm ſubiectũ. Et ideo hoc pro-
prium eſt ſoli ſpherico corpori taliter moueri. Aut dicas ꝙ loquitur ſm
Themiſtium: ſed prima ſolutio magis placet.

¶ Jn cõmen. 59. dicit Cõmentator ꝙ demonſtrationes mathematice non
ſunt miſcende naturalibus. huius oppoſitũ. d. 3. meteororum. commẽ. ꝑmo Com. 59
vbi. d. ꝙ cauſe iridis poſſunt ex vtraq3 ſcientia aſſignari. Reſpondetur ꝙ di 17
ctum ſuum eſt verum hic: ꝙ non ſunt inuicem miſcende rationes natura-
les cum mathematicis: niſi forte in caſu quo cauſis mathematicis accidit
quod ſint propinque cauſe rerum naturalium. ſicut dicit Commẽtator. 8.
phyſi. cõmen. 76. ratio aũt eſt: q2 vnaqueq3 ſcientia ex proprijs medijs de
monſtrat. primo poſterio. vnde philoſophus plerũq3 damnat Pythagorã.
⁊ platonem: ⁊ ſequaces qui voluerunt aſſignare cauſas mathematicas lo
co cauſarum naturalium reſpectu ſenſibilium effectuũ. vñ. 3. celi. cõmen. 61. O

Uñ error platonis Amoꝛ magiſtri:⁊ Geometrice fecerunt Platonem errare: qꝛ credebat res
geometrie eſſe principia ſenſibiliũ:⁊ primo meta.cõmen.21.contingit antiſ
quis ꝙ non dicunt ſermones cõuenientes:⁊ cauſas conuenientes: qꝛ intro
miſerunt ſe dare cauſas rerum mobilium ex nõ mobilibus.Idẽ primo me.
tex.cõmẽ.19.⁊.3.meta.cõmen.2.Qd autẽ allegatur in oppoſitũ auctoritas
eius in.3.meteoꝛoꝝ.dicendum ꝙ illud non mouet:qꝛ ipſemet Auer.in illa
materia ſe retractauit in cõmẽ.vltimo illius tertij cõtra Auenetan.Licet il
la retractatio videatur contra Ariſto.primo poſte.tex.cõmen.3.Et q̄cq̄d
ſit de hoc poteris tute dicere ꝙ in cõmen.primo qñ dixit cauſas iridis poſ
ſe ex ſcientia mathematica aſſignari:hoc dixit ex opinione auenetã.Aliter
enĩ non ſeipſum retractaſſet in fine illius tertij.Et q̃uocumq̄ ſit poſteriori
bus dictis magis debemus credere:ex q̄ patet ꝙ oẽs rõnes calculatoꝛuꝫ in na
Cõ.59. turalibus applicate nullius ſunt roboꝛis cũ trãſcendãt cauſas naturales.
18 ¶In eodem cõ.59.dicit Cõmẽ.coꝛpa celeſtia eſſe eiuſdẽ ſpeciei: oppoſituꝫ
huius hꝫ in vltimo cap.de ſubſtãtia oꝛbis.¶Soluitur.ſpecies duplex analo
gice dicta:⁊ vniuoce:coꝛpa celeſtia ſũt eiuſdẽ ſpẽi analoge:nõ aũt vniuoce:
ſꝫ vt ſic ſunt diuerſoꝝ ſpecieꝝ. Colligit̃ diſtinctio iſta ex Auer.in.2.celi.cõ.
49.Et etiã ſolo ibi pꝫ vnde etiã cõſueui dicere. duplex eſſe genus vniuo
cũ ⁊ analogũ:pꝫ p Auer.pmo de aia.cõmen.7.⁊.ij.de aia.cõ.30.⁊.3. de aia.
cõmẽ.4.⁊.4.meta.cõ.ij.⁊.v.meta.com.4. Et ſic conſueui dicere ſm Auer.
ens eſſe genus analogũ.⁊ hꝫ analogas dñias. vñ primo de aia.cõ.6. dixit
actus ⁊ potentia ſunt dñe valde oppoſite entis:⁊ circuũt oẽ genus.
Cõm.83. ¶In cõmẽ.83.dicit Cõmentatoꝛ ꝙ coꝛpoꝛa naturalia habent motum pro
19 prium eodem modo:ſed huius oppoſitũ inuenimus in ipſo.ij.phyſi. com.
p 3.vbi vult diffinitionem nature non vniuoce dici de oibus.⁊ primo celi.cõ
mẽ.5.⁊.ij.celi.3.⁊.71.Cõmenta.idem.¶Soluitur.hic loquit̃ ad hominẽ:qꝛ
arguit cõtra antiquos:⁊ loquitur de elementis: nam ibi loquit̃ de quiete
terre:ſimplr igitur ſumendo coꝛpoꝛa:non ſunt naturalia eodem mõ vniſ
uoce dicto:tñ ſumendo coꝛpoꝛa elementalia tantuꝫ:ſic talia ſunt naturalia
eodem modo.Et ideo.d.Cõmenta.in.ij.celi.com.3.ꝙ motus celi non eſt na
turalis:ſicut motus elementoꝝ:qꝛ non dꝛ diffinitio nature vniuoce:ſed ſm
prius ⁊ poſterius.ij.phy.cõ.3.
Cõm.95. ¶Elementa nõ habent quantitatem terminatam inquit Cõmenta.in com.
20 95.huius tñ oppoſitum dicitur.ij.de aia.tex.cõmen.41. omniũ natura cõ
Q ſtantiũ ⁊c.Si tenerem⁹ opinionẽ Egidij romani ponẽtis nõ dari minima
ex parte foꝛme in ſimplicib⁹ ſicut quidã tenẽt etiã in via Auer. facile eſſet
tollere iſtam cõtradictionẽ.tñ Commẽta.6.phy.cõm.49. videt̃ ponere mi
nimũ tam in foꝛmis ſimplicib⁹ q̄ in foꝛmis compoſitoꝛũ.niſi gloſaret̃ quã
tum ad ſubiectum ipſum.ſed q̄cq̄d ſit de hoc ꝙ preſens auctoꝛitas non eſt
contra ponentes minima:qꝛ Cõmenta.noluit dicere ibi.ꝙ elementa non
habent quãtitatẽ determinatã:qꝛ.vꝫ.nõ datur minimũ vel maximũ in eis
ſed illud dixit ꝙ talia nõ cõſiſtunt in pũcto:⁊ in indiuiſibili. ⁊ iſtud fuit de
intentione ei⁹ ibi:ſicut pꝫ cõſideranti.

Cõmẽ.6. ¶Concoꝛdantie Auerrois ſuper.3.celi.

2 R IN Cõmẽ.6.tertij de celo.ſcribit Cõmẽ.ꝙ naturalis dicit:ꝙ
magnitudo eſt diuiſibilis in ſemper diuiſibilia. huius
tñ oppoſitum dicit.4.phy.71.vbi.d.ꝙ linea mathematice
eſt diuiſibilis in infinitum:non autẽ linea terreſtris.¶Sol
uitur: magnitudo naturalis dupliciter poteſt conſiderari.
Uno mõ:vt eſt in materia prima abſolute:⁊ vt ſic naturalis

dicit

dicit ipſam in infinitum eſſe diuiſibilẽ:q2 diuiſio in infinitum in continuo inſequitur materiam:⁊ ex parte materie eſt infinitudo:ex parte forme finis ⁊ cõplementũ:⁊ iſta fuit ratio quare magnitudo diuiſibilis eſt in infinitum non autẽ augmentabilis:q2 diminutio inſequitur materiã: ⁊ augmentum inſequit̃ formã ⁊ actum ⁊ perfectionẽ. Alio mõ poteſt magnitudo naturalis conſiderari:vt eſt in aliqua mã ſenſibili exiſtente ſub aliqua forma determinata:⁊ ſic terminata eſt apud naturalem:ſic ptz concordia. Põt etiam ſolui ꝙ naturalis.d.ꝙ magnitudo eſt diuiſibilis in ſemper diuiſibilia:non q2 probet cõtinuũ eſſe diuiſibile in infinitũ,ſicut aliq̃ tenent : ſed q2 ꝓbat ꝙ magnitudo non eſt cõpoſita ex indiuiſibilib⁹ ſicut in.3.phy.diximus diffuſe ex intentione Cõmenta.ſup cõ.31.

¶In cõmen.17.dicit ꝙ Plato nihil ſciuit de prima materia.hui⁹ oppoſitũ dixit ipſe primo phy.cõ.81. ¶Soluit̃.ꝙ nihil ſciuit de prima materia:ita ꝙ q̃ditatẽ ei⁹ ſeu naturã cognouerit:nã ſolus Ariſt.cognouit nãm eius ſz añ ipſum nullus magis appropinquauit ad veritatẽ q̃ ipſe Plato. ⁊ ſic in cõparatione ſciuit:⁊ tñ ſimpliciter ignorauit. Cõmẽ.17 22

¶In cõmen.51.ipſius tertij.d.Cometa.cõpoſitũ non differre ab elẽtis:niſi q̃titate.hui⁹ tñ oppoſitũ expreſſe hz ipſe in cõ.60.ſeptimi meta.vbi.d.ꝙ caro nõ eſt terra ⁊ ignis ex quibus cõponitur:ſed eſt aliquid additum. Cõmẽ.51 23

¶Soluitur.ꝙ dictum ſuum in hoc loco non eſt ex intentione phi:nec de intentione ſua:ſed illud ſequitur ad hoiem cõtra quẽ arguit.

¶In cõmen.55.d.corpus mathematicum non eſſe in loco.huius oppoſitũ ptz.4.phy.76.⁊.17.⁊ primo de generatione.cõ.44. ¶Soluitur.corpus mathematicũ eſt in loco ſm imaginationem. Non eſt in loco ſm rem. ſolutio eſt Auer.4.phyſi.cõ.47.in fine cõmenti. Cõmẽ.55 24

¶In cõmen.67.d.ꝙ ignis hz ambas qualitates in fine.huius oppoſitum tz.4.meteororum.cõ.10. ¶Soluitur.veritas eſt iſta in elẽnto ſimplici ambe ſunt in fine:alr non eſſet ſimplex ꝑcipue ſm ipſum q̃ tz tãtũ eſſe cõnexionem inter q̃litates elẽtorum ⁊ ſuas formas:ꝙ dixit eas intendi:⁊ remitti ad intenſionẽ ⁊ remiſſionem ſuaꝝ formaꝝ q̃litatiuaꝝ:quo aũt intelligatur dictum eius.4.meteo.cõ.17.diximus ſup cõmen.54.primi phy.diffuſe:⁊ ibi videbis:q2 nunc ad alia properamus. Cõm.67 25

¶Concordantie Auerrois ſuper.4.Celi.

Dicit Auer.in cõmen.32.quarti de celo:ꝙ ignem eſſe demonſtrat phs ibi: lz ſit ſpẽs ⁊ pars ſubiectiua illius libri. Oppoſitum habetur ab ipſo ſcdo de aia. comẽ.27.⁊.4.metaphy.cõmen.primo.vbi hz ꝙ neq3 ſubiectum neq3 partes ſubiectiue ſubiecti pñt demonſtrari in ſcientia. ¶Dicunt moderni ꝙ ideo ſubiectũ in ſcia non poteſt demonſtrari:q2 eſt primo notum in ſcia:⁊ eſt id quo cetera certificantur:nihil eñ eſt in ſcia quo ſubiectum in ſcia certificari poſſit:ſpẽs vero ſbti:q2 ſunt oibus modis idem cum ſubiecto et ſubiecti exñtia:eſt vna cum eſſe ſpecierũ:ideo nec ipſe aliquo pacto demonſtrari pñt:ſed principia ſubiecti hñt aliquid notius ſaltem quo ad nos : vt ſubiectum ipſum ⁊ partes eius:⁊ alia multa virtute primi ſubiecti : q2 igit̃ ſubiectum non poteſt notificari per aliquid prius eo in ſcia:q2 eſt primuz: nec per aliq̃d poſterius:q2 oẽ poſterius certificatur ꝑ ipſum tanq̃ ꝑ primo notũ in ſcia:igitur eſt indemonſtrabile.⁊ lz nos fecim⁹ prolixã ſatis q̃õnez de hac materia:quantũ aũt ſpectat ad phs nõ vr̃ mihi ꝙ iſta opinio ſit vera.qd eñ dicit̃ ꝙ ſbm nõ põt notificari:nec a priori:nec a poſteriori:q2 nõ hz aliquid notius.dico:ꝙ hoc falſum eſt quantum eſt merito iſtius cauſe. Cõm.32. 1 A Digreſſio cõtra modernos de ſbto ⁊ pri b⁹ ſbtinis

Nam principia ſubiecti ſunt priora nature ⁊ notiora ꝙ̄ ſit ſubiectū: ſicut
cā reſpectu cauſati:paſſiones ēt ſubiecti ꝑcipue in reb⁹ ſenſatis notiores
ſunt quo ad nos ipſa ſubiecto:vt pluribus.ſicut effectus vt in pluribus in
talibus apud nos ſunt notiores.primo phyſi.tex.commen.2.Ratio igitur
ꝙ ſubiectū ſcie indemōſtrabile ſit ꝑciſe eſt ex ſua rōne formali quā ē ſub=
cū de illo opꝫ preſupponere ꝗd ⁊ qꝛ:⁊ non eſt aliqua alia rō.qꝛ.vꝫ. nō ħ̄t
prius nec poſteri⁹ quo ſic vel ſic certificari queat:vn̄ quelibet ſcia dꝫ con=
cedere ſuū ſubm eē:vel qꝛ illud eſt notum in ſe.vel quia accipitur tanquā
notum ab alia ſcientia in qua declaratum fuit:ſicut dicit pulchre Cōmē.in
com.vlti.primi phy.Et hoc nulla alia rōne fit:niſi ex ratione ſua formali
qua ſubiectū eſt:ſubijci enim illud opꝫ in ſcia tanꝙ̄ baſim ⁊ fundamētum
totius ſcientie.Illud vero qꝺ dicit poſitio de partib⁹ ſubiectiuis ꝑſus er
ror:qꝛ licet eſſe ⁊ exiſtētia ſubiecti ⁊ partiū ſubiectiuarū eadeꝫ ſint:ſtat tn̄
vnum eorum notum eſſe:⁊ aliud ignorari:ſicut licet eadē ſubiecto ſint pri
mus motor:et prima forma:tamen rationibus diſtinguunt̄: ⁊ ſtat vnum
ſub vna ratione cognoſci:⁊ ignorari ſm aliam. Et hoc verificat̄ in pleriſꝙ
exemplis.vnde patet ꝙ ignis eſt pars ſubiectiua in libro de celo:cui⁹ ſub=
iectum adequatum eſt corpus ſimplex ſiue vniuerſum:vt alijs placuit:⁊ tn̄
demonſtratur non obſtante identitate eadem:et exiſtentia cum ſubiecto
ſuo cui ſubijcitur.vnde ſecundo de anima:demonſtratur eſſe ſenſus cōis:⁊
tertio de anima demonſtratur eſſe intell's poſſibilis:⁊ eſſe intell's agēt꞉ :lꝫ
ſint de potentijs aīe quas ſpecies et partes ſubiectiuas appellat Commē.
Dicamus ergo ꝙ propoſitio auer.non eſt vl'ter vera ꝙ ſpecies ſubiecti in
ſcientia non poſſunt demonſtrari:nec a priori nec a poſteriori : ſed ſolum
hoc verificatur:vt in pluribus.ſed fallit quandoꝙ: et hoc quando tales
fuerint ignote.⁊ hoc eſt quod ipſe dixit in ſecundo de anima.in principio
commen.xxix.inquit enim quia vult ponere hic numerum iſtarū virtutum
ſm ꝙ artifex ponit ſubiecta ſue artis:non vult ponere:niſi illud quod ma
nifeſtum eſt per ſe:⁊ dimittit alia:que non ſunt manifeſta quouſꝙ ꝑſcru=
tetur de eis.Ecce igitur quod partes ſubiectiue per ſe note poni debent in
ſcientia.ſicut ponitur ſubiectum artis:ſed ille que ſunt ignote poſſunt de=
monſtrari in illa ſcientia:precipue ſi ſcia illa habuerit aliqꝺ mediū not⁹:
per quod illas poſſit illa ſcientia demonſtrare:quod addo ꝓꝑ ſubas ſepa=
tas:que ſunt partes ſubiectiue ꝑncipales in metaphyſica:q̄ nō demonſtrā
tur ibi ſolū:qꝛ ſint partes:ſꝫ qꝛ nullū aliud eſt mediū efficax demr̄ātiuum
eſſe ipſarum:niſi motus:ſicut ſcribit Cōmen.in cō.vlti.primi phy.⁊ in cō.
5.12 meta.Et qbia ita eſt:ideo dixit Cōmen.ignem eſſe demonſtratur hic
et eſt demonſtratio ſigni ad ſpēs ſubiecti:qꝺ raro cōtingit in ſcia:dixit no=
tanter raro:qꝛ vt in pluribus partes ſubiectiue in ſcientia ſunt per ſe no=
te:aut ſumuntur tanꝙ̄ note ex alia ſcia:que ſolum pōt illas demr̄are:ſicut
meta. ſumit eſſe ſubſtātiarū ſeparatarū:q̄ ſunt ꝑncipaliſſime partes ſubiecti
vel ſubiecti illius ſcientie ſine demonſtratione:qꝛ ꝯcedit eas eſſe ſubijciēs
ſe in hoc artifici naturali qui eas demonſtrat:ſic etiam dicimus de princi
pijs.ſubiecti principia ſubiecti non demr̄ant̄ in ſcia:qꝛ ħ̄t ſubiectū ⁊ aliq̄d
prius notum per qꝺ demōſtrari queant.Nā ſi ꝑncipia ſubiecti in ſcia eēnt
per ſe nota in eē nec ꝑoritas ſubiecti:nec poſterioritas paſſionum ſubiecti
ſufficeret ea demonſtrata eē:⁊ ratio eſt:qꝛ demr̄atio nō fertur ſuꝑ re nota.
Et ideo principia ſubiecti in ſcia ꝑ̄nt demonſtrari a poſteriori in ſcia illa
qn̄ fuerint ignota:⁊ poſſunt illa ꝑncipia a priori demonſtrari in ſcia ſupe
riori ſi habuerint alia ꝑncipia priora in illa ſcia:que notiora fuerint:⁊ hoc
notam veritatem lꝫ qn̄ talia ꝑncipia fuerint ignota.Et iſta eſt ſententia

lucidiſſima auer.2.phyſi.com.22.vbi poſtq̄ dixit p̄ncipia ſubiecti poſſe
demr̄ari a poſteriori in ſcīa cuiꝰ ſunt p̄ncipia:vel a priori ī alia ſcīa ſupio=
ri nō hēant cāſ priores in illa ſcīa:addit vnā limitationē nec̄iā:ſupq̄ nō cō
ſiderauerūt moderni:dicēs.Et hoc totū erit qn̄ cāe ſubiecti latuerit.ſubm
igiꝛ(vt colligamꝰ fragmēta ne pereāt)in ſcīa in qua ē ſbm ſiue illa ſcīa vlis
fuerit:ſiue particularis nō pōt aliquo gn̄e demr̄atiōis demr̄ari in tali ſcīa
rō q2 ſbm dz pcedi in ſcīa:vel q2 ē p ſe notū:vel q2 ſumiꝛ tanq̄ notū ab alia
ſcīa demr̄ante ipm:⁊ hoc ꝯpetit ſbto ex ſua rōne formali:q2 igiꝛ ſcīa ſp ſu=
mit ſbm tanq̄ notū:illō nullo pacto pōt demr̄are:q2 ad nota p ſe:vel ad ea:
q̄ ſupponūꝛ tanq̄ nota nō ē demr̄atio in ſcīa illa hn̄te illa ꝓ notis. Partes
aūt ſubiectiue in ſcīa:ſi fuerint ignote:⁊ illa ſcīa habuerit mediū notiꝰ p q̄
poſſit illas demr̄are.dico q̄ demr̄anꝛ in ſcīa illa demr̄atione ſigni.p̄ncipia
vo ſbti ſi ignota fuerint in ſcīa aliq̄:⁊ illa ſcīa habuerit mediū p qd̄ poſſit
illa demr̄are q̄ ſit notius:qd̄ dico ēt pp ſbas ſeparatas:q̄ ſunt p̄ncipia ſub
iecti metaphyſice:⁊ ſunt ignota.tn̄ nō demr̄anꝛ ibi ex defectu medij:⁊ non
ex eo:q2 cū hoc q̄ ſunt p̄ncipia ſunt ēt partes ſubiectiue:ſicut dixerūt cōi
ter oēs moderni q̄ſi aliqd eē partē ſubiectiuā tollat ab aliquo demr̄abilita
tē de eo:qd̄ tn̄ falſum eſt:ſz iō nō demonſtranꝛ ibi:q2 nō.hꝫ mediū p qd̄ poſ
ſit eas demr̄are q2 nulla alia eſt via ad illō:niſi via ignotus.Cū hoc ēt ꝯcur
rit q̄ ſunt p̄ncipaliſſimū ſbm:tn̄ hoc nō eſt adequata cā:q2 ſi mediū eēt ibi
adhuc demr̄arenꝛ talia in quā p̄ncipia ſubiecti:ſi ignota fuerint ſiue ſint
p̄ncipia tn̄ ſiue p̄ncipia:⁊ ptes ſubiue ſiꝛ pn̄t demr̄atione ſigni demr̄ari in
ſcīa in qua ſunt p̄ncipia.dūmodo ſcīa illa habuerit mediū ad illa.demon
ſtratio enim eſt quoꝝ eſt altera cā vel in eſſendo vel in inferēdo.Si vo p̄n
cipia illa habuerint pricipia priora ⁊ notiora:⁊ talia defuerint ignota .di
co q̄ poterūt demr̄ari in ſcīa ſuperiori,cōſiderante de pricipijs illoꝝ prici
pioꝝ.⁊ iſta oīa ſi bene aduertis ſunt de intētione auer.in locis alleg.lz mo
derni cōfidentes in ꝓprio ingenio non aduertant ad iſta.

¶In commen.4ͦ.dicit Cōmē.q̄ nō eſt impoſſe:vt cauſe ſbarum ſint acci= 2
dentia.Oppoſitū pz.5.phy.c.vbi dꝛ q̄ illud qd̄ vni eſt ſba nō eſt alteri ac cōmē.4ͦ
cidens partes inſuper ſubſtātie dn̄t eē ſubſtātie:ſicut pz.2.de aīa.com.4. D

¶Ad hoc dicendum puto q̄ ſicut pz per auer.ibi quanto aliqua forma fue=
rit eē magis diminuti:tanto magis forma dz p accidētia diffiniri.Et quā
to forma fuerit eſſe perfectioris tanto eſt oppoſito modo quod accidentia
debent diffiniri per formam:et non econtra:⁊ q2 forme elementorum ſunt
imperfectiſſime:ideo ſunt cauſate reſpectu accidentium.Et ideo per illa
diffiniuntur.per oppoſitum aūt eſt in corporibꝰ aīaliū habentiū formas
perfectas dicimus q̄ iſte qualitates ſunt cauſate.⁊ aduerte bene hic quod
naturaliter loquendo poteſt iſta via ſatis bene perſuaderi.Phs eñ ī ſcdo
de generatione:in tex.cō.6 .d.primā māin:que eſt in potētia corpus ſenſi
bile eſſe primū principiū mālū.Scdm vo ſunt prime ꝯtrarietates a qbꝰ
non ſeparatur prima mā cū ſemp ſit cū contrarietate.Tertiū aūt pricipiū
ſunt quatuor elementa:que adinuicem tranſmutanꝛ.vnde niſi aliquo mo
do elementa cauſata eēnt ex qualitatibus contrarijs:nō bene ergo nume=
rum quaternariū elitoꝝ ꝓbaſſet ex cōbinationibus talium qualitatum.

¶Amplius autem ex fundamento auer.hoc idē pōt cōfirmari : ipſe tenet
formas elementorum intendi : ⁊ remitti ad intenſionem ⁊ remiſſionē ſua= B
rum qualitatū.modo ſi forme elemētoꝝ non depēderent a ſuis q̄litatibꝰ
tanq̄ a cā:nullo modo ſequeretur hoc:q2 variatio in effectu nō eſt cauſa
variationis in cauſa:ſed eſt ſignum tn̄:variatio aūt cauſe bene eſt cauſa
variationis effectus.ſic igitur formas elītoꝝ ⁊ ipſa elīta pn̄t dici cauſa=

ta a ſuis qualitatibus ꝓut iſta cãlitas reducit̃ ad gen⁹ cauſe mãlis. diſpoſitiones enim mãles hñt reduci ad genus cauſe mãlis. ſi vero elnta conſiderentur adinuicem: vt ſunt actiua ⁊ paſſiua adinuicem: ſic iterum põt dici qualitates elntoꝝ eſſe cauſe elementoꝝ. Nam cũ actio ſit merito contrarietatis. elnta aũt non hñt contrarietatẽ rõne ſue forme ſbalis cũ ſubſtãtie nihil ſit contrarium: ſed ſolum rõne ſuaꝝ qualitatũ: iuxta illud phi in de ſenſu ⁊ ſenſato. ignis nõ agit inquantũ ignis: ſed inquãtũ calid⁹: ⁊ hoc non alia rõne dixit: q2 actio nõ eſt: niſi rõne ꝯtrarietatis. ꝑmo de gñatione tex. cõ. 51. et quia igni nulli cõtrariat̃ rõne qua ignis: ſ3 rõne ꝗ calidus: iõ vt calidus agit non vt ignis. Et ideo ſic conſiderata elementa ſunt cauſata a qualitatibus ſuis in genere cauſe formalis: ⁊ qualitates ſue ſunt forme ipſorum pro quanto a forma prouenit actio ⁊ motus. 3. phy. 17. Et hoc etiam eſt de intentione cõ. 4. meteo. cõ. j. vbi h3 ꝙ caliditas frigiditas humiditas ⁊ ſiccitas ſunt virtutes elntorum per quas elnta ſunt elnta. ⁊ hoc

F voluit phs in ſecundo de gñatione. tex. cõ. 7. ⁊. 8. ſine dubio: ſi bene conſiderentur verba eius. Et forte hoc voluit Alex. qñ. dixit ꝙ ꝗlitates elntorũ ſunt ſiue forme: quem Auer. forte non dãnat: niſi in ꝟbis: mente tñ forte concordes ſunt: ſi autem elementa conſiderata fuerit vt ſbe ſunt: ꝗ ꝯſideratio diuini eſt: ⁊ non naturalis: ſic minime põt dici qualitates elementorum cauſas eſſe in aliquo genere reſpectu elntorum non quidẽ mãlis: nec formalis: q2 partes ſbe debent eſſe ſube non efficientis neq3 finalis: quia elementa vt ſubſtantie hñt alia ꝑncipia priora iſtis ꝗlitatibus ſenſibilib⁹: ꝗ a diuino conſiderari hñt: ⁊ ſic Cõmẽ. arguit cõtra Alex. 5. phyſi. x. ⁊. 8. meta. cõ. 5. ꝙ ꝗlitates elementoꝝ non ſunt vere forme ſubſtãtiales elntoꝝ: q2 ꝙ vni eſt accidens alteri nõ ẽ ſubſtãtia in his: que vniuoce dicunt̃: ſed cõſideratio naturalis: que eſt infra iſtã cõſiderationẽ coartata ad ſenſibilia ꝑncipia cõſiderat elementa vel vt ſunt ſubſtãtie nãles cõpoſite ex mã ⁊ forma: ⁊ ſic ex ſubſtantijs cõponunt̃: ⁊ iſta cõſideratio pertinet ad librum ph. ſicut colligi poteſt ex mente Commẽ. tertio celi. cõ. 31. vel vt ſunt partes mũdi: vt ſunt in libro celi conſiderata: vel vt ſunt cauſe compoſitorum. ſicut i lib. de generatione conſiderantur teſte Auer. 3. celi. cõmen. primo ⁊ vltimo. Et secũdo quidẽ modo naturalis ignorãs vltimas eoꝝ dñas circunloquitur eas per qualitates motiuas eorum: que ſunt grauitas et leuitas ſimpliciter: ⁊ grauitas et leuitas in reſpectu q2 elementa vt ſunt partes mundi concernunt determinatũ locum: ⁊ ſitum in vniuerſo: ⁊ q2 leui ſimpliciter debetur ſummus locus: et graui ſimpliciter debetur infimus locus: inde eſt

G ꝙ nãlis ea taliter conſiderans dicit ꝙ grauitas eſt forma terre ſubalis: ⁊ leuitas eſt forma ignis. Et ideo Ariſto. in quarto celi. q2 ibi conſiderat elnta: vt ſunt partes mundi diffinit ea per qualitates locales motiuas tanꝗ per differentias non vere ſubles: ſ3 circũlocutiuas. ſicut teſtat̃ Cõmen. cõmen. 26. quarto de celo ꝗcꝗd dicant modernuli qui tenẽt ꝙ ſint vere ſbe. in lib. autem de generatione phs conſiderat elementa: vt ſũt mixtoꝝ cauſe. non ſunt autem mixtorum cauſe: niſi vt tranſmutabilia. non ſunt aute3 tranſmutabilia: niſi vt ſunt actiua ⁊ paſſiua. non ſunt aũt actiua ⁊ paſſiua niſi merito quatuor qualitatum primarũ: ideo ibi circũloquitur veras differentias coꝝ per qualitates primas: que ſunt caliditas frigiditas humiditas ⁊ ſiccitas: ſic etiam in lib. meteo. conſiderant̃. lic3 ſub ratione magis ſpeciali ꝗ in libro de genera. Et ideo etiam ſic ibi diffiniunt̃. Sic igit̃ pt3 qũo qualitates ſunt cauſe elementorum: ⁊ qũo non: ⁊ que: ⁊ qualiter: ⁊ ſic ſolutio contradictionis liquet de ſe.

¶ Concordantie Auer. ſuper ꝑmo de gñatione ⁊ corruptione.

Dicit Auer.in.cõ.14.primi de gñatione.ꝙ ſba vtriuſqꝫ
mouentis a primo pħo cõſideraƚ.Et ibi fuit op=
poſitum de ſcdo mouente qđ eſt mouẽs motū:⁊ per ↄ̃ñs nã= 1
li non a diuino debet conſiderari.Soluiƚ ꝙ principia ſube
ſenſibilis tam generabilis ꝙ̃ eterne:⁊ a naturali pħo ⁊ a di=
uino habent conſiderari:ſ3 differenter:qꝛ ꝑncipia q̃ inueſti=
gantur a nãli inueſtigantur:vt ſunt ꝑncipia ſubſtãtie ſenſi=
bilis:ꝑncipia aūt a diuino inueſtigata ſunt:vt ſunt ꝑncipia ſubſtãtie vel
entis:entis enim inq̃tū eius:⁊ ſubſtãtie inq̃tū ſbe inueſtigãƚ ꝑncipia:⁊ cãe
4.⁊.6.me.vtrobiqꝫ.tex.cõmẽ.ꝑmi.Et ideo.d.Cõmẽ.ħ.ꝙ duo ſunt mõi mo= b
uentium:quorum vnus eſt quod mouet:⁊ non mouetur.⁊ talis motoꝛ vt
ſcribit ipſe in primo phẏ.cõmẽ.vltimo.⁊.2.phẏ.26.et tex.commen.lxxiij.
Non conſideraƚ:niſi quãtum ad ſi eſt:non aūt quantū ad q̃d.eſt:qꝛ in eo
non eſt principium motus:vt vꝫ ibidẽ.Et iõ ſubſtãtia ⁊ q̃ditas iſtius ꝑmi
mouentis a diuino conſideraƚ:ſed eſt aliud primū mouens motū:⁊ eſt cor=
pus celeſte:quod mouet iſta inferiora:⁊ mouetur ab intelligentia:et tale
conſideratur a nãli ⁊ a diuino:a nãli inq̃tum eſt ſenſibile ⁊ mobile:a diui=
no aūt vt eſt cãtum a ꝑncipijs ſubſtãtie inq̃tū ſba:⁊ entis inquantu3 ens.
Solꝰ eſt Auer.xij.me.primo.5.⁊.6.⁊.29.comen.

¶Cauſe generationis ſunt due mã ⁊ mouẽs.ſicut.d.Cõmẽ.in eodem com. 2
14.huius tñ oppoſitū inueniƚ.2.phẏ.27.⁊.xxviij.vbi ponūtur quatuoꝛ cau= cõmẽ.14.
ſe.ſimiliter.ij.phẏ.cõmẽ.70.d.ꝙ vbi eſt materia ibi ſunt oẽs cauſe:ſi igiƚ
materia eſt cauſa gñationis.oẽs igiƚ cãe concurrẽt nõ due tm̃.Soluiƚ.ge=
neratio vt eſt motus q̃dã eſt de numero accidentiū ſucceſſiuoꝝ.Acciden=
tia aūt q̃teñꝰ accidentia ſunt neceſſario dependent a ſba tanq̃ a ſubiecto:
ſicut ſcribit Cõmẽ.4.meta.cõ.ij.hoc enim cõe oĩbus eſt:qꝛ igiƚ generatio
motus quidam eſt:oportet ꝙ ſit actus mobilis inquãtum mobile.tale aūt
ſibi propriū eſt generabile inquantum gñabile:⁊ hoc eſt mã.Et ideo gene=
ratio ex parte qua accidens eſt.⁊ etiã ex parte quale accñs req̃rit ſbm qđ 3
materia eſt.Nã ſm̃ pħm ꝑmo phẏ.34.⁊.11.meta.ca.5.oẽs q̃ de nã loqu=
ti ſunt in hoc cõuenerūt ꝙ ex nihilo nihil fit.Ex parte autẽ q̃ gñatio ẽ de
numero accidentiū ſucceſſiuorum.ſumo enim hic gñationẽ pro aggrega=
to ex alteratione precuſa:⁊ ſubito prouenit forme.6.phẏ.59.pat3 ibi quod
ſic poteſt q̃nqꝫ capi.dico ꝙ ſub hac rõne maxime dependet a motore.Nam
totū eſſe talium accidentium:⁊ totū fieri depẽdet a cã extrinſeca:q̃ eſt mo= 2
toꝛ.ſicut declarat Cõmẽ.xij.meta.cõ.41.Cauſe igitur maxie neceſſarie ad
gñationẽ:vt generatio eſt motꝰ q̃dã:ſunt ſuū ſubm qđ ẽ neceſſariū ⁊ itimū
ſibi:⁊ rõne generis ⁊ ratione ſpẽi:⁊ motoꝛ qui ſibi intimus eſt rõne ſpẽi.

¶Accidentia enim permanẽtia non dependent in eſſe:⁊ in ↄ̃ſeruari a cãis
extrinſecis:ſed ſufficit exiſtentia ſui ſubiecti ad hoc ꝙ talia ſint iuxta illđ
corruptis primis ſubſtantijs impoſſibile eſt aliq̃d aliorum ꝑmanere.For=
ma autem non eſt intrinſeca gñationi vt gñatio eſt motus:qꝛ in aduentu
eius gñatio:vt eſt motus corrumpitur iuxta illud pħi.ꝑmo de generatiõe
tex.cõ.55.habitibꝰ preſentibꝰ in mã ceſſat motus:⁊ Commen.ij.de genera=
tione.cõ.5 .forma cum inuenitur q̃ꝛcit tranſmutatio qūo ergo põt eẽ cã
tranſmutationis.Et ideo licet forma ſit intrinſeca gñato:non tñ genera=
tionis eſt cã aut ꝑncipiū.⁊ qꝛ forma ⁊ finis gñatiõis idẽ ſunt.ij.ph.cõ.7 .
ideo dicimꝰ ꝙ finis ẽt nõ eſt ꝑncipiū ipſius gñationis:ſic igiƚ ex intrinſe=
cis cãis mã:ex extrinſecis aūt motoꝛ gñationis cãe ſunt nec̃ie ⁊ ꝑncipia.
gñatū aūt ex intrinſecis magis formã:ex extrinſecis magis finẽ:gñatū cm̃
ↄpletū a ſua forã ẽ id qđ ẽ:q̃cq̃d dicãt alij.motore aūt cū ſit extrinſecus ni

hil eo indiget amplius.maxime loquēdo de ꝓpinquo motore.ad finē aūt
gñate rei proprie attributionem neceſſariā hȝ:qꝛ fruſtra eēt res gñata : ſi
omni actione careret.Et ideo licet q̄tuor ſint cauſe:due illarum magis ap
propriantur gñationi:ꝛ due gñato magis.Et ideo bene dixit Cōmen.hic
ꝙ materia ꝛ motor cauſe ſunt gñationis.Et iſtud ſicut mihi vꝛ occulte ſen
ſit phs.ꝛ Commē.ij.phy.tex.cō.72.vbi ꝓbant nālem debere conſidere de
materia ꝛ motore:qꝛ cognitio generationis non poteſt perfici:niſi dando
has duas cauſas.¶Sed cōtraſolutionē iſtā ſubtilr̄ arguit quidā ex preci
M puis ſcholaribus meis Petrus fides de maiorica ꝓbādo ꝙ forma eſt ma-
gis intima generationi ꝙ̄ ſubm̄:aut motor qꝛ terminus ad quem eſt de q̄
ditate motus.ſicut.d. Cōmē.5.phy.cō.3.ꝛ.48.ꝛ.3.phyſic.com. 1.ꝛ quinto
phy.com.9 .ſubiectum aūt non vꝛ eſſe de quiditate accidentis.7.meta.ſed
ponitur tanq̄ȝ additum.Cū igiꝛ forma ſit terminus generationis erit igiꝛ
magis cā generationis ꝙ̄ mā:cuius oppoſituȝ tu dixiſti.¶Silr̄ cū motor
non ſit de quiditate motus:ſicut efficiēs nō eſt de q̄ditate ſui effectus:mul
tominus igitur motor non erit ſic intimus gñationi:ſicut eſt finis genera
tionis:qui idem eſt cum forma ſola rōne diſtincta.¶Soluiꝛ.terminus ad
quem ipſius motus ad duo poteſt comparari.vel ad terminū a quo:vl̄ ad
ſubiectū.Et primo quidē modo conſiderauit terminū ad quē Cōmē.quin
to phyſi.cō.48.vbi dixit ꝙ motus non cōſtituiꝛ in ſubſtātia ſua ex termi-
no a quo:qꝛ ille amittitur:ſed ex termino ad quem:qꝛ ille acquiriꝛ : et eſt
pars ſue ſubſtātie.¶Alio mō poteſt conſiderari terminus ad quē vt ꝯpa
N ratur ad ipſum ſubiectū motus:ꝛ ſic pari ratione poteſt dici ꝙ reſpectiue
loquendo terminus ad quem non eſt ſic de ſubſtātia motꝰ ſicut ſubiectuȝ
nō eſt:qꝛ ſicut terminus ad quem acquiriꝛ ſic deperdiꝛ ꝛ entitas motus.Et
quando terminus ad quem eſt in acquiſito eſſe:tunc eſt totaliter deperdi-
tum eſſe motus.ſi igitur terminus a quo non dicebaꝛ de ſuba motus : q̄a
ille deperdebatur multomagis:terminus ad quem non erit de ſubſtantia
motus:cum per talem deperdatur entitas motus in ſeipſo.ꝛ hoc cōparan-
do terminum ad quem ad ſubiectum motus.ſicut dixi:loquor autem ſem-
per hic de motu pro fluxu:ꝛ non pro forma fluente:qꝛ motus pro fluente
forma non deſtruitur per terminum ad quem:ſed perficitur : quia taliter
ſūptꝰ motꝰ nō diſtinguitur a termino ad quem:niſi ſicut pater a viro:ꝛ vni
uerſaliter ſicut diminutum a perfecto.motor etiam vt dixi eſt totalis cau-
ſa a qua dependet in eſſe ꝛ fieri motus ipſe:quia ſuum fieri eſt ſuum eſſe.ꝛ
ideo etiam magis intimatur motu ꝙ̄ forma.motus enim eſt actio motoris
in re mota:vt dicitur.3.phyſi.20.ꝛ.xij.vnde motor cadit in prima diffini
tione motus latenter:ſed eius completa diffō non ſolum mobile:ſed mo-
torem capit:vt dicatur motus eſt actus motoris in mobili inquantū po-
tentia motum:nam perfecte diffinitiones debēt dari per oēs cauſas. ſicut
patet p̄mo phy.ad p̄ncipiū.ꝛ octauo me.tex. cō.12.ꝛ.13.q̄cq̄d dicat Burlēꝰ
in hoc:ꝛ ſeq̄ces.Ad formā igiꝛ argumēti qñ dicebaꝛ ꝙ terminꝰ ad quē ē de
ſba motꝰ ꝑ Auer.3.cō.5.ph.dico ꝙ illa tria dicunꝛ eē de ſba motus ibi ꝓ
quāto ponunꝛ in diffōne motus.ſ.terminus a quo:terminus ad quē:ꝛ ſbm̄
ꝛ lȝ motor poni debeat in diffōne cōpleta motus:qꝛ tñ in quinto.ph.nō de
claraꝛ an oē qđ mouetꝛ ab alio mouetur:ſed hoc declaraꝛ in.7.ꝛ.8 .phyſi.
ideo ſicut mihi videꝛ ibi nō meminit:niſi de iſtis tribus:ſi igiꝛ eē de q̄dita
te motus intelligaꝛ id qđ in diffōne eius poniꝛ:ſic oia p̄dicta ſunt de qui-
ditate eiꝰ:ſi ṽo tu intelligas eſſe de quiditate ꝓ illo qđ quiditatē ꝯſtituit i
eſſe q̄ditatiuo.ꝛ eſt de intrinſeca rōne eiꝰ:ſicut aīal ꝛ rōnale ſunt de q̄dita
te hominis:ſic dico ꝙ nec ſubiectū motꝰ nec terminꝰ ad quem: nec motor

ſunt de motusquiditate: quia omnia iſta ſunt extrinſeca ab ipſa quidita-te motus: ſiue quiditas motus ſit entitas abſoluta ſiue entitas reſpectiua licet eſt habitudo ad terminum ſit de quiditate reſpectus non tñ termin⁹ ptʒ igiť q̃uo ꝛ qualiter dicta noſtra ſunt rationi cōſona ſicut vides: ꝛ nos 2.huius ſuper.52.com.confirmabimus iſta magis.

¶In com.25. primi de gñatione.d.commētatoꝛ ꝙ ptes moti circulariter ſemper mouentur in eodem loco: ex quo ptʒ ꝙ non mouetur ſcdʒ ſubm.ſed huius oppoſitū dicit com.4.phyſi.cō.43.contra Themiſtium: vbi vult ꝙ partes coꝛpis circulariter moti mutāt locū: ꝛ ſm ſubm: ꝛ ſm foꝛmā: totū au tem ſoluʒ ſcdm foꝛmā non ſm ſubm. Soluitur.hoc intelligiť tales ptes nō mutare locū: ita ꝙ ſint in maioꝛi aut in minoꝛi loco: ſicut eſt in augmento ꝛ diminutione: ſʒ.4.phy.loquiť de loco abſolute. Com.25. 3

¶In cō.27.d.comentatoꝛ ꝙ ſubm gñationis eſt in loco. huius oppoſituʒ hʒ.5.phy.cō.8.Soluiť.ſubm gñationis duplex p̃mū ꝛ ſecundū. primuʒ eſt mã pꝛima: ꝛ de illa loquitur Cōmen.5.phy.cō.5.ſubm gñationis.ſecundū eſt materia trãſiens: ꝛ eſt materia hñs foꝛmã: ꝛ illa p ſe eſt in loco.p̃ma aūt materia eſt in loco p accñs: qꝛ rōne alterius.vide diffuſius ꝑ hoc ſuper p̃-ma contradictione quinti phy. Com.27 4

¶In cō.29.vltia nō ſunt in loco: neq̧ p ſe: neq̧ p accñs: ſʒ oppoſituʒ habe tur.5.phy.cō.22.Soluitur.ibidem.ꝛ tu vide. Com.29. 5

¶In cō.30.dicit ꝙ faciēs ptes magnitudinis eſt magnitudo.oppo.habeť 4.phy.cō.84.vbi dꝛ ꝙ magnitudo nō eſt de pꝛīcipijs actiuis. Soluiť.in-telligiť ꝙ ipm agēs eſt q̃tū: qꝛ actio fit p ɔtactū: nō tñ vult ꝙ ſit q̃titas de pꝛīcipijs actiuis: niſi foꝛte terminatiue nō foꝛmalr: nã illud in quo termi natur actio: q̃tū eſt. foꝛmalr aūt nō eſt de pꝛīcipijs actiuis a ctiōe reali: ſʒ conſequiť potētias actiuas: ꝛ actiones earum: ſicut dicit Cōmenta.ibi.de hoc tamen etiam loco pꝛeallegato memini me dixiſſe. Com.30. 6

¶In cō.44.p̃mi de gñat.dꝛ locū inſepabilē eſſe a mathematicis coꝛpibus Oppo.p̃mo ce.tex.69.vbi phs.d.ꝙ oē qd eſt in loco eſt coꝛp⁹ ſenſibile.Sol uiť p Auer.ibidē dicentē ꝙ phs ibi intellexit cōuerſam huiꝰ eſt iſta: ꝙ oē ſenſi bile coꝛp⁹ eſt in loco: ꝛ ſic phs ibi nō ɔ̃dicit huic dicto cōmen.hic: nota tñ locū inſepabilē eſſe a mathematicis coꝛpoꝛibus ſm imaginationē: ſm rem vero locus ſenſibilib⁹ coꝛpoꝛibus aſſcribiť: ſicut ptʒ.4.phy.cōmen.47. Cō.44. 7

¶Concoꝛdantie Auer.ſuper ſcdo de gñatione.

IN ſcdo de gñatione cō.3.dꝛ ꝙ oē coꝛpus in actu non abſol uitur a contrarietate. Oppoſitū habeť.pꝛimo ce.cō.20. de celo.ꝛ alibi infinities.Soluiť.hic loquiť ad hominē.Ar-guit eñ cōtra ponētes pꝛincipiū materiale oīum eſſe coꝛpus infiniti.ꝛ ex datis ab eis improbat phs ibi ſuã poſitionē.Aut alr oē coꝛpus in actu qd eſt tãgibile hʒ contrarietatem: nam ſicut dicit phs ibidem tex.commē.7. quoniam igitur querimus coꝛpoꝛis ſenſibilis pꝛincipia: hoc autem eſt tangibile: ꝛ celū autem non eſt ſenſibile ſenſu tactus: ſicut ſupꝛa dictum fuit. Cō.3. 1 O

¶In cō.4. dicit Cō.ꝙ materia nō pꝛedicať de materiato in rebus gñatis ſʒ in rebus alteratis oppoſitū.7.meta.com.24.Soluiť materia in rebus gñatis non p̃dicať de materia to: ꝛ ſic intelligiť dictū philo.ꝛ cō.ɔtra Pla-tonē: qꝛ Plato videbať hoc velle: ſʒ in rebus alteratis: non negat hoc phil. ꝛ ſic intelligiť dictū ſuū in.7.meta.loco alleg. nam iſto modo gloſat illam ꝑpoſitionē philoſophus hic. Et poſſet dici etiã ꝙ materia non p̃dicať in abſtracto de mãto: qꝛ pars p modū ptis non p̃dicať de toto: ſʒ pars p modū totius concretiue ſumpta p̃dicatur de toto: ꝛ iſta eſt gloſa commē.7. met. Cō.4. 2

com.24.ꝛ.34.ꝛ.7.phy.com.15.Et primo dicēdū nō loquit̄ hic: qꝛ forte Plato volebat materiā pdicari in abſtracto:ꝛ per modū ptis de materiato.nā vt appet ex dictis phi ꝛ Cōmēta.Plato dicebat ꝙ armilla eſt aurum: ſꝫ ſm phm dꝫ dici ꝙ armilla eſt aurea.vnde Cōmētatoꝛ.7.meta.cō.24. dicit ꝛ ēt phs in tex.idolum qḋ fit ex lapide non dicit̄ lapis:ſed lapideum.ꝛ hoc manifeſtius apparet in rebus naturalibus:qm̄ homo nō dicitur caro: aut ſanguis:ſed ſanguineus:aut carneus.

Cōmē.8. ¶In cō.8.ſcḋi de generatione dꝫ ꝙ grauitas ꝛ leuitas non ſunt actiue qualitates
3 tates neqꝫ paſſiue.oppoſitū pꝫ.4.phy.35.ꝛ.86.ꝛ.8.phy.32.nam mot⁹ surſum eſt a leuitate:ꝛ motus deorſum a grauitate.Soluitur.non ſunt actiue ꝙtum ad formā:ſunt actiue ꝙtum ad motū localem.

Cōm.14. ¶In cō.14.dicit ꝙ vnū opponitur pluſqꝫ vni huius tñ oppoſitum dicitur
4 10.meta.tex.cō.17.Soluitur.vni vnum opponit̄ eodē mō:ꝛ maxima oppoſitione:ſed diuerſis modis:ꝛ nō maxima diſtātia aliqḋ pluribus pōt etiā contrariū.gloſa eſt Auer.8.phy.com.62.Similiter in multipliciter dictis vni plura opponuntur:vt graui opponitur leue ꝛ acutum:graue eñ repertur in ſonis.Et ſic acutū ſibi cōtrariatur ꝛ graue etiā reperitur in reb⁹ mobilibus:ꝛ ſic leue dꝫ opponi ſibi:pꝫ aūt:ꝙ non vniuoce:ſed multipl'r dicit̄ graue ex hoc ꝙ ſibi plura contrariant̄.Et hoc inuit phs hic etiam in tex.dicit eñ.Dicit̄ aūt,ſiccū ꝛ humiduꝫ multarie : ꝛ reddens cauſam.d. opponit̄ aūt ſicco ꝛ humidum ꝛ vnū.Et vide in limitationib⁹ nr̄is diffuſe de hoc.

Cōmē.21. ¶In cō.21.dicit Cōmēta.ꝙ ignis ſuperioꝛ non eſt in fine caloꝛis.huius tñ
5 oppo ſitū hꝫ ipſe.3.celi.cō.67.ꝛ.8.meta.cō.5.Caloꝛ maxim⁹ ꝛ mot⁹ ad ſu-
Q perius eſt actio ignis.idē.ij.meta.cō.4.ꝛ.xij.meta.cō.51.vbi hꝫ ꝙ alia ſunt calida pticipatione ignis:hoc etiam eſt cōtra rōnem:qꝛ ſummus caloꝛ non debet̄.niſi elemēto ſimplici.3.celi.67.Soluitur. itelligit̄ ꝙtū ad actū.dicit eñ ꝙ ignis q̄ eſt ſuplus nō eſt in fine caliditatis ꝛ ebullitionis:nā nō calefacit aliqḋ ibi:ꝛ pcipue a pte cōuexa in qua cōtāgit orbē lune:in ſeipm̄ aūt minime agere pōt:qꝛ forma exñs in ſbto nō alterat ſbm̄:ſꝫ in iſto igne inferioꝛi q̄ eſt in aliena materia reperit̄ ebullitio ꝛ caliditas ꝙtū ad agere.ꝛ ſic etiā gloſat̄ dictū Auer.ſuper pmo cātícoꝝ.cō.15.ꝛ.4.celi.cō.xxxij.ꝛ primo celi.cō.91.in qbus locis hꝫ conſimilem ſententiam.

Cōmē.35 ¶In cō.35.dꝫ ꝙ contraria adinuicē trāſmutant̄.ſꝫ oppoſitū dixit ſupra in
6 cō.9.hui⁹ ſcḋi.Soluit̄:trāſmutant̄ terminatiue:qꝛ ois motus eſt de contrario in cōtrariū nō ſubiectiue:qꝛ vnū non recipit aliud.

Cōm.52. ¶In cōmen.lij.forma cū inuenitur quieſcit mot⁹. huius oppoſitū videtur primo phy.lxij.ꝛ.64.Non ceſſent ptes ſpermatis fieri ptes hois.Et ſolui-
7 tur.quieſcit tranſlatio ſemper ad inuentionem forme ſiue cōplete inuenit̄ in materia ſiue incomplete:vnde quando vnū minimū forme mixti inuenit̄: tunc eſt aliqua quies anteqꝫ aliud minimum inducatur : nec voluit dicere Auer.primo phyſicorum.cōmen.adductis ꝙ generatio hois ſit mot⁹ cōtinuus:ſed ſolū voluit dicere generationē illam fieri per minima:quoꝝ vnū inducitur poſt aliud in materia modo expoſito.Et hoc itellexit per partes ꝛ in hoc Cōmen.manifeſte apparet veritas:quam nos enuncupauimus ſupra in commen.14.primi de generatione.Nam Ariſt.arguit hic cōtra Platonem ponentē ideas eſſe adequatū principium productiuū formarū exi-
R ſtentiū in materia.Arguit eñ ſic:ſi cauſa ſufficiens effectiua gñatiōis ſemper eſt:ꝛ ſubiectū recipiēs ſemp eſt:q̄re ergo nō generāt continue:ſed qñqꝫ generant:ꝛ quandoqꝫ non.Ecce igitur ꝙ reales cauſe generationis ꝛ pncipia ſunt ſolū materia ꝛ motoꝛ:ſicut diximus.Aliter argumentum philoſophi nullū eſſet.Ita arguit etiam Cōmē.8.phyſicoꝝ.cō.15.Si mobile ſemꝑ

fuit ꝛ motoꝛ ſemper fuit: quare ergo motus non fuit ſemper. et eſt etiam argumētū philoſophi ibidē. Et ideo videmus philoſophū recitare in hoc tex. 52. duas opiniones de cauſis gñationis: vna fuit eorum qui locuti ſunt de cā mouente. Alia autem de cauſa materiali tm̄: ꝛ vtraꝗ eſt inſufficiens: ſʒ via Ariſt. eſt via media que ex extremis dicitur eſſe compoſita. Quicquid igitur ſit de cauſis generationis in eſſe rationis: tamen in eſſe reali ſolum iſte due ſufficiunt materia ꝛ motoꝛ.

¶ In cōmē. ꝛ tex. 57. habet ꝙ tēpus iuuētutis eſt equale tēpori ſenectutis: Com.57.
ex quo videtur nō dari ſtatū ꝛ etatem conſiſtentie. ſed oppoſitum. 3. de ani 8
ma. commē. ꝛ. tex. 59. ¶ Soluitur. hic tēpus iuuentutis ſumitur pro toto tēpore in quo res eſt in perfici vel in perfecto eſſe. Et ſic comprehendit non ſolū tempus argumēti rei: verum ꝛ ſtatus. Et ſic inter iuuentutem ꝛ ſenectutem non apparet medium. Tertio autem de anima. tempus augmenti contra diſtinguitur tempori ſtatus: ꝛ tempori decrementi: ꝛ ſic inter iuuentutem ꝛ ſenectutem mediat etas conſiſtendi. Licet Egidius argumento ſophiſtico oppoſitum ibi teneat.

¶ Concordantie Auer. ſuper primo de Anima.

Averrois primo de anima commēto. 24. habet ꝙ intel- Com.24.
lectus nō eodem modo exiſtit in omnibus ho- 1
minibus: iſtud autem videtur repugnare vnitati intellectus: quam ponit commento. 5. tertij huius. ¶ Soluitur ſecundū ipſum. Nam hic loquitur de intellectu particulari qui eſt virtus cogitatiua: iſta enim nō eodēmodo preparata inuenitur in omnibus hominibus: ſʒ intellectus de quo loquitur cō. 5. dicens ipſum vnum eſſe eſt intellectus abſtractus a materia vniuerſaliter comprehēſiuꝰ Et in illo nō eſt varietas: ſed ſi quandoꝗ appet varietas hoc eſt in relatione cogitatiue ſibi deſeruientis ad intelligere noſtrum.

¶ In cōmen. 30. ignem eſſe manifeſtū eſt. ſed oppoſitum. 4. celi. commen. Com.30.
32. qꝛ eſſe eius ibi demōſtratur. Soluunt aliqui eſſe ignis manifeſtum eſt 2
ꝛ non demonſtratur: ſed eſſe ignis in loco ſuo proprio hoc latet: ꝛ hoc eſt A
quod demonſtratur. Solutio nō ſapit viam Auerrois: qꝛ Cōmentatoꝛ in commen. illo. 32. dicit illam eſſe demonſtrationem ad demonſtrandum eſſe ignis: qui eſt ſpecies ꝛ pars ſubiectiua ſubiecti illius libri: quod raro contingit. Ideo aliter ſoluo. ignis duplex: teſte Auer. ꝛ Alexan. 2. de generatione. commem. 21. ꝛ. 4. celi. 32. ſ. inferioꝛ ꝛ ſuperioꝛ qui eſt in vltimo continentis. Et primus quidem ignis manifeſtus eſt ad ſenſum: ſed ſecundus nullo ſenſu comprehenditur: ſed ratione ꝛ diſcurſu demonſtratur.

¶ Nullus: inquit Cōmen. cō. 32. ꝛ philoſophus poſuit terraʒ eſſe principiū Cōm.32.
oppoſitū habetur de Heſiodo primo met. tex. cō. 14. ¶ Soluitur. intelligi- 3
tur de naturaliter loquentibus: quoꝛum nullus poſuit ſolam terram eſſe principiū. inſtantia de Heſiodo ceſſat: quia ipſe fuit legꝭ imitatus: ꝛ theologiam metrice compoſuit: vt eſt famoſum.

¶ Contradictio in. 37. cō. qꝛ. d. ꝙ motus eſſentialiter attribuitur homini Cōm.37.
per pedes. oppoſitū. 6. phy. 59. ꝛ. 7. phy. cō. 4. de corde ſolutum fuit. 7. ph. 4
cō. 4. ſʒ illi ſolutioni addo ꝙ licet motus progreſſiuus attribuatur homini eſſentialiter per pedes: quia motus progreſſiuus habet per pedes fieri: tamen radix iſtius motus eſt a corde.

¶ In cō. 43. motus eſt trāſlatio rei in ſui ſbā. oppoſitum primo phy. 53. et. Cōm.43.
5. phy. tex. cō. 7. ¶ Soluitur. argumentuʒ eſt ad hoīem. nam antiqui poſuerunt animam eſſe motum: ergo non niſi ſubſtantialem: quia anima eſt ſubſtātia. Et ideo cōtra illos diō arguit: ꝛ dictū Auer. ex ipſorū ore ſeq̄ꝛ pdire vſ.

Cōm.51. ¶In cōmen.51.d.Cōmen.ꝙ cauſa ꝓpter quam celum moueri melius ſit ꝙ̄
6 vt quieſcat:ꝛ ꝙ circulo moueatur melius ſit ꝙ̄ motu recto prime philoſo-
B phie eſt.Sed oppoſitum ſecundi ptꝫ primo celi.tex.cōmen.12. ¶Soluitur
quid inconuenit idem ingredi diuerſas ſcias ſpeculatiuas ſm diuerſas cō
ſiderationes?certe nihil:ptꝫ.2.phyſi.cōmē.71. Dico ꝙ principia ſenſibiliū
a diuino cōſiderantur ꝛ cauſe:ſed altiori modo ꝙ̄ ſit modus naturalis: vn
de quare aliquid melioris rationem habeat hoc pōt conſiderari ab artifice
conſiderante finem:ꝛ precipue primū finem qui eſt ratio bonitatis in omi
bus.talis autem a diuino conſideratur:naturalis autem aſſignat iſtorum
rationes ſenſibiles ꝛ exiſtentes in motu. vide ergo bene ꝛ conſidera dicta
Cōmenta.12.meta.com.primo.5.6.ꝛ.9.vide Cōmen.5.ꝛ.9. ſeptimi meta.
cōmen.3.tertij meta.ꝛ ſic intelliges qđ diximus tibi:ſufficit nobis loca tibi
oſtendere non opꝫ oīa ſcribere.breuitati indulgere volumus.
Cōm.64 ¶Motus ſenſationis finis eius eſt in aīa: ꝛ principium eius eſt ab extra.
7 oppoſitū ptꝫ cō.3.huius primi de aīa.¶Soluitur. hic comparat ſenſatio-
C nes anime eiuſdē rōnis:nam ſenſationes interiores quedam recte fiunt :ꝛ
quedam reflexe:vnde prima incipit ab obiecto ꝛ terminatur vltimate in vl
tima virtute ſenſitiua que eſt memoria deueniendo per ſenſus extrinſecos
ꝛ intrinſecos tanꝙ̄ per media:ſed ſunt quedā q̄ reflexo gradu ac retrogra-
du procedunt.Et iſte incipiunt ab aīa ꝛ terminatur ad extra inter ꝙ vt .d.
Cōmentator in.3.colliget.cap.3°.ex hoc pōt reddi ratio viſionum q̄ cōtin
gunt melancholicis ꝛ mulieribus dicētibus ſe videre mortuos aut demo-
nes:aut aliquid hmōi:ſed hoc dixit ipſe:qꝛ nō credidit deo:nec veritati ſit
maledictus:qꝛ etiam vere viſiones angelorum fuerunt nō tm̄ imaginarie:
licet hoc qn̄ꝙ̄ poſſit eſſe ex ſola imaginatione ꝛ defluxu idoli formati vſꝙ̄
ad exteriorem ſenſum.ſic igitur intelligitur dictum eius hic:ſed in cō.3.pri
mi huius cōparauit ſenſationes diuerſarum rōnum:quarū quedaꝫ magis
tenent ſe ex parte corporis:ſicut ſomnus ꝛ ſenſatio que in ſomno fit:illa eniꝫ
accidentia ligant animam:ꝛ ideo terminatur ad ipſam:qꝛ a re corporali ef
fumante cauſatur ſomnus:ꝛ ligamentum fit in ſenſu cōi : ſimiliter motus
ille eſt a circūferentia ad centrum:vigilia autē eſt accñs formalius.ꝛ ideo
tenet ſe magis ex parte anime:qꝛ eſt ſolutio ligamentoꝝ : ꝛ eſt ratio ꝓpter
quam anima operatur:ꝛ in ea fit motus de centro ad circūferentiā.Et ideo
d.Cōmentator ꝙ ſenſus ꝛ imaginatio que in vigilia fiunt incipitur ab aīa
Cōm.69 ꝛ redundat in corpus.
8 ¶In.69.ſcribit ibi Cōmenta.ꝙ ſi in aliquo corpore ſola ꝙ̄titas remaneat
D poſſe eſt ibi imaginari mouens ꝛ motum.huius oppoſitū ſequitur ex dictis
ſuis.4.phy.cō.71.ibi cū dicit ꝙ elementa poſita in vacuo non poſſent mo
ueri.ꝛ tñ in caſu ibi eſſet quantitas.¶Soluitur.dico ꝙ dictū ſuū hic ſequit
ad hoīem.nā illi cōtra quos arguit dicebant ꝙ pūcta illa erant corpora: et
cū nō ſint elemēta ſequit ꝙ eſſent ex elementis cauſata:talia aūt bene pñt
imaginari poſſe remoueri ſola quātitate remanēte: cū habeant intrinſecā
reſiſtentiā.Motus etiā imaginari⁹ eſt res ampla ſatis : dicunt eīn mathe-
matici pūctū ex ſui fluxu cauſare lineam.Et fluxus linee cauſat ſuperficieꝫ
ꝛ ſuperficies fluens cauſat corpus.oīa autem iſta ad imaginationem vera
Cōm.78 ſunt:non autem ſm rem ipſam.
9 ¶In cō.78.dicitur.ꝙ impoſſibile eſt vt ſbā ſit elementum aliorum. oppoſi
E tum.12.meta.22.fulcitur etiam hoc idem.4.meta.com.2.vbi dicitur ſbam
eſſe cām omnium non ſm agens ꝛ finem:ſed ſm ſubiectum.¶Soluit.pnci-
pia duplicia .ꝓpinqua ꝛ remota.principia remota poſſunt eſſe eadeꝫ reſpe
ctu omnium predicamentorum.ſed principia propinqua minime.gloſa eſt

Auer.cōmen.xxij.iam allegato in.xij.meta.hic autē loquitur Commen.de principijs ꝓpinquis: quando dicit ꝙ ſb̄a non eſt elementū aliorū: ⁊ reddens cauſam ſubdit dicēs: principia enim nō ſb̄e ſunt non ſb̄e.

¶ Concordantie Auerrois ſuper ſcd̄o de Anima.

In ſcd̄o de aīa.cō.ij.dicit̄ ꝙ per formā indiuiduū fit hoc. Oppoſitum apparet.xij.meta.xiiij.⁊ primo celi.92.⁊ primo met.cō.40.vbi patet ꝙ per materiā. ¶ Soluit̄: forma indiuiduas li habet̄ principaliter indiuiduū, hoc qđ eſt. Et eſt iſta ſn̄ia eius manifeſte.7.metaphy.cō.5.vbi.d.ꝙ philoſophus loquit̄ de principio indiuidui: ⁊ dicit ꝙ talis eſt ſubſtantia que eſt forma: et per illam ſb̄e demonſtrate ſunt ſubſtantie ⁊ vnum. Materia etiam concurrit: tamen minus principaliter ꝙ̄ forma. Accedit ad hoc ꝙ vt declaraui ꝓlixe in queſtione mea de principio indiuiduationis alia eſt indiuiſio entitatiua: ⁊ alia quantitatiua: vnde entitatiuam indiuiſionem principaliter habet a forma: ꝙ̄titatiuam autem appropriate videtur habere a materia cum quantitas videatur materiam conſequi: ſed de his latius dictum eſt a nobis in queſtione illa: ⁊ illic vide.

¶ In cōmen.3.non dicitur mortuū: niſi animal quod caret principio nutrimenti ⁊ ſenſus: inſimul, non principio ſenſus ⁊ motus tantū. Sed oppoſitum videtur primo de anima.cōmen.vltimo.vbi dicit ꝙ nō dicitur mortuum: niſi animal quod caret principio.i.vita: nō principio ſenſus ⁊ mot⁹ inſimul. In vno cm̄.loco vult ex ſola carentia vite ſcilꝫ vegetabilis animal mortuum dici. In alio vero ex carentia vite ⁊ ſenſus inſimul. ¶ Solutiur ꝙ hic loquitur ſm̄ ſuum idioma: qꝛ dicit i arabico ⁊c. ſed primo de anima ſm̄ idioma grecorum qui volunt mortem eſſe carentiam nutritiue anime: vnde ⁊ in plantis mors reperitur.

¶ In eodem cōmen.3.ponderat Commentator quare phs dixit ꝙ corpora viua habent principium eſſentialiter ſe augendi. dicit ꝙ illud dixit: ꝓpter aliqua que non ſunt viua: ⁊ in talibus videtur eſſe aliquid ſimile augmento. ſicut eſt lapis de quo etiaꝫ pꝫ primo celi.com.22.⁊ primo de generatione.38.videtur igitur Cōmentator velle aliquid eſſe qđ habeat principiuꝫ eſſentialr̄ ſe augēdi. Sed huius oppoſitū ptꝫ infra.in tex.cō.39.primi hui⁹ vbi habet̄ ꝙ nihil auget̄ eſſentialr̄ ex ſe. ¶ Soluit̄. ꝙ ibi intelligit̄ ꝙ nihil auget̄ eſſentialr̄.i.ſine alio motu ꝓcedente: qꝛ augmētatio debet̄ ptibus ꝑ alterationē ⁊ motū ꝓcedentē toti vero attribuit̄ rōne partiū: ⁊ hoc fuit ſat Ariſto.cōtra platonē ibi ꝙ aīa nō eſt primo mota in augmēto a ſeipſa. In hoc vero loco intēdit ꝙ corpa viuentia habent ꝓncipiū eſſentiale.i.intrinſecū per qđ augent̄: ⁊ ſic ſedatur diſcolia hic ⁊ ibi.

¶ In comen.4.ſecundi huius dicit. Cōmētator ſm̄ accidentis eſſe ens in actu. huius tn̄ oppoſitum ſentit ipſe primo cap.de ſb̄a orbis.qui ponit dimenſiones interminatas fundari in mā prima: que eſt ens in pura potentia. Dicendum ꝙ aliqui ex iſta auctoritate moti ponere conati ſunt de intētione Auer.formā corporeitatis ſb̄alē materie prime coeternam: qꝛ volunt ſm̄ cuiuſlꝫ accn̄tis eſſe ens in actu. Et iſta poſitio bene fuit Aul. vnde Cōmentator.4.celi.commen.4. exp̄reſſe habet iſta verba: ⁊ ſimiliter eſt de tribus dimēſionibus cuꝫ prima mā.ſ.ꝙ ſunt prime formarum exiſtētiuꝫ in ea in actu. Et iō putauerunt quidā ꝙ corporeitas eſt ſb̄a. Ecce ꝙ ex intentiōe aliorum Comentator dicit primā formam materie eſſe corporeitatē ſubſtātialem. Sed ſm̄ ipſum prima forma eſt corporeitas que eſt trina dimenſio. Dicamus igitur ꝙ accidentia duplicia ſunt terminata ⁊ interminata: tunc dico ꝙ dictum auer.hic habet locum de terminatis. Dictum vero ſuum

in primo cap. de ſubſtātia orbis: eſt de interminatis: quenies em̄ eſſet q̄ terminata nō habeāt cōſimile ſubiectū quale habēt iterminata: niſi act⁹ fieret potētia ⁊ forma eſſet materia: qđ impoſſibile eſt. Nam terminatio inſequit formā ⁊ actū. 7. met. 49. ſed interminatio potētiam ⁊ materiā. ⁋ Sed magnificētia tua fecit replicā ſubtilē meo iudicio hic: q: tūc ſaltē forma ſbalis nō differret ab accūtib⁹ interminatis: q: ſicut ſubiectū forme ſubſtātialis eſt ens in potētia: ita per te accūtium interminatoꝝ eſt ens in potētia. Et ſic differētia quā ponit Comē. inter formā ſbalem ⁊ accūtalē eſt vīr vera tā de accidētib⁹ terminatis q̄ de accūtibus potētialib⁹ ⁊ interminatis. ⁋ Soluitur: nā Auer. nō ſolū ponit dīam inter formā ſbalē ⁊ accūtalē penes hoc ſꝫ verū etiā penes aliud qđ eſt q̄ forma ſbalis eſt pars ſubſtātie: nō aūt forma accidētalis: per fundari igr̄ in ſubiecto qđ eſt pura potētia diſtinguit ab accidētibus terminatis forma ſubſtātialis. ⁊ per eē partē ſubſtātie: vīr ab omnibus diſtinguitur: ſiue terminata: ſiue interminata fuerint.

Cōmē. 7. ⁋ In cō. 7. ſcbit huius. d. Cōmēta. q̄ ens ⁊ vnū per prius de forma dr̄: q̄ de cōgregato. Cui⁹ oppoſitū dixit ſupra cō. 3. ⁋ Soluit. cōpoſita ſunt magis entia ſm famoſitatem: q: omnibus nota ſunt. ſed ſm veritatē forma eſt per prius ens ⁊ vnū q̄ cōpoſitū. 7. met. tex. comm̄. 7. nec videatur tibi hoc mirabile: q: in ſimili Cōmēta. 2. meta. comē. 16. dicit. q̄ iſta inferiora ſunt magis naturalia ſm famoſitatem: cum tamē clarum ſit q̄ ſm naturā ſuperiora ſint naturalia magis.

Cōmē. 7 ⁋ In eodē cō. 7. ſcribit q̄ nō eſt dubiū quō ex anima ⁊ corpore fiat vnū. Sꝫ oppoſitū fuit per tex. cō. 92. vbi ꝯtra Platonē fuit dubitatum quomodo ex aīa ⁊ corpore vnū fiat. ⁋ Soluitur. dubiū eſſet quō ex anima ⁊ corpore vnū fiat: ſi anime plures eſſent in eodem diſtincte loco ⁊ ſubiecto: ſicut imponit Platoni. Dubiū iterū eſſet ſi aīa ipſa eſſet corpus. ſed apud tenentem aiam eſſe formā nō compoſitā ex materia ⁊ forma. ⁊ per cōſequēs actū ꝫ ⁊ tenēdo corpus eſſe potētiā ꝫ nullū eſt dubiū quō ex materia ⁊ forma vnū fiat: quia hoc eſt: q: hoc actus: illud vero potentia. 8. met. tex. cō. 15.

Cōmē. 8 ⁋ In cō. 8. ſcribit Cōmētator q̄ cū auferūtur forme naturales auferuntur materie. Oppoſitū p̄io phy. 82. vbi dr̄ q̄ eſt eterna ⁊ nō deſtruitur deſtructis formis: quarū nulla eſt ibi perpetua de ſbalibus loquēdo. ⁋ Soluitur intelligitur de materia ſcdm̄ q̄ rectius ſbm̄ q̄ materia dr̄: talis. n. eſt p̄ns formā: ⁊ iō talis nō eſt natura: ſꝫ p̄ns natura. 2. phy. co. 10. materia aūte prima que vere materia dr̄ nō corrūpit corruptis formis particularib⁹: q: nō dependet ineſſe ab hac forma vel illa: ſꝫ a forma ſm ſpēm ſucceſſiue in ea ſuccedente: ſemp em̄ ſtat cū aliqua: ⁊ ſi eſſet ſine oī forma: tunc nō ens actu eſſet ens actu ſm viā eius. 1. phy. co. 12. vñ. 12. meta. cō. 14. materia ab omni forma ſeparata nō eſt ens extra animā: ſed eſt ens rōnis.

Cōmē. 8 ⁋ Ibidē. d. Cōmentator q̄ nomē in rebus artificialis primo dicitur de materia: ſecūdo de cōgregato ex materia ⁊ forma. Oppoſitū huius habetur. 5. meta. cōmē. 14. cōtra Auic. vbi vult q̄ denolatiua per prius ſignificāt formas: ⁊ ſecūdario ſubiectū. Cuius oppoſitum Auicē. dicebat. Aliqui dixerunt ſuper hoc q̄ ibi loquitur de primā ſignificatiōe ex primo modo ſignificandi: vnde concretum accidētale ex primo modo ſignificandi importat formā: ex ſecundo mō ſignificādi importat ſubiectū: ⁊ hic loquitur de prio ſignificato: q: primū ſignificatū eſt cōgregatum vel ipſum ſubiectum: iſtā ſolutionē nō intelligo: q: nō eſt modus ſignificādi: niſi reſpectu rei ſignificatē. Et ideo rñſio iſta ſeipſam interimit: ſicut vides: q: nihil diuerſum. d. niſi quātum ad verba. Joānes aūt de iandu no multa etiam dicit in. 5. met. que q: confuſa ⁊ ſine fundamēto ex maiori ſui parte dicuntur: omitto. Adico

q si volumus videre quid nomē significet: op3 nos cognoscere actum ⁊ diſtinctionē actus. Nam vt ſcribitur.9.meta.tex.cōmen.7.venit autē actus nomē qui ad endelechiā compositus ⁊ ad alia ex motibus maxime.x.°.me. commē.7.nomē imponitur rei ſm q eſt in actu. Actus autem duplex eſt.accidētalis ⁊ ſubſtātialis: primus dat eſſe ſimpliciter: ſecundus dat eſſe ſecūdum quid. Accidētalis iterum duplex. quidam a natura inductus: ⁊ quidā ab arte: nam ſ3 Auer.2.phyſi.13.omnes forme artificiales ſunt accidentia in rebus igitur compoſitis ex materia ⁊ forma ſubſtantiali: nomen. primo ſignificat formā ſubſtātialem per quā cōpoſitū eſt in actu ſimpliciter: ſecūdario aūt ſignificat cōpoſitū. Nomina aūt cōpoſitorum ex materia ⁊ forma accidētali a natura pducta videnť primo ſignificare formā: ſecūdario materiam: q2 talia cōpoſita: vt ſic nō habēt eſſe: niſi per formā accn̄talē: na3 licet ſortes ſimpliciter habeat eſſe per formā ſubſtātialē: tn̄ eſſe albū habet ab albedine que eſt actus ſm q̄d perficiēs. Et ideo nola denolatiua taliu3 accidētium cu3 importēt talem cōpoſitionem ex ſubiecto ⁊ accidente: ſicut pt3 primo phyſi.cō.25.album ſignificat albedinē ⁊ recipiēs albedinē: ideo primo ſignificat albedinem: ſecūdario ſubiectū. ſicut patet contra Auicē. 5.me.in cō.1. Sed in nominibus rerum artificialiū dubiū eſt quid primo ſignificent talia nola. Nam ſi hoc fundamentum imitari voluerimus q nomen imponitur rei ſm q eſt in actu: vr q nomina artificialium primo importent formā: ⁊ ſecūdario materiā. Nā ſicut ſcribit Cōme.in.2.phyſi.ſup tex.cō.13.vbi h3 q forme artificiales: licet ſint accidētia in corporibus naturalibus: tn̄ cōſtituunt res artificiales ſm q ſunt artificiales: quemadmodū forme naturales ɔſtituūt res naturales: ⁊ ſubdit. Si igiť naturalia ſunt ſubſtātie: neceſſe ē vt fore naturales ſint ſubſtātie. quēadmodū artificialia ſm q artificialia ſunt accn̄tia: iō forme artificiales ſunt accn̄tia. ⁊ hoc apud me ɔcludit: quicq̄d dicāt alij. Dico de intētione Auer. artificiale duob9 modis ɔcipi poſſe: vno modo vt eſt indiuiduū ſubſtātie: ⁊ vt h3 eē in actu ſimpliciter ⁊ abſolute: nā hoc nomē ſcānū vr importare ex cōi holum acceptione aliquid in actu: ſicut hoc nomē lignū ⁊ lapis. alio mō poteſt ſumi ſcamnū: vt ē res artis: ⁊ p2lo q̄dē mō loq̄tur Cōmen.2.de aīa.cō. ſ.q̄s.d. q nola rerū artificialiū p2lo ſignificāt materiā: ⁊ ſecūdario formā artificialē: nam talia actualitatē hn̄t de ſe vt q̄d: l3 vt quo rōne forme ſubſtātialis: ⁊ q2 tale indiuiduū ſbe cōparatur ad formā artificialē: vt materia ad actū. ⁊ q2 fore artis fundātur in cōpoſito ex materia ⁊ forma a natura pducto: iō nola taliū artificialiū vt ſunt nola indiuiduorū ſubſtātie p2lo ſignificāt ſbam q̄ accn̄s: q2 per ſubſtantiā talia ſunt in actu ſimpliciter: nō per accn̄s. ſ3 ſi talia nola ſumātur vt ſunt nola rerū artis: q2 vt ſic q̄ditatiue ſunt accn̄tia: ſic alia p2lo ſignificāt formā a q̄ hn̄t tale eē ſ3 q̄d q ſubſtātiā: nō. n. video quō forme artificiales cū ſint de q̄ditate rerū artificialiū quare ergo nō iportabūt primo eas: ⁊ dictū Auer. nō ɔtradicit huic ſnīe ſi bene aduertis. Na3 hic dicit. in rebus igitur artificialibus ſignificat nomen indiuiduū ſubſtātie ſ3 ſuā primā ſignificationē3 q2 ſignificat materiā: ⁊ in rebus nālib9 demōſtrat ip3 ſ3 ſuā pmā ſigatione: qm̄ ſignificat formā: ecce q cōſiderat nomen rei artificialis: vt eſt indiuiduum ſubſtātie: cui forma artis inheret: ⁊ iſta ⁊ ſincera veritas. nec aliter dicere poſſet ipſe Auer. ſi vult a contradictione remoueri: etiā ſi ab inferis reuiuiſceret. Dicta autē modernoru3 hic nulla prorſus vim hn̄t: ſicut tu poteris ex dictis noſtris iudicare. Rectu.n. eſt iudex ſui ⁊ obliqui. ſicut.1.de aīa.

¶ Viuere dr de nutrimēto ⁊ augmēto ſolū. Sed oppoſitum dixit ſupra tex. Cōmē.10
cō.13. ¶ Solutur. hic ſumiť nomē vite preſſius: ibi vero latius. 6

Cōmē.xx. ¶In cōmē.20.d.ꝙ oē animal hꝫ imaginatiuā.Oppoſitū infra.156.¶Sol
§ uitur.hic de imaginatiua abſolute ſiue perfecta:ſiue imperfecta ibi vero de
P imaginatiua perfecta tantum.
cōmē.xxij ¶In.22.d.ꝙ. ſentire eſt actio.Oppoſitum infra cōmē.52.vbi dicitur ꝙ eſt
10 pati:niſi eſſet ꝙ ſumpſit actionem pro paſſione:aut ſi verius dicamus non
eſt formaliter actio:neqꝫ formaliter paſſio:ſꝫ aſſimulatur illis: ⁊ hoc deo du
ce in.3.de anima declarabimus.vbi videbimus in ſimili quomodo intelli=
gere ſit pati:ſed pro nunc recurre ad.13.queſtionem quolibetorum Scoti.
Cō.xxiiij. artic.3.⁊ ibi videbis veritatem.
N ¶In cōmē.xxiiij.hꝛ ꝙ actio attribuiꝛ primitus forme. Oppoſitū eſt primo
O de anima.cō.3.vbi dicit aliqua accñtia primitus attribui corpori ꝙ̄ anime
¶Soluitur.ꝙ illa accñtia q̄ dixit cōmen.primitꝰ attribui corpori ꝙ̄ anime
non intellexit de corpore in quo eſt anima:ſicut forma in materia:ſꝫ de cor
pore extrinſeco:ſicut ē vapor reſpectu ſomni:aut aliq̄d hmōi. Et ſic nō eſt
ad ꝓpoſitū.Sed adhuc dubitaꝛ.qꝛ actio vꝛ prio cōpoſito attribui in ꝓhe=
mio met.Et prio de aīa.64.¶Soluiꝛ.cōpoſito vt qd̄:forme vt quō:⁊ hoc nō
negat hic cōmen.qꝛ.d.ꝙ actio attribuitur primitus cuti propter formam.
Cō.xxvij. ¶Artifex nō poteſt ꝓbare ſbm̄ eſſe neqꝫ ſpēs ſbi.Oppoſitum primi pꝫ pri=
12 mo elencorū.vbi ꝓbatur ſyllm̄ elencū eſſe.Oppoſitum ſcd̄i parꝫ.4.celi.cō.
R 32.¶Soluiꝛ.diffuſe pertractaui:iſta in ſpāli q̄one quā feci de hac materia:
pro nunc dico breuiter ꝙ aliqua ſubiecta adeo nota ſunt ꝙ ſcientie deſpiciunt
ea:nullā prorſus mētionē faciētes de ipſis. aliqua vero ſubiecta nō ſunt a
deo ignota:ꝙ demōſtrari queant:qꝛ ſicut diximus ſuperius in.4.celi ſuper
32.cō.implicat ꝙ aliqd̄ ſubiectū demōſtretur in ſcia:in qua eſt ſbꝫ: tñ ſi fue
rit aliqd̄ ſubiectū qd̄ indigeat aliqua modicula declaratiōe: tale bñ ſuper=
ficieten ſcia illa in qua eſt ſbm̄ pōt notificari ⁊ perſuaderi: ſicut eſt ſyllꝰ
hypotheticus ꝑ naturā.Et ſic eſt via inductionis vel exempli: vñ Auer.1.
priorū.cap.de ſyllō hypothetico.inquit ꝙ per ſyllos hypotheticos per na
S turā:oſtenduntur ea que ſunt minus occulta quam ſint occulta ꝑ naturam
ſicut eſſe anime per ſuas opationes:ſicut fecit Aui.in.6.naturaliū.q̄ ex opa
tionibus aīe notificauit eē aīe:nō ꝙ illa ſit rō demōſtratiua:ſꝫ eſt ſyllꝰ hy=
potheticus ꝑ naturā:in quo añs eſt notū ꝑ ſe:⁊ ꝯñs etiā eſt ꝑ ſe notū:et ſe=
quela eſt ꝑ ſe nota.Et talis ſyllꝰ nihil ſimplr̄ ꝓbat:ſed eſt ſola perſuaſio
quedā ⁊ ſupficialis notificatio. Et iō dixit bñ Cōmē.in.4.celi.in cō.22.vbi
dixit.ꝙ alia eſt latētia q̄ indiget ſyllō.vꝫ.cathegorico. Et alia eſt latētia q̄
indiget iductiōe:vñ hoc idē ſentit Themiſtiꝰ ſup.2.poſte.cap.11.in ſua pa
raphraſi.Et ſic dico.ꝙ rō illa phi in libro elēcorum nō eſt rō demōſtratiua
ad ꝓbādum eē ſubiecti illius libri:ſꝫ eſt quedā perſuaſio exēplaris ⁊ ſimi=
litudinaria.De partibus vero ſubiectiuis an in ſcia poſſint demōſtrari:nec
Cō.xxxij. ne:iā diximus cō.32.quarti de celo diffuſe:⁊ tu illuc recurras.
13 ¶In cō.xxxij.dicit Cōmēta.ꝙ intellectus ſpeculatiuus nō eſt aīa nec pars
aīe:ſed cōmēto primo.tertij de aīa.d.oppoſitū. ¶Soluiꝛ.intellectus ſpecu
latiuus ſm ipſm qn̄qꝫ ſupponit pro opatione aīe que eſt intellectio: ⁊ talis:
nec aīa:nec pars aīe:ſꝫ eſt accidēs maxime de noua intellectiōe:qn̄qꝫ ſumi=
tur pro intellectu potētie qui eſt pars aīe noſtre quo mediāte intelligimꝰ
Cōmē.38 ⁊ ſapimus:prio modo hic:ſcd̄o modo ſumitur ibi.
14 ¶Dicit Cōmenta.in cō.38.ꝙ caput eſt principiū ſenſationis.huius oppo
T ſitū habetur in libro de ſenſu ⁊ ſenſato.vbi dꝛ ꝙ cor.¶Soluitur.quicq̄d di
cant alij veritas eſt iſta.cor eſt principiū oīs ſenſationis: cerebrum nullius
ſenſationis principiū eſt.ſed natura ꝓduxit ipſum ad cōtraoperandū cor=
di per ſui frigiditatē in cōtemperādo cordis calorē:iſta eſt Ariſt.via. iſtud

entit Cōmeta.in cō.ſuo ſup libro de ſomno ⁊ vigilia.in ſcda columna.vbi declarat ꝙ ſenſus cōis organice eſt in corde:⁊ ꝙ cerebrum non concurrit: niſi tanꝙ inſtrumētum ad cōtemperandum calorem cordis:vt ſit ꝓportio nat⁹ pro operationib⁹ ſenſitiuis:ſʒ medici inſtāt ratione ſenſata ꝙ ſenſus ſint organice in cerebro:qꝛ ſtante nocumēto in prima parte cerebri ſit nocumētum in virtute imaginatiua ⁊ in ſenſu communi:ſicut illo qui pcipiebat ꝙ tibi ciues deberēt excludi a domo ꝓpter impedimētum qd ſibi inferebāt:ſtante nocumento in medio ſit nocumētum in virtute cogitatiua:ſicut fuit ille qui proijciebat vaſa argentea per feneſtrā:quidam autem habent nocumētuʒ in parte poſteriori cerebri:⁊ illi nō poſſunt memorari alicuius rei preterite:ergo vꝫ ꝙ iſta inſtrumēta talium ſenſationum : ſunt in cerebro:⁊ nō in corde:hoc eſt argumētum cōtra philoſophos.Nos dicim⁹ pro philoſophis ꝙ hoc nihil mouet.Nam iſta cōtingūt ꝓpter impedimētum quod eſt in corde: nam facta leſione in cerebro in aliqua ſui parte impeditur mēſura illa caloris deſeruiētis tali virtuti in corde organice exiſtentis:vnde cerebrū ſm diuerſas ſui partes cōtemperat calorem cordis tali vel tali virtuti deſeruientem:⁊ inde eſt ꝙ facto nocumēto in parte media cerebri impeditur temperamentum ⁊ mēſura caloris naturalis exiſtentis in corde:qd tēperamētum:⁊ que menſura eſt inſtrumentū virtutis cogitatiue in corde organice exiſtentis:⁊ iſta eſt ſententia phi in.ij.de ptibus aīalium.cap.7.⁊ ſic de alijs dicas ꝯſequēter.iſta ſunt ex precordijs antiquoꝝ peripatheticorū.⁊ truffatoribus minime intellecta:quorū doctrina nō conſiſtit:niſi in multitudine verborū:volunt eīm facere nouas ſectas ⁊ miſcere greca latinis:⁊ medicinalia ⁊ platonica cum Ariſto.⁊ neutrum attingunt: ſicut cuilibet parum exercitato in phia Ariſto.patere poteſt.

¶In com.41.ſcdi de ala.d.Cōmenta.ꝙ ignis dominatur in corporib⁹ nutribilibus. Sed oppoſitū ptꝫ.ij.de gnatione.in ter.cō.49.⁊ in.4. metheo. vbi ſcribitur ꝙ oīa reſidentia circa medium a predominio ſunt terrea. cōmē.xlj. 15

¶Soluitur.ſm molē terra dnatur.ignis autem ſm virtutem:⁊ precipue in nutribilibus:nā gnatio eſt prima participatio aīe in calido naturali:⁊ vita eſt eius permāſio.Et ideo dixerūt ſapientes ꝙ frigiditas nō ingreditur opus nature ignee:nāꝙ aīa oīa operatur.ij.de aīa.tex.cō.41.⁊.130.replicari poteſt.in maiori quanto eſt maior virtus:ſꝫ igitur terra dominatur quātum ad molē:igitur quātum ad virutem.¶Soluitur. intelligitur propoſitio in his que ſunt eiuſdē ſpēi:ſicut plus ponderat gleba terre: ⁊ velocius deſcendit ꝙ medietas glebe:fallit in his que ſunt diuerſarū rationum.ſimiliter intelligitur ꝓpoſitio illa quo ad virtutem inſequentem talem molem: non autem quo ad alias virtutes que illam molem non inſequuntur.ſic dico ꝙ cuʒ terra quo ad molem dominetur in mixtis talia mouentur ad motum eius.Et ideo canis proiectus de turri deſcendit virtute elementi dominantis in eo.ſed quo ad ſuum motum qui eſt ab anima:⁊ quo ad alias operationes virtutis nutritiue ⁊ ſenſitiue ignis dominatur:ſicut communiter conceſſum eſt ab omnibus ſani capitis.

¶In cōmen.48.d.Cōmentator.virtutes corporum celeſtium conſeruant ſm omnem diſpōnem eſſe:⁊ ſm oēs partes.Oppoſitum videtur in vltimo cap.de ſba orbis.vbi dicit ꝙ celi permanētia non eſt a virtute.¶Soluitur negat ibi virtutē extēſam ad extenſionem ſubiecti. cōcedit hic virtutem abſtractam:a tali enim eſt permanentia celi:⁊ motus eternitas.ij.cap.de ſubſtantia orbis.Et.8.phyſi.commē.15.eterna enim habent cauſam neceſſariam conſeruantem ⁊ dantem eſſe. cōmē.48 16 cōmē.lij.

¶In.cō.lij.vꝫ ſenſum eſſe de virtutibus paſſiuis:vꝫ autem oppoſitum pro 17

baſſe philoſophus ſuperius in tex.cō.27.vbi declarat aīam effectiue ꝯcur-
x rere ad oēs motus tam veros ꝙ̃ exiſtimatos:vt.d.ibi Cōmen.in cō.¶Sol-
uitur.Dico ꝙ opinio illa Alberti magni in ſcḋo de anima.iudicio meo eſt
multum rōni ꝯſona:ꝙ ſenſus:licet vt eſt in potētia ad recipiendū ſpēm
ſit paſſiuus:fit autē actiuus:poſtea ꝙ̃ ſpecie illa infoꝛmatus fuit reſpectu
ſenſationis.illi autē qui poſuerunt motoꝛē ſeparatum concurrere imme-
diate ad ſenſationem cauſandā aliqua ſpeciali influentia:multum(vt mihi
videtur)excedunt limites iſtiꝰ artis:⁊ lꝫ cōmen.2.de aīa.cō.60.moueat iſtā
qōnem que oīno dubia eſt:⁊ ab eo cū difficultate apparet ſolo : tamē talem
motoꝛē ſeparatū non ponit:ſicut expoſitoꝛes eius dicunt:impoſſibile enīꝫ
eſt ꝙ ſenſatio effectiue ſit ab intelligētia tanꝙ̃ a cauſa efficiente ꝓpinqua
aliqua ſpeciali influentia concurrente.Nam ſm Auer.7.met.cō.31.ad fi-
neꝫ:qḋ mouit Ari.ad ponendū mouēs ſeparatum a materia fuit factio vir
tutū intelligentiū:qꝛ virtutes intellectuales apud ipſum ſunt nō mixte cū
materia:omne eñi nō mixtū cū materia fit a non mixto cuꝫ materia ſimplr̄
y quēadmodū oē mixtum cū materia generatur a mixto cū materia.⁊ primo
meta.cō.31.materiale nō trāſmutatur niſi a materiali.¶Et ꝯfirmatur.Ari.
in pleriſqꝫ locis dānat antiquos.qꝛ effectiuuꝫ ſenſibilium ponebāt cauſas
inſenſibiles:ſicut ptꝫ primo me.19.21.23.25.⁊.26.Modo ſi Cōmētatoꝛ po
nat intelligentiā eſſe immediatā cām ſenſationis:tunc ipſe incidit in foueā
quā fecit:qꝛ effectus ſenſibilis erit immediate ab inſenſibili ⁊ abſtracta cā.
Amplius quō euadet:quin aliquid nouum īmediate ꝓueniat ab antiquo.
Foꝛte dices ꝙ hoc facit mediante obiecto:qḋ cōcurrit diſpoſitiue ⁊ nō effe
ctiue.Contra:qꝛ tunc ſoluunť argumēta Ariſto.cōtra Platonē de ideis:⁊
Auer.contra Auicē.qui ponebat datoꝛē foꝛmarū:qꝛ tales etiaꝫ ponebant
iſta agentia inferioꝛa cōcurrere diſpoſitiue.Amplius.quō cauſa vniuerſa
lis erit effectus particularis cauſa immediata non video : hoc autē ſequiť
euidenter:ſi intelligentia cōcurrat ſolū vt efficiēs ⁊ obiectū vt diſponens.
Amplius Ariſto.in.2.de anima.52.59.⁊.60.reddit cām:quare nō ſentiunt
ſenſus ſe:⁊ quare non ſentimus dum volumus.reducit hoc ad iſtā cauſam:
qꝛ ſenſus non poſſunt ſentire ſine motoꝛe extrinſeco:tale autē eſt obiectuꝫ
vt oēs dicūt.Amplius.59.⁊ ſuper cōmē.libri de ſomno ⁊ vigilia habetur ꝙ
pꝛima imperfectio ſenſuum fit ab intelligētia agente que declaratur in li-
bro de animalibus.ſed ipſa poſtrema perfectio fit a ſenſibilibus.hec ⁊ alia
z adduci poſſunt que gratia breuitatis omitto.Dico igitur.ſiue ſpēs ſenſibi
lis idem ſit cum ſenſatione:ſiue non idem:queſtionē iſtam ab Auer.motā
eſſe propter ſpeciem nō ꝓpter ſenſationem:qꝛ miratur ipſe vnde hꝫ obie-
ctum ꝓducere ſpiritualius eſſe ꝙ̃ ſit ſuum eſſe non a medio: vel ab oꝛgano
poteſt eſſe iſta maioꝛ ſpiritualitas in ſpē ꝙ̃ in obiecto:qꝛ mediū cōcurrit vt
materia tm̄ in receptione ſpēi:effectus aūt potius inſequitur agens ꝙ̃ ma
teriā.⁊ ideo vr̄ eſſe ponēdus extrinſecus motoꝛ.Et hoc non pōt negari:ſed
non modo quo moderni ponunt.Nā intelligentia ipſa ſm Ariſt.concurrit
ad omne opus mundi huius:ideo enim mundū hunc opꝫ ſuperioꝛibus la
tionibus continuum eſſe:vt oīs virtus eius guberneť inde methcoꝛoꝛū pri
mo.vnde ſicut in generatione animalis virtus infoꝛmatiua exñs in ſemine
in virtute aīati.ſ.celeſtis coꝛpoꝛis ⁊ intelligentie non errātis a qua reme-
moratur ꝓducit aīal:ſic obiectū ſenſibile extra quātūqꝫ materiale eſſe ha-
beat in virtute intelligentie:cuius ipſum eſt quaſi inſtrumentū:ꝓducit ſpe
ciem ſenſibilem habentē ſpiritualius eſſe ꝙ̃ habeat ipſa:ſenſus aūt ſpē in-
foꝛmatus virtute obiecti pꝛimi ſit actiuus,ad ſenſationis productionē:ſi n
ſibi dc.n.ſenſuꝫ agere facit ex mente philoſophi in lib.de ſenſu.ex obiecto.n.
⁊ potētia

et potentia parit notitia. Et hoc vr velle Cōmēta. 2. de aia. com. 27. vbi. d. aiam eſſe cauſam effectiuā olum motuū: tam verorum ꝙ exiſtimatorꝝ exiſtentiū in aiato. Et iſta etiam ſnia eſt eiuſdē. 2. de aia. cō. 149. ⁊ nō habeo pro incōueniēti hoc ꝗ idē ſit actiuū rōne alterius: ⁊ ſit paſſiuū rōne pro pria: vñ ſicut intellectus polis eſt actiuꝰ ⁊ paſſiuꝰ teſte Auer. 3. de aia. com. 19. ſic imaginor de ipſo ſenſu. Et in hoc iudicio meo recte dixit Albertus. nec rectius dici potuit. Et hoc fuit in cā: ſicut mihi vr: quare Ari. nō poſuit expreſſe motorē iſtū extrinſecū in ſenſu: ſed bene in intellectu: qꝛ motor iſte cōcurrit vt influentia vna cū obto qđ eſt cā ꝓxima non diſpoſitiua: ſꝫ effectiua ꝑticularis reſpectu ſpeciei ſenſibilis. In intellectione aūt in ꝗ fit trāſitus de ordine in ordinē: ⁊ fiunt potentia intellecta actu intellecta. fuit neceſſariū ponere iſtū intellectū agentē: qꝛ ibi manifeſtū erat ꝙ ꝓductio ſpēi intelligibilis nō poterat reduci ad phātaſma: cū exeat ordinē ⁊ latitudinē ſenſibilium: ſed in ſenſu vbi manet cōſilis ordo non vr aliquē motorē ſepatū appropriatū ponere: ſed vlis eius influxus ſufficit: ſicut etiā in alijs eſt. Et hoc voluit dicere Cōmē. vt mihi vr dum dixit: ſed Ariſt. tacuit motorē iſtū extrinſecū in ſenſu: ⁊ ꝓpalauit in intellectu: qꝛ in ſenſu latet: ⁊ in intellectu manifeſtū eſt. ſic cognouiſti iam quō ſenſus eſt de virtutibus paſſiuis ⁊ quō de actiuis ⁊ reſpectu cuius ⁊ qualiter.

¶ In cō. 52. ſcribit ſenſationē exterioris ſenſus nō poſſe fieri ſine preſentia obiecti. Huius tñ oppoſitū meminimus nos inueniſſe in dictis eius ſup cōmento libri de ſomno ⁊ vigilia: vbi dicit in ſomno viſionē ⁊ guſtus ſenſationem vel alīqđ hmōi poſſe fieri. ¶ Soluit. ꝙ talis ſenſatio nō eſt ſenſus exterioris: ſed eſt ſenſus cōis ꝗ vtitur intētionibꝰ ꝓ rebus. vñ illa ſenſatio non eſt ſine pñtia obiecti: obiectū eñ phs: eſt ſpēs in organo ſenſus exterioris: quā apprehendit ſenſus cōis: ⁊ non ſenſus exterior: qꝛ ſenſus exteriores in ſomno ſunt ligati: nā ſm Auer. in predicto tractatu: ſomnus eſt ligamentū ſenſuum exteriorꝝ: ⁊ iſta eſt ſolo Gregorij ariminenſis in primo ſnīaꝝ. 3. di. primi. q. prima. arti. 2. in ſolōne ſcđe experientie Aureoli. Et. d. iſtam ſolonem eſſe de mente Cōmen. in ꝓdicto loco. Miror maxime de tanto doctore quō plerūqꝫ allegat tot ⁊ tantas Cōmen. auctoritates: quas aut nō intelligit: aut fingit ſe non intelligere. ipſe. d. in primis ſenſationes iſtas nō poſſe fieri a ſenſibus exterioribus: qꝛ ſenſus exteriores ſunt ligati: ⁊ allegat Cōmen. ibi: ſed cōtra ſenſus cōis etiā in ſomno ligatus eſt: ⁊ ligamentum non attribuit ſenſibus exterioribus: niſi ꝑ ligamentum prius exiſtere in ſenſu cōi. Nam vt. d. phs ſomnus eſt paſſio primi ſenſitiui: primū autē ſenſitiuū appellat ſenſuꝫ cōem. Dicamus igitur ꝓ nobis ⁊ ꝓ ipſo: ꝙ ſenſationes dupliciter fiunt: quedā p lineā rectam: ⁊ iſta incipit a ſenſibilibus extrinſecis: et terminatur ad virtutem rememoratiuā: alia eſt p lineā reflexā ⁊ retrogradaꝫ. ⁊ iſta icipit a virtute rememoratiua: ⁊ terminatur ad ſenſus exteriores. in ſomno aūt pōt fieri retrograda ſenſatio. Nā virtus imaginatiua p intentionē quā recepit ab obto extrinſeco: vel a virtute rememoratiua mouebit ſenſuꝫ cōem: ⁊ ſenſus cōis mouebit ſenſum particularem: ⁊ ſic fit talis ſenſatio: vñ iſta ſenſatio eſt ſenſus particularis tanꝙ ſubiecti: ⁊ non eſt ſenſus cōis: niſi tanꝙ agentis. ſed illud qđ decepit Gregoriū fuit: qꝛ nō potuit imaginari quō ſenſatio iſta poſſit eſſe ſenſus exterioris cū ipſi ſint ligati: ſed vt dixit ipſe incidit in ſyllā cupiens vitare caribdim: nam quō pōt eſſe ſenſus cōis cū ipſe ſit primo ligatus? Soluimus igit ꝙ in ſomno perfecto ligati ſunt ſenſus iſti ⁊ ſenſus cōis: ⁊ precipue a ſenſibilibus cōiter occurrentibus: ⁊ in tali ſomno non fiunt iſte ſenſatiōes. Eſt ⁊ alter ſomnus imperfectus: ⁊ in tali fiunt iſte ſenſationes: ⁊ licet ſenſus exteriores in tali ſomno ligati ſunt

Cōm. 52. 18

A

B

reſpectu ſenſibiliū exterioꝝ cōiter occurrentiū ab extrinſeco: tñ reſpectu alterius feneſtre: vt ita dicam per quā itur ad ſenſum cōmunē non ſunt ligati: ⁊ reſpectu illius imitari poſſunt: iſtud ſentit Auer. ibi in litera. ⁊ ne videar iſta ſtudio contradicendi dixiſſe. Adduco verba eius formaliter. inquit. quomodo autem accidit ꝙ homo in ſomno videt ꝙ ſentiat. ꝑ ꝗnꝫ ſenſus abſꝫ eo ꝙ ibi ſit aliqđ ſenſibile extrinſecū: ⁊ ſoluit dicens: hoc accidit per cōtrariū motū ei ꝗ fit in vigilia. In vigilia em̄ ſenſibilia extrinſeca mouent ſenſus: ⁊ ſenſus cōis mouet virtutē imaginatiuā. in ſomno aūt qñ virtus imaginatiua imaginata fuerit intētionem quā accepit ab extrinſeco: aut ex virtute rememoratiua: reuertet̃ ⁊ mouebit ſenſum cōem. et ſenſus cōis mouebit virtutē particularē: ⁊ ſic accidit ꝙ homo cōprehēdit ſenſibilia: licet non ſint extrinſecus: q2 intentiones eoꝝ ſunt in inſtr̃is ſenſuū: hec ille formal̃r. Uide etiā pro hoc ipſum. 3. colliget. ca. 38.

19 ¶ In cō. 60. d. Cōmen. ꝙ melius eſt ꝙ diuerſitas forme ſit cā diuerſitatis
cōmē. 60 mãe ꝙ̃ ecōtra. Sꝫ hui⁹ oppoſitū h̃r ab ipſo. 8. phy. cō. 46. vbi ex diuerſitate mãe ꝓbat diuerſitatē formarū. ¶ Soluitur. diuerſitas mãe eſt cā diuerſitatis forme: ſed diuerſitas mãe eſt ſignū diuerſitatis forme non cā. Ratio igit̃ quā facit. 8. phy. 46. eſt a ſigno: nō a cauſa.

20 ¶ Senſibile non agit in ſenſum: niſi quando eſt contrarium. Oppoſitum
cōmē. 62. ſecundo de anima. 57. ¶ Soluit̃. ſcđo de anima. 57. tex. diſtinguit̃ de duplici alteratione perfectiua ⁊ corruptiua: lꝫ igitur in ſenſatione non ſit vera contrarietas ad agendum actione corruptiua: eſt tamen aliqualis talis ꝗlis requiritur inter mouens ⁊ motum ⁊ alterans ⁊ alteratū alteratione ꝑfectiua: vide ibi ⁊ intelliges.

21 ¶ In cōmen. 65. d. Cōmē. ꝙ ſenſibilia cōmunia ſunt ꝓpria ſenſui cōmuni.
cōmē. 65. huius oppoſitū patet infra: cōmē. 133. vbi dr̃ ꝙ non ſunt ꝓpria alicui ſenſui. ¶ Soluit̃. per ſenſum cōmunē nō intellexit hic virtutem aliquā diſtinctam ab aliis ſenſibus: ſicut imponit ſibi ſanctus doctor hic: ſed intellexit cōmunitatē ſenſuū: q2 ſenſibilia communia poſſunt ſentiri a pluribus ꝙ̃ ab vno ſenſu. Et ideo dixit ꝙ ſunt propria ſenſui cōmuni. Et tu vide Themiſtium in. ij. de anima ſuper. 133. ⁊ ſit argumenta ſancti doctoris nulla: et ſic etiam pꝫ ꝙ nulla ſit contradictio.

22 ¶ In com. 72. Cōmen. hꝫ: ꝙ color non eſt viſibilis niſi mediāte luce. Oppo
cōmē. 72 ſitum. ſcđo de anima. cō. 67. vbi h̃r ꝙ color non eſt viſibilis per aliquā formam ſibi contingentem: ſed eſt viſibilis per ſe. ¶ Soluit̃. viſibilis eſt color mediante luce quantū ad actum immutandi dyaphanum ⁊ organum ſenſus mediāte luce: lux igitur eſt dyaphani diſpoſitio pro formis colorum recipiendis: ⁊ pro viſu: non enim colores in obſcuro videri poſſunt: lꝫ ſint actu colores ⁊ in obſcuro exiſtentes: viſibilitas igitur competit colori per ſe: in ſcđo modo: q2 forma coloris eſt cauſa viſibilitatis eius: ſic igit̃ pꝫ cōtradictionis ſedatio ſi recte vides.

23 ¶ In eodem cō. 72. d. ꝙ color vniuſcuiuſꝫ viſibilis vr̃ in luce: ſiue illud vi
cōmē. 72. ſibile videatur in obſcuro: ſiue videatur in luce: ſꝫ ex verbis infra in eodē cō. vr̃ oppoſitum iſtius ſequi: q2 ibi hꝫ ꝙ color non eſt viſibilis: niſi mediante luce. ¶ Soluit̃. dictū ei⁹ verificatur de viſibilib⁹ que videntur in obſcuro ⁊ in medio illuminata: ſicut ſunt noctiluce ⁊ quercus putrefacta que et die et nocte videri poſſunt: tamen rōne alterius videntur in die: ⁊ rōne alterius videntur in nocte. Nam in nocte videntur merito lucis: in die merito coloris: et non merito lucis ſubiectiue exiſtentis in viſibili: q2 lumen maius obfuſcat minus. Cum hoc tamen ſtat ꝙ talia videantur: vt colorata in medio actu lucido ⁊ mediante luce continentis. ⁊ ſic propoſitio ē vẽr

vera ꝙ oīs coloꝛ in quolibet viſibili exñs non vř:niſi mediante luce.
¶In commen.76.ꝛ.79.eſt contradictio:qꝛ in.76.d.ꝙ medium in ſono ē 24
aer:non aqua:ſed in.79.d.oppoſitum.¶Soluitur:in aqua non fit ſon⁹ cōmē.76.
realiter:ſicut fit in aere:ſed ſolum ſpiritualiter:ꝛ ſic etiam intelligitur dcm̄ ꝛ.79.
eius in cō.81.infra.in principio cōmenti. D
¶Dicit Commen.in.84.cō.aerem in aure ſemper moueri:ꝛ tñ in.83.dixit 25
ipſum quieſcere.¶Soluiť in eodem.84.qꝛ motus aeris exiſtētis in aure cōmē.84
eſt motus ꝓpꝛius.ſ3 motus in aere extraneo:ꝛ non organico ē mot⁹ extra
neus:cū hoc igiť ꝙ talis aer organicus moueť motu pꝛopꝛio ſtat ipm̄ q̄e-
ſcere quiete oppoſita motui extraneo:ſic ſoluitur vt vides inſtantia. ſicut
etiā ignis in ſphera pꝛopꝛia poteſt dici mot⁹:ꝛ q̄eſcens diuerſimode.
¶In cō.91.dicitur.ꝙ non hře pulmonē ſit cā remota nō reſpirandi. Et tñ 26
p̄mo poſterio.dř:ꝙ eſt cā propinqua.¶Soluiť.dictū eius in poſterioꝛib⁹ cōmē.91.
h3 veritatē reſpectiue non abſolute:qꝛ non habere pulmonem eſt cā ꝓpin-
qua reſpectu non aīalis:tñ ſimplr̄ pꝛopinqua non eſt.
¶In cō.94.eſt contradictio ex vna parte:ꝛ in pꝛohemio meta. ex alia.Nā 27
hic videtur ſenſus tactus precedere alios ſenſus:ꝛ per ꝯñs viſus:ibi vero cōm.94.
viſus alijs pꝛefertur ſenſibus.¶Soluitur.pꝛioꝛa gñatione via ꝑfectiōis
poſterioꝛa ſunt:ſic dicimus prioꝛitatem tactus ad alios ſenſus eē pꝛioꝛi-
tatem ſm̄ ſubiectum ꝛ mām:ſed pꝛioꝛitas viſus ad tactū eſt pꝛioꝛitas ſoꝛe ꝛ
finis.Et hoc etiam confirmat Cōmē.in.ij.de aīa.cō.77.vbi.d.ꝙ Ariſto.vř
oꝛdinare conſiderationem de virtutib⁹ ſenſus ſm̄ nobilitatem:non aūt ſ3
naturam:pꝛius enim egit de viſu q̄ȝ de alijs:ſed Auic.6.naturaliū:oꝛdina
uit talem conſiderationē ſm̄ naturā:qꝛ pꝛius egit de tactu q̄ȝ de alijs:pꝛo
hoc vide.ij.de gñatione ꝛ coꝛruptione tex.cōmē.7.
¶In cōmē.97.dicitur.ꝙ raritas ignis eſt maxima.oppoſitū.4.ph.lxxij. 28
vbi.d.ꝙ creſcit in infinitū.¶Soluiť.eſt maxima ſm̄ nām:pꝛout conſeq̄tur cōmē.97
foꝛmā exñte in mā.terminatio eñ eſt a foꝛma:ſed ꝓut in mā abſolute ē in
infinitū tendit cū infinitudo ſit a mā.3.phy.67.
¶In cō.xcviij.ꝛ.cj.contradictio eſt:qꝛ hic.d.ꝙ omnes ſenſus indigent me 29
dio:ēt guſtus ꝛ tactus:tamen de guſtu ꝛ tactu oppoſitū apparet in com.cj. cōmē.98.
¶Soluitur.ibi negat req̄ri mediū extrinſecū.ꝛ hoc per ſe.nā in ſenſu ta-
ctus et guſtus non cōcurrit mediū extrinſecū per ſe:ſ3 per accñs.vide pꝛo
hoc com.cxv.ſecundi de aīa.Et ideo Cōmē.in pncipio cō.cxvj.ſcđi de aīa
d.ꝙ.aer ꝛ aqua in talib⁹ ſenſib⁹ ſunt media ſi debent dici media:ex hoc eñ
apparet ꝙ illa non ſunt vere media:ſ3 ſunt media per accñs:vt ipſe decla-
rauit in cō.cxv.ꝛ eodem mō ſoluiť cōtradictio iudicis eius ſuper cō.libꝛi
de ſenſu ꝛ ſenſato.vbi.d.ꝙ ſenſus tactus et guſtus non indigent medio.et E
tamen in hoc.xcviij.dicit.ꝙ indigent medio. ¶Soluitur.ibi negat tales
ſenſus indigere medio extrinſeco in ratione per ſe ꝛ veri medij:hic ꝯcedit
eos indigere vero ꝛ per ſe medio intrinſeco:ſenſibile enim poſitum ſupꝛa
ſenſum non cauſat ſenſationem ſm̄ Ariſt.quicquid dicat auic.in hoc.
¶In cō.c.d.ꝙ amplitudo venarū ꝛ viarū anhelitus eſt ꝑꝑ neceſſitatem:ꝛ 30
nō ꝑꝑ melius:oppoſitū in ſimili ſcribiť in.ij.ph.82.ꝛ.lxxxviij.contra anti- ꝯmē.100
quos:pondera.qꝛ non aſſertiue:ſ3 dubitatiue loquiť ꝛ cogita.
¶In cōmē.cviij.d.graue ꝛ leue eſſe ſbāș:ꝛ quinto meta.18.d.ꝙ ſunt q̄lita 31
tates:ꝛ pꝛimo celi.17.d.ꝙ ſunt ſbe:etiā in.ij.de gñatione ꝛ coꝛruptione:et ꝯmē.108.
vij.ph.xj.ꝛ.ij.de partib⁹ aīalium.cap.j.hř ꝙ ſunt q̄litates:vide que ſcripſi
ſuper ſeptimo phy.in cō.11.Et ſi vis curioſus videre:vide Conciliatoꝛem
in differentia.xlij.in tertio dicendoꝛum. 32
¶In cōm̄.cvj.d.carnem eſſe medium:ꝛ non inſtřm tactus:ſed in com.ſuper cōmē.116

libro de ſenſu ⁊ ſenſato.et in.2.colliget.capi.de iuuamentis carnis:⁊ in ca
pi.de iuuamento tactus.d.oppoſitum.vide Conciliatorē dfia.42.in ter-
tio dicendorum.de hac materia:quia quando.d.Commen.quod caro eſt
organum tactus intelligitur de carne cordis:quia in corde ſcdm phm eſt
radix iſtius ſenſus ⁊ organum quando.d.ꝙ eſt mediū loquit̄ de alia car-
ne.Alij per carnem intelligunt carnem neruoſam eſſe tactus inſtr̄m:et po-
nunt neruos eſſe partiale inſtr̄m tactus:ſicut ipſemet Conciliator tenet.et
huic opinioni fauere vr̄ Commen.ſcdo de anima.cō.108.vbi.d.quod tp̄e
Ariſt.in quo ſcripſit librum de aīalibus:non erāt noti nerui.ſed poſt ano
thomiam apparuit illud quod ſciuit Ariſto.ratione:ſciuit poſt ſenſu nam
F vult ꝙ phs per illud quod eſt intus carnē itelligat neruū:et tale eſt orga
Digreſſio ꝯ Auerr. num tactus partiale:et iſta eſt via Auer.ſine dubio.Sed ſalua reuerentia
Auer.eius poſitio non videt̄ eē de intētione.ariſ.Nā dr̄e ꝙ qn̄ Ariſt.cōpo
ſuit librū de partibus aīaliū:in quo expreſſe ponit organū tact⁹ in corde
eſſe:ſicut eſt videre in ſcdo lib.cap.x.Et in libro de ſenſu ⁊ ſenſato.ꝙ tūc nō
fuerūt cogniti ſibi nerui:qꝛ ſcia ſectionis erat tūc ignota:iſtud in veritate
eſſe vr̄ vnū magnū mendaciū.Nam phs plerūqꝫ de neruis loqui vr̄ in li-
bro illo:ſicut l.c.8.vbi agit de carne:⁊ de his que vice carnis habeant̄.et in
libro de hiſtorijs animaliū.plerūqꝫ de neruoſa carne meminit.⁊.3.de natu
ra animalium cap.5.Nec eſt veriſimile ꝙ tantus phs:qui fuit ſolertiſſim⁹
nature rimator:librum illum ſine anothomia conſcriberet:quomodo enī
de cordis ventriculis:deqꝫ alijs minutiſſimis membris conſcripſiſſet ita
ſolerter:niſi proprijs oculis vidiſſet ſingula.Nerui antem non ſunt adeo
minutiſſima corpora:quod propter ſui paruitatem non poſſent videri.
G ¶Preterea ſnia phi fuit ſenſum tactus medietatem cōtrarietatum obtine
re.Et ideo.d.in ſecundo de anima.in tex.cō.124.plante nō ſentiūt: quia
non hn̄t medietatē:ſunt enim cōplexionis multū terreſtris.⁊.3.de anima.
tex.cō.66.ait phs.omnium enim tangibiliū tactus eſt:ſicut medietas et
ſuſceptiuus ſenſus.Non ſolum quecunqꝫ dr̄ie terre ſunt.ſed calidi et fri-
gidi:⁊ aliorum oium tangi poſſibilium:⁊ ꝓpter hoc oſſib⁹ ⁊ capillis:⁊ hu-
iuſmodi partibus non ſentimus:qꝛ terree ſunt:⁊ plāte ēt ob hoc: neqꝫ ſen
ſum vnum habent:qꝛ terree ſunt.Arguitur ergo ſic.nerui ſunt terreſtris cō
plexionis:ſicut omnes medici ⁊ phi teſtant̄.ergo talibus non ſentimus:pa
tet conſequentia qꝛ manēte cauſa manet effectus:quomodo ergo Auerro.
exponit ꝙ illud quod eſt organum tactus eſt illud quod eſt intus.⁊ p illd
quod eſt intus exponit neruum:cum nullo modo neruo ſentiamus.
H ¶Confirmatur auctoritate phi que non recipit gloſam.pmo de aīa.lxxx.
tex.in tranſlatione noſtra:ſcribit enim ibi phs:quecūqꝫ enim inſant ī aīa
lium corporibus ſimpliciter terre:vt oſſa nerui pili nihil ſentire videntur.
Et hec idē hr̄ in tranſlatione Biſantij:quare dicendū eſt illud qḋ intus eſt
eſſe organū ſenſationis:⁊ tale eſt ipm cor:iſta eſt veritas:⁊ ita Simplicius
⁊ antiqui expoſuerunt locum illū:⁊ in hoc nolo cū auer.eſſe:qꝛ vt mihi vr̄
in hoc queſito dimiſit preceptorem ſuum:⁊ imitatus eſt potius medicos.
Nam ſicut ſcribit phs pmo ethicoꝝ.cap.7. ꝓ defenſione veritatis:etiā ꝓ-
pria impugnare oportere pſertim phos magis exiſtimandū eſt:nā cū ābo
amici ſint pium eſt veritatē in honore preferre:excuſare ipſum poſſum:de
errore defendere non poſſum.Nam litera ſua in primo de anima non lo-
quitur de neruis:ſed de oſſibus ſolum.Similiter ſermones medicorum in
quibus etiam verſabatur:fecerunt ipſum a veritate deuiare:hec notauim⁹
hic propter errorem communem imponentium Ariſto.illud quod negat
expreſſe:⁊ iſtud non prouenit niſi quia vident expoſitores:⁊.de tex.nihil.

¶In cōmen.cxxix.dicit. ꝙ demonſtratio illa phi fundaꝫ ſuper ppoſitiōes 33
quarum vna eſt ꝙ omne quod ſentit animal:aut ſentit ipſum per conta= cōmē.129
ctum:aut mediante corpore extraneo.ſi iſta diſiunctiua datur per oppoſi
ta:ſequitur aliquam ſenſationem ſine contactu fieri:cuius oppoſitum pa=
tet.7.phyſi.tex.com.xij.vbi habetur ꝙ omnis alteratio perfectiua fit p cō=
tactum.ſi non datur per oppoſita non eſt diſiunctiua per Boetium in li=
bro diuiſionum. ¶Soluitur.per contactum intellexit mediū intraneū:et
ſic ſenſus eſt ꝙ omnis ſenſatio aut fit per medium intrinſecum:aut per me
dium extrinſecum. Ex iſta bene opponunꝫ ſicut vides.
¶In cō.133.d.priuationem eſſentialr cognoſci:ſed ſupra.cōmē.120.dixit ꝙ 34
accidentaliter cognoſcitur. ¶Soluitur ſupra dixit hoc cōparando ad ha cōmē.133
bitum:hic vero dixit oppoſitum comparando ad potentiam.eadem enim
eſt potentia reſpectu priuationis et habitus eſſentialiter:licet habitus p ſe
cognoſcatur:ꝛ priuatio illius habitus per accidens.
¶In eodem cōmen.d.Commentator.ꝙ id qđ inuenitur vni accidentali= 35
ter:inuenitur alij eſſentialiter.Uide oppoſitum.2.phyſic.commen.48. cōmē.133
¶Soluitur.ꝙ id quod eſt accidentaliter vni nature eſt eſſentiale alteri na
ture:ſed id quod eſt accidentale vni nature non poteſt eſſe eſſentiale alicu
ius eiuſdem rationis cum illa natura:primo mō intelligiꝫ auctoritas Cō
mētatoris hic.ſcđo mō intelligiꝫ auctoritas eiuſdē l.ij.ph in cō.allegato.
¶In commen.134.d.cō.ꝙ virtus cōprehendens iſtum eſſe Socratē:aut
filium hominis eſt ſuperior virtute ſenſus.huius oppoſitum ſcribit ipſe 36
in ſecundo de anima:in cōmē.63.vbi.d.ꝙ cogitatiua hoīs comprehendit cōmē.134
intentiones indiuiduales decem predicamentorum.Niſi eſſet quod dictū
eius hic intelligitur complectiue:ſed dictū eius ſupra in.63.intelligiꝫ inſ
tiatiue.Aut hic loquitur reſpectu ſenſus exterioris virtus iſta eſt ſuperior
qua comprehendimus ſubſtantiam aut relationem:et iſta virtus eſt cogi
tatiua:et hoc non contradicit auer.in illo loco.
¶Ibidem Auer.habet ꝙ quando coniunguntur duo ſenſus ad iudican= 37
dum ſuper eandem rem ipſam eſſe eandem iudicium eſt vtriuſqȝ ſenſus.ꝛ cōm.134
non alterius tantum.Sed vide oppoſitum infra:commen.ꝛ tex.cxlvi.
¶Soluitur.dictum eius hic procedit de initio ꝛ occaſione iudicij:ſꝫ dictū
eius infra procedit de complemento iudicij:vnde ſenſus exteriores reſpe=
ctu ſenſus communis ſunt:ſicut teſtes qui examinantur a iudice qui dꝫ au
dire iudicium vtriuſqȝ partis:ꝛ poſtea proferre ſententiam.
¶In commen.153.d.virtutē imaginatiuā diſtingui ab alijs virtutibus:in 38
com.xx.huius ſecundi.d.oppoſitum.¶Soluiꝫ.hic loquitur de pfecta ima cōmē.153
ginatiua que eſt in determinata parte corporis:ꝛ q̄ eſt non ſoluꝫ reſpectu
preſentis obiecti:verū etiam reſpectu abſentis.ſꝫ ibi loquitur de imagina
tiua imperfecta:que ſolum in īperfectis animalib⁹:ꝛ ſolū circa pſentia ob
iecta actum hꝫ:que diſſeminata eſt per totū animalis corpus.
¶Ibidem.d.imaginatiuam differre ab intellectu ꝛ conſilio:quia imagi= 39
namur dum volumus.Sed fuit oppoſitum ꝙ hoc eſt nihil:quia a pari in cōmē.153
telligimus cum volumus.¶Soluiꝫ.bene intelligimus dum volumus:ſed
non intelligimus verū cū volumus:ſicut eſt de ſenſu ꝛ imaginatiua.
¶In tex.cō.156.ponuntur quatuor habitus:ſed oppoſitū hꝫ.6.ethico.ca 40
pi.4.vbi ſex ponuntur habitus.Soluiꝫ:phs hic diſtinxit ſolum habitus q cōmē.156.
noti erant ab antiquis vſqȝ ad ſua tempora:ſed in.6.ethicorum enumerat
oēs habitus quos ipſe ex puris naturalibus nouit.
¶In eodem commento dicitur ſenſus eſſe veros in maiori parte. Et ta= 41
men oppoſitum dixit ſupra in.152.vbi habetur ꝙ ſunt ſemper veri.¶Sol cōmē.156

nitur.ſupra loquebaṫ de ſenſu:vt moueṫ a ſenſibili:hic vero loquiṫ vt ex ſe componit.Sed cōtra.nam ēt ſenſus vt moueṫ a ſenſibili non eſt ſemp ve rus ſed frequēter:ſicut ptʒ.ij.de aia.cō.63.Et ideo forte ſumpſit ſemper ſu pra.i.in maiori pte.vel ſi vis ꝙ ly ſemper ſumaṫ:vt diſtinguiṫ contra fre quenter.dicas ꝙ illud eſt verū ſeruatis illis trib⁹ conditionibus poſitis a Themiſtio in.ij.de aia.ſuper tex.63.ꝛ auer.ſeipm gloſat cōſimiliter.4.me ta.cō.26.vbi hʒ hec verba.cōprehenſio aūt que fit vno ſenſu:ꝛ vno modo ſenſus:ꝛ in eadē diſpōne eſt vera ſemper:hec de ſcḋo dicta ſufficiant.

¶Concordantie Auerrois ſuper tertio de anima.

1 Auerrois commento.5.vbi reprehendit alexandrū qui ſicut ſibi imponit poſuit intellectum materia lem cauſatum ex mixtione elementoꝝ:et vľr omnes alias vir tutes anime dicit.ꝙ hoc eſt contra ariſt.qꝛ ſnia ariſtot.fuit primas perfectiones anime eſſe a motore extrinſeco.Sʒ ipe non recordaṫ ſuimet ſuper.7.meta.cōmē.31.vbi reprehendit auic.ponentem datorem formarum.Et Themiſtium ponentem motorem extrinſecum reſpectu animaliū ex putrefactione generatoꝝ.¶Soluitur. memini me diffuſe dixiſſe de hac mā ſup q̄ōne noſtra de ſpecieb⁹ intelligibi libus:ſed pro nunc dico ꝙ via auic.ꝛ via alexandri ſunt due vie extreme: ſed via auer.eſt media:ꝛ partim diſcrepat ab vtroqꝫ:et partim cum vtroqꝫ conuenit.auic.ponebat ſicut plato in ſimili dicebat quod motor ſepara tus erat cauſa adequata productionis formarum.vnde Commen.ibi con tra eos.d.ꝙ ſi ita eſſet non opus eſſet materia in generatione:nam mate ria eſt ex qua fit aliquid ineriſtente:ſi autem tales forme non educunṫ de potentia mãe:ſed totalr ſunt ab extrinſeco:vř ſm ipſum ꝙ mã ſuperfluat qꝛ ſequitur ex poſitione tales formas eſſe per ſe ſubſiſtētes.alexander ꝓo

A videtur eſſe in alio extremo:vt ſibi imponit Cōmē.qꝛ ipſe voluit aīam in tellectiuam hoīs ꝛ aīas brutoꝝ:ꝛ vniuerſalr oēs mãles formas eſſe cauſa tas ex diuerſa mixtione elementorum tanq̄ ex cā adequata:ſicut eſt de q̄ litat bus ſecundis:vt eſt color ꝛ ſuppoſitio que cauſantur ex primis quali tatibus elementorum.vñ.d.Cōmēta.ꝙ iſta poſitio eſt quaſi poſitio negā tium agens:ꝛ concedentium mãm tantū.ꝛ ſunt illi qui ponūt caſuʒ:ſicut patet.ij.phy.ſed via auer.eſt in medio:qꝛ ipe tenet ꝙ forme iſte aīatorum ſicut eſt aīa cognitiua hoīs ꝛ omnes inferiores aīe ſunt educte de poten tia materie:non tñ inſequunṫ mixtionē elemētorum tāq̄ cāʒ effectiuā ade quatam:immo elemētoꝝ mixtio concurrit in genere cāe mãlis:ſed illḋ qḋ ꝯcurrit effectiue eſt virtus informatiua exñs in ſemine:ꝛ eſt motor extrin ſecus qui eſt intelligētia ſeparata:a qua rememoratur talis virtus:ꝛ ita

2 Cōmētator mediū tenēs extrema dimiſit:ſibiįpſi non obuiando.

Cōmē.5. ¶In eodem cō.5.ſcribit Cōmētator reddēs cām:quare ex intellectu ꝛ in telligibili fit maxime vnū.d.qꝛ illud quod fit ex eis non eſt aliud ab eis: ſicut eſt compoſitum ex materia ꝛ forma:videṫ velle cōpoſitum ſubſtātiale

B dicere tertiā entitatem realiter diſtinctā a partibus.Cuius tamen oppoſi tum videṫ ſentire primo phyſi.xvij.¶Soluitur.ibi a me:ꝛ illuc vide dico enim quod ibi loquitur de toto integrali vt patet in litera:ſed de compoſi to ſubſtātiali nō poſſum videre quō nō habeat aliquā vnitatē per ſe ꝛ en titatē diſtinctā ab entitate partiū.Dicāt aliꝗ quicq̄d velint dico ꝙ mens Auer.eſt iſta:ſicut ibi late ꝓbatum eſt.

3 ¶In eodem commento dicıṫ ꝙ in corporibus celeſtib⁹ nō ſunt plura in

Cōmē.5. diuidua in eadem ſpecie oppoſitum videṫ.ij.celi.cōmē.59.vbi ponit om

C nia corpora celeſtia eſſe eiuſdem ſpeciei.¶Soluitur.multotiens dixi tibi

ſpeciem aliam vniuocam:aliam analogam eſſe:ſicut eſt de genere ⁊ differẽ
tijs:ſic in ꝓpoſito negat hic in corporibus celeſtibus eſſe plura indiuidua in
vna ſpecie vniuoce dicta:cõcedit tñ in talibus eſſe plura indiuidua in ſpe-
cie analogice dicta que eſt ſm prius ⁊ poſterius.
¶In eodem commẽ.5.ſuperius vbi iam diximus in ſolutiõe ſecunde que- 4
ſtionis ipſe declarans quõ ex intellectu ⁊ intelligibili fiat maxime vnũ:dicit Cõmẽ.5.
quia nõ fit aliud ab eis:ſicut eſt in cõpoſitis ex materia ⁊ forma.Sꝫ huius
oppoſitum ſentire videtur.12.meta.cõ.51.vbi hꝫ ꝙ in ſolo intellectu diui-
no intelligibile ⁊ intellectum vnum ſunt. Dico quicquid dicant moderni/
ꝙ intellectus Auerrois iſte eſt:ꝙ ex intelligibili ⁊ intellectu fit maxime vnũ
quia eſſe intelligibilis ⁊ eſſe intellectus ſunt vnum ⁊ fiunt vnum.Nã quid
melius ꝙ̃ Auerroim per Auerroim interpretari?Dicit ſeipſum declaran-
do.12.meta.cõ.39.intellectum cum intelligitur fit idem cum eo.ſ.cum intel
lectu.Et ſubdit.⁊ intellectus eſt illud quod intelligitur.Et propter hoc di
cit ꝙ intellectus ſit res intellecta.Et hoc eſt conſonum vie ariſtotelice: naꝫ
ipſe.3.de anima. habet ꝙ anima eſt quodammodo omnia.37. Cognitum
enim fit vnum cum potentia cognoſcente:⁊ eſſe rei cognite:vt ſic eſt eſſe rei
cognoſcentis.Iſta igitur idẽtitas vniuerſaliter reperitur in omni potẽtia
cognoſcente: ⁊ quanto potẽtia cognoſcens abſtractior fuerit:tanto maior
eſt idẽtitas cogniti cum natura que cognoſcit. Et ſuprema virtus abſtra-
cta a materia ⁊ a qualibet imperfectione eſt intellectus primi entis. Hinc
eſt ꝙ ibi intellectus ⁊ res intellecta ſunt idẽ omnibus modis ſm viã auer.
vnde cum res intellecta ibi ſit diuina eſſentia in qua eſt omnis perfectio:
omnis bonitas ſine aliqua dependentia vel potentia: vel quaſi potentia:
illic eſt mare indeficiens bonitatum ⁊ perfectionum: inde ſparguntur flu-
mina ⁊ riuuli entibus ſm ꝙ vniuſcuiuſqꝫ diſpoſitio requirit.Et hoc eſt ꝙ
dixit ariſto.in primo celi.in tex.com.100.Ideo intellectus diuinus eſſen- D
tiam diuinam aſpiciens omnia videt: quia videt illud quod ẽ omnia emi
nenter. nam videt illud quod eſt ens per eſſentiam. nil aliud videt ſcdm
auer.perfidum:niſi ſuam eſſentiam:ſicut inquit ipſe.12.meta.com.51.ſi qͥs
cognoſceret naturam caliditatis exiſtentis in igne: non diceretur ignora
re naturam caliditatis in alijs rebus calidis: vnde quarto phyſicorũ cõ
mento.102.dicit. Si illud quod eſt calidum ſimpliciter eſt ignis ſimplici-
ter:illud quod eſt aliquod calidum eſt aliquis ignis.Sic cum deus ſit ens
per eſſentiam:alia entia ſunt entia ꝑ participationem : alia entia aliquid
diuinitatis participant:ſicut patet etiam.2.de anima.tex.cõ.34.⁊.2.ce.te.
com.64. ⁊ primo phy.81.Solum igitur in intellectu primi intellectus in-
telligibile eſt idem ſimpliciter ⁊ omnibus modis : quia ibi eſt entitas per
eſſentiam ſolum ⁊ in nullo alio intellectu: quia in alijs eſt participatio en
titatis:⁊ non eſt fontalis plenitudo. Solum enim vnum eſt ens ſimplici-
ter perfectum: ⁊ illud deus eſt.5.metaphy.cõmen.21.Noluit igitur Com
menta.abſolute ꝙ intelligibile non fiat idem cum intellectu in alijs intel-
ligentijs:ſed voluit ꝙ omnimoda ⁊ ſimplex idẽtitas non eſt niſi in ſolo ꝑ-
mo intellc̃tu. Et ideo dixit.12.metaphy.51.ꝙ deus intelligit entia eo modo
quo non eſt fas homini:immo eo modo quo nullus aliꝰ intellc̃tus ea poteſt
intelligere:diſputatiõe tertia ſolutione.18.dubij contra Algazelem in li-
bro deſtructionum.Et ideo fuit opinio eius:ſicut ibi patet ꝙ in alijs intel
lectibus citra primum quilibet intelligit aliquid extra ſe:vnde intellectus
ſecunde intelligentie intelligit primum extra ſe:quia ipſa prima intelligẽ-
tia non eminenter continetur in eſſentia ſecũde:ſꝫ potius ecõtra.Et qꝛ ſcd́a
intelligẽtia eminenter continet poſteriores: immo omnia alia dicimus ꝙ

non intelligit ea ſm ipſum extra ſe:q2 vidēdo ſeipſam videt illud qđ eſt oīa infra ipſam. Et iō voluit ſolū primū intellectū eſſe incauſatū in quo intelli gibile ⁊ intellectus ſunt idē per eſſentiā oībus modis: ſed in alijs intellecti bus ex parte eſt idētitas: ⁊ ex pte diuerſitas: ex parte eſt actualitas: ⁊ ex pte

E potētialitas: ſicut infra declarabi⁹ magis. Nota illa q2 multi criſtato ca pite nō potuerūt aſcendere ad hoc: vt intelligerent quō ex intellectu ⁊ intel ligibili nō fit aliud: ſicut ex mā ⁊ forma: ⁊ quō ſolū in primo intellectu eſt ve rū oībus modis: ⁊ in alijs ſm quid: ⁊ hoc reſpectu primi: q2 igitur mā nun q̄ fit forma: neq; forma vnq̄ fit mā: ſed ex mā ⁊ forma fit aliud: qđ non eſt neq; mā neq; forma. Et iſtud eſt cōpoſitū ex materia ⁊ forma: ⁊ q2 intelligi bile fit intellectus ⁊ intellectus fit intelligibile: iō nō fit aliud ab eis: iō fit maxime vnū ex eis. Et lȝ in oī intellectu locū habeat ſimplr de ſolo intelle ctu verificatur oībus modis. Et hoc declarabitur ſtatim quando declarabi mus quō in oībus intelligētijs eſt potentia citra primam.

Cōmē.5. ¶In eodem cōmento.5. eſt cōtradictio: q2 dicit intellectū agentem eſſe qua ſi formā: ⁊ intellectū paſſiuū eſſe quaſi materiā. ſed oppoſitū ſcribit ipſe.12.

5 meta.cō.17.d. vbi. q intellect⁹ polis reſpectu intellect⁹ agentis eſt quaſi lo

F cus eius: nō quaſi materia. ¶Soluit. in materia due ſunt cōditiones. vna q de potentia eius forma materialis deducatur ad actū. Et quantum ad iſtam conditonem reſpiciēs dixit Cōmentator in.12. meta. in cō.17. q eſt locus non materia intellectus polis reſpectu agentis intellectus. Nam in tellectus agens nō eſt eductus de potentia intellectus polis: alia eſt condi tio materie q ipſa ſit informabilis per formam ⁊ perfectibilis per eam. Et quantū ad iſtam cōditionē intellectus polis hȝ rōnem quaſi materie: non materie que formā mediantibus demenſionibus ⁊ qualitatibus recipit: ſȝ hȝ ꝓportionē materie abſtracte: que cōparata ad ſuū actū eſt ſicut poten tia. nā via eius fuit ex intellectu poteſtatis. Et ex intellectu agente vnā in telligentiam reſultare q̄ merito intellectus poſſibilis paſſiua eſt ⁊ recepti ua: ſed merito intellectus agentis eſt productiua.

Cōmē.5. ¶In codē cō. in ſolōne tertie qōnis.d. Nullam formā liberatam eſſe a po tentia niſi primā formā: ⁊ ꝑ ꝯñs in oībus intelligentijs circa primā aliqua

6 eſt potentia. Hui⁹ tñ oppoſitū hȝ.8.phy.32. vbi dī q in eternis non differt

G poſſe ab eſſe. ⁊.12.met.cō.3ª. vbi dī q in ente eterno nulla eſt potētia oīno. Et idē hȝ ibidem.35.41.⁊.44.⁊.2.celi.32.33.⁊.34. vbi hȝ q in ente eterno polītas eſt neceſſitas. ¶Soluit. potētia duplex pro nunc. quedā realis et phyſica: ⁊ iſta ſemp cū actu hȝ cōpoſitionē facere: alia eſt potentia q̄ nihil reale dicit: ⁊ iſta cōi vocabulo potentia logica nuncupat. Dico aūt potētiā logicā ens rōnis ꝑ actū collatiuū intellect⁹ cauſatū ex nō repugnātia ter minoꝝ ſm q non repugnāt. Dico nūc quālibet intelligentiā citra primam duplr cōſiderari poſſe. Et ſub rōne generis: ⁊ ſub rōne ſpēi. nā intelligētia ſaturni pōt cōcipi: ⁊ incęptum ens: ⁊ incęptū tale ens. Si aūt conſiderata fue rit incęptum ens eſt: nō repugnat ſibi q maiorē ꝑfectionē habeat: q̄ ſit illa quā actu poſſidet: q2 ſi ſibi latitudo maioris ꝑfectionis repugnaret incęptū ens: ita q ratio formalis entitatis eſt ꝓciſa cā iſtius repugnātie: tūc cuilibȝ enti iſtud repugnaret: ⁊ ꝑ ꝯñs primo enti qđ falſum eſt ⁊ impoſſe: ⁊ eſt ſicut ſi

D talpe repugnaret viſio incęptum animal: tunc cuilibet aīali repugnaret. Et iō ſub rōne generis ſcđa intelligētia potentiā ⁊ priuationē aliquā includit que tñ nihil reale.d. ſed ſolū nō repugnantiā. Si aūt cōſiderata fuerit ſub rōne ſpēi: incęptum.ſ. eſt tale ens in tali gradu entitatis ordinatum: ſic ſm ꝑhos omnis ꝑfectio apta nata ſibi cōpetere ſub rōne qua talis ab eterno ſi bi ineſt. Et ſm hunc ſenſum dixerūt in eternis nō differre potentiā ab actu.

Et qꝛ ſola prima intelligentia hȝ oēm perfectionē poſſibilē reperiri in ha-
bitu entis:cū ſit recti⁹ entitas ꝙ ens:vt videbim⁹ ſtatiȝ:inde eſt ꝙ in ea nul
la eſt potētia:nec ratione generis:nec rōne ſpeciei:oēs aūt citra primā pri-
uate ſunt gradu aliquo entitatis ⁊ bonitatis ſub ratione entis:nulla auteȝ
ſub rōne talis entis potētiā aliquā hȝ ſub rōne qua talis:ſic igiť applica ſin
gula ſingulis:⁊ ſolue ⁊ cōcorda ea q̄ in apparentia diſſonare videtur.
¶Ibidem dicit Auer.ꝙ ſolum in prima intelligētia quiditas ⁊ eſſentia idē Cōmē.5
ſunt:in alijs autem differt quiditas ab eſſentia.Sed huius oppoſitum nos 7
inuenimus in.3.de anima.t.com.9. vbi abſolute phs in abſtractis videtur
vľr concedere quiditatem ⁊ eſſentiam idem eſſe: ⁊.7.meta.tex.com.41.hoc
idē habeť.Debes ſcire pro ſol'one Auer.voluiſſe quiditatē ⁊ eſſentiā nō eē
nomina ſynonyma:qꝛ talia ſm ipſum nō vſitanť in doctrina dmōſtrati-
ua:niſi forte ad exponendū:tn̄ in preſenti loco diſtinguať: qꝛ ſub proprijs
rationib⁹ ſumunť:vnde ſcias quiditatē eſſe abſtractius ꝙ ſit eſſentia:vnde
quiditas ſolū actū dicit:⁊ ab actu nomen quiditatis eſt deriuatū.vnde ſȝ
ipſum.7.metaphy.21.⁊.34.tota quiditas eſt a forma.Eſſentia aūt eſt ma-
ioris ambitus:qꝛ cōpetere poteſt:⁊ entibus in actu:⁊ entibus in potentia.
Et ideo ſm principia ipſius habemus concedere materiā eſſentiā eſſe: ſeu
nā in q̇ditatē vero minime:ſiľr habemus cōcedere materiā eſſe de eſſentia
cōpoſiti:nō habem⁹ aūt ꝯcedere mā̃ȝ eſſe de q̇ditate cōpoſiti.vnde primo
phy.cō.5.in fine cōmēti.dicitur ꝙ materia ⁊ forma ſunt partes qualitatiue.i.
ptes eſſentiales cōpoſiti:nō tn̄ tam materia ꝙ forma ſunt ptes q̇ditatis cō
poſiti:ſed tota cōpoſiti q̇ditas forma eſt:illud igiť qd̄ in reb⁹ iſtis ex mā̃ ⁊
forma cōpoſitis facit q̇ditatē ab eſſentia differre eſt materia q̄ eſt radix po
tētialitatis:ſic pariformiter manuducā intellectū tuū a ſiſi ꝓcedēdo vt in
teligas quō ſolū in prima intelligētia eſt q̇ditas ⁊ eſſentia vnū ⁊ idē oib⁹
modis:reuoca in memoria ea q̄ pauloāte dixi.vȝ ꝙ ſola prima intelligētia
⁊ ſub ratiōe gn̄is:⁊ ſub ratione ſpēi ꝯſiderata eſt actus puriſſim⁹: oēs alie
citra p̄mā aliquā potētiā hn̄t:ſaltē ſub rōne gn̄is:qꝛ igiť ratio in reb⁹ mā̃-
libus ꝑ quā q̇ditas ab eſſentia differebat:erat potētia annexa cū actu.Si 3
igiť in p̄mo ſit act⁹ ſine potētia ſolū ſequiť ibi ſolū q̇ditatē ⁊ eſſentiā idem
eſſe.In alijs aūt cū ſit cōpoſitio ex actu ⁊ potētia:nō ſicut ex poſitiuo: ⁊ po
ſitiuo:ſed ſicut ex poſitiuo ⁊ ꝑuatiuo:vt ſupra declaratū fuit:⁊ longe ante
nos ſubtiliſſim⁹ doctor in octaua diſtin.primi.q.2. pulcherrime declara-
uit ſequiť ergo ꝙ in talib⁹ q̇ditas ⁊ eſſentia quoquo modo:vt.d. Cōmēta.
idem non ſunt : ſed intellectus ſubtilizans dubitare poſſet ꝑꝑ quid dixit: 2
quoquo mō non ſunt idem.¶Soluitur.in rebus cōpoſitis ex materia ⁊ for
ma ſimpľr:⁊ ſine additione aliqua.cōcedendū eſt quiditatem ⁊ eſſentiā nō
eadē eſſe.Sed in intelligentijs circa primā abſolute illud non concedit Cō
mentator:ſed cū ly quoquo mō que eſt dictio diſtractiua.Et rō eſt iſta:quia
in iſtis inferioribus eſt vera cōpoſitio ex potentia vera reali ⁊ forma: ⁊ in
talibus ſequiť ꝙ eſſentia ⁊ q̇ditas non ſunt idem ſimpľr : ſed in abſtractis:
qꝛ ibi non eſt phyſica potētia:ſed logica tm̄:que eſt ens rōnis:pro tāto di-
xit ꝙ quoquo modo in eis quiditas ⁊ eſſentia non ſunt idem. Dixit etiam
quoquo mō:qꝛ in talibus non eſt potētia:niſi ſub rōne generis non ſub rō
ne ſpeciei:⁊ ideo aliquo mō in eis q̇ditas ⁊ eſſentia idem ſunt:⁊ aliquo mō
non idē:ſed in rebus materialibus tam ſub rōne generis ꝙ ſub ratiōe ſpēi
quiditas ⁊ eſſentia non ſunt idem.Et qꝛ in ſolo primo ente vt diximus quidi
tas ⁊ eſſentia idē ſunt:iō dixit Auer.in lib.deſtructio deſtructionū.diſpu.
6.in ſolutione.6.dubij.ꝙ prima cā eſt quiditas abſoluta.⁊ oia alia entia
q̇ditatem habent.Ex his applica ⁊ ſolue.

Cõm.20. ¶In cõ.20.d.Auer.ꝙ intellect⁹ in potẽtia prius applicatur nobis ꝙ agẽs
8 huius oppoſitũ patuit com.18.⁊.36.niſi eſſet. ꝙ intellectus poſſibilis eſt prior origine:ſed intellectus agens eſt prior prioritate ꝑfectionis:aut aliter cũ intellecto que fit in nobis duplex ſit:⁊ ꝑ intellectum ſpeculatiuũ ⁊ ꝑ intellectũ adeptũ intellectus poſſibilis quo ad primã intellectionẽ ꝓcedit intellectũ agentẽ quo ad ſcdam:qꝛ ſcda primaꝫ ſupponit.3.de aĩa.36.lꝫ vt dictum eſt:ſcda longe ꝑfectior ſit prima ſm ipm.

Cõm.26. ¶In cõmento.26.dr ꝙ formatio intellectus eſt ſemꝑ vera.Sed oppoſitum
9 habetur in cõmẽ.21.vbi dicitur ꝙ formatio intellectus nõ eſt vera neqꝫ falſa.Debes ſcire ꝙ Cõmẽtator ꝑ formationẽ hic intellexit primã operationẽ intellectus:qua q̇ditas ipſa ſimplex in ſe apprehendit̃ ꝑ intellectũ:⁊ qꝛ q̇ditas ipſa forma eſt:iõ ab ipſa formatio dicitur:aut qꝛ itellectio talis mediãte ſpecie fit:que apud arabes etiam forma nũcupatur: ſicut al's declaraui. Circa aũt talẽ intellectionẽ diſtinguendum eſt:nã aut illud qđ apprehenditur eſt cõceptus ſimpliciter ſimplex:⁊ talis in ſe cõſideratus nõ hꝫ aliq̇d per qđ poſſit ſciri:⁊ aliquid per qđ poſſit ignorari:⁊ circa talem nulla põt eſſe deceptio in intellectu:imo ibi veritas eſt:talis aũt veritas in ꝓma opatione intellectus conſiſtens nõ eſt formalis veritas:q̃ ſcꝫ in cõpoſitione vl' in diuiſione cõſiſtat:ſed ſolũ cõſiſtit in hoc ꝙ obiectũ ita ſe offerat potẽtie cognoſcenti ſicuti ipſum eſt in ſe.ſi.aũt conceptus fuerit ſimplex qui ſimplici actu intelligentie cõcipi poſſit:ſit tñ cõceptus ille reſolubilis in quid ⁊ in quale.in talibus põt cõtingere falſitas virtualis:puta ſi intelligeretur hõ irrõnalis:⁊ de hoc loquebat̃ phs.5.meta.t.cõ.34. qñ dicebat ꝙ falſa in ſe rõ nullius eſt ſimpl'r ratio.Ibi eñ eſt falſitas virtualis:virtualẽ aũt falſitatẽ appello:quãdo obiectũ cõcipit̃ in actu ſimplicis intelligentie ſub aliq̃ ratione ſibi repugnãte.Sed quãdo eſſet copula formalis:tunc etiã eſſet falſitas formalis.Ad propoſitum ergo prima operatio intellect⁹ eſt ſemꝑ vera ſeruatis illis conditionibus:⁊ veritas illa cõſiſtit in hoc ꝙ obiectuꝫ ita preſentet ſe intellectui ſicuti eſt:veritas eñ eſt adequatio rei ad intellectuꝫ qñ aũt dixit Cõmẽ.ꝙ nõ eſt vera neqꝫ falſa:intellexit de veritate ⁊ falſitate: q̃ in compoſitione ⁊ diuiſione conſiſtit:quia talia ſolum in ſecunda intellectus operatione habent fieri.

Cõm.27. ¶In com.27.hꝫ Auer.ꝙ ſcĩa in potẽtia generatur a ſcĩa in actu.Sed hui⁹
10 oppoſitum hꝫ.3.de aĩa.cõmento.5.in ſolutione tertie q̃õnis. vbi habet hoc pro inconueniẽti:qꝛ tunc ſcĩa que eſt in magiſtro eſſet generans ſcientiam que eſt in diſcipulo:ſicut ignis generat alium ignem ſibi ſimilem.Debes ſcire ꝙ Auer.hanc ꝯñam ⁊ rõnem accepit a The.ſuper.3. de aĩa.ca.32.⁊.33. Themiſtius aũt vr̃ deduxiſſe illud ex ſnĩa P̃lonis.inquit eñ cap.32.Quod ſi cui extrema opinio incredẽda videatur:omnes homines qui ex actu ⁊ potentia conditi dicimur ad vnicum intellectum agentẽ referri vñ conſiſtim⁹ ſumuſqꝫ homines.Nihil eſt:q̃obrem auerſari abſterreriue debeat:vñ eniꝫ cõmunes ille animi cõceptiones prenotioneſqꝫ communes omnibus haberentur:vñ ingenita illa impreſſaqꝫ omnium mentibus primoruꝫ notitia cõſtituiſſet nã duce:nulla rõne:nulla doctrina:vñ poſtremo intelligere mutuo ⁊ intelligi viciſſim poſſemus:niſi vnus ſingulariſqꝫ intellectus fuiſſet:quẽ cõem oẽs homines haberemus.Quocirca veriſſime illud apud platonem legitur.Niſi inquit hoĩbus cõia eſſent multa:ſed propriũ quid aut impromiſcuũ contineret̃ in ſingulis:nõ eſſet admodũ facile oſtendere ⁊ ſignificare alteri voluntatẽ ſuã:hec ille.Nos aũt al's declarauimus platonis auctoritatem non procedere de intellectus vnitate:cũ totum ſtudiuꝫ academicoruꝫ ſit in plurificatione ⁊ imortalitate animarũ humanarũ:ſed illđ dictũ

platonis erat pp ideas ponendas:nam niſi eſſet vna communis idea in q̄
homines conuenirent:nō facile alter alteri ſuos conceptus poſſet exprime
re.Iſta aūt rō Themiſtij ⁊ Auerrois vt alſ deduxi:multas hʒ inſtantias:ſʒ
quicquid ſit pro nunc dico ſm ipſum:ſciam non poſſe generari a ſcia:ſicut
ignis generatur ab igne:hoc aūt ſequitur ſm ponentes pluralitatem intel
lectus:vt ipſe opinatur:qđ quō declaratur non eſt pñtis negocij: ſi qua tñ
eſt declo vide que.d.Themiſtius:⁊ iſto mō negauit ipſe generari ſciam a
ſcia.Tamē ꝙ ſcia abſolute alia via non poſſit generari quantum ad indi-
uiduum nullibi ipſe dixit hoc:immo pñs cōmentum eſt cōtra illos q̄ tenent
noſtrum ſcire eſſe reminiſci ſm Auerroē.ſed videāt queſo cōmentū ſcōm p̄
mi poſterioꝝ ⁊ cōmētum.48.⁊.49.p̄mi meta.⁊.7.meta.com.58. ⁊ in fine
ſcōi poſterioꝝ.⁊ in cōmento ſup libro de ſenſu ⁊ ſenſato in colūna tertia.⁊
3.de aīa.cōmē.5.⁊.20.⁊.6.ethicoꝝ.cap.4. ⁊ tunc videbunt vtrum iſta fue-
rit opinio Auer.necne Iſta voluimus notare:ne veritas aliquorum me
tem Auer.peruerteret.

¶In cōmēto.29.habetur ꝙ delectatio nō eſt in intellectu. Sed huius op- Cōm.29. 11
poſitum habetur.12.meta.t.com.39.¶Soluit.in intellectu nō eſt delecta-
tio eiuſdē rōnis cū illa q̄ eſt in ſenſu:ſed bene alterius rōnis pōt delectatio
eſſe:vide Themiſtiū in.3.de aīa.cap.47.⁊ intelliges hoc. Com.29. 12

¶In eodem cōmento fuit oppoſitum nobis : nā ibi.d. Cōmētator ꝙ pro-
priū appetitus ſenſitiui ⁊ deſiderij ſenſibilis eſt cum preſentia obiecti ſen-
ſati.econtra aūt.eſt de appetitu intellectuali.Sed hui⁹ oppoſitū inducebat
de aīalib⁹ pfectis:qꝛ talia hñt imaginationem ⁊ deſiderium reſpectu abſen
tiū ſenſatoꝝ:ſicut ptʒ.2.de aīa.156.⁊.20.Nec valet ſi dicatur ꝙ ibi loquit
de imaginatione:non aūt de deſiderio:nā deſideriuʒ conſequitur imagina
tionem:ſicut vmbra conſequitur corpus.¶Soluit.iſta differentia intelli-
gitur cum preciſione:ſicut dicitur in ſimili de vli ⁊ ſingulari : vt ſunt obie-
cta ſenſus ⁊ intellectus.

¶In commēto.33.dicit Cōmentator ꝙ cogitatiua non cōponit intelligibi Com.33.
lia ſingularia.huius oppoſitū pʒ in hoc tertio commento.22.⁊.xx. Confir 13
mat.qꝛ cogitatiua apparet intellect⁹ particularis:eo qꝛ hō p ipſum parti- δ
culr diſcurret.¶Soluit dictū Cōmētatoris hic.itelligit ſano modo: ⁊ ſen
ſus eſt iſte:cogitatiua nō componit ſingularia.i. terminos ſimplices: qui
tñ vles ſunt:qꝛ hoc ptinet ad intellectū qui eſt ſuperior cogitatiua. ſingu-
lare hic non ſumit vt diſtinguit ꝯtra vle:vt intelligit contradicēs. Sed vt
diſtinguit contra compoſitum.

¶ Dicit commēto.34.ꝙ bonū ⁊ malum verū ⁊ falſum ſunt in eodem gñe. Com.34.
Sed oppoſitū huius ptʒ.6.meta.tex.com.vltimi.vbi hʒ ꝙ bonum ⁊ maluʒ 14
ſunt in rebus:ſed verū ⁊ falſum ſunt in intellectu.¶Soluit.ꝙ bonū ⁊ malū P
dupl'r pñt ſumi.vno modo vt mouēt in gñe cauſe efficientis : alio modo vt
mouēt in gñe cauſe finalis:ſi primo modo ſic bonū ⁊ malū:ſunt ī aīa ſicut
verū ⁊ falſum:⁊ ſic ſunt in eodē gñe:qꝛ vtrūqꝫ eſt cognitio.nā.xij.met.com.
36.balneū in aīa mouet vt efficiēs.⁊ Balneū extra aīam mouet vt finis:⁊ iō
ſi conſiderent vt mouent in ratione finis:ſic hñt eſſe in rebus: de hoc tñ la-
tius dicemus in commēto vltimo.6.meta.

¶Auerrois com.36.in recitando opinionē Themiſtij.d.ꝙ ponēdo intelle Com.36.
ctum abſtractū:tūc hoc verū eſt ꝙ id qđ eſt magis viſibile magis comprehē 15
ditur.Sed oppm̄ huius ptʒ.ij.meta.com.p̄mo.¶Soluit.dictū ei⁹ hic intel Ω
ligitur ſic.ꝙ ſi intell's abſtractus intelligit res materiales ipfectas: multo-
magis aptius eſt itelligere res abſtractas pfectas: hoc tñ non eſt ſibi facile
ſed difficile:⁊ ita dixit.ij.meta.com.p̄mo.ꝙ exēplū illud pħi de viſu noctue

reſpcũ luminis dici nõ oñdit impoſſibilitatẽ:ſed difficultatez:dico ꝑ locũ a
minori ꝙ ſi intellect⁹ iſta impfectiora intelligit:multomagis apt⁹ eſt intel
ligere res ipſo pfectiores:ſicut deus eſt ⁊ abſtracte ſbe: hoc tñ nõ eſt ſibi fa
cile:ſʒ laborioſuʒ ꝓpter ipm in cognitiõe nr̃a naturali depẽdere a ſenſat̃.
cõm̃. 36. ¶In eodẽ cõ.3..in illa pte i qua reprehẽdit Alex.vł hre pro incõuenięti ꝙ
16 eternũ in ſua actiõe indigeat aliquo corruptibili vita ꝙ ex eis fiat vna actio
Sed huius oppoſitũ ptʒ.3.de aĩa.com.13.de intellectu agente ⁊ phãtaſma
te.ſimiliter.7.met.cõ.21.⁊.2.phyſi.tex.cõ.26.vbi dicitur ꝙ ſol ⁊ homo ge=
nerant holem. ¶Soluit̃. Cõmẽtator negat eternũ nõ poſſe cõiungi corru
ptibili eo modo quo Alex.ponebat:q2 ſicut ſibi imponit Auer.ipſe Alexã.
tenuit intellectũ poſſibilẽ eſſe gñabilẽ ⁊ corruptibilẽ : ⁊ poſuit intellectum
R agẽtem abſtractũ eſſe qui apud Alex.deus eſt:⁊ dixit ꝙ in copulatione in=
tellectus adepti deus vniebatur formaliter intellectui poſſibili:hoc aũt nõ
pot intelligere Cõmẽtator:nam ſi aliquod abſtractũ informaret corruptĩ
bile aliquo mõ a corruptibili depẽderet: ⁊ ideo caueãt qui ad intẽtionem
eius tenẽt aĩam intellectiuam dare eſſe formaliter homini. illud autem qđ
de phantaſmate ⁊ hoĩe allegabat̃ nihil mouet:tum quia phantaſma nõ eſt
materia intellectus agẽtis:nec virtus informatiua hoĩs eſt materia reſpe
ctu ſolis in hominis productione:ſicut intellectus poſſibilis erat materia
ſm Alexã.reſpectu intellectus agentis in copulatione:tum ẽt q2 phãtaſma
Sortis ⁊ platonis nõ eſt primũ inſtrumẽtum intellectus agẽtis:ſed ſecun
darium ⁊ extraneum quoquo mõ:ſicut ptʒ.3.de aĩa.§.19.⁊.20. commẽtis.
Nam ſicut dicit Auicẽ.ſpẽs eſt in prima intẽtione nature non indiuiduũ
niſi per accidens.Et ita dicẽdum puto de ſole ⁊ homine: ſed de hoc latius
vide.8.phy.cõ.15.vbi declaratur quomodo nouitas ſit in effectu deriuata
a voluntate antiqua:⁊ quomodo non.
cõmẽ. 36. ¶In eodẽ commẽto.36.in illa parte in qua ponit opinionez ſuã.d.ꝙ intel
17 lectus in habitu eſt per quẽ extrahimus intellecta.Huius tñ oppoſitũ ſu=
pra dixerat cõtra Alexandrum hoc idem opinãtem.¶Soluitur ibidem vbi
cõtra Alexãdrum arguit ⁊ cõtra Auẽpace: ibi enim dicit. ⁊ etiã quomodo
attribuitur actio ꝓpria intellectui que eſt facere intellecta intellectui gene
rabili ⁊ corruptibili.ſ.que eſt in habitu.Niſi quis ponat ꝙ intellectus qui
eſt in habitu ſit intellectus agens compoſitus cũ intellectu materiali:vt.d.
Themiſtius:aut ponat ꝙ forma poſtrema nobis qua abſtrahimus intelle
cta:⁊ intelligimus ea eſt compoſita ex intellectu in habitu ⁊ intellectu agẽ
te:vt Alexander ⁊ Auẽpace ponũt : ſicut nos etiam reputamus eſſe appa=
rens ex ſermone Ariſt.in intellectu in habitu: ergo nõ diſcordat ab Alexã
dro:niſi ꝓ quãto ponebat intellectum materialem qui eſt pars ipſius eſſe
corruptibilem:nõ autem in modo ponendi.
cõmẽ. 51. ¶Dicit Auer.commẽto.51.ꝙ bonum actuale cõe omnibus eſt laudabile.
18 Oppoſitum primo ethicorũ.cap.16.¶Soluitur.ſumitur laudabile ethico
rum primo ſtrictius ꝙ̃ hic:q2 ibi ſumitur vt diſtinguitur cõtra honorabile
hic autem lato vocabulo ſumptum eſt.
cõmẽ.66. ¶In commẽto.66.d.Cõmẽtator ꝙ tactus comprehẽdit ſenſibile ſuum ſi=
19 ne medio. Huius tamẽ oppoſitum patet.2.de aĩa. commẽto.107.108.115.
¶Soluitur.tactus quãtum eſt merito receptionis nõ indiget medio : ſʒ ꝑ
accñs ⁊ merito cõtractus nihil prohibet ipſum medio indigere.

¶Concordãtie ſuper libro de ſenſu ⁊ ſenſato.

Scribit Cõmẽtator ſuper cõmẽto libri de ſenſu ⁊ ſenſato ꝙ virtutes
diuerſificantur adinuicem ſm fortitudinem ⁊ remiſſionem.
Uide oppoſitum huius.7.phyſico.commento.20. ad finem commenti.

¶Soluitur.non rõne sui(qr in indiuisibili cõsistunt)diuersitas virtutum S
est:sʒ est merito dispõnuʒ ꝛ merito sui instrumẽti:sicut ptʒ prio de ala.tex.
cõ.65.vbi dr̃.si senex accipiat oculũ iuuenis:videbit vtiqʒ vt iuuenis.

¶Cõcordantie Auer.sup pmo cap̃lo de sba orbis.

Dicit Auerrois in primo capite de substãtia orbis: ꝙ vnũ compositũ habere nisi vnã formã est impossibile.huius oppositum pʒ ab ipso in.3.celi.cõmẽto.67.vbi ponit plures formas elementorũ in eodem remanere. T ¶Soluitur.ipse sentit loquẽdo de formis substãtialibus perfectis ꝛ totalibus ꝙ in vno composito nõ est nisi vna tãtum: nam cum illa constituat rem in actu simpliciter quelibet superueniens esset accñs:fallit autem de formis que nõ sunt vere sbe:sed sunt quasi medie inter substãtiã ꝛ accñtia:quales sunt forme elemẽtorũ apud ipsum: ꝛ iõ caueãt ponentes formã corporeitatis in via eius:ꝛ multomagis caueãt tenentes in via eius animã intellectiuã esse formã vere informãtem:qr ista nũqʒ fuit opinio eius.Et si veritas sit ista vt catholice confitemur. V

¶potentia est differẽtia substãtialis materie.d.Cõmentator in codẽ commento.Sed huius oppositum patet primo phys.cõmento.70. vide primo phys.cõmento alegato:qr ibi diffuse diximus.

¶Super secũdo capitulo de sba orbis.

In scdo capitulo.d.Cõmen.ꝙ celũ indiget ala mouẽte ipsum in loco ꝛ virtute mouente ipsuʒ semper.Sed huius oppm̃ patet i.2. X celi.com.6.¶Soluitur.negatur.2.celi.t.c.6.celũ habere animã qualẽ antiq ponebãt:qr crediderũt permanẽtiam illius alati corporis eẽ eiusdẽ rõnis cũ istis que sunt hic:nõ negatur tñ celuʒ animatũ eẽ pro ꝙto hʒ pncipium separatũ a quo mouet:ꝛp qđ appetit:sicut ptʒ primo cap̃lo de sba orbis:in fine:vbi dr̃.ꝛ nõ fuit celũ dictũ habere animã.Et hoc est rõnabile:nã vt scribit Cõmen.8.phy.cõmẽ.prio.principiũ motus de olbus mobilibꝰ est: sicut anima de rebus viuis:ꝛ hoc non intelligũt moderni qui ponũt intelligentiã ꝑe celũ alare:qr nõ possunt eleuare imaginatiuã supra cogitatiuam.

¶Ibidem Commentator dicit ꝙ celum de se habet finitatem sue actionis. Y huius tñ oppositum patet ab ipso in.3.cap̃lo huius vbi dr̃.ꝙ celum recipit actionem infinitatẽ:similiter cõtradicit illi qđ immediate dixerat:ꝛ est ꝙ celum est simplex:ꝛ ideo non hʒ potẽtiam ad corruptionem.¶Soluitur.celũ respectu motus localis de se finitatẽ hʒ:qr põt quiescere si pro orbe tñ sumatur celum: nã infinitas motus eius totaliter est ab extrinseco motore celum respectu sui esse non habet principium intrinsecum per quod possit nõ esse:sicut sunt ista generabilia:qr tale principiũ est materia prima: bene tñ celum habet principiũ extrinsecũ dans sibi permanẽtiã eternam ꝛ conseruans ipsum in suis dispositionibus necessariis:ꝛ si tale principium non eẽt ita esset de substãtia celi inquit cõmentator hic:sicut est de eius motu ꝛ est locus iste expressus contra Gregorium ariminẽsem qui voluit eterna ꝛ necessaria non habere causam efficientem: celum igitur bene potest recipere actionem infinitã:cuʒ eternum sit:sicut dr̃.3.cap.de sba orbis.sed causa esse etiam sui perpetui motus non est ipsum:sed est abstractum principium:sic igitur mens Auerrois sibi concordat.

¶Super tertio capitulo.

Dicit Cõmentator in.3.cap̃lo de sba orbis.ꝙ celum est subiectũ tantũ non materia.huius opppositũ ptʒ.9.meta.cõmento.17.¶Soluitur.nomẽ materie qñqʒ distinguitur cõtra formã:ꝛ qñqʒ distinguitur cõtra sbm̃.Et primo quidem modo sumpsit Auer.ix.met.commẽ.17.quãdo dixit nihil.phibet vt celũ sit materia:sed prohibet vt sit forma.Et ratio huius Z

eſt:qꝛ.2. de gñatione.53.textu.materie eſt moueri ⁊ pati:forme vero agere ⁊ mouere:qꝛ igitur celū mouetur:ideo pōt habere rōnem materie:vt ex eo ⁊ intelligētia fit vt vnuʒ motū ex ſe:qꝛ oē tale ex duabus naturis cōponitur ſcʒ nā cauſante motū:que habet modū forme:⁊ ex natura recipiēte motuʒ que eſt natura ꝑ modū materie:ſicut ptʒ in pꝛio caplo hui⁹: ⁊ ex hoc ptʒ error multorū Auerroiſtarū qui vidētes ꝙ Cōmētator tenet celū ſecluſa intelligētia nō eſſe cōpoſitū ex materia ⁊ forma:crediderūt celū eſſe formam ſimplicē de intētione eius:⁊ hoc nūꝙ̄.d.Auer.bene dixit vltimo capitulo de ſubſtātia orbis.ꝙ mediat inter purā potentiā ⁊ actum purū: nūꝙ̄ tamē abſolute dixit celū actum aut formā eſſe. Sed bene qñ celū cōparatum ad iſta inferiora dicitur quaſi forma:ſicut ptʒ primo celi cōmento.24.⁊ ſcdo de generatione ⁊ corruptione.tex.cōmenti.50.vbi dicit ꝙ forma ⁊ finis in terminis olum.Si autē materia ſumatur:vt diſtinguitur cōtra obiectū ſic celū verius dicitur ſubiectū ꝙ̄ materia:qꝛ materia iſto modo vt cōtra fōm diſtinguitur:dicit carentiā forme cum aptitudine ad illā:ſicut pulchre declarat Themiſtius primo phyſi.in digreſſione propria quā facit de potentia materie:⁊ qꝛ celum non habet potentiam ad eſſe:ideo verius ſubiectuʒ dicitur ꝙ̄ materia:⁊ ſic loquutus eſt Cōmentator hic dum dixit celū ſubiectum eſſe non materiam.

¶Super vltimo caplo de ſbā orbis.

In vltimo capitulo de ſubſtātia orbis.d.Cōmētator ꝙ corpora celeſtia ſunt diuerſarū ſpecierum. Oppoſitum huius ptʒ ſcdo celi.cōmē.39.⁊.40.¶Soluitur.duplex ſpēs.analoga ⁊ vniuoca:vt ſepe diximus:corpora celeſtia ſunt eiuſdē ſpēi analogice : non ſunt eiuſdem ſpeciei vniuoce:ſed vt ſic ſunt diuerſarū ſpecierum.

¶Cōcordātie Auer.ſuꝑ metaphy.Ariſt.⁊ pꝛio ſuꝑ primo libro.

Cōmē.1. AGgrediamur nunc obſecro dicta Auer.:in metaphyſicis.inquit ipſe cōmento primo primi metaph.ꝙ materia nō vere generatur neꝙ̄ corrumpitur.
1 huius aūt oppoſitū meminimus nos legiſſe ſuper pꝛio phy.cōmen.60. ¶Soluitur.materia vere generatur ⁊ vere corrumpitur ſubiectiue:motus enim eſt in moto ⁊ non in motore:⁊ quia ſubiectū generationis ⁊ corruptionis eſt materia: propterea dici
A mus nos ipſam vere generari ⁊ vere corrumpi quia:ſcʒ ſubiectū eſt.:Materia nō vere generatur neꝙ̄ vere corrumpitur tanꝙ̄ generatiōis aut corruptionis terminis.Primo modo loquitur primo phyſi.cō.60.ſicut ipſe ſeipſum ibi declarat.Secūdo modo loquitur hic:⁊ etiā loquutus eſt phs pꝛio phyſi.tex.cōmē.82.Dicāt aliꝗ quicquid velint.diſtinctio vera eſt in ſe:nec aliter dicta Auerrois adinuicem cōciliari poſſunt.

Cōmē.3. ¶In cōmento tertio primi huius:dicit Auer.ꝙ forma hominis nō eſt ho
2 mo.huius oppoſituʒ ptʒ per ipſum.7.meta.34.⁊.21.Dico ꝙ ſolo patet ex cōmento.21.ſeptimi metaphyſice: qꝛ ibi dicitur ꝙ homo poteſt dupliciter ſumi.vno modo pro ſui quiditate:⁊ cum ſua quiditas ſit ſua forma.nā materia nec eſt proprie quiditas:nec quiditatis eſt pars:⁊ ſic forma hominis homo dici poteſt: ſi autem homo ſumatur pro eſſentia hominis que qꝛ cōpoſita eſt ex materia ⁊ forma:ſic hominis forma nō eſt homo: quia forma eſt altera pars eſſentie hominis:⁊ altera eſt materia. etenim materia ⁊ forma ſunt partes eſſentiales compoſiti:ſicut patet primo phyſi.cōmento.5.⁊.7.meta.37.⁊ ideo refert dicere in via Auer.aliquid eſſe de eſſentia alicuius:⁊ aliquid eſſe de quiditate illius: ſicut ſupra declaraui in tertio de aīa ſuper commento primo.quiditas eſt quid magis abſtractuʒ quaʒ eſſentia

Conſimiliter materia bene dicitur eſſentia quedā aut natura quiditas: B
tamen proprie loquendo dici non debet: ſed ſi quandoqꝫ dicitur ſumit pro
eſſentia: ⁊ ideo aliquid poteſt eſſe de eſſentia: quod tamen non erit de qui-
ditate illius: ſed ſolum vehiculum quiditatis: ⁊ tale eſt materia ſecundum
ipſum: ⁊ per iſtam diſtinctionem ſoluuntur omnia argumenta Subtilis do
ctoris in.7.meta.⁊ in tertio ſententiarum diſtinctione.xxij. queſtione vni-
ca: ſi bene aduertis: ⁊ etiā per iſtam diſtinctionem ſoluitur contradictio:
quia forma hominis eſt homo vno modo: ⁊ forma hominis non eſt homo
alio modo.vide cōmentū.21.ſeptimi meta.⁊ intelliges totum: quod dixi-
mus eſſe de intentione Auerrois.

¶In cōmēto.12.videtur ponere formas mixtorum diſtinctas eſſe a formis cōmē.12.
elementorū: ⁊ per conſequens ponit pluralitatem formarum. Huius ta- 3
men oppoſitū patet primo capitulo de ſubſtantia orbis. Solutionē quere
ibidē.nā ſuper illo loco diffuſe dixi.

¶Raritas ⁊ denſitas ſꝫ Auer.15.cōmento primi metaphyſi. ſunt de predi-
cato ſitus. huius tñ oppoſitū dicitur.7.phyſi. cōmento.15.vbi dicitur qꝺ Com.xv.
ſunt qualitates: ⁊.4.phyſi.cōmento.84.vbi dicitur: ꝙ ſunt quantitates. 4
¶Soluitur.ſupra.4.phyſi.84.dixi de hoc.⁊ ēt.7.phy.15.non oportet igi- C
tur tertio repetere.non te pigeat reuoluere chartas.

¶In eodē cōmento.15.dicitur ꝙ impoſſibile eſt vt idē recipiat paſſionē cōmē.15.
⁊ tranſmutetur de contrario in contrarium. Huius tamen inſtantia patet 5
primo phyſi.63.de materia prima: ⁊ primo de ſubſtantia orbis. ⁊ in ꝗplu- D
ribus alijs locis. ¶Soluitur.intelligitur dictum eius de ente in actu non
de ente in pura potentia: ſicut eſt prima materia. Nam ſi ens in actu in-
quantum in actu idem manens mutaretur de contrario in contrariū: tunc
ſimul ⁊ ſemel eſſet in actu ⁊ in potentia reſpectu eiuſdē: quod non capit in-
tellectus philoſophorum.

¶In commento.17.dicit ex ſententia Alexandri genus a materia differre. Cō.xvij.
huius tñ oppoſitū videtur. decimo met.ter.cōmen.24. ¶Soluitur.genꝰ 6
non eſt vera materia: vt dicit cōmentator hic: qꝛ materia talis non eſt actꝰ E
aliquis: nec actū habens: neqꝫ vniuerſalē: neqꝫ particularē: ſed eſt pura
potentia: ⁊ ideo caueant ponentes formā corporis ſubſtantie materie pri-
me coeternam eſſe: tunc enī materia eſſet corpus aliquā formā vniuerſa
lē hñs: ⁊ ita nulla eſſet differentia quā ponit Auerrois hic: inter genus et
materiam. Genus enim non dicit puram potentiam: ſicut prima materia: ⁊
per hoc a materia differt. nec dicit vltimum actum non contrahibilem: per
alium actum quiditatiuum: ſicut differentia ſpecifica dicit. Sed.d.quandā
formā generalē: que mediat inter puram potentiam ⁊ actum completū
qualis eſt vltima differentia. ⁊ ideo genus poteſt predicari: non autē mā-
teria: quia predicatum vt dicunt logici habet modum forme: ⁊ quia genus
aliquam formā dicit: non autē materia. inde eſt ꝙ illud predicatū eſſe po
teſt: illud vero minime. Tamen licet genus vera materia nō ſit: tñ eſt mate
rie proportionale: ſicut dicit Porphyrius capitulo de differentia: nā quē- F
admodū ex materia ⁊ forma fit vnum per ſe compoſitum: ſic ex genere et
differentia fit per ſe vna ſpecies: ⁊ quia ſicut materia in phyſica cōpoſitio-
ne contrahitur qualificatꝰ ⁊ perficitur per formas: ⁊ ſubſternitur forme tāqꝫ
ſubiectum: ſicut genus perficitur contrahitur ⁊ actuatur per differentias ⁊
ſubſternitur eis: ſicut perfectibile ad perficiēs: ⁊ ſicut ſubiectū ad formā:
⁊ inde fuit ꝙ modus predicandi generis fuit in quid: ⁊ modus predican-
di differentie fuit quale: quia genus predicatur per modum per ſe ſtantis:
differentia autem per modum informantis: ⁊ alteri adiacentis: et per mo-

dum qualificantis predicatur: ⁊ ideo genus in quid: ⁊ dr̃ia predicatur in
B quale. ¶ Solutio ergo contradictionis ſtat in hoc puncto. genus nõ eſt ve
ra materia. genus tñ eſt materie ſimile.

¶ Uniuerſale intellectũ: inquit Cõmentator commento. 28. primi meta. eſt
Cõ. xxviij prius ſm ſcãm: eo ꝙ eſt ſub eo. Huius tñ oppoſitũ pꝫ primo de aĩa com. 8.
7 ¶ Soluitur. iſtud dictum procedit de vniuerſali Platonico: qđ erat per ſe
h exiſtens ſeparatũ a ſingularibus: ſed dictum primi de aĩa cõmen. 8. locum
habet de vli Ariſtotelico: ſicut pꝫ etiam. 12. meta. commẽ. 4. vbi dr̃ ꝙ vlia
apud Ariſt. ſunt collecta ex ſingularibus ab intellectu qui accipit inter ea
ſimilitudinem: ⁊ facit ea intentionẽ vnam.

¶ In cõmento. 39. dicitur ꝙ nil mediat inter materiale ⁊ abſtractũ. Oppoſi
cõmẽ. xix. tum pꝫ. 2. phy. tex. cõ. 26. de forma hoĩs vltima. ¶ Soluitur. auctoritas eiꝰ
8 ſic intelligitur: nulla natura eſt in re extra que non ſit: aut a materia ſepa
I rata: aut in materia immerſa. De forma autẽ hoĩs vltima nõ dicimus ipſaꝫ
mediã eſſe ꝑ abnegationem vtriuſqꝫ extremi: ſed dr̃ media ſm ſimilitudinẽ
⁊ ſm cõparationem: nã pro quãto in aliquo cõuenit cum formis materiali
bus: materialis eſſe videtur: pro quãto ratio: cõuenit cũ abſtractis: aliquo
modo abſtracta eſt: ⁊ ideo forte dixit Themi. ſcientiã de anima mathema
ticam eſſe ſciam ⁊ mediã: ſicut etiã nos ſuperiori anno. 1506. declarauimꝰ
pulchrum: dum librum de anima interpretaremur.

¶ In cõmẽ. 50. ſcribitur antiquos quatuor cauſas cognouiſſe. Huius op
cõmẽ. 50. poſitũ patet ſcđo phyſi. cõmen. 9. vbi dicitur eos ignoraſſe formã. Solui
9 tur. hoc habet locum de antiquis qui fuerunt Ariſto. tempore: ⁊ ita gloſat
L Commen. hic ꝓpoſitionem iſtam. Sed ſcđo phyſi. commen. 9. loquitur de
aliis antiquis qui longe ante tempora Ariſtote. de cauſis rerum diſputa
bant: illi enim ſolummodo materiam cognouerunt: phia enim balbutiendo ince
pit: ſicut dicitur in hoc primo. Et ideo diſtingue tẽpora ⁊ concorda oẽs ſcri
pturas: ſicut inquit diuus Hieronymus.

¶ Concordantie Auer. ſuper ſcđo metaph.

Cõmẽ. 1. Auerrois in cõmen. primi ſcđi meta. facit iſtam ꝯñam: ꝙ ſi intellectꝰ
noſter nõ intelligeret abſtractas ſubſtãtias: tunc aliquid
1 natura feciſſet fruſtra: qꝛ feciſſet illud qđ eſt in ſe naturaliter intellectuꝫ: nõ
intellectũ ab alio. Sed oppoſitum huius ſequitur ex dictis eius. ſeptimo
M meta. cõ. 58. vbi dicit hec verba: eſſentie rerum intelligibilium ſunt exiſten
tes licet non intelligantur. Confirmantur auctoritate eiuſdem ibidem cõ.
46. ſubſtãtie ſunt ſube: lꝫ non diffiniantur: non eñ diuerſantur in ſuis ſub
ſtantiis quando diffiniuntur ⁊ quando non diffiniũtur: ſicut eſt diſpoſitio
in viſibilibus: cũ ipſa non ſunt minus viſibilia qñ videntur: ꝙ̃ quãdo nõ
videntur. Et confirmatur. nam Phs ſcđo de anima. tex. cõ. 14. reprehendit
antiquos opinãtes ſenſibile ⁊ ſenſum eſſe relatiua ſimpliciter; qꝛ tunc nul
lus eſſet actu color ſine viſu. ſed idem eſt iudiciũ de ſenſibili reſpectu ſen
ſus: ⁊ de intelligibili reſpectu intellectus. tertio de anima. tex. commen. 3. ſi
cut ergo ſenſibile non hꝫ eſſe per ſenſum: ſic nec intelligibile per intellectũ
Et cõfirmatur. qꝛ intelligibile intellectũ natura precedit: prius autem in
N quantum prius non dependet in eſſe a poſteriori. ¶ Preterea. Ratio auer.
vt. d. ſanctus doctor hic. ⁊ doctor ſubtilis in ſcđo meta. q. 3. videtur peccare
per fallaciam conſequẽtis: qꝛ arguit ſic: ſi ſubſtãtie abſtracte non ſunt in
telligibiles ab intellectu noſtro: ergo a nullo: ac ſi ſic argueretur hoc nullꝰ
homo currit: ergo nullũ aĩal currit. Preterea peccat ſcđo in hoc quod ipſe
dicit ꝙ eſſent fruſtra. Sed hoc non procedit: qꝛ fruſtra vt dicitur ſcđo phy.
eſt quando aliquid eſt reſpectu alicuius finis quem non includit. Manife

ſtum eſt

ſtum eſt aūt ꝙ finis intelligentiarum non eſt vt a noſtro intellectu intelli= O
gantur: quare multipliciter peccat ratio Auer. ſicut vides. ¶Soluitur. mul digreſſio
ti modernorū laborauerunt in deducendo ꝯñtiam iſtam Auerro. vt talia ꝓ defen=
incōuenientia euitaret: ⁊ quia dicta eorum vana ſunt. ideo, pono modū ſm ſiōe auer.
quē Cōmen. in via ſua hꝫ defendi. Dico ꝙ ſm ipſum in tertio de anima. in ſm ſua fū
infinitis locis ꝙ intellectus noſter cum ſit virtus ſeparata a materia eſt to= damenta
tius entis: ⁊ iſta fuit prima ratio phi ad ꝓbandum immālitatem eius: naꝫ
materia eſt ſicut opacitas quedam obtenebrās lucem: ⁊ ideo quāto virtus
aliqua fuerit magis immerſa materie: tāto magis eſt a cognitione deficiēs
⁊ per ꝯñs quāto magis ad imaterialitatē accedit: tanto magis ad cognitio
nē tendit: ⁊ ideo non incōuenienter dictum eſt quālibet intelligētiam eſſe
plenam formis: pro quanto quelibet intelligētia cum ſit a materia ſepara
ta eſt omniū cogitatiua: qđ quō cōtingat nō eſt preſentis negocij. ¶Auer.
igitur ſermo ſicut mihi videtur innititur huic fundamento: naꝫ ſi ſubſtan=
tiarum abſtractarū ⁊ cognitio noſtro intellectui repugnaret: aut hoc eſſet
inquantū materialis: aut inquātū humanus: aut inquantū abſtractus: et
inquantū intellectus eſt. non inquantū mālis eſt: qꝛ demōſtratū eſt in ter
tio de anima. ſm ipſum: ꝙ intellectus eſt virtus abſtracta a materia. Nec
inquantum humanus: qꝛ vt humanus pōt intelligere res materiales: que
ſunt potentia intellecte: ergo multo magis poterit intelligere abſtracta: q̄
ſunt actu intellecta: licet non ita faciliter. Nā ſicut dicit Cōmē. cō. 36. ſup
tertio de anima. vbi examinat dictū Themi. ſi poſuerimus ꝙ intellectus
materialis non eſt admixtus materie: tunc ille ſermo erit verus. ſ. ꝙ illud P
quod eſt magis viſibile magis comprehenditur: qm̄ qđ comprehendit mi
nus perfectum ex eis comprehendentibus que non ſunt admixta materie:
neceſſe eſt vt comprehendat perfectius: ⁊ non econtra. Et cōfirmatur: quia
aliter deſideriū naturale eſſet ad impoſſibile: nam ſi intellectui humano in
quantū humanus eſt repugnet abſtractorum cognitio: cum homo natura
liter ad talem cognitionem inclinetur teſte pho in prohemio meta. ſequit
ergo tale deſiderium ad impoſſibile ferri. Nec valet ſi dicatur talem cogni
tionem eſſe poſſibilem pro alio ſtatu: quia lꝫ ita ſit ex parte rei: tamen apđ
Ariſto. non inuenitur aliquis locus in quo ponat aliuꝫ ſtatū: immo oppo
ſitū poteſt colligi ex dictis eius in primo ⁊ decimo ethicorum. vbi ponit ꝙ
felicitas mortuis cōtingere non poteſt. Relinquitur igitur ꝙ ſi intellectui
noſtro talis intellectio repugnaret: ꝙ hoc eſſet inquantū abſtractus: ⁊ in=
quantū intellectus eſt: ſed quod repugnat intellectui inquantum intelle=
ctus eſt: illud repugnat cuilibet intellectui. ſequitur ergo ꝙ ſi ſubſtantie
abſtracte a noſtro intellectu non eſſent intelligibiles: ꝙ a nullo intellectu
eſſent intelligibiles: nam in his que ſunt eiuſdem nature: aut vniuoce: aut
analogice quicquid per ſe repugnat alicui ratione nature: repugnat om=
nibus exiſtentibus ſub illa natura: ſicut per oppoſitum: ſi quid per ſe com
petit alicui rōne nature per ſe: competit omnibus illius nature. 2. celi. 59. ⁊
iſta ratio Commen. eſt a ſigno non eſt a cauſa: ſi bene aduertis. ⁊ ex hoc ēt
ſequitur per locum a ſigno: ꝙ tunc natura feciſſet aliquid ocioſum: naꝫ cū
eſſe ſubſtantiarū ſeparatarum ſit vita intellectualis. 12. meta. 39. Si a ſe nō
intelligerentur fruſtra eſſent: qꝛ fruſtra eſt eſſentia que caret propria ope=
ratione: modo ſubſtantia intellectualis non habet aliquam operationem
inſequentem formā materialem inquantū materialis eſt: vt calefacere inſe
quitur calorem: nec operationes anime vegetatiue: aut ſenſitiue: nec etiaꝫ
intellectiue: vt diximus in deducendo. Forte dices ꝙ adhuc haberent ope
rationem: que eſt ſm locū mouere. Sꝫ contra motio preſupponit in intelli Q

ſētijs ipſum intelligere ⁊ velle.12.meta.cō.36.ſi igitur intelligere carerent:
carerent ⁊ mouere ipſo:⁊ ita eſſent fruſtra:quia cū ſint naturaliter intelle-
cte ⁊ a nullo ſint intellecte:carerēt ergo ſua naturali operatione:ergo ocio-
ſe eſſent in natura:ſicut diximus.⁊ omnia iſta ſequuntur a ſigno non a cā:
⁊ ſic ſicut vides tolluntur oīa argumenta latinorū contra Auer. ¶Ad cō-
tradictionis aūt formam ſoluentes dicimus rerū eſſentias poſſe exiſtere:
eſto ꝙ non intelligantur loquendo de eſſentijs rerum in quibus ſuum eſſe
non eſt ſuum intelligere:ſed tale intelligere eſt ſibi aduentitium ⁊ extraneū
ſicut accidit lapidi ꝙ ſit intellectus ⁊ habeat eſſe cognitū:ſed in eſſentijs
rerū quarū eſſe eſt ſuū intelligere in talibus fallit propoſitio Auerro.ſicut
eſt in propoſito de abſtractis ſubſtantijs:ſi enim tales non eſſent actu intel-
ligentes ⁊ intellecte tales non eſſent:quia ſuum eſſe eſt ſuum intelligere:et
econtra ſm philoſophos:modo autem iſtud ſequitur. ex hypotheſi data:
vt deduximus per locum a ſigno:non autem a cauſa.
Cōmē.11. ¶In commen.11.Auerro.videtur ponere diſſolutionem fieri a priori ad
2 poſterius.Oppoſitum autem videtur dicere ipſemet in commento.23.ſe-
ptimi metaph.magna fuit queſtio de hac materia apud Pluſq̄ Commen-
tato.ſuper primo tegni:⁊ Conciliatorem in differentia.8.⁊ omnes ſequa-
ces an reſolutiua via fieret ab effectu ad cauſam:an econtra:⁊ Pluſq̄ Com-
men.voluit ꝙ fieret a cauſa ſuper effectum.Conciliator autem voluit ⁊ om-
nes moderni ꝙ fieret oppoſito modo.Nos autem in hac materia median-
do dicimus compoſitionem ⁊ reſolutionem dupliciter fieri poſſe:vno mo-
do ſm rationē:⁊ alio modo ſm nām:⁊ tūc dicimus ꝙ reſolutio que fit ſm
rationem ꝓcedit a cauſa ſuper effectū:vnde The.primo poſte.analeticorū.
cap.2ᵇ.inquit reſoluere appello vera cōclōne poſita cauſas ex quibus con-
fecta eſt cōclō exquirere:⁊ illud maximo argumento eſt.nam liber poſterio-
rum reſolutorius apparet eo quia de poſteriori reſolutione agitur in eo:
R que eſt penes materiā neceſſariam:talis autem reſolutio eſt circa demon-
ſtrationē:que eſt ibi ſubiectum.demonſtratio autē de qua agitur ibi prin-
cipaliter eſt demonſtratio ſimplr̄:q̄ a cā ſuper effectū ꝓcedit:quia ꝑ illam
acquiritur ſcire ſimplr̄ diffinitū in illo libro:nō aūt per demſ̄ationē.q̄ꝛ q̄ꝛ
illa non facit ſcire ſimplr̄:ſed ſm quid:nā ſcire ſimplr̄ eſt rem per cām co-
gnoſcere:⁊ q̄m illius eſt cauſa:⁊ ꝙ impoſſibile eſt aliter hr̄e.Quia igit̄ reſo-
lutio illa:que ſm rationis diſcurſuz penes cauſas attēditur ſupra effectus
ſequitur ergo Pluſq̄ Commen.rectius ſentire in hoc q̄ moderni:ſcire em̄
reſolutorie aliquem effectum ⁊ intelligere eſt cum cognouerimus cauſas
eius ſimplices ⁊ principia prima:vſq̄ ad elementa:vt dicitur primo phyſi.
tex.cō.primi.Et hoc etiā Auer.cōfirmat in preſenti loco:quando dixit ꝙ ſi
poſtremū non fuerit ⁊ prius ſit non pōt fieri ſuā diſſōnem:que per diſſolu-
tionem habetur.Et cōfirmatur.nam clarū eſt ꝙ in mathematicis ſcientijs
eſt maxima certitudo per reſolutionē:pꝫ aūt ꝙ ibi nō fit demōſtratio quia:
⁊ per ꝯñs reſolutio ſm rōnem non fit ab effectu ad cauſam:ſed potius ecō-
tra.Et iſtud apud me non eſt dubium:dicant alij quicquid velint:alia eſt
reſolutio que fit ſecundum naturam:⁊ talis fit ab effectu ad cauſam natu-
ra enim reſoluit mixta in quatuor elementa.⁊ elementa in mām et formā:
de iſta reſolutione loquitur Cōmen.⁷.meta.cō.23.q̄ꝛ ibi loquitur de diſ-
ſolutione:que fit attendendo penes illud qđ eſt a natura:non aūt a rōne.
Et iſtius etiā ſententie eſt beatus doctor in.3.meta.in expoſitione ſecundi
Com.16. textus:ſicut videre potes ibi euidenter.
3 ¶In cōmē.16.dicitur ꝙ mathematice demonſtrationes ſunt in primo or-
dine certitudinis:⁊ naturales ſequuntur eas in hoc.huius oppoſitū dicit̄

primo de aia tex.cō.primi:vbi dicit̄ q̄ ſcia de aia excedit oēs alias ſciētias
nobilitate ſubiecti:ꝛ certitudine demonſtrationis preter diuinam.¶Sol- G
uitur.multe ſunt ꝛ varie expoſitiones illius loci ſicut noſti:ſed illud quod
nobis videtur eſſe dicendū pro nunc:eſt iſtud qđ notat hic Cōmentator in cō
men.iſto:dicit eñ q̄ in eadē ſcientia ſi diuerſatur certitudo ſm magis ꝛ mi
nus:multo magis diuerſat̄ in diuerſis ſcientijs ſm genus:pro quo debes
ſcire:vt ſcribit Cōmentator primo celi.cōmen.xxij.q̄m autē differētes ſunt de-
mōſtrationes quarū alteri atteſtat̄ ſenſus ꝛ alteri nō: aut q2 nō eſt innata
ſentiri.aut quia non eſt poſſibilis vt ſentiatur.Fides prime demonſtratio
nis erit magis perfecta.vnde ex hoc colligo q̄ demōſtrationes naturales
quibus plures ſenſus atteſtantur ſunt maiores certitudines q̄3 demōſtra-
tiones:quibus pauciores ſenſus atteſtantur.ꝛ ſi certitudo mathematica-
rum ſcientiarū compararetur certitudini demonſtrationū naturalium pe
nes hoc:dico q̄ ceteris paribus ſemper demonſtrationes naturales eſſent
certiores demōſtrationibus mathematicis:q2 naturales cauſe ſunt magis
ſenſate q̄3 cauſe mathematice:naturalis eñ verſatur circa ſenſibilia ꝓpria
ꝛ mathematicus circa ſenſibilia cōmunia.Si vero certitudo demōſtratio-
nis attendat̄ penes abſtractionē ꝛ ſimplicitatē ſubiecti : ſic mathematice
excedunt naturales ſcias:q2 vt dicit̄.3.de aia.ꝛ.3.celi.ꝛ.ij.phy.naturalia ſe
habent per additionē ad mathematica:vñ ſicut ariſmetica certior eſt geo
metria:q2 eſt de paucioribꝰ:vt dicit̄ primo poſterior.cap.illo.certior autē
eſt ſcientia altera:altera.Iſta autē propoſitio ſic intellecta hʒ veritatem vt
in pluribus:fallit autē quantū ad librū de aia.precipue quo ad tertium li-
brum:in quo agitur de intellectu qui eſt ens magis abſtractū q̄3 quodlibʒ
mathematicū:q̄ñ q̄3 autē certitudo attendit̄ penes iudiciū potentie appre
hendētis talem certitudinē:ꝛ penes hoc q̄ ſcia oſtēdit illud a quo eſt fons
ꝛ origo cogitatiōis oīs ꝛ ꝓncipiorū oīm in alijs ſciētijs:ꝛ in qualibet ſcien
tia.Et ſic ſcia de aia cum tractet de intellectu agente:ꝛ poſſibili quiꝰ diſtin-
guit ꝛ iudicat q̄ālibet veritatē in qualibet ſcia:certiſſima eſt oīum ſciētia
rum preter diuinā:ꝛ iſta fuit mens Themiſtii:ꝛ Auer.i cō.ij.primi de aia
ad calcē cōmenti ſi bene aduertis.¶Sed dices replicando q̄ ſi iſto modo T
ſcia de aia eſſet certior alijs ſciētijs nobilitate ſubiecti ꝛ certitudine demō-
ſtrationis:a pari ꝛ diuina ſcia ſaltē quantum ad ſcđm eſſet certior.Soluo.
ſcia de aia nō eſt nobilior neq̄3 certior diuina quantū eſt merito ſubti.Nā
illa diuina dicit̄ eo q2 circa deū verſatur ꝛ abſtractas ſubſtantias:que nobi
liores ſunt aia intellectiua:teſte Auer.in.3.de aia.cō.xix.neq̄3 etiā ratione
certitudinis oſtenſe poteſt eſſe certior ſcia de aia : q2 lʒ ſcia de aia oſtēdat
eſſe intell'is agentis a quo eſt certitudo principiorū ſciarum oīm: tñ diui-
na etiā cōſiderat de eo qui eſt altior cauſa veritatis ꝛ certitudinis q̄3 ſit in
tellectus agens:nā vt.d.Cōmen.in ſcđo meta.cō.4.oīa entia acquirūt eſſe
ꝛ veritatē a prima cauſa: ꝛ ideo bene dixit Cōmē.cōmen.primo.q̄ ſcia de
aia in nobilitate obiecti excedit oēs alias ſcias:ꝛ etiā in certitudine demō-
ſtrationis preter diuinā.Attendit̄ etiā certitudo demonſtrationis ex eo:q2
pauciores dubitationes contingūt in eis ꝛ minor eſt difficultas reſoluen
di q̄3 in alijs.Et penes maiorē euidētiam illuminationis eſſe ſuper effectū
ꝛ ſic loquitur Cōmen.hic dum.d.q̄ demonſtrationes mathematice ſunt in
primo ordine certitudinis:ꝛ naturales ſequunt̄ eas in hoc : ꝛ poſt natura-
les:ſunt diuine:ꝛ hoc quo ad certitudinē demōſtrationis quo ad nos:que
attendit̄ penes maiorē euidentiā cauſe ſuper effectū:lʒ ſi loquamur de cer-
titudine quo ad nos que eſt penes obiectū magis nobis notū:vt ſic nāles
ſunt in primo ordine mathematice i ſcđo:cū ille ſint de ſenſibili ꝓprio : ille

autē de ſenſibili cōmuni.Diuine aūt etiā vt ſic ſunt in tertio ordine.Sʒ de ordine nature diuine demonſtrationes ſunt in primo ordine.Naturales ī ſcdo cū ſint de ſubſtantia.Mathematice in tertio cū ſint de accidentibꝰ:ſba autē natura prior eſt accidēte.7.metaphy.tex.cō.4.Nolo tn̄ abſolute concedere quodlibet cōſideratū in naturali phia eſſe prius natura quolibʒ cōſiderato in mathematica:qꝛ hoc falſum eſt.ſed quo ad hoc ꝙ demōſtrationes mathematice ſunt de accidentibꝰ preter aſtrologiā: ſicut pʒ.in.xij.me. 44.ꝛ qꝛ accidēs poſterius natura eſt ſba: ſic quo ad hoc ſunt in tertio ordine quo ad naturā.Sed ſunt in primo ordine quo ad nos penes euidentiam illuminationes eſſe ſuper effectū.Et ad hunc ſenſum primo poſteriorum multū phs laudauit mathematicas demonſtrationes.ꝛ etiā in preſenti textu qn̄.d.ꝙ atribologia mathematica nō eſt expetēda in omni re: nam ſermones fiunt ſm exigentiā materie ſubiecte:cogita bene ꝛ pondera:quis pauci vel nulli potuerunt hoc intelligere:ſicut paſſim videre poteris.

Cō.pmo. ¶Concordantie Auer.ſuper.3.metaphy.

1 u Inquit Auer.Cōmen.primo tertij metaphyſi.ꝙ conſuetudo Ariſto. fuit inducere ſermones diſputatiuos in queſtionibꝰ difficilibus.huius tamen oppoſitū videt dicere primo celi.commen.ij.ꝛ primo de anima.commento.65.Solutio huius patet ex commento.85.primi de celo.vide ibi ꝛ conſidera.

Cōm.16. 2 ¶In cōmen.16.dicit Cōmen.ꝙ nomina denominatiua ſignificant vnū cōpoſitum.huius tamē oppoſitū pʒ.5.meta.cō.14.vbi vult: ꝙ nomina denominatiua ſignificant primo formā.ꝛ ſeptimo meta.cō.18.ꝛ in predicamentis.cap.de ſba.vbi dicitur ꝙ album non eſt in genere propter ſuum duplex ſignificare.ꝛ ſeptimo metaphy.commen.allegato.d.ꝙ quando accidētia per accidens ſumpta fuerint in ſuis ſubiectis eſſentialibus: tunc habebunt nomina ſignificantia vtrūqꝫ.De hoc vide que ſcripſi ſuper cōmen.8. ſcdi de anima.tamen diffuſius dicam infra.5.metaphy.ſuper commen.14. quia ibi eſt locus proprius.

Cō.pmo. ¶Concordantie Auer.ſuper.4.metaphyſi.

1 x Dicit Cōmen.in cōmen.primo quarti met.ꝙ ſcientia de natura eſt de ente mobili.huius tamen oppoſitū videtur dicere.xij.meta.com. 5.vbi.d.ꝙ eſt de corpore mobili.ꝛ in prologo ſuo ſuper primo phyſi.d.res ſenſibiles eſſe ſubiecta ſcientie naturalis. ¶Soluitur.non eſt cura phis de nominibus vt ipſemet dicit ſuper cōmen.primo.primi phyſi.idem intelligit apud me Cō.per corpus mobile: ꝛ per corpus naturale:per res ſenſibiles:per ens mobile:ꝛ per ſubſtantiā mobilē:nec inuenio aliquā diſcordiāʒ inter antiquos de ſubiecto philoſophie:ſed latini fuerunt auctores illius

Digreſſio de ratiōe formali ſubiecti adequati nāʒlis phie.

difficultatis.¶Illud igitur quod ego dico in hac materia eſt iſtud ꝙ Cōmen.idem intellexit per iſta nomina:ꝛ ideo in hoc nō eſt inſiſtendū : de ratione autē formali ſubiecti naturalis philoſophie:licet Cō.dicat quādoqꝫ mobilitatē eſſe:quāqꝫ ſenſibilitatē:tn̄ iſta ſi adinuicē cōparent indubitāter credo naturalitatē eſſe rationē formalē ſubiectiuā ꝛ qditatiuā totiꝰ naturalis habitꝰ.Ratio q̄ me mouet eſt iſta.qꝛ mobilitas ꝛ ſenſibilitas hn̄t reductionem ad illā:nā eā eſt principiū motꝰ.Ampliꝰ mobilitas eſt propria paſſio:et nulla talis poteſt eſſe prima ratio ſubiecti ſcie:qꝛ q̄libʒ talis eſt demonſtrabilis aut demōſtratione ſimplr:aut ſaltē demōſtratione cauſe tm̄ : ſtat em̄ aliquā paſſionē eſſe ꝑ ſe notā quo ad ſimplicē inherentiā ad ſbm : q̄ tn̄ nō ſit euidēs euidētia cauſe:ꝛ ſic eſt in propoſito : qꝛ lʒ motū eſſe ſit de principijs cognitionis ſcie naturalis:ꝛ nō poſſit demōſtrari demōſtratiōe:qꝛ aut demōſtratione dante cauſam ꝛ eſſe nihil tn̄ prohibet poſſe demonſtrari de

monſtratione cauſe tm̄. Amplius illa eſt prima ratio. forma ſubiecti adeꝫquati naturalis habitus qua primo poſita aliquid reponit̄ ſub tali habitu: ꝛ qua primo remota aliquid remouet̄ a tali habitu. hmōi ē naturalitas nam oia habētia principiū motus ꝛ quietis ſunt phyſi. conſiderationis ꝛ oia carētia huiuſmodi principio nō ſunt amplius phy. ꝯſiderationis: ſicut patet. ij. phy. t. c. 71. ꝛ ꝯfirmat̄ per phm ꝛ Cōmentatorē ibidē. t. c. 73. vbi pꝫbant primū motorē nō eſſe naturalis ꝯſiderationis: qꝛ in eo nō eſt principium motus: tale autē natura eſt. Confirmatur per Auer. in ſcḋo prime phiłoſophie. t. c. 16. vbi phs. d. Ideo primo perſcrutandū nobis eſt de natura quid ſit: ita nāqꝫ ꝛ de quibꝰ eſt phyſica manifeſtū erit. ꝛ Cōmentator in cōmento ſuper iſtis verbis inquit. qꝛ homo ſciuerit naturā qui ſi declarabuntur ei naturalia a nō naturalibꝰ: quid clarius dici potuit. Sed fuit dubitatū ſilr per magnificentiā tuā propter quid eſt qḋ cum Ariſto. dicat primo poſter. ꝙ ſubiectū in ſcīa ſit per ſe notū intm̄ ꝙ Auer. primo phyſi. cō. vltimo. ꝛ. ij. phy. xxij. ꝛ. xxvj. ꝛ. ij. de anima. xxvij. ꝛ i pleriſqꝫ locis alijs tenet ſubiectū non poſſe in ſcīa demonſtrari: nec a priori nec a poſteriori: ꝛ tamē nos videmus tēporibus noſtris ſemper in principijs librorū primā q̄ſtionem fieri de ipſo ſubiecto. Nec valet ſi dicas ꝙ illud intelligit̄ quo ad naturā nō quo ad nos: nā ſi ſcḋm nō deberet eſſe notū quo ad nos: ſaltē demōſtrabile eſſet demōſtratione qꝛ: ꝛ iſtud lꝫ a latinis teneat̄ apud Auer. tamē vbiqꝫ hoc negatū eſt. Dico ꝙ dubitatio pulchra eſt ꝛ ſubtilis: ſed illud qḋ pro nūc occurrit nihil eſt hoc: ꝙ refert aliquid eſſe notū in ſe ꝛ refert illud notū eſſe in ordine ad aliquid predicatū attributū ſibi ab intellectu: vnde dico ꝙ aliquid primo modo poteſt eſſe p ſe notū: ꝛ tñ ſcḋo modo ſtat iſtud dubiū eſſe ꝛ ſatis ignotū: ens eſſe notū eſt: nec intellectus circa conceptum entis in ſe errare poteſt: cū nō habeat aliquid per qḋ ignorari queat: quia conceptꝰ eius eſt ſimpliciter ſimplex. ꝛ talis aut totaliter ſcitur: aut totalr ignorat̄: vt dicit̄ nono metaphy. t. c. xxij. tñ vtrū ens ſit vniuocū deo ꝛ creature: ſilr vtrū ens dicat conceptū p ſe tertiū a ſuis inferioribꝰ dubiū eſt ſatis ꝛ ignotū: ꝛ ideo lꝫ diuina ſcīa ſit de tranſcendentibꝰ ꝛ cōīſſimis que valde notiſſima ſunt in ſe p̄nt tñ de iſtis formari propoſitiones difficillime ꝑ quas ſcīa illa erit ignota ſatis: ꝛ ſatis difficilis: facultas em̄ propoſitionis nō orit̄ ex notitia ſubiecti tm̄: ſed ex inherētia predicati ad ſcḋm: vñ quādo talis inherētia nota eſt: tūc tota propoſitio nota eſt: vñ phs q̄rit l. xij. ꝛ. vij. metaph. vtrū ens ꝛ vnū habeat aliquā intētionē, vlem actu extra decē predicamēta: ꝛ iſta q̄ſtio pꝫ ꝙ difficillima eſt. ita in propoſito dicimꝰ nos quāſcūqꝫ ponat̄ ſcḋm phie naturalis ſiue ens mobile: ſiue corpus mobile: ſiue ſb̄a ſenſibilis: vel aliqḋ hmōi dico qḋlibꝫ iſtorū notū eſſe in ſe: ꝛ nullū vt ſic demōſtrari poteſt aliquo gn̄e demōſtrationis in ſcīa naturali: ſed q̄rere poſtea corpꝰ mobile ſit ſcḋm in ſcīa naturali: iſtud nō eſt ꝯſiderare corpꝰ in ſe: ſed eſt ꝯſiderare ipſum in ordine ad aliqḋ predicatū attributū ſibi a ratione: ſicut eſt iſta intētio ſcḋm: ꝛ ſic ſtat illud ignotū eſſe: vñ illa nō implicat mihi norū eſſe corpus mobile eſſe: ꝛ tñ ꝙ me lateat vtrū ꝯditiones ſubiecti ſcīe cōpetant corpori mobili: vt ad totū phyſicū negociū ptinet: iſta eſt extēporanea ſolutio: tñ magnificentia veſtra ſuper hoc cogitabit.

¶ In cō. ij. quarti meta. d. Cōmenta. ꝙ ſb̄a eſt cauſa accidentiū nō ſm finē ꝛ agens: ſed ſm ſubiectū ꝛ materiā: tm̄. huius tñ oppoſitū ſcribit phs in. ij. de aia. t. cō. 36. vbi. d. aīam eſſe cauſam corpis aīati in triplici gn̄e cauſe formalis finalis ꝛ efficiētis. Et ad hoc mihi videt̄ dōm eſſe: ꝙ ſubſtātia cōpoſita reſpectu accidentiū exiſtentiū in ipſa ꝯcurrit tanqꝫ materia ꝛ ſubiectū: taſia em̄ ſunt terminata: ꝛ nō h̄nt mām i qua ſubiectent̄ primo: niſi cōpoſitū: Cōnē. 1. 2

talia autē nō ſunt ab ipſo cōpoſito tanq̄ ab agente: q2 cū materia ⁊ efficiēs non coincidāt in idē: dicimus q̄ ab ipſo vt ab agente: impoſſibile eſt talia accidentia dependere: ⁊ ideo talia dependere ab extrinſeco motore in genere cauſe efficientis: nam agens q̄ntum dat de forma: tantū dat de conſequētibus ad formā mediante forma: ſicut colligitur ex. 8. phy. xxxij. ⁊. 3. celi. cōmen. xxviij. ſed dices quomodo compoſitū eſt cauſa talium accidentiū: cū
B phs primo phy. 82. dicat materiā cum forma cauſam eſſe omniū eorū que ſunt ſicut mater. Solutio. l3 cōpoſita ſint materia in qua accidētia illa ſubiectātur: tñ in rei veritate ratio propter quā recipiant in genere cauſe materialis eſt materia: ⁊ ratio pp quā recipiant in cōpoſito in genere cauſe finalis eſt ipſa forma: ſicut p3. ij. ca. de ſba orbis. ſba' igit cōpoſita quomōcūq̄ diſtinguatur a materia ⁊ forma ratiōe qua cōpoſita eſt reſpectu taliū accidentium ſubiectiue in ea exiſtentiū nō concurrit vt agens nō vt forma neq̄ finis: ſed ſolum vt materia: illud autē qđ adducit de ſecūdo de aīa p3. quod nō eſt ad propoſitū: q2 nō negamus ſubſtantiā que eſt forma poſſe eſſe cauſam finalē ⁊ agentem reſpectu accidentiū: ⁊ iſto modo patet mens Auerrois in hoc loco. Quod autē quidā dicere voluerunt hic ſubſtātiam eſſe veram cauſam materialem accidentium: non autem cauſam agentem verā: ſed pullulatiuā ⁊ ſimilitudinariā: ſic etiam finalē: iſta nō ſunt Auerroiſtica ſicut diximus alias: ſed veritas in via eius iſta eſt.

Cōmē. 3. ¶ In cōmento tertio quarti metaphy. dicit Cōmentator q̄ ens ⁊ vnū vnā
3 B naturam ſignificat ſubiecto. ſed diuerſis modis. Huius tamen oppoſitum habet in. xij. meta. xxj. ⁊. xxij. cōmentis. vbi habet q̄ ens non ſignificat aliquā naturā. ¶ Solutio. qui ponunt vniuocationē entis ⁊ vnitatem conceptus entis per indifferentiā: dicunt conceptū entis nō dicere rem aliquā neq̄ realitatem aliquā: ſed dicunt q̄ dicit quandā formalitatē que habet modū intentionis prime: ⁊ ita gloſat Cōmentatorē. xij. metaphy. cōmētis xxj. ⁊. xxij. q2 ibi Cōmentator nō negat abſolute ens nō importare aliquē conceptū: ſed ſolū negat q̄ nō dicit aliquā naturā. i. aliquā rem vel realitatem diſtinctam a ſubſtantia ⁊ ab accidente a deo ⁊ a creatura: ſed q̄ ens nō dicat aliquē conceptū realē obiectiuū hoc nunq̄ Cōmentator (vt aiunt) negauit: nobis autē cum ſuppoſitatione iſtorū: videt̄ oppoſitū de intentione eius. nam ego teneo cōceptū entis ſm ipſū nō eſſe aliquid tertiū vniuocū diſtinctū a ſuis partib' ſubiectiuis neq̄ naturā neq̄ formalitatem importans. vñ ipſe. d. in. x. meta. cō. 8. ens ſignificat decē predicamenta prima ſignificatione ⁊ ſine medio: nō q2 ens ſit cōmune cōmunitate nois ⁊ immediate ſignificat ſua ſignificata: ſicut dixerūt vulgares: ſignat decē predicamenta ſine medio pro q̄to deſcēdit nō p differētias vniuocas: ſicut genus in ſpecies: q2 tūc ens eſſet ſicut canis: ⁊ p ꝯñs nō poſſet ſbm eſſet in aliqua ſcia: ⁊ q̄ nō dicat aliquā naturā diſtinctā a decē predicamētis. patuit etiā in cōmentis allegatis. xxj. ⁊. xxij. xij. meta. ſed illud qđ intendim' pbare eſt videre vtrū dicat aliquē cōceptū tertiū diſtinctū a decē predicamētis: ⁊ ad hoc dicimus q̄ bene importat vnū cōceptū cōmunē cōmunitate analogie reſpectu decē predicamētorū: q̄ dicit̄ ſm prius ⁊ poſteri'. ſi eīn nullā vnitatem haberet nō eſſet de eo ſcia. ⁊ iſta eſt ſnia eius expreſſe in. 4. me. cō. ij. iſte autē concept' ſm ipſum nō eſt diſtinctus a ſuis inferiorib': vt dixerūt ſubtiles: vñ. 4. meta. cō. 6. dicit Cōmentator q̄ ens ⁊ vnū non ſignificant vnā intentionē in omnibus rebus: neq̄ intentionē diuerſā ab omnib' rebus. Et ſic p3 qualiter ſm Auer. ens non dicit aliquā rem nec realitatē nec formalitatem tertiā vniuocā diſtinctā a deo ⁊ a creatura ⁊ a ſubſtātia ⁊ ab ac
C cidente. Sed dices quomodo ad ꝯtradictionis formā dicet̄: Dico q̄ cōmē

tator cōtra Aui.tꝫ in.3.cōmēto.quarti meta.ꝛ etiā in.x.meta.cō.viij.ꝙ ens
ꝛ vnū ſignificant vnā naturā.i.vnū conceptū:nō tñ diſtinctuꝫ realiter vel
ex natura rei:ſed ſola rōne a ꝯceptibus ſuorū inferiorū: ſed diuerſis mōis.
vnitas eñ non importat aliquem cōceptū vel formalitatē poſitiuā:vt dixe
rūt poſteriores diſtinctā a conceptu entis:ſed ſolā indiuiſionem ſupaddit
vnum ex modo ſignificandi ad ipm ens:ſed in re ſignificata conueniunt:ꝛ
ideo.d.ꝙ ens ꝛ vnū ſignificant vnā naturā in ſubiecto:ſed differūt ſm mo-
dum ſignificandi.Auic.aūt voluit cōuerſum.vꝫ.ꝙ tam ens ꝗ̃ vnuꝫ impor
tarent de per ſe vnūquodqꝫ aliquē cōceptū poſitiuū:quorū vnꝰ erat ab al
tero diſtinctus.ſic igiť Auer.ponit ens ꝛ vnū idē ſignificare:ſed quādo di
xit ꝙ ens ꝛ vnum nō ſignat aliquā nām intellexit ad modū platonicorū:ꝙ
vꝫ.illa nā ſit natura tertia a ſuis inferioribus ſepata ꝛ diſtincta.vnde ipſe
dicit.xij.meta.cō.xxj.ens ꝛ vnū ſunt ex rebus vlibus que nō habent eſſe ex-
tra aīam .Et idem habet.x.meta.cōmē.vj.ſimiliter ens ꝛ vnum non dicunt
vnā intentionē vniuocā tertiā ab intētionibus decē predicamentoꝝ:ſed ſo
lum eſt indifferens per analogiā vt diximus ex intentione eius.4.meta.cō.
vj.ꝛ cō.ij.vñ etiā.x.meta.cō.vj.dicit.impoſſe eſt vt aliqd cōe pluribꝰ ſit ſbā:
niſi ſm ꝙ eſt in aīa tñ.ꝛ ſubdit parū infra.ꝙ ens ꝛ vnū ſunt de intentioni
bus vlibꝰ q̄ non hñt eſſe niſi in aīa.vnitas igitur ꝯceptus entis ꝛ cōitas eiꝰ
eſt cōitas ꝛ vnitas analogie:nō vniuocationis nō diſtincta ſm eſſe : vel ex
nā rei a ſuis inferioribus:ſꝫ ſolū in aīa ꝛ in conceptu.Et nota bene iſta:qꝛ
multi laborauerūt in vidēdo veritatē in via Auerrois:ꝛ non potuerūt.Et
ꝙ hoc ſit verū ꝓbatur rōne duplici.ſi ens inquātū ens non diceret vnū cō
ceptū analogū diſtinctū rōne a conceptibus ſuoꝝ inferioꝝ:ſequereť ꝙ nō
poſſet de eo aliqua demonſtratio fieri.ꝯñs eſt falſum:qꝛ bonitas demōſtra
ri pōt de ente mediante veritate:nō rōne alicuius inferioris ad ens:ſꝫ rōne D
ſui:ergo ens inquātū ens.d.aliquā vnū ꝯceptū.Cōfirmať:qꝛ ſi ens inquan
tum ens non diceret aliquē conceptū ꝓpriū rōne diſtinctū a ſuis inferiori
bus:ſed ſolū cōitatē nōis importaret:ſequereť ꝙ nullū predicatū eſſentiale
ꝛ per ſe de eo diceretur.ꝯñs eſt falſum.nā dicimus ꝙ iſta eſt ꝑ ſe.ens eſt vnū
ꝓbať cōſequētia:qꝛ ſm Auerroiꝫ.4.metaphy.cō.2.de termino equoco be-
ne aliqđ predicatū accidētale pōt verificari vlr:ſicut illa ꝓpō eſt vlr vera:
oīs canis eſt pulcher:nullū tñ p̄dicatū ꝑ ſe de tali pōt verificari:cū igiť vnitas
ꝛ bonitas primo verificeť de ente rōne ſui:ꝛ nō rōne alterius demōſtratiue
ſeq̄ vř:ꝙ ens inquantū ens eſt cōe deo ꝛ creature:ſubſtātie ꝛ accidēti:nō ſo
la cōitate vocis:ſꝫ cōceptus diſtincti rōne a cōceptibus inferioribus:ꝛ hec
nō pñt negari ab hoīe habente intellectuꝫ habilitatum ad bonum.

¶In cōmēto.4.huius enumerat ſcīas medias Commentator in numero Cōmē.4.
ſcientiarū mathematicalium:ſicut eſt perſpectiua ꝛ muſica.Huius tamen 4
oppoſitum videtur ſentire phs.2.phy.t.c.20.vbi habet.demonſtrant autem
ꝛ que magis phyſice ꝗ̃ mathematice:vbi loquitur.vt.d.Commentator:et
vniuerſaliter omnes expoſitores:de ſcientijs medijs. Soluitur quicquid
dicant alij ſcientie medie vt eſt muſica aſtrologia ꝛ perſpectiua:ꝛ que aſſi-
milantur his:ſunt potius inter mathematicas ſcientias numerande ꝗ̃ in
ter phyſicas:ꝛ ratio eſt iſta:nam habitus ſcientificans ſpecificatur a me-
dio:ita enim phs poſuit diſtinctionem inter ſpeculatiuas ſcientias in.6.
meta.t.com.2. qꝛ autē media talium ſcientiarū ſubalternataruꝫ mathema
tica ſunt:lꝫ applicata ſint materie ſenſibili dicimus ꝙ cum denominatio in
ſequatur formam ꝛ nō mām:actum ꝛ non potentiam:ſicut eſt de intētione
phi.2.phy.t.c.11.ꝛ.9.meta.t.c.7.propter hoc ꝛ ſi materiale in talibus na-
turale ſit:cū formale ſit mathematicum:potius ergo mathematice ꝗ̃ natu

E rales debent nuncupari:ꝛ iſtius etiam opinionis eſt beatus doctoꝛ: qui et ſi in.2.phy.ſuper allegato textu oppoſitũ dicat:tamen ſeipſum retractauit in q̃onibus ſuper Boetio de trinitate. ¶Ad auctoꝛitatem aũt phi dico ꝙ illa eſt multiplex ſm amphibologiã:quia vnus ſenſus eſſe põt: ꝙ duo ſint cõparata:ꝛ vnũ ſit illud ad qđ fit comparatio:vt ſit ſenſus ꝙ mathematice pure ꝛ ſcientie medie cõparent̃ ad phyſicas tm̃.Et tunc ſenſus eſſet iſte ꝙ ſcientie medie ſunt magis phyſice:ꝙ̃ mathematice pure ſint phyſice:ꝛ iſte ſenſus verus eſt:ꝛ ſic intellexit phs:vnde tranſlatio arabica ibi clarioꝛ eſt noſtra:ꝛ ſonat hoc qđ diximus:ꝛ hoc eſt rõni conſonum:mediũ enim magis ꝯuenit cum extremo ꝙ̃ vnũ extremũ cum alio extremo.cum maioꝛ ſit diſtinctio extremi ab extremo ꝙ̃ extremi a medio:ſeu medij ab extremo.Alter ſenſus põt eſſe:vt vnum ſit comparatuꝫ ꝛ duo ſint ad que fiat comparatio ꝛ tunc ſenſus eſſet iſte:vt ſcientie medie comparate ad mathematicas ꝛ ad phyſicas ſciẽtie medie ſunt magis phyſice ꝙ̃ mathematice:ꝛ iſto modo intellecta ꝓpoſitio philoſophi falſa eſt ꝓpter rõnem quã adduximus.

Com.21. ¶In cõmento.21.d.Cõmentatoꝛ ꝙ nullus intellectus intelligit contraria

5 eſſe ſimul:ſed opponebatur ibi in margine de vnitate intellectus. nam cuꝫ opiniões de ꝯtradictoꝛijs ſint ꝯtrarie teſte philoſopho in.2.pihermenias: ſi vnus eſt omnium intellectus:vt ipſe poſuit:tunc contraria erunt in eodem ſimul:ꝛ cuꝫ intellect⁹ poſſit intelligere omnia que ſunt in eo: ſi igitur tales opiniões contrarie ſunt in ipſo:ipſe poterit intelligere ꝯtraria ſimul eſſe.Ad hoc aũt videtur Auer.reſpondere in.6.meta.cõmen.vltimo.vbi.d. ꝓpoſitionem illã non tenere in anima:ſed ſolum in materia:nam lꝫ materia extra animã non poſſit recipere duo contraria inſimul:tamẽ anima bene põt:de hoc tñ videbimus infra in illo loco:ideo pro nunc dimittatur.

¶Concoꝛdantie Auer.ſuper quinto metaphyſice.

F

1 Quinto metaphy.cõ.3.dicit Cõmẽta.ꝙ principiũ materiale eſt illud qđ demonſtratur cum hac ꝓpoſitione ex. huius tamen oppoſitum videtur ſentire ipſe in pꝛimo phy.cõ.58.vbi dicit ꝙ in ſubiecto dicimus ꝙ hoc fit hoc:in pꝛiuatione aũt ꝙ ex hoc fit hoc. Soluit̃. vt ipſemet Cõmenta.d.in hoc.5.meta.cõ.29.famoſioꝛ ex ſignificationibus ex. eſt quando impoꝛtat genus cauſe materialis ꝛ hoc eſt rõnabile.materia.n.ſic deſcribitur a philoſopho in.2.phy.27.Materia eſt ex quo fit aliquid cum inſit: qđ aũt dr̃ de pꝛimo:quoꝛũ pꝛiuatio eſt manifeſta generatio attribuitur pꝛiuationi:cũ illa ꝓpõne ex:aut etiã in recto:generatio enim fit ex non eſſe: et non ex eſſe.Et ideo magis dicimus ꝙ infirmus fit ſanus:ꝙ̃ ꝙ homo ſanus fiat:ſed in ſubiectis quoꝛum pꝛiuatio latet gñationes ſubiectis attribuũtur:ſicut dicimus ꝙ domus fit ex lateribus.pꝛo hoc vide commentum.25. ſeptimi meta.ꝛ nos ibi etiã dicemus magis.

Comẽ.5. ¶In cõmento.5.q̃nti meta.dr̃ ꝙ natura prius de foꝛma dr̃ ſed.2. phyſi.cõ.

2 pꝛimo.d.ꝙ prius dr̃ de cõpoſito:quia inquit ꝙ illa ſunt magis naturalia.

G Soluitur.nam ſm ipm̃.2.phy.cõ.3.ꝛ.4.non dr̃ vniuoce nec equiuoce de materia ꝛ foꝛma et compoſito.Sed analogice:lꝫ compoſitum pꝛopꝛie loquendo verius naturatum:vel habens naturam dicat̃ ꝙ̃ natura:ſicut patꝫ ibidẽ vñ vlr̃ apud ipm̃ nil vniuoce dr̃ de cã ꝛ cauſato:ꝓcipue in ꝓdicatis: q̃ ſunt pꝛimo intellecta:ꝛ habent modũ intentionis pꝛime.Ulterius debes ſcire ꝙ analogia duplex:quedam eſt ſm famoſitatem:ꝛ quedam ſm veritatem. vñ cõpoſita exiſtimant̃ cõiter eſſe magis entia ꝛ magis ſubſtãtie ꝙ̃ foꝛma aut materia:quia talia noſtre pꝛime cognitioni naturali ſunt notioꝛa:ſicut eſt de intentione eius pꝛimo phy.cõ.3.vbi p confuſa magis exponit compoſita cãta ex elementis.ſed ſm veritatem nam per prius dr̃ de foꝛma ꝙ̃ de ma

terie: aut de cõpoſito: q2 pp qḋ vnũquodq3 tale ꝛ illud magis.
¶Jn fine cõmenti ſexti.d. Cõmẽtatoꝛ ꝙ eterna nõ hñt eſſe neceſſarium ab Comẽ.6.
alio. huiustñ oppoſitũ patet ſcdo ca.de ſba orbis. Et.2.met.cõ.4. ¶Solui 3
tur. eterna citra primũ nõ habẽt eſſe neceſſariũ ab alio formaliter: hñt ta: b
mẽ eſſe neceſſariũ ab alio vt a fine ꝛ ab efficiente. ratio primi eſt iſta: quia ſi
aliqḋ nõ eſſet formaliter ex ſe neceſſariũ: ſ3 cõtingẽs tale nullo pacto poſ:
ſet ab alio ſortiri neceſſitatẽ ſm ipm.2.phy.cõ.48. contra Auic. niſi tu po
nas naturam corruptibilẽ ꝯuerti in naturã eternã. vndẽ quodlibet eternũ
caret materia que radix eſt ꝯtingent: e ꝛ poſſibilitatis. Et ideo ſm phos qḋ
libet eternũ formaliter eſt neceſſe eſſe ſeipſo: effectiue vero ꝛ finaliter talia
eterna ſunt a deo ꝛ propter deum. ſicut demonſtrauimus in queſtione no:
ſtra de triplici cauſalitate intelligentie.
¶Jn cõmen.14. quinti meta. nomẽ accidentale primo ſignificat accidens: Comẽ.4
ꝛ ſecũdario ſubiectũ. huius tñ oppoſitũ dicere videtur. primo phy. cõ.25. 4
vbi h3 ꝙ ſignificat nomẽ concretũ duo.ſ. ſubiectũ ꝛ formã: q2.d.ꝙ album ſi 3
gnificat albedinẽ ꝛ receptiuũ albedinis. ꝛ.2.de aĩa.cõ.8. dicit ꝙ noĩa rerũ
artificialiũ q̃ accidentia ſunt primo ſignificãt ſbm: ꝛ ſcdario formã. Soluit
nomẽ ſignificat rem ſm ꝙ eſt in actu: actus aũt duplex eſt: ſbalis ꝛ accñtalis:
ſbalis dat eſſe ſimplr. ꝛ accñtalis dat eſſe ſm quid. Et ideo cũ cõpoſita ſub
ſtantialia ſint in actu ſimplr: nomẽ talium primo ſignificat formã: q2 for:
ma eſt ratio ꝓpter quã cõpoſitũ eſt in actu ſimplr: ſcdario aũt importat cõ
poſitũ. Jn cõpoſitis vero per accidẽs noĩa taliũ in cõcreto ſumpta primo
formã ſignificant ꝛ ſecundario ſubiectũ: q2 a forma fit denominatio nõ a
mã: ꝛ q2 ſbm reſpectu accñtis eſt ſicut mã.4.meta.cõ.2. ideo dicimus nos
ꝙ talia primo ſigñant formã per quã ſunt in actu ſm qḋ: ꝙ ipſum ſbm. Ac
cedit ad hoc ꝙ ſi talia prius ſignificarent ſbm ꝙ formã: tũc ſequeretur qḋ
eſſet negatio dicẽdo homo albus: ſicut deducit pulchre Cõmẽta. hic cõtra
Aui. de noĩbus aũt rerũ artificialiũ qḋ primo ſigñant an formã an ſ3m ꝯdi
xi in cõmẽ.8. ſcdi de aĩa. Et ideo illuc recurre: quãtũ ad propoſitũ ſpectat
dico nullã eſſe cõtradictionẽ in Auerroi: ſi qñq3 dicit nomen cõcretũ acch:
tale duo ſignificare.ſ. ſbm ꝛ formã ſeu cõpoſitũ ex forma ꝛ ſubiecto: ſicut ip
ſe h3.3.meta.cõ.16. vbi h3 noĩa denominatiua ſignificare vnũ cõpoſitum.
Qñq3 aũt.d. talia ſignificare formã primo ꝛ ſecũdario ſbm: aliud.n. eſt ſi:
gnificare abſolute: aliud eſt primo ſignificare. dicimus talia noĩa cõcreta
ſignificare vtrũq3: nõ tñ primo ſignificare vtrũq3 dicimus ſed talia primo
formã ſigñant denominatio ab actu fit nõ a potẽtia.2.phy.11. ꝛ.9.met.t.c.
7. ꝛ.8.met.cõ.7. ꝛ primo phy.63. ꝛ primo cu. de ſubſtãtia orbis. nã qñ amit
titur forma ſbalis rei ibi mã amittit nomẽ ꝛ diffõnẽ rei. cũ aũt deſtruit for:
ma accñtalis: ibi etiã amittit denoĩatio quo ad eſſe ſm quid: qḋ erat a tali
forma: l3 eſſe ſimpliciter qḋ eſt a forma ſubſtãtiali non amittatur ꝑ amiſſio
nẽ accidẽtalis forme. Sic igitur ſolutio ad oẽs auctoritates patet.
¶Jn cõmẽ.16. inquit Cõmẽtatoꝛ ꝙ in intellectu vlẽ notius eſt particulari Com.16.
huius tñ oppoſitũ ſequi videt ex dictis eius in.xij. meta. cõmen.4. vbi h3 5
ꝙ vlia intellecta apud Ariſto. ſunt collecta ex ſimilitudine quã accipit in: 2
tellectus ex particularibus. Et facit ea intẽtione vnã: ꝛ per ꝯñs ſingularia
notioꝛa intellectui eſſe vident. ¶Niſi eſſet ꝙ auctoritas iſta in oppoſitum
adducta ꝓcedit de vniuerſali pro ſcda intẽtiõe non aũt pro prima: quia
vlẽ vt eſt de primo intellectis precedit cognitionem ſingularis. Singula:
ris enim cognitio repugnat intellectui vt intellectus eſt. ſm phos non in:
quantũ ſingulare. ſed inquantũ mãle. Et ſi intellectui noſtro cognitio ſin:
gularis attribuitur. hoc eſt vt h3 reſpectũ ad mãm ꝛ ad ſenſum ex ſui imp:

ꝑfectione:cū ſit vltimus in genere abſtractorū.3.de aīa.cō.19.⁊ ideo Cōmē
ta.ſup cōmēto libri de diuinatione.dicebat:ꝙ ſi ſḃe abſtracte ſingulare mā
le cognoſcerēt:cōtingeret illas māles eſſe:⁊ iō intellect⁹ noſter primo aſpe
ctu vl̄e cognoſcit:q̄ꝛ hoc cōpetit ſibi rōne qua intellectus eſt:cū ſit abſtra=
ctus a materia:⁊ habeat oppoſitū receptionis modū mō quo mā recipit:
nā materia ſingulariter:⁊ intellectus vl̄r ⁊ abſtracte recipit ſic ergo directe
vl̄e cognoſcit ab intellectu.ſingulare aūt eſt nō cognoſcatur ab intellectu
niſi vt ipſe inclinationē hꝫ ad mām.ſic dicimus tale cognoſci ab intellectu
vt ſup phantaſmata ſe cōuerti:⁊ iſta cognitio reflexa eſt ⁊ nō cōpetit intel=
lectui niſi mediāte ſenſu:ſicut pꝫ.3.de aīa cōmē.9.Caueāt ergo nominales
⁊ Burleiſte tenētes ſingulare eſſe primo cognitū ab intellectu.Sed de hoc
in queſtione noſtra de primo cognito diximus ſatis.

Cōmē.18. ¶In.cō.18.q̄nti meta.ſcribit Cōmē.graue ⁊ leue q̄titates eſſe.Oppm̄ tn̄
6 ſcribit.2.de aīa.cō.108.⁊.4.ce.cō.2.vide ibi:q̄ꝛ fuit ſolutū clare.

Com.19. ¶In cō.19.ſcribit Cōmētator bonū ⁊ malū eſſe in aīatis.Sꝫ oppoſitū pꝫ.
7 6.meta.t.cō.8.vbi dicitur ſolūverū ⁊ falſum eſſe in aīa:ſꝫ malū ⁊ bonū eſſe
in rebus.De hoc dicemus ſtatim in cō.8.ſexti met.vbi declarabimus illud
dictū nō hr̄e veritatē cū precisione ⁊ qualiter ⁊ q̄uo ibi dicetur.

Com.22. ¶In Cōmē.22.hꝫ ꝙ diffinitio eſt finis in cognitione.Sed huius oppoſi
8 tū pꝫ primo de aīa.cō.11.in quo dicitur ꝙ eſt principiū.¶Soluit.eſt prin=
W cipiū cognitionis demōſtratiue.eſt finis ſimplicis ⁊ intuitiue cognitionis

Com.25. ¶Dicit Cōmēta.in cō.25.ꝙ cōpoſitio eſt in poſitione partiū adinuicē.hu
9 ius tn̄ oppoſitū hꝫ primo de generatione.tex.cō.85.¶Solutio eſt iſta ꝙ
poſitio ptiū req̄rit in mixtione ipſa tanꝗ̄ cōditio neceſſaria vt pꝫ ex.89.
eiuſdē primi de gn̄a.nō tn̄ formal̄r eſt ipſa.⁊ ad iſtum ſenſum negatiuū fuit
primo de gn̄atione.85.hic vero cōceditur ſm̄ primū ſenſum.

¶Concordantie Auer.ſuper.6.metaphyſice.

1 Sexto metaphyſice cōmē.primo habet:ꝙ ens diuiditur prima ſui di
uiſione in per ſe ⁊ per accn̄s:ſꝫ in.5.meta.t.c.14.Ens primo di
uiditur in decem p̄dicamēta.primo vero phy.tex.cō.6.primo diuiditur p
N finitū ⁊ infinitū.3.phy.t.c.3.primo diuiditur per actū ⁊ potentiā.¶Solui
tur.plures ſunt diuiſiones entis prime:tn̄ quelꝫ eſt primo in ſuo genere:q̄=
dā eſt diuiſio entis in ptes ſubiectiuas.ſicut eſt diuiſio entis in decem p̄di
camēta:q̄dā eſt diuiſio entis in paſſiones:ſicut diuiſio entis per vnū ⁊ mul
ta:per neceſſariū ⁊ cōtingēs:q̄dam eſt diuiſio entis per modos ſeu analo=
gas d̄rias modo loquēdi Auer.ſicut eſt diuiſio entis per actū ⁊ potētiam.
Et iſte diuiſiones ſunt entis qđ eſt ſbꝫ in metaphyſica qđ ſm̄ Auer.habet
vnitatem cōceptus analogice dicti nō vniuoce.eſt etiā diuiſio entis in aīa
⁊ extra aīam:⁊ iſta diuiſio(vt peritiſſimis in hac arte vꝫ:)eſt vocis equiuo=
ce in ſuas ſignificationes:nō eſt igitur habendum pro incōuenienti plures
diuiſiones entis primas eſſe modo declarato:ſicut nō incōuenit plura eſſe
genera prima:teſte Porphyrio.capitulo de ſpecie.dicente decem predica=
menta eſſe tanꝗ̄ decem rerum principia.

Cō.p̄mo. ¶In cō.primo eiuſdē ſexti.inquit Cōmēta.ꝙ nō eſt demōſtratio ad genus
artis:neq3 ad ſpēs illius.hoc idē hꝫ ſcḋo de aīa.cō.27.Sed oppoſitum fuit
2 adductū per nos in margine de eſſe ignis qđ demōſtratū eſt.4.celi.tex.cō.
O 32.cū tn̄ ignis ſit pars ſubiectiua illius libri.Soluunt aliq̄ ꝙ ibi non de=
monſtratur eſſe ignis:ſed demonſtratur ignē eſſe in loco.iſta ſolo nō eſt de
intētione Auer.q̄ꝛ ipſe hꝫ ibi in cōmēto.vbi demr̄at ſpēs ſbti artis.iō dica=
mus nō incōuenire demonſtrari ſpēs ſeu ptes ſubiectiuas:quod idē eſt:in
ſcīa:vbi ille ignote fuerint:⁊ nulla alia ratione mouemur ad hoc aſſeren=

dum:niſi in caſu quo illc fuerint ignote:nam quid ꝓhibet eas in ſcia de= monſtrati poſſe demonſtratione ſigni vbi in tali ſcia fuerint ignote.⁊ cum hoc in tali ſcia fuerit medium notius per qđ in illa ſcia demonſtrari queāt qđ dico ꝑꝑ ſubſtantias ſepatas:que licet ſint partes ſubiectiue entis inq̄= tum ens:qđ eſt adequatū ſubiectū meta.non tamē poſſunt demonſtrari ex defectu medij:q₂ nullum aliud eſt mediū.vt.d. Cōmen.ad probandū ſub= ſtantias ſeparatas eſſe niſi motus.vt.d.Cōmentator.xij.meta.cō.5.hoc aū tem raro contingit in ſcia ꝙ tales partes ſubiectiue in ſcia demonſtrantur vel q₂ raro contingit ꝙ ſint ignote:vel q₂ raro contingit illam ſciam habe re mediū notius in illa ſcia ad illas demōſtrandas.vnde Cōmē.4.celi.32. expreſſe.d.Raro iſtud contingere.Et vt ego puto:hoc nō contingit:niſi ꝑꝑ alteram iſtarū duarum cauſarū.propoſitio igitur iſta Auer.non habet ve ritatem:niſi vt in pluribus non ſemper. Et ita eſt de multis propoſitioni= bus naturalibus:que non ſunt vere:niſi vt in pluribus.⁊ de hoc non debe mus admirari.nam.ij.phyſi.48.ea que ſunt a natura:aut ſunt ſemper:aut ſunt vt in pluribus. Cōmē .4.

¶In eodē primo cō.dicit ꝙ eiuſdē ſcie eſt ſcire q₂ eſſe rei: ⁊ quid ſit res il= 3
la.huius tamē oppoſitū ſequit ex dictis Auer.ij.phy.cō.26.vbi h₃ ꝙ ſcia p
naturalis bene cognoſcit eſſe abſtractorū: nō autē cognoſcit quiditatem.

¶Soluitur dictū phi h₃ locū hic qñ ſi eſt inueſtigatū fuerit a priori:fallit autē qñ tale ſi eſt inueſtigatum fuerit a poſteriori: ſicut procedit inſtantia ex.26.ſcđi phyſi.Et iſta gloſa eſt ipſius Ariſto.ij.poſteriorum.⁊ Auer.tex. commen.8.ſicut clare videre poteris.

¶In cō.vltimo qđ eſt octauum in ordine.d.Cōmen.ꝙ aīa poteſt ſimul op poſita recipere.huius tñ oppoſitū h₃.4.meta.tex.com.9.vbi Commēta.⁊ Cō. vltio
Phs probantꝫ deductionē ad impoſſibile:ꝙ ſi primū principiū non eſſet 4
verū:tunc opiniones contrarie in eodē eſſent.⁊ Commen.in com.d.ꝙ q.d. aliquod intelligibile ponit hoc fundamentū:ꝙ duo oppoſita nō ꝯgregant inſimul.memini me ſuperiꝰ difficultatē iſtam in hoc loco diſcutiēdam fore pollicitū eſſe:q₂ videbat locus iſte proprius eſſe huic materie.Dico de in= tentione ſapientū ea que diſperſa ſunt in inferioribꝰ vnita eſſe in ſuperio= ribus:vñ Cōmen.xij.meta.cō.18.d.oēs formas in potētia eſſe in prima mā actu vero ſunt in primo motore:⁊ illud forte intēdebat Plato in poſitione idearū:ſicut.d.Cōmēta.ibi ſilr dico ꝙ ea que contrariant in rebus inferio ribus:⁊ materialibꝰ in ſupioribus:⁊ in materialibꝰ nō contrariant: vnde ſicut.d.Cō.hic albedo ⁊ nigredo quo ad eſſe qđ hñt ex aīa₃ in materia ꝯtra riātur.Et ideo mā ſimul nō poteſt habere iſta:ſed ſucceſſiue: maxime quo ad gradus ſm quos ꝯtrarietatē hñt.qđ dico ꝑꝑ colores medios qui ſcđm Auer.in pluribꝰ locis actu cōponunt ex extremis : tñ ſpecies albedinis et ſpecies nigredinis nullā hñt ꝯtrarietatē in viſu vel in ſenſu cōmuni vel in intellectu.de iſtis igit ꝯtrarijs in cōplexis iudico dictū Auer.veritatē ha= bere ſine dubio:ſed de ꝯtrarietate q̄ eſt inter cōplexa difficultas eſt : ⁊ aliq̄ ad pauca reſpiciētes voluerūt etiā predictā Auer.ſniam ſe extēdere ad cō= plexa ita ꝙ dicūt opinionē de ꝯtradictorijs non eſſe ꝯtrarias in intellu.Et iſta opinio falſa eſt:⁊ impoſſibilis ſine dubio:ſalua eorū pace:tū q₂ ſnia phi ex preſſa eſt in ſcđo ꝑihermenias ꝯtra hoc:tū q₂ opinio iſta redit ad opinionē negātiū ꝓmū ꝓncipiū.nā ſi opiniones de ꝯtradictorijs nō ſunt ꝯtrarie.q̄d ergo ꝓhibet vnū ⁊ eūdē ꝯtradictoria vere opinari:ſed iſtud incōueniēs cō tingit eis:ꝑꝑ vnitatē intellꝰ ſuſtinēda quā rectiꝰ finitionē: ⁊ fatuitatē dice re fas eſt:ſed vt dixi ad pauca reſpiciētes de facili enūciant:ſi tñ eſt tibi cu re iſta ſoluere:q₂ fides nō h₃ meritū vbi humana ratio prebet experimētū

dicas opiniones ꝯtradictoriorū ꝯtrarias eſſe:tñ eſto ꝙ ſit vnitas intelect⁹
Q diceret Cō.propter hoc nō ſequi aliquod incōueniens.Nā quēadmodum
eadē oratio veri ⁊ falſi ſuſceptiua eſt ad variationē factā i re:quia in ea nō
eſt niſi tanꝙ in ſigno:in re autē eſt tanꝙ in cauſa:ſic etiā veritas ⁊ falſitas
ppoſitionū cōtradictoriarū exiſtētiū in intellu cōſiſtit in relōne ad diuer
ſa phātaſmata.⁊ reſpectu illorū nō ſunt ꝯtraria:ſed reſpectu vnius ⁊ eiuſ-
dē hoīs ꝯtraria ſunt:qꝛ in virtute eius cogitatiua nō poſſunt eſſe due opi
niones pticulares ꝯtradictorie.⁊ qꝛ intētiones intellecte : ſicut ipſe.d.3.de
R aīa.30.ſunt colligate cū intētionib⁹ imaginatis:ſic igr̄ reſpectu vnius cō-
traria ſunt:nō reſpectu diuerſorū.ſed iſta ſolutio:⁊ ſi de intētione Cō. ſit:
tñ multas hꝫ inſtātias:que ad tertiū de aīa dimittanr̄ diſcutiēde:vbi i que
ſtione de intellect⁹ purificatione multa dicere meminim⁹. ¶Ad formā igi
tur ꝯtradictionis dicendū puto ꝙ longe aliter Auer.exponit textū illum
nonū.quarti meta.ꝙ exponūt noſtri latini:nā ſm latinos Ariſt.ibi ſꝫ eoꝝ
expoſitionē probat ꝙ duo cōtradictoria nō poſſunt ſimul vera eſſe:qꝛ ſiqs
opinaret̄ oppm̄ primi pncipij ſeqret̄ ꝙ cū opiniones de ꝯtradictorijs ſint
ꝯtrarie:tūc accideret ꝯtraria in eodē eſſe:ſed lōge aliter exponit locū illuꝫ
Cō.⁊ ſua expoſitio talis eſt.ꝙ ſi dictū Heracliti eſſet verū cū ꝯtingat duos
diuerſos hoīes dicere ꝯtradictoria:⁊ exiſtimare ea vera eſſe:ſequeret̄ ergo
duo ꝯtradictoria eſſe vera ſimul:qđ nō eſt poſe.ꝗcꝗd ſit de hoc iā dixim⁹
quō ꝯtraria in intellu pñt ſimul recipi:⁊ quō nō:de dictis aūt alioꝝ nō ſit
nobis cure.iuxta illud.Arbitrij noſtri nō eſt qđ quiſꝗ loquatur.
Cōmē.2. ¶Ibidē dicit̄ falſuꝫ ⁊ verū in aīa eſſe.bonū autē ⁊ maluꝫ eſſe in materia.
5 Sed oppm̄ hui⁹ appet.3.de aīa .3 ⁊.⁊.5.meta.t.cō.xix.vbi dicit̄ ꝙ maxime
bonū ⁊ malū tale quale inīatis.Dico ꝙ Cō.3.de.aīa.cō.34.. dicit.ꝙ ens i
intellectu eſt bonū ſimpliciter.ſed ens extra intellectū eſt bonū in reſpectu
intelligitur ſic dictū iſtud ens in intellectu eſt bonū ſimpliciter.i.inquan-
tuꝫ ens abſolute.iuxta illud philoſophi : ſimpliciter dico qđ nullo addito
dico:ſed ens extra intellectū eſt bonū in reſpectu :qꝛ eſt bonuꝫ in reſpectu
operantis.Et ideo dixit ſꝫ ꝙ mihi videt̄ Cōmentator.xij.metaphy.cō.36.
ꝙ balneū in aīa mouet vt efficiens:ſed balneū extra animā mouet vt finis:
qꝛ cū finis habeat rationē boni:iuxta illud philoſophi in ſcđo metaphyſi.
tex.cō.8.q̄ dicunt infinitū auferūt boni naturā.⁊.5.metaphyſi.tex.cō.3.⁊ qꝛ
bonitas balnei in reſpectu operātis nō eſt ſꝫ eſſe qđ hꝫ in aīa:ſed ſꝫ eſſe qđ
hꝫ extra animā.propter hoc dixit ergo Cōmentator balneū extra animam
mouere vt finē.quantū autē ad intentionē Philoſophi hic ſpectat dicendū
puto:cum beato doctore in prima parte ſumme.q.16.articulo primo.ꝙ ſi-
cut bonū nominat id in qđ tendit appetitus .ita verū nominat id in qđ tē-
dit intellectus.hoc autē diſtat inter appetitū:⁊ intellectū:ſiue quācūq; co-
S gnitionē:nam cognitio eſt ſm ꝙ cognitū eſt in cognoſcente.Appetitus au
tem eſt ſm ꝙ appetens inclinat̄ in ipſam rem appetitā:⁊ ſic terminus ap-
petitus ꝙ eſt ipſum bonū eſt in re appetibili:ſed terminus cognitionis qđ
eſt verū eſt in ipſo intellectu.⁊ ſicut bonū eſt in re inquantū hꝫ ordinē ad
appetitū:propter hoc ratio bonitatis deriuat̄ a re appetibili in appetituꝫ
ſm ꝙ appetitus dicitur bonus prout eſt boni:ita cum verū ſit in intellectu
ſm ꝙ conformat̄ rei intellecte neceſſe eſt ꝙ ratio veri diriuct̄ ad rem intel-
lectam:vt res intellecta vera dicat̄ ſm ꝙ hꝫ ordinē ad intellectū: ⁊ hoc for
te voluit dicere philoſophus ꝙ bonū ⁊ malū:ſunt in rebus :ſed verū ⁊ fal-
ſum ſunt in aīa:pp hoc tñ nō excludit̄ quin in rebus aīatis ratio boni ſit:
cum aīata etiā res ſint:⁊ veriores res ꝙ inaīata.teſte philoſopho in ſecun-
do de gñatione aīaliū.cap.j.⁊ etiam Auguſtino.15.de trinitate.c.4. .viuen

tis non viuentib⁹:intelligētia nō intelligentib⁹:iniuſtis iuſta: beata miſe
ris preferenda iudicamus. Et id eo tenendū eſt maximū bonū in animatis
eſſe cum maxime res ſint. vt dicit philoſophus.5.meta.xix.

¶Concordantie Auerrois. ſu p.7.meta.

Auerrois ſeptimo meta .cō.5.hʒ ꝙ oēs antiqui de quib⁹ meminit
philoſophus ibi non perceperunt:niſi materiam ex qua Cōmē.5.
tuor cauſis. Sed huius oppoſitū hʒ ex hoc qꝺ dicā:nā Anaxagoras cogno 1
uit intellectū abſtractū.primo de aīa.ᶜo.ꝛ primo phyſi.39.ꝛ primo meta.
tex.cō.ij.qui ſm ipſum erat ſegregās oīa que in ſuo chaos cōmixta erant.
ſimiliter inſtātia eſt de Empedocle:ipſe eñ poſuit vltra quatuor elemēta:
que ſm ipſum concurrebant in genere cauſe materiales:litem ꝛ amicitiam
que concurrebant in genere cauſe efficientis :ſicut patet primo phyſi.tex. T
cō.41.¶Soluit̃.propoſitio iſta hʒ veritatē de oībus aliis antiquis longe
ante Ariſto exiſtentib⁹.preterꝗ̄ de Anaxagora:ꝛ Empedocle:ſicut ſcribit
Cōmentator in ſcđo phyſice auſcultationis.cō.75 . Dixit autē notabiliter
de antiquis longe ante Ariſto.exiſtentib⁹:pp Socratē ꝛ platonē.:nā tpe
iſtorū fuit cognita ratio finis:ſicut.d . Cōmentator primo meta.cō.50.qꝛ
illi inſtituerunt reſpablicas propter bonum.ſimiliter plato ideas poſuit:
que in genere cauſe efficientis concurrunt.

¶In cōmento.10.hʒ ſingularia notiora eſſe vniuerſalibus. huius oppo= Cōm.10.
ſitum hʒ primo phy.tex.cō.4.ꝛ cōmen.5.ꝛ.57.ꝛ alibi infinities.¶Soluit̃. 2
ſingulare de quo loquit̃ hic eſt notius vniuerſali in cauſando iuxta illud V
Phi in prohemio meta.vniuerſalia ſunt maxime difficilia ad cognoſcēdū.
aut loquitur hic quantū ad cognitionē complexā : ſingulare eñ ꝛ ſi de eo
ſcientia nō ſit:tñ eſt principiū ſcientie pro quanto ex ſingularibus p indu
ctionem ſumit̃ vniuerſale:qꝺ eſt principiū artis ꝛ ſcie: aut loquitur de cō=
fuſa cognitione ſingulariū ꝛ de diſtincta vniuerſaliū : ſed iſtud vltimū nō
placet multum:quia tunc abuſiua ſatis eſſet iſta cōparatio : ſicut intuenti
patere poteſt:aut aliter ſingularia ſunt notiora nobis in cognitione in ge
nere ſumpta:vt eſt communis ad ſenſitiuā ꝛ intellectiuam:nam prima no=
ſtra cognitio naturalis ſenſitiua eſt.

¶In cōmento vndecimo.ſcribit Cōmentator ꝙ ſbe cōpoſite habent diffi= Cōm.11.3
nitionem. huius tñ oppoſitū expreſſe habet infra.in cōmento.37. ¶Solu X
tio eſt iſta.quādo infra.d.cōpoſitorū nō eſſe diffinitiones:per cōpoſita in=
tellexit ſingularia:ꝛ de talibus non eſt ſciētia:neqꝫ p diffinitionē: neqꝫ per
demonſtrationē.7.huius tex.cō.35.ꝛ.53.ſed ſolū ſenſus. hic vero ſumit cō=
poſita vniuerſalia.ꝛ taliū bene diffinitiones eſſe poſſunt:ſilr talia ſubiecta
demonſtrationū ſunt.ꝛ hoc eſt qꝺ dixit Cōmen.primo meta.cōmē.27.ſen
ſibilia habent duos modos cōprehenſionis:vnū qui nō eſt ſciētia eoꝝ ſʒ
imaginatio:vt ſunt ſingularia.ꝛ modū ꝗ eſt ſcīa eorū:ꝛ ſunt itellecta vlia.

¶In cōmento.xij.hʒ Cōmenta.ꝙ diffinitū eſt vnum actu: ꝛ duo potentia. Cōm.12.
Sed huius oppoſitū hʒ infra tex.cō.43.vbi habet ꝙ genus eſt in potentia 4
ꝛ differentia eſt actus.ꝛ ita diffinitū nō eſt duo in potētia: ſed vnum in po Y
tentia:ꝛ aliud in actu.¶Soluitur.diffinitū eſt vnum in actu:quantum ad
conceptū confuſum:ſed quantū ad conceptū diſtinctū eſt duo in potentia:
qꝛ poteſt reſolui in duos conceptus:qui cōcept⁹ tñ ita ſe habēt ꝙ vnus eſt
potentialis ad alterum:ſicut conceptus generis ad conceptū differentie:ꝛ
ita ſedatur contradictio clariſſime:ſicut vides.

¶In cōmento.xiij.hʒ.Cōmentator ꝙ diffinitio nō eſt omnis ſermo ſignifi Cōm.13.
cans illud qꝺ ſignificat nomen. huius tamen oppoſitū patet.4.meta.tex 5
cō.28.vbi habetur ꝙ ratio quā ſignificat nomen eſt diffinitio. ¶Solui.

in habentibus quid rei ⁊ ratio quid nominis coincidunt: non tamen abſo
lute ratio quid nominis quelibet eſt diffinitio quid rei: multa enim habēt
quid nominis: que tamen quid rei carent.
Cōm.14. ¶ In com.14. ſeptimi metaphy. hꝫ Cō. ꝙ priuatio non eſt non ens ſimplr
6 Sed huius oppoſitū ptꝫ primo phy. 9. commento.
Rñdet priuatio formal'r eſt nō ens. ſed ꝯnotatiue aliq̄d entitatis hꝫ: ſic loq̄
tur hic ratione ꝯnotati: ſed in aliis locis loquit̄ reſpectu ſue prime forma-
lis imaginationis. vide cō. vndecimū duodecimi metaphy. ⁊ commen. 60.
primi phyſi.
Cōm.18. ¶ In commēto.18. hꝫ Cōmentator ꝙ accidentia per accidens non habent
7 diffinitionē omnino. huius tamē oppoſitū patet ſupra commēto.14. ⁊ .15.
3 ¶ Soluitur. intelligitur dictum eius hic iſto modo. accidentia per accidēs
non habent diffinitionem omnino: que. vꝫ. habeat habitudinem per ſe: ⁊ eſ
ſentialem: ⁊ hoc manifeſtant verba eius ſequentia: quia reddens cauſam
ſui dicti: propter quid accidentia iſta non habent omnino diffinitionē in-
quit: diffinitio enim ſignificat res terminatas. Aut aliter ſolui poteſt: acci
dentia per accidēs duplici ſubiecto comparari poſſunt eſſentiali: ad quod
primo conſequuntur: ⁊ accidentali cui per accidens attribuūtur: ⁊ tunc di
ceretur ꝙ talia accidentia in comparatione ad ſubiecta quibus per acci-
dens attribuuntur: non habent diffinitionē: ſed bene in comparatione ad
prima ſubiecta diffiniri poſſunt. ⁊ iſtam ſolutionem etiam latenter innuit
Cōm.23. Commentator in hoc loco: ſicut mihi videtur.
8 ¶ In cō.23. dicit diſſolutionē fieri a poſteriori ad prius. huius tamen op
9 poſitum ptꝫ ſcdo meta. com. vndecimo. vide ibi: q2 ſoluta fuit.
¶ Ibidē habet̄: ꝙ materia denominatiue predicat̄ de eo: cuius eſt materia
Cōm.25 oppoſitū ptꝫ ſcdo de gñatione. tex. cō.4. ꝯtra plato. vide ibi: q2 ſoluta fuit.
10 ¶ In .xxv. com. ſcribit Commētator ꝙ generatio magis attribuitur priua-
A tioni ꝙ̄ ſubiecto. huius tamen oppoſitum patet primo phyſi. com.60. vbi
habet ꝙ illud qđ vere generat̄: ſubiectū eſt. ¶ Soluitur. ſubiectū mot⁹ vere
moueri dicit̄: q2 motus eſt in moto non in motore. ⁊ ideo ſðm gñationis ve
riſſime gñari dicit̄. vt Cōmenta. dicit primo phy. cō.60. ſed in talib⁹ nō ſo
lemus niſi rariſſime loqui cū illis prepoſitionib⁹ ex: vel ab. in ſubiectis. vt
dicamus ex homine fit muſicus: vel ab homine fit muſicus: ſed talibus mo
dis loquendi vtimur in priuationibus: ſolemus enim dicere ex immuſico
muſicum fieri. ⁊ hoc maxime propriū eſt idiomati grecorū: ſicut ſcribit Cō
menta. primo phy.61. commē. ⁊ ideo dixit hic generationē magis attribui
priuationi ꝙ̄ ſubiecto ad modū declaratū: ⁊ de hoc clare vide commen.61.
primi phyſi. ⁊ inuenies illud quod dicimus.
Cōm.29. ¶ In com. xxix. hꝫ Commē. ꝙ quēadmodū eſt in mobilibus localiter ꝙ q̄-
11 dam moueatur ex ſe: ⁊ quedā ex alio. ita eſt in generabilibus: videtur ergo
B ꝙ aliquā ab intellecto alterari queant ⁊ generari. Cuius oppoſitum patet
ſecundo phyſico. commento primo. Ibi ſoluitur: quia licet in corporibus
ſimplicibus non inueniatur corpus quod alteretur ex ſe: ſicut inuenitur
corpus ſimplex quod mouetur in loco ex ſe: tamen in compoſitis hoc: vt ip
ſe dicit fallit: quia talia poſſunt habere principium intrinſecum effectiuū
reſpectu ſue alterationis ⁊ partialis generationis: ſicut eſt in nutritione q̄
fit in animalibus ⁊ plantis reſpectu illorum que adueniunt ſuis corpori-
bus ab extrinſeco: ſicut eſt cibus ⁊ potus.
Cōm 32. ¶ In cōmen. xxxii. dicit ꝙ in generatione ſubſtantie: opꝫ ꝙ preexiſtat agēs
12 qđ ſit ſubſtātia: ſed inſtātia eſt de igne qui ſcdo celi. cō 42. ⁊ primo meteo-
C rorum: generatur a motu. ¶ Soluitur. in commē. illo.42. Nam ſubſtantie

mpfecte que quodāmō mediāt inter ſubſtātiā ⁊ accidēs: quales ſunt ſube elementoꝝ indifferenter pñt ⁊ ab vniuoco: ⁊ ab equiuoco generari.

¶Auerrois cōmen.37.huius.d. ꝙ diffinitio eſt forme vniuerſalis non com poſiti ex materia ⁊ forma. Huius oppoſitū ptꝫ cōmen. vltimo octaui hui⁹ Cōmē.37 vbi habet diffinitiones eſſe compoſitoꝝ. ¶Soluit. ſumpſit hic compoſitū 13 ex materia ⁊ forma: vt eſt ſingulare diſtinctū contra vle. Et de tali non eſt D diffinitio: ſed ſenſus: ſed cōmē. vltimo octaui huius ſumpſit compoſitū vle nā tale ex materia in cōi: ⁊ forma in cōi componitur: ⁊ iſtius diffinitio eſſe poteſt teſte pħo hic.7.meta.tex.commen.37.

¶Ibidē ſcribitur ꝙ forme naturales ab intellectu non pñt ſeparari a mate ria in imaginatione. Huius tñ oppoſitū ſcribitur.4.phy.cō.37.⁊.8.meta. Com.37. cō.8. ¶Soluitur. oē qđ intelligitur: intelligitur fm ꝙ eſt in actu: ſicut ptꝫ. 14 9.meta.tex.cō.20. Et ideo cū materia ſit pura potētia pro occurſu ab intel E lectu nō pōt apprehendi ſine forma: ſed eſt per analogiā ad formam cogno ſcibilis: ſicut ptꝫ primo phy.tex.cō.69. ſed ſic cognita materia: intellectus actu ſcđo pōt materiā ſine forma intelligere: intelligendo. ſ. materiam non eſſe formam: ⁊ formā non eſſe materiam. Nā vt ſcribit Cōmentator.12.me. cō.39. intellectus natus eſt diuidere adunata in eſſe in ea ex quibus cōpo nunt̄: quāuis nō diuidātur in eſſe: ſicut diuidit materiā a forma.

¶Dicit Cōmenta.cō.44. ꝙ in indiuiduo nō eſſe: niſi forma pticularis et Cō.44. materia ex quibus cōponitur. Sed huius oppoſitum ptꝫ.5.meta.cō.6. vbi 15 hꝫ ꝙ in indiuiduo demrato eſt nā addita nature cōponētiū: ⁊ eſt illud qđ F fit ex cōpoſitione. In oī eīn cōpōne ad aliquā vnitatē deuenire neceſſariū ē. ¶Soluitur. cōſtitutiue ⁊ integratiue nihil eſt in indiuiduo ꝙ̄ materia et forma ſic intelligitur dictuꝫ eius hic. entitatiue aūt aliqđ tertium pōt eſſe qđ nō eſt nec materia: nec forma: ſed eſt ſubſtātia cōpoſita: quicquid dicāt nouelli negātes tertiā entitatem fm principia Auerro. Aut aliter dici pōt ꝙ dictū eius hic pcedit cōtra Platonē: qui poſuit ideam ſeparatā neceſſa riā ad generationē indiuidui: ⁊ ad eius compoſitionem. ſicut poteſt pate re tibi ex cō.45. huius ſeptimi: ⁊ ita iſta auctoritas non eſt cōtra ipſum in p̄allegata auctoritate quinti metaphyſice. ſicut vides.

¶Auer.cō.57.huius. dicit ꝙ nullū cōe eſt ſbā. ⁊ idē hꝫ.45. Sꝫ huius oppo Com.57. ſitū patet hic in cō.46. vbi hꝫ ꝙ diffōnes vliū hñt aliquā diſpōnē diſpoſi 16 tionū ſbaliū: ⁊ qlitatē accñtē eis. ¶Soluit̄. Cō. in iſta auctoritate.46. alle G gata expſſe innuit duplicē vlis acceptionē. ſ. p intētione ſcđa: q̄ eſt qđā qli tas. i. qđdā accñs a rōne cauſatū ⁊ attributū vli p prima intētiōe: qđ vle p prima intētione appellat ipſe diſpōnē ex diſpōnib⁹ ſbalibus. i. hñtib⁹ eſſe citra actū alē: qđ aūt dr̄ ab ipſo in pñti cōmēto ꝙ nullū cōe eſt ſba: hoc dicit ad modū quo poſuit Plato: vlia eīn apud Ari. nō hñt eſſe ex aīam: ſicut po ſuit Plato.3.de aīa.cō.18. ⁊ primo met.cō.45. Ariſt. opinabat̄ ꝙ intellecta rerū notificāt ſbas earū: ⁊ nō ſunt ſube earū: ſic igit̄ vle p prima intētione nō.d. aliquā formā realē diſtinctā a forma pticulari realiter: vt qdā volue rūt: ſꝫ dicit cōceptū realē q̄ eſt notio ſingulariū: ⁊ eſt fora declarās nō dans eſſe. tenemus eīn formā generis ſpēi ⁊ indiuidui vnā eſſe fm rē ſolum rōne differētes: ⁊ ſic gloſo auctoritatē eius. pmo met.cō.17.qñ.d. ꝙ mā prius reci pit formas vles ꝙ̄ minus vles. ⁊ eis mediātibus recipit indiuiduales: nō ꝙ in mā ſit multitudo formarū correſpōdētiū multitudini pdicatoꝝ qdita tiuorū factorū ab intellectu: ſꝫ vna ⁊ eadē forma fm modū intelligēdi no ſtrū prius itelligit̄ informare mām q̄ ad gradū ſbalitatis ꝙ̄ corporeitatis: ⁊ prius quo ad gradū corpis ꝙ̄ viuētis: ⁊ ſic deſcēdēdo quo ad vltimū in diuidualē gradū quicqđ dicat Ioānes de landuno in hoc ⁊ ſequaces eius.

Cõm.58. ¶In cõmen.58.hꝫ Commen.ꝙ eſſentie rerum ſunt exiſtentes:licet non in
17 telligantur:ſe.l opponebatur per nos ibidem per commentum primũ. ſcdi
meta.vbi habet ꝙ ſi ſubẽ intellectuales a nobis non eſſent intellecte : tunc
eſſent fruſtra in natura:et per conſequens non eſſent:cũ natura nihil agat
fruſtra.primo celi.32.⁊.3.de aĩa.45.vide in cõmen.primo.ſcdi metaphyſi-
ce:qꝛ fuit ibi ſoluta iſta inſtantia diligenter.

¶In cõmen.60.habetur ꝙ compoſitũ per ſe eſt aliud a componentibus.
Cõm.60. huius oppoſitum.ſcribit Cõmẽ.in primo phyſi.cõmen.17.⁊ ſupra.cõ.44.
18 vbi dicebat ꝙ in cõpoſito non eſt niſi materia et forma particularis ex qui
bus componitur. ¶Soluitur.in omni per ſe cõpoſitione ſm oẽs ſapiẽtes
neceſſario ad aliquam per ſe vnitatẽ deuenire.Et huius oppoſitum nõ po
teſt imaginari ab intellectu diſpoſito ad bonum.cuꝫ igitur compoſitio ex
materia et forma ſit per ſe cõpoſitio:opꝫ igitur iſtam terminari ad aliquã
per ſe vnitatẽ:iſtud non eſt niſi tertia entitas ſi enim in mixtione elemen-
torũ nõ dicimus mixtũ eſſe oĩa quatuor elemẽta ſimul ſumpta.nã tũc mix-
tio eſſet partiũ iuxtapoſitio cõtra phm primo de gñatione.85.Et cõmen.
hic expreſſe.caro non eſt terra ⁊ ignis ex quibus cõponitur:ſꝫ eſt aliqđ ad-
ditũ:quare ergo etiã mã cũ forma nõ ſunt cauſantes aliqđ tertiũ aliud ab
eis nõ video.De auctoritate aũt Cõmẽ.primo phy.17.procedit de toto in-
tegrali ⁊ cõtinuo:qꝛ ſic etiã loquitur ibi Phs.tale em̃ ſm rẽ nõ dicit aliquaꝫ
formã tertiã diſtinctã ab eſſe partiũ ſimul ſumptaꝝ:lꝫ ego teneã tale ſꝫ rõ
nẽ dicere formã aliquã diſtinctã ab eſſe partiũ ſimul ſumptaꝝ:nã ſm phm
quinto meta tex.cõ.17.ſenarius numerus nõ eſt bis tria:ſed eſt ſemel ſex.
Si aũt velis illã ꝓpoſitionẽ Cõmen.17.primi phy.dilatare ad totũ eſſen-
tiale dicas ꝙ totũ nihil aliud eſt ꝙ̃ partes ſimul ſumpte integratiue ⁊ con-
ſtitutiue:⁊ ſic ad auctoritatẽ eius ſupra in.44.huius dicas ꝯñr.Et vide ſu
pra vbi etiã diximus in illo loco.ꝙ aũt iſta ſit opinio Cõmẽ.credo me dif-
fuſe probaſſe ſuper primo phyſi.cõ.17.⁊ tu illuc recurras.

¶Cõcordantie Auer.ſuper octauo prime phie.

Cõm.4. In commento quarto iſtius octaui dicit a.d.Cõmen.ꝙ oppoſitio
eſt primo in loco.Huius oppoſitũ vĩ velle.8.phy.
1 cõ.16.Soluitur.refert dicere oppoſitionẽ primo eſſe in loco:⁊ refert illam
3 motui locali ineſſe:⁊ ꝙ hoc ſit notũ primũ verũ eſt ꝙ prima oppoſitio in
loco reperitur:nã cum de rõne oppoſitorũ ſit diſtãtia:maxima aũt diſtan-
tia reperitur in loco.Ideo.Tamẽ non eſt per ſe notũ ꝙ omne quod eſt mo
bile motu locali talem oppoſitionem habeat.quare.

Cõm.10. ¶In cõmẽ.10.inquit formã ſubſtantialẽ non recipere magis nec minus:
2 inſtantia eſt de formis elementorũ.tertio celi.commen.67.de formis ele-
2 mentorum.Soluitur.hꝫ locũ in veris formis ſubſtantialibus:fallit in his
que ſunt medie inter ſubſtãtiam ⁊ accidens:gloſa Auerr.vbi ſupra.tertio
celi.commento allegato.Non tamen ꝙ licet forme perfecte nõ recipiãt ma
gis aut minus in ſua eſſentia:tñ vt ſunt forme in materia bene:vt ſic reci
pere poſſunt magis aut minus:ſicut innuit Cõmenta.hic in iſto cõmen.in
quit enim.vnus homo non eſt maioris humanitatis quam alter ſecunduꝫ
formam:ſed ſi fuerit erit ſecundum quod eſt forma in materiã.Nam for-
ma humana ſm diſpoſitionem materiales in quibus exiſtit ſic põt magis
⁊ minus recipere in tantum ꝙ a pho in ethicis aliqui homies arborei ali
qui brutales:aliqui intellectuales:⁊ quaſi terreſtres dij nuncupantur.
Aliqui enim vt dicit Heſiodus ad ſcientias capeſcendas per ſolam natu-
ram ſunt apti ⁊ perfecti ex bonitate complexionis: ſicut fuit Hippocrates:
⁊ Ariſto.Aliqui vero non per naturã:ſed per doctores excitantes mentes
eorum

eorum. quidam vero neutro modo apti ſunt. Et iſti oino ad diſcernendum veꝝ a falſo oino inutiles ſunt. patet aũt ꝙ totalis iſta diuerſitas non ꝑue nit niſi ex diuerſitate complexionis ⁊ diſpoſitionũ in quibus forma exiſtit theologi etiam noſtri dicunt ꝙ in puris naturalibus anima Chriſti fuit ⁊ eſt perfectior anima iude.

¶Concordantie Auer. ſuper nono prime phie.

Auerrois nono meta. cõmen. 2. dicit ꝙ forme liberate a materia ſunt tantum agentes: nullo modo patientes: neqꝫ eſſentialiter: neqꝫ accidentaliter. ſed opponebatur ibi de aia intellectiua q̃ recipit intellectionẽ ⁊ ſpẽs intellectas. ¶ Soluitur: dictum Auer. veritatem hꝫ ſm princi palia phi. pro quo debes ſcire ꝙ actus ⁊ forme eſt agere ⁊ mouere. ſcdo de gñatione. tex. com. 53. ⁊ nono meta. tex. com. 2ᵒ. ⁊ 3. phy. 1ᵒ. materie aũt eſt moueri ⁊ pati: vnde quelibet forma ſiue materialis: ſiue ſeparata fuerit acti ua eſt: nec aliqua ſub hac rõne qua forma eſt: eſt paſſiua: q2 paſſiuuꝫ eſſe in ſequitur potentiam: que eſt primo diuerſa ab actu. ſi igitur aliqua forma paſſiua fuerit iſta paſſibilitas competit ſibi ratione qua potentia partici pat: paſſibilitas aũt iſta duplex eſt: quedam ſignata ⁊ realis: ⁊ iſta inſequit̃ primo ſm phos materiam quantam: vnde ſi qua forma paſſiua fuerit paſ ſione ⁊ receptione ſignata ſiue realis: ſiue ſpiritualis fuerit hoc eſt ratione materie. ſicut ſcribit Cõmen. com. 53. de aia. ad principiuꝫ cõmenti: ⁊ com. 38. alia eſt paſſio ⁊ receptio vlis ⁊ abſtracta: ⁊ iſtius rõ eſt intellꝰ poſſibilis qui nullam aliam naturam hꝫ: niſi q2 poſſibilis vocatus eſt. ⁊ iſte intelle ctus eſt materia intelligibilium: ⁊ eſt quartum genus entiuꝫ: ſicut dicit Cõ men. tertio de aia. com. 5. in ſolutione tertie qõnis. ſi forme igitur exiſten tes in materia reali paſſione patiantur: hoc eſt rõne materie: vnde Cõmen. quarto celi. cõ. 22. dicebat. forma in motu elementi mouet: ſed vt eſt forma in materia mouetur: ꝙ etiam ſenſitiue virtutes, ſignate recipiant eſt: quia ſunt in materia. Sequitur igitur ꝙ cum omnes forme a materie ſeparate preter animã noſtram intellectiuam que infima eſt ſcdm ip̃m abſtracta. ter tio de anima. com. 19. nullo modo paſſiuas eſſe non eſſentialr̃. q2 cuilibet forme: vt forma eſt repugnat eſſentialr̃ pati: etiam materialibus: vnde Cõ men. quinto ph. com. 5. qui dixerit formas per ſe moueri non eſt amplius lo quendum cum eo in hac ſcia: neqꝫ etiam accidentaliter: q2 forma accidenta liter patitur ratione potentie que vel eſt materia: vel eſt intellꝰ poſſibilis. In talibus aũt non eſt materia. ideo non pñt pati paſſione reali ⁊ ſignata ſm phos: nec etiam paſſione ſpũali: q2 non intelligũt per receptionẽ: nec in eis eſt vere intellectus poſſibilis (licet Commen. videatur illud dicere.) Sed ſm rationem: vt alꝰ declarauimus. Nullo igitur modo pati pñt tales forme: neqꝫ per ſe: neqꝫ per accidens: nec paſſione reali: nec ſpũali: cũ intelli gant per eſſentiam: ⁊ non per ſpẽs ſm phos. aia aũt intellectiua: cum ſit in fima inter abſtracta: cũ ſit compoſita ex intellectu poſſi vere: ⁊ ex intellectu agente rõne poſſis paſſiua eſt: rõne vero agentis eſt actiua: ſed paſſio iſta eſt alterius rationis a paſſione materie: ſicut ſcribit Cõmen. tertio de aia. cõ. 38. vbi formaliter ponitur iſta ſolutio ad inſtãtiam motam a nobis hic: ſicut tu diligenter poteris ibi videre.

¶In cõmen. 19. ſcribit Commen. ꝙ potentia ad ſanitatem ⁊ ad egritudinẽ eſt eadem. oppoſitum patet tertio phy. tex. com. 1ᵒ. vbi hꝫ ꝙ ſi potentia ad ſanitatem ⁊ egritudinem eſſet vna: tunc ſanitas ⁊ egritudo eſſet vnũ ⁊ idẽ. ¶Soluitur. loquitur hic de potentia ſubtiua: q2 eadẽ eſt materia cõtrario rũ. ſed tertio phy. loquitur de potentia reſpectiua. idem aũt eſt ens in potẽ tia reſpectiua ad actum: ⁊ ens in actu. vnde Cõmen. dicit. 8. meta. com. 15.

Cõmẽ. 2. 1 D

Cõm. 19. 2 N

agens extrahens aliquid de potentia ad actū non largit̄ multitudinē:ſed
perfectionem.⁊.xij.meta.cōmē.18.iuxta dimidiū.agens nāle non congre-
gat inter diuerſa.Nota tamen hic ꝙ potētia iſta ſubiectiua:et reſpectiua
vna ⁊ eadem eſt realiter:ſicut mihi vr̄ pro nūc:ſed ſortiuntur tales potētie
diſtinctas denominationes in ordine ad diuerſa:ſicut eſt de actione ⁊ paſ
ſione:vnde pluralitas entium eſt euitanda inquantum eſt poſſibile.Dico
quod vna ⁊ eadem forma:vt eſt in potentia materie appropriat̄:vt ſic eſſe
in potentia ſubiectiua:ſed eadem forma vt eſt in potētia actiua agētis dr̄
eſſe in potētia reſpectiua in ordine.ſ.ad actū:vñ cū ſm̄ Auer.12.me.cō.18.
cū oēs forme ſint in potētia in p̄ma mā.⁊ ſint in actu in p̄mo motore:ta-
les ſunt in potētia ſubiectiua ⁊ paſſiua mãe:cū aūt potētia paſſiua ſit p̄n-
cipiū trāſmutandi ab altero inq̄ztū alterū:vr̄ mihi ꝙ ſit vnꝰ reſpectꝰ realis
q̄ reſpicit tā ſb̄m ꝙ̄ formā:vt in ſb̄to inducit̄ ab agēte:ſʒ diuerſas ſortit̄ de
noīatiões:vt ad diuerſa extrema ꝯparat̄:ſicut eadē eſt diſtātia inter ſupe-
rius ⁊ inferius inter Thebas ⁊ Athenas:non tñ eſt idē diſtare:⁊ ita ego ca
ueo ponere potentiaʒ obiectiuam realiter diſtīgui a ſubiectiua ivia auer.
licet multi teneant hoc tñ mihi vr̄ in via eius:⁊ forte etiam invia Ariſt.illā
non diſtingui a re ſubiectiua:qꝛ eſt principiū per ſe notū:⁊ ab oībus peri-
patheticis conceſſum:ꝙ quicquid eſt poſ̄e reſpectu agētis eſt poſ̄e reſpe-
ctu patiētis:⁊ quicquid eſt poſ̄e reſpectu patientis etiam illud poſſibile ē
reſpectu agentis.⁊ hoc loquendo de vera potentia.Nam aliter aliquid eēt
ocioſum in nā:⁊ fruſtratorium cōtra ph̄m.primo celi.32.⁊ ideo recte dixi-
mus nos euitates pluralitatem entiū iuxta ꝯſuetudinē p̄ncipis noſtre mi
litie Ariſto.inquantum eſt poſ̄e:ꝙ reſpectus ille ad ſubm ⁊ ad formam vt
eſt ab agente vnus ⁊ idem eſt re:ſed rōne diſtinguitur:ſed theologi noſtri
qui habent principia oppoſita principijs phoꝝ:tenēt aliq̄d eſſe poſ̄e reſpe
ctu agentis:quod non fuit poſ̄e reſpectu paſſi.ideo hñt de neceſſitate pōe
re iſtos reſpectus realiter diſtingui.vnde mundus ante ſui creationē erat
in potentia actiua agentis.ſ.dei creatoris:non erat auteʒ in potētia ſubie
ctiua alicuiꝰ paſſi:cum ex nihilo creata ſit.ſilr̄ angeli ante ſui creationem
erant in potentia actiua dei:non autem erant in potētia paſſiua alicuius
cum ex nihilo ſint creati:immo mā p̄ma fuit in potētia ante ſui creationeʒ
actiua dei:in nullius tamen potētia ſubiectiua fuit:qꝛ primū potētiale in
nullius eſt potentia ſubiectiua:aliter eſſet p̄mū ⁊ nō primū.⁊ ideo theolo
gus diſcrepans a phis in principijs hʒ etiam diſcordare in cōclōnibꝰ:ſed
velle tenere concluſionem phyſicā per p̄ncipia theologica diſtincta a phi
ſicis vel econtra ridiculum eſt.⁊ ideo ſubtiliſſimus Scotus videns iſta ve
ra eſſe theologice voluit ponere potentiam obiectiuā diſtinctā a ſubiecti-
ua motus:vt mihi videtur per iſta fundamēta.de ariſt.in hoc tantū cura-
bat.inquantum auctoritates eius gloſare poſſet ne veritati theologice ob
uiarent.quod aūt hoc nō poſſit ipſe tenere in fundamentis phi mihi vr̄ ꝓ
poſſe rationibus conuinci ſic:nam ſm̄ te ariſto.ideo ponit potētiā obiecti
uam:quia diuiſio bona debet euacuare totā naturā diuiſi:ſed ſi Ariſt.di
uidens ens per potentiam ⁊ actū intellexiſſet potētiā ſubiectiuā tm̄:⁊ non
obiectiuam:tūc ſub tali diuiſione nō cōprehenderet̄ omne ens:ſicut pʒ de
angelis de mundo ⁊ mā p̄ma ante ſui creationē que erāt res in potentia
non ſubiectiua:nec erāt res in actu formali vel exiſtētie.ergo oportet dice-
re potentiā:que eſt dr̄ia entis eſſe potentiā obiectiuam.amplius.9.metap.
tex.cō.13.actus ⁊ potentia ſunt eiuſdē gn̄is:ſed hoc nō pōt de potētia ſub
iectiua verificari:qꝛ ſubſtantia pōt eſſe potentia ſubiectiua quantitatis:et
patet ꝙ iſta ſunt diuerſoꝝ generū. Trahit̄ illud ſic per auer.3.meta.com.

15.agēs extrahēs aliqd de potētia ad actū non largit̃ multitudinē:ſz pfe-
ctionē.⁊ hoc idē hȝ.xij.me.cō.18.vbi hȝ ꝙ agēs apud ariſt.nō ꝯgregat iter
diuerſa.⁊ hoc idē hȝ.5.phy.cō.9.ꝙ potētia ⁊ actus ſunt eiuſdē gñis.⁊ pȝ
iſtas auctoritates nō poſſe ſaluari de potētia ſubiectiua:ſz de neceſſitate ſūt
vere de potētia obiectiua.⁊ intantū ꝓceſſerūt:cū hmōi auctoritatibꝰ ple-
riqꝫ nō modice auctoritatis viri:vt de intētione auer.ſubſtinere auſi ſint
potētiā obiectiuā diſtingui ab actiua ⁊ a paſſiua potētijs:necnō a logica
potētia q̄ nil aliō ē q̄ꝫ reſpectꝰ rōnis ex nō repugnātia terminoꝝ cātus.et
iſta p vitā meā non pñt ſuſtineri de mente phoꝝ.Et vt egritudini eoꝝ ſuc-
curramꝰ oñdamꝰ eis cām erroris eoꝝ.⁊ ē qꝛ ponētes potētiā obiectiuam
coacti ſunt ad illō ex pñcipio repugnāte phie:⁊ eſt ꝙ aliqd ē in potētia re-
ſpectu agētis tm̄ qō nō eſt in potētia paſſi.⁊ hoc nō ꝯcedit̃ a phis in rebꝰ
nouis.imo ipſi dicūt oē qō eſt in potētia actiua agētis eſt in potētia paſſi
ua alicuiꝰ ſubti.iuxta illō Cōmētatoris allegatū ſupra.oēs forē ſunt in po
tētia paſſiua mãe:⁊ ſunt in potētia actiua pñi motoris:pȝ mō ꝙ ſm theo-
logos aliqua forma añ ſui ꝓductionē eſt polis poſſibilitate qua reſpicit
agēs tm̄.Et iō iſtā potētiā a qua polis denoiat̃ nūcupauere obiectiuam:
ſed phs dicēs oppoſitū huiꝰ opȝ negare ipſum talē potentiā diſtingui a
potētia paſſiua:qꝛ per potentiā paſſiuā forma eſt poſſibilis ex parte ſubie
cti cum reſpectu ad agens:qꝛ nono meta.tex.cō.ij.potentia paſſiua eſt pñ-
cipiū traſmutandi ab altero inquantū alterū.potētia enim paſſiua diffini
tur per actiuam ⁊ econtra.vñ.ij.phy.48.⁊.8.phy.79.⁊ in pleriſqꝫ locis in
loco deſtructionum contra alga.qcqd eſt polē p pñcipiū paſſiuū intrinſe-
cum eſt polē p pñcipiū extrinſecū actiuū.⁊ ꝙ ens non diuidat̃ p potētiã
obiectiuā:ſed per potētiā ſubiuā oſtēdit̃ ſic.phs.xij.meta.tex.com.8.vo-
lens declarare quod ſit eē mãe diuidit ens p potētiā ⁊ actū:⁊ ibi declarat
mãm contineri ſub potentia:⁊ non ſub actu:qꝛ eſt illud ex quo oia fiunt p
tranſmutationem.Manifeſtū eſt aūt potentiam ex qua aliqd tranſmutat̃
eſſe potentiam ſubiectiuā non obiectiuā:quare entis diuiſio p potentiā et
actum non eſt ſm philoſophos p potētiā obiectiuā:qꝛ tūc argumentū phi
adductum eſſet in q̄tuor terminis.amplius Cōmen.in.xij.meta.com.xxvj.
declarās intētionē philoſophi.inquit ꝙ ibi intendit inducere aliū modū q̄
pñcipia omnium p̄dicamentorum ſunt eadē:⁊ eſt pro quāto actus ⁊ poten
tia ſunt in omni gñe:⁊ ꝙ actus hȝ reduci ad formam.⁊ potētia ad mãm:⁊
ꝙ potētia ⁊ actus ꝓpinqui ſunt diſtincti in diſtinctis predicamentis.vult
ergo potentiam ſubiectiuam ⁊ actum eſſe pñcipia p̄dicamentoꝝ oim:⁊ nō
obiectiuam cum dicat potentiā reduci ad mãm:⁊ actū ad formā.amplius
ipſe in.v.meta.cō.14.vbi declarās quō actus ⁊ potentia ſunt in oi predi-
camēto exponēs exēplū philoſophi in p̄dicamēto ſbe:de forma mercurij.d.
ꝙ in lapide eſt eadē forma mercurij:⁊ in actu:⁊ in potētia:et declarās quō
ſit in potentia dicit ꝙ eſt in potentia:qꝛ hȝ nãm recipiendi eam.actu vero
habet eam quando actu recipit eam.vbi pȝ de intētione eius potentiã q̄
mercurius eſt ſubiectiuam eſſe non obiectiuam:nec valet dicere obiectiuā
debere poni ꝓpter reſpectum ad agens:qꝛ iſte reſpectus importat̃ p ſubie
ctiuam cum ſit pñcipium tranſmutandi ab altero inquantū alterū:et ita
non opȝ entia ſine neceſſitate multiplicare.et ideo ſicut mihi videtur ſal-
uo ſemper meliori iudicio de intentione philoſophi potentiā iſtā obiecti-
uā non eſſe diſtinctam re a potētia paſſiua.qꝛ iſta potētia obiectiua ſi po
nit̃:nō eſt pp aliud niſi ꝓpter reſpectū quē iportat forma ad ipſum agēs:
ſed cū iſte reſpectus ſufficienter importetur p potentiā ſubiectiuā ſeu paſſi
uam:ſicut clare patet ex diffōne potētie paſſiue poſite in nono meta.⁊ in

quinto. propter hoc dicimus de intētione phi nō dari potentiam obiecti
uam tanꝙ rem diſtinctā a ſubiectiua. Et dicimus ꝙ diuiſio entis per actū
⁊ potentiam eſt per potentiā ſubiectiuā: ⁊ ſic dicimus agēs extrahēs aliqd
de potentia ſubiectiua ad actū nō largiri multitudinē: ſed perfectionē: qa
vna ⁊ eadem eſt res: q̄ eſt in potētia ſbtiua mãe ⁊ in potētia actiua agētis:
cum re que actu ꝑducta eſt. ⁊ ſic agens apud Ariſt. non ꝯgregat inter di-
uerſa. Et ſic dicatur ꝯñter ꝙ potentia ſubiectiua ⁊ actus ſunt eiuſdem ge-
neris: loquendo de potētia ſubiectiua ꝓxima. nam vt dixit phs ⁊ Cōmen
tator. xij. meta t. cō. xxiij. lz principia oium decē ꝑdicamētorum remota poſ
ſint eſſe eadem: qꝛ principia ꝑdicamēti ſubſtãtie ſunt ꝓncipia omniū pre
dicamentorum. tñ principia ꝓxima vniuſcuiuſqꝫ ſunt ſibi ꝓpria: ⁊ ſic pz
quomodo actus ⁊ potētia circuūt oē genus: ⁊ qūo ſunt eiuſdē gñis. iſta ē
mens phi. Et Auer. xij. meta. 26. qđ aūt dr̄ de angelis: ⁊ de mã ⁊ corporib⁹
celeſtibus: qꝛ nō ſunt in potentia ſubiectiua: ſed obiectiua pz ꝙ hoc nihil
eſt cōtra phm ⁊ Cōmētatorē: ſed apud theologū bene illud haberet vim. co
gita ergo ⁊ ꝯſidera ꝙ ex diuerſis principijs diuerſa ſequuntur principia.
Et ideo Auer. plerūqꝫ dãnauit Auicēnā in hoc. appellans ipm mediū in-
ter peripatheticos ⁊ loquentes.

¶ Ibidē dr̄ ꝙ in abſolutis a motu reperit̄ melius. oppoſitū pz. 3. me. t. c. iij.
3 vbi dr̄ in imobilib⁹ nō eſt rō finis: neqꝫ boni. ¶ Soluit̄. imobilia duplicia:
Cōmē. 19 quedā ſm eſſe ⁊ diffōnē: ſicut ſunt ſubſtãtie ſeparate: ⁊ quedam ſola diffō-
A ne: tunc dico ꝙ in imobilib⁹ ſola diffōne. qualia ſunt entia mathematica:
non eſt in eis rō boni: neqꝫ finis: qꝛ talia ſm eē ſeparata nō ſubſiſtūt: qꝛ ſi
ſubſiſterēt eſſet in eis bonū. ſ. ipm eē ipſoꝝ: ſed talia ſola rōne a motu ſepa
rata ſunt: ⁊ ſic abſtrahunt a ratione finis qui hꝫ rōnē mouētis: nec eſt incō
ueniēs ꝙ in aliquo ente ſm rōnē nō ſit bonum vel ratio boni: cū rō entis
ſit prior ꝙ̄ rō boni. Loquit̄ igit̄ Commētator hic de rebus ſeparatis ſꝫ eē
⁊ diffōnē a motu: qꝛ in talib⁹ bene pōt eſſe rō boni: imo ſummi boni.

¶ Concordãtie Auerrois ſuper decimo metaphy.

Decimo metaphyſice inuenimus contradictionem ſatis apparentē
in commento ſexto: qꝛ ibi Commen. dicit in commen. quod
1 hoc nomen ens de pluribus dr̄ ꝙ̄ vnum. huius tñ oppoſitum legimus in
Cōmē. 5. quarto meta. t. com. 3. Solui pōt ſic ꝙ ens de plurib⁹ dr̄ qditatiue ꝙ̄ vnū.
R nam ens quiditatiue dr̄ de ſuis partib⁹ ſubiectiuis: nō aūt vnū precipue
ſm viam communem: ꝗ̄tūcunqꝫ beatus doctor ſup. 4. meta. hoc idē de vno
tenere videatur. Et tunc ſm iſtam ſolutionem auctoritas Commen. taliter
hꝫ interpretari. ens dr̄ de plurib⁹ ꝙ̄ vnū: vt cū dr̄ de ſignato rei. i. ꝗ̄tū ad
qditatē rei: ſeu qditatiuā ꝑdicatiōez. ſꝫ quantū ad predicationē identicā
de quot dicitur ens de tot etiam dicit̄ vnū: qꝛ ens ⁊ vnum vnam ⁊ eandem
naturam ſignant ſecundū Cōmenta. cō. 3. quarti meta. ⁊ cō. 8. decimi hui⁹.
Aut alr̄ ⁊ ſubtilius meo iudicio. ens dicitur de plurib⁹ ꝙ̄ vnū qñ dr̄ de ſi-
gnificato rei propter hoc: qꝛ ſtat multa eē vnū ſubiecto: que tamen ī ſigni-
ficato rei ſunt diſtãtia: ⁊ ſm diffōnem ipſam: ſicut patet expreſſe pmo phy.
t. c. xxj. vbi phs reprehendit antiquos ſm expōnem Commentatoris ī hoc
quia credebant ens ⁊ vnū ſemper idem ſignificare ad ꝓmodū dictum et ſic
patet qualiter contradictionis ſolo pz. Nam ens et vnum. aut ſumuntur
quo ad naturam ſignificatam: ⁊ ſic idem ſignãt: vt patuit: aut ſumuntur
quo ad ſignificationes et rationes rerum: et ſic de pluribus dicitur ens ꝙ̄
vnum: quia ſtat aliqua vnum eſſe ſubiecto: et talia eſſe plura ſecundum ra
tiones et ſignificationes. vide vt dixi commentum. xxj. primi phyſi. et ſic
Commentatorem per Commentatorē expone: quia nil melius quã ipſum

met auctorem ſuimet interpretem eſſe:qꝛ nemo nouit melius ꝓpriā mentē
ꝙ ipſemet auctor.
¶Auerrois in commento.7.dicit.non eſt dicendū colores componi ex al= 2
bo ꝛ nigro tanꝙ ex duob⁹ principijs.huius tñ oppoſitū ſcribit ipſe exp̄ſſe Cōmē.7.
5.phy.c.19.52.et hic commento.23.¶Soluit.forte pp iſtā auctoritatem
motus fuit Burleus ꝛ multi. Auerroiſte ad tenendum de intētione auer. S
duo contraria non poſſe eſſe ſimul in eodem ſubiecto:ꝛ quod magis auget
difficultatem hanc:etiam eſt auctoritas eiuſdem in quarto meta.in.t.com.
26.vbi aſſignat cauſam quare contraria non p̄nt eſſe in eodē:ꝛ eſt qꝛ vnū
contrarium eſt priuatio alterius:ꝛ hoc etiam dicit ibi ph̄s in lr̄a.ꝛ parū in
fra Commentator.d.ꝙ in contrarijs imediatis talia nō p̄nt eſſe in eodem
ſubiecto ſimul:ſed ſucceſſiue.Cōtraria vero habentia medium poſſunt ſcē
in medio potentia non actu:nec p̄fecte.ꝛ hoc videt̄ fauere opinioni illo=
rum qui dicunt talia media inter contraria eſſe ꝯpoſita ex extremis quan
tum ad denominationem:nō aūt quantū ad eſſe:pro quanto medium cō=
paratum vni extremoꝝ ſortit̄ nomen alterius:ſicut pallidū reſpectu nigri
album dicitur.ꝛ reſpectu albi dicit̄ nigrū:ſed ꝓculdubio iſta non fuit mēs
Auer.qꝛ tūc periret motus inter contraria habentia medium:ſicut ip̄e de
ducunt.x.huius commento.?3.nam in omni motu vnitatis prius mutant
in medio ꝙ in extremo:et ideo ſi in tali medio non eſſet formaliter ſm ali
quem gradum forma ad quam fit motus:tunc talis motus non poſſet eſſe
ſucceſſiuus neqꝫ vnus.¶Dicamus igitur ad auctoritates in oppoſitū ad T
ductas.Ad primā hic qñ dr̄ colores non eſſe cōpoſitos ex extremis:verum
eſt tanꝙ ex duob⁹ principijs menſurantib⁹ perfectionē ꝛ eſſe ipſorum.nā
cum ſemper vnū contrariū ſit:vt dicitur in litera:ſicut priuatio alteri⁹:iō
impoſſibile eſt ambo rationem menſure h̄re:qꝛ ratio menſure attribuitur
habitui non priuationi:vñ ph̄s in lr̄a vult ꝓbare inductiue:qualr̄ in om̄i
genere eſt vnū primū qđ eſt mēſuratū ꝛ menſura oium exiſtentium in illo
genere:ꝛ ſic in genere colorū eſt albedo colores igit̄ medij nō ꝯponunt̄ ex
extremis tanꝙ ex duabus menſuris.¶Ad auctoritatē aūt ph̄i ꝛ Cōmen=
tatoris.4.meta.t.cō.26.dico ꝙ contraria non p̄nt eſſe ſimul in eodem et
quia vnum eſt priuatio alterius.Soluitur.verum eſt de cōtrarijs in illis V
gradibus conſideratis in quib⁹ ꝯrietatē h̄nt.nō enim tenemus albedinē
ſub quolibet gradu nigredini contrariari:nec calorem frigiditati:ſed ſub
eſſe actuali ꝛ perfecto contrariant̄:ꝛ vnū:vt ſic eſt priuatio alterius.¶Ad
auctoritatē Auer.in eodem com.quando dicebat ꝙ in ꝯtrarijs mediatis
talia poſſunt eſſe in eodem potentia nō actu nec p̄fecte.Dico ꝙ per poten
tiam ibi non intellexit puram potentiam:qꝛ tunc nulla eſſet drīa inter con
traria mediata:ꝛ immediata penes hoc:nam etiam cōtraria imediata p̄nt
eſſe in eodem ſb̄to in potentia pura:per potentiā igit̄ intellexit potentiam
actui admixtam.ſicut in ſimili ipſe dixit in fine primi de generatione:vbi
exponit quomodo elemēta ſunt potētia in mixto.per potentiā exponit ꝓ
quanto non ſunt in mixto in ſuo eſſe p̄fecto:ſed refracto:ꝛ ideo caueat bur
leus et alij ad pauca reſpicientes de intentione Commentatoris negare
contraria nō poſſe ſimul eſſe in eodē ſub aliquo eē refracto: qꝛ tūc ēt opor
teret dicere elementa non eſſe formaliter in mixto ſm ip̄m Auer.diſcordāt
igitur in principio ꝛ volunt concordare in ꝯcluſione.ꝛ hoc non eſt poſſe.ſic
etiā exponit ſeip̄m Commentator cōmē.6.ſup.5.phyſi.ſicut videre potes
videas etiam qualr̄ gloſa Burlei nō pōt ſtare:ꝙ media īter ꝯtraria cōpo=
nunt̄ ex extremis quātū ad denoīationē:nō quātū ad actualē ꝯpōnē.Naꝫ
quarto celi.cō.26.Auer.diſtiguit de duplici medio ſm ꝯparationē ꝛ ſcōm

ꝯpōnē media ſm ꝯparationē ꝯponūtur ex extremis q̄tū ad denolationem
ſicut ipſe dicit:nō q̄tū ad eē:ſicut dicim⁹ acrē eē mediū inter ignē ⁊ aquaȝ
ſm ꝯpationē:q꜡ reſpectu ignis ē grauis:⁊ reſpectu aq̄ ē leuis:nō tñ cōponi
dicit̄ ꝑꝑ hoc ex grauı ⁊ leui ſed media ſm cōpōnē:ſunt illa in quib⁹ extre-
ma actu ſunt in eſſe nō in ꝯparatione tm̄:⁊ iō diſtinctio Cōmētatoris nul
la eē:q꜡ mēbra coinciderēt:ſi aliqua media ex extremis:ꝯtrarijs nō actu ꝯ-
mixto tñ potētie eſſent compoſita ex talibus extremis.⁊ hoc eſt certū:nec
alicui parum exercitato in via iſtius hominis dubium eſſe poteſt.
3 ¶Auerrois cō.x.ſcribit ꝙ linea arcualis non poteſt equari linee recte.op
cōmē.10. poſitum ſequitur de quadratura circuli:ſicut pȝ in predicamentis.¶Sol
x uitur.aliqui non mediocris auctoritatis viri tenuerunt quadraturā circu
li minime dari poſſe:nam cum figura circularis ⁊ figura recta ſint alteri⁹
rōnis:minime vident̄ comparabiles adinuicē:ꝑ regulā philoſophi poſitā
7.ph.t.cō.31.Et confirmant hoc ſic.equalia per cōem animi conceptioneȝ
ſunt que adinuicem ſuppoſita non ſe excedunt adinuicem:nec excedun tur
modo curuum ſuperpoſitum recto nunq̄ equari poteſt remanendo in ſua
curuitate:ſicut patȝ.Et confirmatur auctoritate philoſophi.7.ph.t.ꝯ.21.
vbi probat motum circularem non eſſe cōparabilē motui recto:q꜡ tūc ma
y gnitudo recta eſſet comparabilis magnitudini circulari:qđ falſum ē ⁊ im
poſſibile apud ariſt.ꝑpter ſuperius adductā rōnē.¶Ad auctoritatē autē
philoſophi ī predicamētis dum dicit in cap̄lo de ad aliquid:quadraturā
circuli ſcibilem eſſe.dicūt ꝙ ariſt.loquitur ibi ſub ꝯditione ⁊ nō aſſertiue:
et quātum ad hoc verū dicūt:q꜡ litera taliter iacet:ſcīa vero ſi nō ſit:nihil
ꝓhibet ſcibile eſſe:vt quadratura circuli ſi eſt ſcibilis:ſcīa quidē ei⁹ nondū
eſt.Boetius autem vir ſūme auctoritatis in oī ſcīa ⁊ latinoꝝ gloria aſſeue
rat ibidē ſciam illā poſt ari.tpa inuētam fuiſſe:ſȝ ip̄e breuitati ſtudēs no-
luit ſupſedere a tali demōſtratione.Nos igit̄ dicam⁹ nō icōuenire aliq̄ ꝯueni
re magnitudinib⁹ mathematice conſideratis:q̄ tñ repugnāt magnitudi-
nibus eiſdem vt a naturali ꝯſiderant̄:ſicut pulchre declarat Cōmē.j.celi cō.
32.vbi dicit motui circulari mathematice aliq̄d ꝯtrariari:nō n̄ālr̄:ſil'r.iiij.
ph.72.linea mathematica in infinitū pōt diuidi:nō aūt vt ē terreſtris vel
ignea:ſic etiam naturaliter conſiderando magnitudinē circularē ⁊ rectā
non ſunt comparabiles:q꜡ iſte ꝯſiderat res vt ſunt in motu ⁊ in re extra:
et q꜡ vt dicebatur cū eq̄lia ſint illa q̄ inuicē ſuppoſita non ſe excedunt nec
excedunt̄ a ſe inuicē:⁊ iō ſm rē curuū ⁊ rectū nō pn̄t equari:q꜡ tūc curuum
non eſſet curuū:ſed mathematic⁹:cui⁹ ppōnes oēs ſunt vere ad imagi-
nationem.3.phy.60.tenet figuram rectam cōparabilē eſſe figure circula-
ri:q꜡ ipſe imaginatur quod eſt poſſe ꝙ linea recta incuruetur:⁊ fiat circla
ris:et ideo ipſe etiam dicit ꝙ linea recta eſt breuiſſima:q̄ duci pōt iter duo
puncta:ex hoc patet ꝙ geometra comparat lineā rectā curue:cū tñ eq̄litas
ſm rem dicat̄ fere equiuoce:ſed iſtud dictū eſt large verū:⁊ ad imagina-
tionem:⁊ ita etiam ad imaginationem.d.figuram poligoniā cōparabileȝ
eſſe figure recte:⁊ iſta eſt ſolo:Auer.expreſſe.7.phy.cō.29.ſicut videre po
teris:⁊ per hoc poſſum⁹ modernos cū Boetio ꝯcordare de quadratura cir
culari:quod eſt poſſis mathematice:⁊ ſic locut⁹ eſt Boetius in predicamen
tis.naturaliter aūt dictū modernoꝝ procedit:nō aūt abſolute ⁊ ſimplr̄.
3 et iſtud multotiens eſt quod ducit doctores in graues errores:q꜡ neſciūt
diſcernere conſiderationē a ꝯſideratione:⁊ ſic q̄ repugnāt vni ꝯſideratiōi
credunt alij repugnare:ſed nō eſt ita ſicut vides.⁊ h̄ forte fuit ī cā ꝙ Ariſ.
in predicamentis locut⁹ eſt ſub ꝯditione dū dixit:ſi ſcibilis eſt:quia ip̄e vi
debat nō ſm quālibet ꝯſiderationē ſcibilē eē talē circuli quadrationem.

¶In cõ.13.decimi meta.d.cõmẽ.ꝙ cõtrarietas in loco eſt cauſa cõtrarieta- 4
tis in ſubſtãtijs.huius tñ oppoſitũ ptȝ.5.phy.cõ.10.vbi hȝ cõtra Alex.in Cõ.13.
ſubſtãtijs nullã eſſe cõtrarietatẽ.¶Soluit.in ſubſtãtijs eſt cõtrarietas ꝗ̃tũ B
ad qualitates ſuas:ideo phs in ſcđo de gñat.⁊ corrup.tex cõ.49.ꝙ igni cõ
trariatur aqua:vt contingit ſubſtantiam ſubſtãtie contrariã eſſe:⁊ hoc nõ
propter aliud dixit: niſi q̃ꝛ videbat formas ſubſtãtiales ſm ſe nõ hr̃e con-
trariũ: ſȝ rõne ſuaꝝ qualitatũ: ſicut ipſemet ſeipſuȝ declarãdo in eodẽ ſe-
cũdo in tex.cõ.14.d.elmta oia habẽt cõtrarietatẽ adinuicẽ:q̃ꝛ dr̃ie contra-
rie inſunt his: ſic igit̃ contrarietas in loco eſt cauſa cõtrietatis in ſubſtan
tijs non quãtum ad eſſe ſubale:ſȝ ꝗ̃tũ ad eſſe qualitatiuũ.
¶In com.22.habet cõmenta. ſciam eſſe in qualitate:⁊ ſcitũ in ſubſtantia 5
ſed ſeptimo phy.20.dicit̃ ꝙ ſcia eſt in relatione.Soluitur.non inconuenit Cõ.22.
idẽ in diuerſis pdicamẽtis eſſe ſcđm diuerſas rationes: ſic ſcia noſtra que B
cauſat̃ a rebus qualitas eſt:ſȝ eſt relatio ſm dici:q̃ꝛ ad ſcibile refert̃:ſȝ ſcibi
le ad ſciam:aut non referatur:aut relatione rationis refertur.Aſſimilatur
etiam ſcẽtia relationi inquantum in indiuiſibili conſiſtit:⁊ inquantum in
ea non eſt per ſe motus.
¶Ait Commẽ.in commẽto.3.decimi metaphyſic.ꝙ partes in compoſito 6
ſunt in potẽtia:ſed oppoſitum dixit ipſe.5.phyſic.6.19.⁊.59.⁊ nos paulo Cõ.23.
ante oppoſitũ determinauimus in com.7.Soluitur ſic.ibi p potẽtiam nõ C
intellexit potentiam puram abijcientẽ omnẽ actum: ſȝ potẽtiam actui per
mixtam: vnde partes vt ſunt in toto non hñt tantã actualitatẽ quantã ha
bent ipſe cum ſunt totum:⁊ ideo vt in toto inexiſtunt dicunt̃ eſſe in poten-
tia.i.in quodam modo potentie:qui modus pmixtus eſt actui.
¶In commẽ.24.dicit Cõmenta.ꝙ genus ſi ſignificat materiã.huius op- 7
poſitũ pmo meta.17.¶Soluit̃.aliud ẽ genus eſſe materiã:aliud ipm mãȝ Cõ.24.
ſignificare:⁊ a mã ſumi.primũ eſt falſum:vt ipſe pbat pmo meta.17.⁊.12. D
meta.cõ.14.ſcđm aũt verũ eſt.vide.2.celi.cõ.49.⁊.7.meta.43.Et hoc eſt
rõnabile: nam ſicut.d.Cõmen.pmo de aĩa.cõ.5.partes diffinitiõis ſumunt̃
a principijs que ſunt in re.Et ideo a principio potẽtiali ſumit̃ genus.⁊ ab
actuali differẽtia.ideo dixit Porphyrius in capitu.de differentia.ꝙ genus
eſt pportionale materie:differentia forme.

¶Concordantie Auerrois ſuper.12.metaphy.Ariſto.

Auerrois in ſuo vndecimo ſup.12.meta.ari.com.6.inquit ꝙ natu- 1
ralis conſiderat cauſas mouẽtes ⁊ materiales ipſius ſen Cõ.6.
ſibilis ſubſtantie:formales aũt ⁊ finales conſiderare non põt.huius oppo E
ſitum legimus.2.phyſi.70.vbi hȝ ꝙ naturalis omnes cauſas conſiderat.
¶Soluit̃.memini me dixiſſe in pmo phy.com.pmo.⁊ in prologo auer.diffe
rentiã eſſe dicere naturalẽ omnes cauſas conſiderare:⁊ dicere ipm conſide
rare oẽs pmas cauſas.pmũ eſt verum:ſcđm vero falſum.duas primas cau
ſas conſiderat naturalis:⁊ duas alias pmus diuinus:pmũ motorẽ:⁊ pmã
materiã naturalis conſiderat:ſȝ diuinus pmã formã ⁊ primũ finẽ.vnde lo
co allegato ſuper pmo phyſi.q̃ꝛ late diſputaui:vide cõmentuȝ tertiũ tertij
metaphyſi.⁊ cõmentũ quintũ: ⁊ nonũ ſeptimi metaphy.⁊ in plogo ſuo ſu
per primo phy.⁊ in quarto meta.cõ.pmo.
¶In cõ.nono duodecimi meta.d.Cõ.ꝙ Democritus fuit propinquior in 2
aſpiciẽdo materiã:ſȝ oppoſitũ legimus pmo phyſi.cõ.79.vbi illud Plato Cõ.9.
ni attribuit non democrito.¶Soluit̃.procedit dictũ eius de illis quos enu F
merat philoſophus hic:⁊ vniuerſaliter de his qui fuerunt ante ariſto: ſed
Plato qui fuit in eodẽ tpe cum ariſto.fuit propinquiſſimus in inſpiciẽda
natura materie:⁊ ſic intelligit̃ dictũ auer.in pmo phy.cõ.79.

Cõm. 12. ¶ In.12.cõmento inquit Cõmentatoꝛ ꝙ nec forma nec materia generat̃:ſʒ
3 oppoſitũ pʒ de materia pꝛimo phy.cõmen.6 .vbi hʒ ꝙ mã vere generat̃.
B ¶ Soluit̃.mã ⁊ forma nõ generant̃: vt terminus ꝑ ſe totalis generationis. Nam ex ꝓhemio metaphyſice actus ⁊ generationes oẽs circa ſingularia ſunt.⁊ ideo dixit Cõmentatoꝛ ad iſtum ſenſum hic:ꝙ ſi materia ⁊ forma generarent̃ iſto modo:tunc materie eſſet materia:⁊ ſic in infinitũ.⁊ ita etiam de forma ꝓcedit ꝙ illius eſſet forma:⁊ ſic in infinitũ.mã tamen vere generatur ſubiectiue ſicut ipſe dicit in cõmen.60.pꝛimi phyſicoꝝ.

Cõm.14. ¶ Forma nõ cõpꝛehendit̃ ſenſu : ſicut dicit Cõmentatoꝛ in.xiȷ.meta.com.
4 14.ſed oppoſitũ huius pꝛʒ ſcðo de aĩa.63.vbi dicit̃ ꝙ cogitatiua hoĩs com
b pꝛehendit intentiones indiuiduales decẽ ꝑdicamentoꝝ. ¶ Soluit̃. forma non cõpꝛehenditur a ſenſu in eo ꝙ ſenſus:ſic intelligitur dictum eius hic. tñ forma cõpꝛehendi põt a ſenſibus hoĩs in eo ꝙ ſenſus hoĩs ſunt.ſic intelligitur dictum eius.2.de aĩa.63.ſicut ipſemet ſeipm̃ gloſat ibidem in cõm. 65.illius ſcði.⁊ hoc etiã ipſe aſſeuerat in com.ſuo.ſup libꝛo de ſenſu ⁊ ſenſato ad finem vbi dicit ꝙ homo compꝛehendit dr̃ias rerũ: ⁊ intentiones earum ꝓpꝛias:q̃ ſunt tñ re ſenſata quaſi medullã de fructu.In animali autẽ bꝛuto cõpꝛehendunt ea que ſunt extra que ſunt quaſi coꝛtices fructuum.
¶ Alia etiam ſolo dari poſſet.quam etiam in ſimili tetigimus in alijs locis ſed bꝛeuitatis gratia ad preſens dimittatur.

Cõm.16. ¶ In cõmento.xvi.Cõmentatoꝛ dicere vr̃ materiã ꝑcedere formã.hui⁹ tñ
5 oppoſitũ vide.9.meta.t.cõ.xv.vbi dicitur actũ pꝛecedere potentiam. Rñdetur.
3 ꝙ mã ꝑcedit formã que pꝛioritas eſt pꝛioritas nature.teſte Auer.cõmẽto.7.ſuper ſcðo de generatione ⁊ coꝛruptione:qð aũt dr̃ per phm̃: actũ natura ꝑcedere potentiam. ¶ Soluit̃. nã illud dictũ hʒ veritatem de actu agẽtis:non aũt de actu cõpoſiti producti ab agente.ſʒ etiã ſi vere loqui velim⁹ nõ ſit ſimplr̃ reſpondendũ ad queſtionẽ querentẽ an materia precedat formã:ſicut colligi põt ex ſnĩa ipſius.7.met.cõmento.35.vnde materia via generationis pꝛecedit formã:qꝛ forma educit̃ de potentia materie:ſed forma pꝛecedit materiã via perfectionis.

Cõm. 18. ¶ In cõmento.xviij.habet cõmẽta.caloꝛẽ ignẽ nihil generare.hui⁹ oppoſi
6 tũ memini me legiſſe ab ipſo in cõmento.xv.ſup pꝛimo cãtice cãticoꝛũ Aui. dixi aũt in hac materia caloꝛẽ celeſtem:⁊ caloꝛẽ elemẽtalẽ nõ differre abinuicem:niſi ſicut caloꝛ ignis:⁊ caloꝛ fabꝛilis.manifeſtũ eſt aũt caloꝛẽ artis ⁊ elementalẽ vnũ ⁊ eundẽ ſubiecto eſſe:ſed nõ differũt:niſi rõne tñ.nã forma caloꝛis vt regulat̃ ab arte eſt res artis:ſed vt eſt regulata a forma ignis eſt res nature:ſic vt mihi videt̃ idẽ ſbõo eſt caloꝛ elementalis : ⁊ caloꝛ celeſtis: qꝛ ſenſus tactus rectus eſt iudex de qualitatibus tãgibilib⁹:ex ſcðo de aĩa. nullã aũt dr̃iam ꝑcipit tactus inter vtrũq; caloꝛẽ:ſed iſte caloꝛ vt eſt regulatus a coꝛpoꝛibus celeſtibus ⁊ cõmenſurat⁹:ſic celeſtis dr̃:⁊ dr̃ eſſe generationis inſtr̃m effectiuũ.ſi autẽ caloꝛ iſte regulatus fuerit a forma pꝛopꝛia ignis:ſic dicit̃ caloꝛ igneus:⁊ qꝛ vt ſic diſpꝛopoꝛtionatus eſt vite:⁊ generationi:ſic nõ dr̃ caloꝛ viuificãs:ſʒ reſoluẽs igneus ⁊ elemẽtalis.⁊ tñ ſm̃ rem ſunt vnũ ⁊ idẽ:⁊ ſic etiã teneo caloꝛẽ naturalẽ in aĩalib⁹ ⁊ plantis eundem eſſe realiter cũ caloꝛe igneo ⁊ elemẽtali: q̃cq̃d dicat Gentilis ſpeculatoꝛ in hac materia ſup pꝛima quarti ad pꝛincipiũ : qui voluit multiplicare entia ſine neceſſitate imaginando caloꝛẽ naturalem:⁊ caloꝛẽ ꝑter nãm eſſe duos caloꝛes realiter ⁊ eſſentialr̃ diſtinctos:ſed nobis tuti⁹ vr̃ eſſe dictu ꝙ vnus ⁊ idẽ caloꝛ eſt naturalis ⁊ ꝑter naturã:nã vt regulat̃ ab aĩa naturalis dr̃:vt vero regulatur a forma ignis ſic appet elmẽtalis ⁊ igne⁹.Et hoc voluit Gal. medicoꝝ pꝛinceps:dum dixit febꝛẽ eſſe caloꝛẽ naturalẽ cõuerſum igneum.

et hoc vt mihi vr̃:ſicut Cōmētator.2.de aīa.cō.xlj.ſic igitur ſedatur contra
dictio in dictis eius:q2 vtrūq3 verum eſt.⁊ ꝙ calor ignis generat:⁊ ꝙ calor
ignis non generat mixta.nam eſt eoꝝ generatiuꝰ vt regulat̃ a ſuperiorıbꝰ
lationibus.iuxta illud Phi meteororum primo.ad principium.oꝫ mundū
iſtum inferiorē ſuperioribus lationibꝰ eſſe cōtinuū:vt oīs eius virtꝰ inde
gubernetur.ſed iſte idem calor vt regulatus a ſua forma ſic mixta corrum
pit⁊ hoc non incōuenit ꝙ ab vna forma ꝓueniant oppoſiti effectus ꝓut
reſpectu vnius effectus cōcurrit vt agens principale:⁊ prout reſpectu alte
rius ipſa efficitur inſtrumentum:ſicut dixit ſubtiliſſimus Scotus meus in x
theorematibus:actio cuiuſcunq3 quando ipſum fit inſtrumentum ſpē dif
fert ab actione eiuſdem vt principalis agentis.❡Sed cōtra iſtam ſolōnē
ſic̃ tu dixiſti ꝙ calor celeſtis ⁊ calor ignis:ſunt idem eſſentialiter:ſed huius
oppoſitum apparet expreſſe in ſcd̃o capl̃o de ſb̃a orbis:ab ipſo Auerroi.vbi
tenet ꝙ ſpecie diſtinguuntur:⁊ confirmatur.ille forme ſpecifice diſtinguū
tur que hn̄t opationes ſpecie differētes. Opatio eīꝰ fecit cognoſcere formā
⁊ tranſmutatio materiā:ſed opationes iſtorū duorū calorū ſunt ſpecie dif
ferētes:ſicut ptꝫ ex quarto meteororū:⁊ ex ſcd̃o de gn̄atione aīalīū.cō.3.nā
calor celeſtis generat:ꝯſeruat:viuificat:digerit.calor igneꝰ corrūpit mor
tificat:ſeu cōburit:putrefacit:deſtruit:ergo videt̃ ꝙ ſint ſpecie differentes.
❡Ad hoc ego memini me alias dubitaſſe ſatis ꝓꝑ auctoritatē illā Auer.et 20
tn̄ ſicut mihi videt̃ poteſt dici ꝙ diſtinctio ſpecifica:qn̄q3 eſt accidētaliter:⁊
ab accidētali differētia:qn̄q3 vero eſſentialiter.Dico ergo calorē celeſtē et
elementalē differre ſpecie accidētali abinuicē ratione diuerſorū regulātiū:
tn̄ eſſentialiter ſunt vnus ⁊ idē calor:q2 nō eſt multiplicāda rerū entitas ſi
ne neceſſitate.❡Ad rationē autē ptꝫ ſolutio ꝙ nō opꝫ ſemꝑ oppoſitos effe
ctus arguere oppoſitas formas.immo qn̄q3 effectus oppoſiti proueniunt
ab vna ⁊ eadē forma oppoſito modo ſe habēte.Idē eīm inquantū idē ſem
per eſt aptū facere idem:ſicut ptꝫ.ij.de gn̄atione.tex.cō.56.ſed idem inquā
tum diuerſum poteſt diuerſa facere:ſicut ibi dicit̃ de ſole qui per acceſſum
generat:ꝑ receſſum corrūpit.ſimiliter.ij.phy.30.nauta ſui abſentia eſt cau
ſa ſubmerſionis nauis:cuius potentia erat cauſa ſalutis:ſic forma cū ipſa
ſit inſtrumentū ſua actio ſpecie diuerſat̃ a ſeipſa:vt erat principale.
❡Auerrois in cōmento.23.exponens propoſitionē Phi quā etiam primo Com.23.
phyſi.ad principiū adduxit ſibiipſi cōtradicit in exponēdo quid nomine 7
cauſe importetur.ꝓpoſitio autē eſt iſta.oīa habētia principia:aut cauſas
aut elemēta nō cognoſcunt̃ niſi ex horum cognitione.Ibi autem expoſuit
cauſas.i.finales:principia autem dixit accipi pro agente⁊ mouente:ſed ꝑ
elementa intellexit cauſas materiales:⁊ finales.Hic vero dicit ꝙ ꝑ cauſas
Philoſophus intendebat illud qđ eſt cōmune illis quatuor.ꝑ p̄ncipia aūt
cauſas mouētes:per elementa aūt cāſ:que ſunt in re.⁊ vult ꝙ ꝓpoſitio iſta
in phyſicis adducta iſto mō intelligi dꝫ.Ecce igit̃ manifeſtiſſimā contradi
ctionē.❡Soluit̃.forte littera eſt corrupta:aut forte peccauit per obliuionē N
aut forte hic exponit illam ꝓpōnem ex ſn̄ia ꝓpria:ſed p̄mo phy.dedit illā
expōnem ex ſn̄ia Alexandri:ſicut ipſemet fatetur in illo loco.⁊ iſta ſol̃o eſt
verior apud me.aut forte fecit hoc:vt oſtenderet illa tria principium cām
⁊ elemētū ſynonima nō eſſe:non curauit autē ad hoc declarandum vt eodē
mō illa verba fuerint expoſita ibi.⁊ hic iuxta illud doctrinalis. Ad placitū
poni propriorꝫ multa notaui.
❡Inquit Cōmēta.com.29.duodecimꝰ met.ſb̃a eterna ꝙ ſic poteſt declara Com.29.
ri propoſitionibus cōibus vtriuſq3 ſcie.ſ.diuine ⁊ naturali.Sꝫ huius oppoſi 8
tum dixit ipſe primo phyſi.com.vltimo.⁊ hic com.5.vbi dixit ſolum ꝓpoſi

tionibus nãlibus iſtud declarari poſſe.longa eſt diſcordia.varij modi dicẽ
di in hac mã reperiunt:an ſolũ naturalis ſbas abſtractas declaret:an cum
hoc etiã diuin⁹.dic reſolute in hac materia:duas ↄcl'ones ab alijs forte nõ
dum intellectas:naturalis purus eſſe abſtractoꝝ a poſteriori demonſtrat
via motus.rõ eſt:qꝛ nullũ aliud eſt mediũ per qd demonſtrari queant: niſi
motus.Iſtud(vt mihi videtur) eſt potiſſimũ Auer. fundamentum ſuꝑ hoc.
ſicut mihi vr primo phy.com.vltimo.ꝛ.12.meta.cõ.5.¶Scḋa cõcluſio: me
O taphyſicus purus habito pro cõſtanti ſbas abſtractas eſſe a naturali põt
eſſe illarũ non demonſtrare:ſed declarare aliqua ſuꝑficiali via ꝙ ſint entia
prima:ꝛ ꝙ ſint forma prima ꝛ finis oĩm:ꝓcedendo a ſubſtãtijs: nõ vt ſunt
ſubſtãtie ſenſibiles:ſed vt ſunt ſbe tñ:hoc dixit com.nono.~.meta.Cõmen
tator:qñ dicit ꝙ cõſideratio de forma vt eſt ſubſtantia ꝑducit ad cognitio
nẽ prime forme ꝛ primi finis.ꝛ iſta ſecũda cõcluſio eſt de mente Cõmenta-
toris.12.huius cõmento.5.ſicut potes videre.¶Adde tertiã cõcluſionem.
metaphyſicus induens.habitũ naturalis phi: aliquid addens etiaꝫ de ſuo
ad bene eſſe põt demonſtrare ſubſtantias abſtractas eſſe: ſed vis medij de-
monſtrationis eſt a naturali:nõ ab illo addito tali demõſtrationi a ſeipo.
Iſtã concluſionẽ probo auctoritate eius.ſcḋo meta.cõmento.6.vbi Phs ꝓ
bat via motus ꝙ in cauſis mouentibus nõ eſt proceſſus in infinitũ: ſed eſt
deuenire ad vnũ primũ motorẽ non motuꝫ.ꝛ Cõmentator in fine illius cõ
menti ponit quoddã documentũ in quo docet quare Ari.multas rõnes:ꝗs
fecit in naturali phia adducat in metaphyſica.ꝛ inquit:ꝛ Ariſt.quãuis vta
tur hic demonſtrationibus naturalibus:tñ inducit eas vniuerſalius:quo-
niã quãto fuerit demonſtratio vniuerſalior:tanto erit magis propria huic
ſcientie.ꝛ Ariſt.ſe obſeruat in hac intentione.ſ. in inducendo demõſtratio
nes vniuerſales alio modo ꝙ̃ in ſcientia naturali.Et hec eſt cauſa in itera
tione illarũ demonſtrationũ in hac ſcientia.ſimiliter. Cõmentator in ſcḋo
celi.cõmento.61.declarat in exemplo manifeſto: quõ aliqua demonſtratio
P põt fundari ſuper propoſitiones vtriuſqꝫ ſcientie.Dixit eñ ꝙ Philoſophus
in illo textu induxit demonſtrationes :q̃ ad probandũ celum animatũ eſſe
ſed demonſtratio ſimpliciter in hac ſcientia fundata eſt ſuper propoſitio-
nes phyſicas:ꝛ ſuper propoſitiones acceptas ex ſcientia diuinali.Declara
tum eſt eñ in ſcientia naturali in libro phyſi. ꝙ motor corporum celeſtiũ
non eſt in materia:ꝛ declaratum eſt in libro de anima :ꝙ illud qd eſt hmõi
eſt intellectus.ꝛ declaratum eſt in.12.meta.ꝙ forma intellectualis non mo
uetur niſi ſm deſiderium qd fit a ſuo intellectu : quapropter neceſſe eſt: vt
habeat ſuum imaginatum:ꝛ eſt corpus celeſte habens deſiderium.Ecce igi
tur quomodo ſubſtantia eterna corporis celeſtis declaratur eſſe animata
per propoſitiones communes vtriqꝫ ſcientie ſcꝫ naturali ꝛ diuine.ſic intel-
ligitur dictum Commentatoris hic in iſto commento.29.ſed hic eſt loc⁹ du
bitationis.nam per Phm poſteriorum primo media ꝛ extrema oportet in
eadem proximitate eſſe.ergo videtur ꝙ non poſſit fieri demonſtratio ex ꝓ-
poſitionibus communibus ſcientie naturali ꝛ diuine:cuius oppoſitum Cõ
mentator dicit.Et confirmatur:qꝛ ſm ipſum:ſcḋo celi.com.59. demonſtra-
tiones doctrinales.i.mathematice.non ſunt innate poni in ſcientia natura-
Q li.Ergo a pari nec naturales in ſcientia diuina:qꝛ nõ magis videtur ratio
de vna ꝙ̃ de alia.¶Soluitur.vt mihi videtur.demonſtrationes iſte:ꝛ ſi na
turales ſint:qꝛ vis medij eſt a naturali ſcientia:qꝛ omne mediuꝫ efficax de
monſtratiuum ad eſſe abſtractorum ꝛ eternorum demonſtrandum innitit
motui.Tamen tales demonſtrationes:vt fiunt in metaphyſica phr etiam
inniti veritati alicuius principij diuinalis:qd in virtute intrat tales demõſ

tiones:⁊ ſic pñt induci conſimiles demōſtrationes in ſcientia diuina ⁊ naturali:ſed in diuina abſtractiori mō ꝙ̄ in naturali. ſicut demōſtratio illa ſecūdi metaphyſice innititur huic propoſitioni diuine:que dicit qđ mediorꝝ extra q̄ eſt aliq̄d vltimū ⁊ primū opꝫ eſſe illud qđ eſt primū cauſam illorum que ſunt poſt:pꝫ aūt ꝙ iſta ꝓpoſitio diuina eſt:qꝛ innitif rōni primi ⁊ vltimi ⁊ rōni cauſe:⁊ rōni ordinis.⁊ iſta non ingredif demonſtrationē illaꝫ in ſua ipſa maxima cōitate ſumpta niſi in virtute tm̄. Naturalis aūt accipit medium iſtud ad motum coartatuꝫ tm̄ non in ſua maxima cōmunitate: ſic intelligis modo illud qđ forte adhuc ab alijs nondum eſt intellectuꝫ: q̄uo diuinus pōt aliquid adminiculari in declaratione eterne ſubſtantie:ſꝫ hoc non tollit quin medium demonſtrationis efficaciam habens ſit naturale. Et ille modus eſt valde ſubtilis:ſicut vides : ⁊ conſonus doctrine Auer. in locis adductis.Aliter etiam pōt dici ꝙ ſubſtantia eterna pōt declarari ꝙ ſit per propoſitiones cōes vtriuſ ſcientie:non qꝛ in vna ⁊ eadem demōſtratione accipiantur due premiſſe:quarum vna ſit a naturali ſcientia accepta ⁊ alia a diuina:ſed poſtꝙ̄ diuinus accepit a naturali pro conſtanti ſubſtā-tias abſtractas eſſe.Declarat ipſe poſtea:qualiter prima ſubſtantia eſt finis ⁊ forma oīum entium:⁊ ſic etiam ſubſtantie eterne principia declarant a diuino eſſe principia ſubſtantie eterne inquātum ſbā eſt in ratione finis forme ⁊ efficientis.⁊ iſtum ſenſum videtur ſentire Auer.in cōmento.5.duodecimi meta.ſi recte inſpicias:eligatur alter iſtorum modorū:qꝛ ſicut mihi videtur vterꝙ verus eſt.

¶In eodem cō.29.ſcribit Cōmētator ꝙ ſine tpe impoſſe eſt imaginari motum.huius tñ oppoſitum pꝫ.4.phy.com.97.¶Soluif.dictū eius hic in- Cōm.29.
telligif de ſcđa operatione intellectus:que ab Auer.3.de aīa appellatur fi- 9
des vel credulitas.Sed dictū eius.4.phy.com.97.procedit de prima opa- R
tione intellectus que ab ipſo appellatur formatio:nā cū tpꝰ non ſit de quiditate motus:intellectus poteſt intelligere motum nō intellecto tpe: lꝫ ſine tpe verus motu eſſe non poſſit.

¶Cōmentator in com.3 .dicit ꝙ omne eternū eſt actio pura: ⁊ oē qđ eſt Cōm.3[illegible].
actio pura non hꝫ potentiam:ex hoc igitur vr velle Cōmētator nullū eter- 10
nū habere potētiam.huiꝰ tñ oppoſitū hꝫ ab ipſo.3.de aīa.cōmen.5.in ſolo- S
ne.3.qōnis.Et in cōmento.14.vbi hꝫ in omni intelligentia citra primā eē potentiam.¶Soluitur.potentia duplex.logica:⁊ phyſica.potentia phyſica conſequitur mām:ſiue ſit mā in potētia ad eſſe:ſiue ſit mā que ſit in potentia ad vbi:ſiue ſit mā que ſit in potentia ad intelligibilia:de tali potentia in ſubſtantijs eternis non eſt potentia ad eſſe:ſiue ille ſint corpora eterna:ſiue ſint motores eterni:vt pꝫ.8.phy.⁊ in lib.de ſbā orbis.⁊ primo ce.infinities.potētia ad vbi bñ eſt in corporibus eternis:qꝛ talis conſequitur materiā in actu:que eſt ipſe orbis. Mā aūt intelligibilium eſt intelľus poſſis. Et iſta materia repif in aīa intellectiua vere:cum ipſa ſit fm Cōmentatorē cōpoſita ex intelľu agēte:⁊ poſſe tanꝙ̄ ex duabus ptibus eſſentialibus:p q̄rum alterā creat intelligibilia:⁊ per alteram recipit ea:ſed in alijs intelligē-tijs nō eſt intelľus poſſis vere:cū in eis nō ſit intellectio recipiendo:ſicut fit in nobis:vñ nulla potentia phyſica in alijs intelligentijs excepta anima intellectiua vere reperitur:non potentia ad eſſe:qꝛ ille inſequitur materiā primā:nō potētia ad vbi:qꝛ illa inſequitur materiā in actu: q̄ eſt corpꝰ ſimplex nō compoſitū ex materia ⁊ forma:intelligentie aūt oēs:nec ſunt corpꝰ nec ſunt virtutes in corporibus:nō eſt etiā in eis potentia ad intelligibilia qꝛ in eis nō differunt intelligens:intellectū:⁊ intellectio ſicut eſt in anima noſtra in ordine ad nos cōſiderata:vt ipſe tenet:nulla igitur eſt fm Auer.

vera potentia in eternis ſubſtantiis.alia aūt potentia logica eſt : que nihil
reale dicit:ſed dicit ens rationis.nam potētia logica apud me nil aliud eſt
q̄ ens rōnis cauſatū ab intellectu ex nō repugnātia terminorū: inquātum
nō repugnant. Pro quo debes ſcire q̄ ſolū vnū eſt ens ſimpliciter ꝑfectuȝ
in quo eſt tota ꝑfectio poſſibilis reperiri in habitu entis :ꝛ iſtud eſt ſolus
deus:ſicut ſcribit Cōmentator.5.met.cō.21.Et tale verius dicit eſſentia q̄
ens:cū ſit ens per eſſentiā.Alia vero ſunt entia per ꝑticipationeȝ: ſicut ſcri
bit Cōmen.2.met.cō.4.ꝛ.12.meta.cō.51.omnia aūt entia citra primū defi
ciunt aliquo gradu perfectionis poſſibilis reperiri in habitu entis: q2 oīa
emanāt a primo: eo modo quo apta ſunt emanare:nullū autem ens aptuȝ
natum eſt emanare a primo inequali gradu perfectionis primi:cum impoſ
ſibile ſit dari duo prima eque perfecta in genere entiū: quorū vnum ſit ab
alio.immo nullo modo:ſicut oſtēdit phus.xii.met. ad finem: ꝛ etiā pulchre
deducit Scotus primo ſententiarū diſtinctione.ii.q.iii. Et ideo q2 ſecūda
intelligētia emanat a prima in alietate nature.ꝛ cū eſſentiali dependētia a
prima:lȝ ſm philoſophos iſta intelligētia ſit ab eterno habēs oēm ꝑfectio-
nem poſſibilē ſibi:inquātum talis intelligētia eſt in tali rerum ordine con
ſtituta:q2 ibi nō differt poſſe ab eſſe:ſicut ptȝ.iii.phy.tex.cō.xxxii.poſſibili-
tas eīn in eis eſt neceſſitas:ſicut ptȝ.ii.celi.cōmēto.xxxiiii. vnde Cōmē. ibi
dicit. poſſibile in rebus eternis eſt neceſſariuȝ:cum nihil ſit poſſibile in eis
vere. Notāter dixit vere:q2 nulla vera potētia in eis eſt:vt deduxit. tamen
iſta intelligētia inquātum ens reperitur priuata aliqua perfectione : quia
ſibi inquātum ens nō repugnat habere maiorē perfectionē q̄ ſit illa quaȝ
actu habet:q2 ſi ſic ſibi repugnaret:cuilibet enti hoc repugnaret:qđ falſum
eſt:ſicut ſi talpe repugnaret viſio inquātum aīal:cuilibet animali viſio re
pugnaret:iſta autē potētia nō eſt vera potētia:quia nihil reale dicit.ſed ſo
lum eſt ens rationis fictū ab intellectu ex nō repugnantia talium termino-
rum:ſicut diximus:ꝛ de iſta potētia loquebatur Commētator.3. de aīa.cō.
5.in loco allegato quādo dixit:in omni intelligētia citra primam reperiri
potentiam. Et ego addo q̄ etiam in omni ente abſolute citra primum eſt po
tentia:ꝛ ideo opinio illa Subtilis doctoris in.8.diſtinctiōe primi.q.prima
vbi tenet quālibet creaturā cōpoſitā eſſe ex actu ꝛ potētia:tā q̄ ex priuati-
uo ꝛ poſitiuo.eſt opinio veriſſima:ꝛ de intētione Auerrois ſine dubio: ſic
igitur de potētia prefata diſtinctio cōtrouerſie modū ſoluit.

Cō.xxxvj ¶ In cōmēto.36.duodecimi inquit Commētator q̄ forme materiales actu
11 ſunt in materia:ſed potētia:ſicut in primo motore.huius tamē oppoſitum
inuenimus in cōmēto.1 9.ad finem in eodem libro. ¶ Soluitur quādo for
ma materialis ē actu in materia talis potentia eſt i deo:q2 eminēter in deo
cōtinetur:nō actu formali.Sed qñ potētia eſt in materia:tūc actu virtuali
eſt in deo ꝛ iſta nō cōtradicunt ſicut vides.

¶ Auerrois in cōmēto.37.inquit deum ſollicitari circa indiuidua ſub ra-
cōmē.37 tione ſpeciei:nō ſub rōne indiuidui. huius oppoſitū habet ab Ariſtotele ꝛ
12 ab ipſo decimo ethicorū capitulo.10.vbi dicit:circa ſingularia: vt ſingula-
ria:ſunt deum ſollicitū eſſe:inquit enim ibi:q̄ viſitat deus ſapientem:ſicut
T facit amicus cum amico. ¶ Soluitur ibidem.q2 dicitur in textu:nam ſi dii
curam aliquam habent humanarum rerum:vt exiſtimatur.ꝛ creditur : ra-
tionabile eſt eos gaudere optimo ꝛ cognatiſſimo: patet q̄ ibi loquitur pro
babiliter:nā ſermones fiunt ſm materiam ſubiectam: ꝛ quia ibi erat in mo
ralibus:cōgruum fuit vulgo perſuadere hoc:ſed in ſciētia diuina tex.com.
51.determinat Phs ſm propriam intētionem deum circa ſingularia: vt ſin
gularia materialia ſunt:non habere ſollicitudinem.ſic diceret: vt mihi vi-

dcturAuer.in iſta cõtradictione.Sed iſta opinio falſa eſt ⁊ heretica ⁊ con
tra fidem noſtrã que falli non põt:cũ ordine infallibili regatur:nec rõnes
phorum cogunt cõtra nos.immo ipſemet Commẽtator ab ipſa quaſi veri-
tate coactus dicit ſe quãdoq; a deo illuſtratũ fuiſſe in ſolutione alicuius
difficultatis ⁊ multa conſimilia.¶Sed hic eſt locus dubitationis quid eſt u
hoc dictu deum intelligere entia ſm ſpẽm:⁊ ſollicitari de entibus ſm ſpẽm:
ſi enim intelligatur deum cognitionem habere de Socrate ⁊ Platone vt cõ
ueniunt in natura humana:multiplex videtur ſequi incõueniens:tũ quia
talis cognitio eſſet vniuerſalis:q2 cognoſcere ſortem:vt eſt homo eſt habe
re cognitionẽ vniuerſalem:⁊ per conſequens potentialem:cum ſcire in vni
uerſali ſit ſcire in potẽtia.12.meta.cõ.14. conſequẽs autẽ falſum eſt: nam
ſm ipſum.12.meta.commen.51.ſcientia dei nõ eſt vniuerſalis neq; particu-
laris.Amplius.acciderer poſitio idearum in mente diuina:quia nõ eſt ma
ior ratio q2 ſpecies humana cognoſcatur ab itellectu diuino:q̃ alie ſpecies
⁊ ita rediret opinio Platonis que ſm excellentes Platonicos fuit q2 idee eſ
ſent in mente diuina:iſtud autẽ videtur repugnare dictis peripatheti[illegible]rũ
dicentium deum tantũ vnum intelligere. Iſta ſunt que diu agitaui in via
eorum:⁊ tandem deueni ad hoc q2 ſm ipſius Auer.ſniam.12.meta.commẽ.
51.Deus ſublimis tm̃ vnũ intelligit: ⁊ illud intellectũ eſt ſua eſſentia que
eminẽter eſt omnia:cũ(ſicut ſupra dictũ fuit)nulla ſit ibi potentia neq; im
perfectio aut defectus:ſequitur aũt ex hoc omnia alia entia ſuppoſita eſſe
reſpectu eſſentie diuine per participationem dicta:ſicut patet ſecundo me
ta.commento.4.Deus igitur intelligens ens per eſſentiam intelligit om-
nia ſm ſpeciem: q2 omnia entia ſunt quaſi ſuppoſita per participationem
dicta in ordine ad eſſentiam diuinam:non q2 diuina eſſentia formaliter in-
grediatur conſtitutionem aliorum entium:ſed iſta participatio eſt talis:q2
eſſentia aliorum entium eſt quedã participatio dependentie reſpectu diui
ni eſſe:pro quãto quelibet talis fuit extrema natura a natura diuina:depẽ
dens tamen ab ipſa:⁊ ſm q2 tales creature magis ⁊ minus diſtanter depẽ-
dent ſm hoc dicũtur magis ⁊ minus perfecte:⁊ ſic intelligitur dictum Phi
loſophi ſcḋo de aĩa.34.vbi habet:q2 omnia appetunt participare diuinum
eſſe eo modo quo poſſunt.⁊ primo celi.tex.com.100.habet. his quidem cõ-
municatum eſt eſſe:aliis quidẽ clarius:aliis vero obſcurius. Nulla igitur
ſm ipſummet Ariſto.⁊ Auer.eſt alia idea:nullum exemplar:nulla alia for-
ma niſi diuina eſſentia:que taliter ab omnibus participatur.Et ideo dicit x
Cõmentator commẽto.51.huius.q2 ſi quis cognoſcat caliditatem ignis ta
lis nõ dicitur ignorare naturam caliditatis exiſtentis in aliis entibus.⁊ ſic
dei intellectio eſt per ſpeciem:pro quanto cognoſcendo ſe cognoſcit illud
quod eſt omnia:quia cognoſcit ens per eſſentiam:ens autem per eſſentiã
ſpecies eſt participata ab entibus per participationem dictis . Iſtud autẽ
verificari poteſt per dictum Auer.quarto phyſice auſcultationis.cõmento
102.vbi habet:ſi illud quod eſt calidum ſimpliciter eſt ignis ſimpliciter:il
lud quod eſt aliquod calidum eſt aliquis ignis:vbi patet manifeſte ſm ip-
ſum ens participatiue dictũ eſſe:quaſi ſuppoſitum entis per eſſentiam.⁊
iuxta hoc conſimili modo poſſumus arguere ſi ens ſimpliciter perfectum
eſt deus ſimpliciter : ⁊ eſt eſſentia ſimpliciter : ergo ens aliqualiter per-
fectum eſt aliquis deus vel aliquid deitatis habens: ⁊ eſt aliquod ens vel
aliquid entitatis habens.ſic igitur deum omnia cognoſcere ſm ſpẽm:intel
lexit Cõmẽtator.ſicq; deum ſollicitum eſſe ad extra:intelligendũ deum pro
quanto ad gradum entitatis in quolibet concurrit tanq̃ ad effectum pri-
mum ⁊ vniuerſaliſſimũ:qui vniuerſaliſſime ⁊ prime cauſe attribui debet:

iuxta illud philoſophi.in ſcðo phy.tex.cõ.38.Effectuum vniuerſaliũ cau
ſe ſunt vniuerſales.ꝛ ideo recte dixit auctoꝛ de cauſis. propoſitione quar
ta.dum dixit primã rerũ creatarũ eſſe ipſum eſſe:ꝛ nihil ante ipſum cauſa
tũ eſſe:ſic etiã verificãtur dicta phorum dicentiũ res mundi huius eſſe in
intẽtione nature ſub rõne ſpeciei nõ ſub rõne indiuidui niſi per accidens:
pro quãto deus ꝛ intelligẽtie cõcurrunt per ſe ad gradus nature cõis.Ad
gradũ aũt materialẽ cõcurrit agens materiale. ꝛ ſic ſollicitudinẽ habẽt cir
ca iſta:quo ad ea:que ſunt nature:ſed quo ad ea que ſunt indiuidui mate-
rie relinquuntur:ponẽtibus.n.nobis duo extrema latitudinis entiũ : pꝛia
materia.ſ.ꝛ primo motoꝛe.12.meta.cõ.18.cõgruum eſt materiales formas:
que ſunt in potẽtia in prima materia:ꝛ ſunt in actu in primo motoꝛe in ali
quibus diſpoſitionibus talia attribui materie: ꝛ in aliquibꝰ attribui prio
motoꝛi:ꝛ in aliĳs abſtractis ſubſtãtĳs:que cũ primo cõcurrunt inſimul : vt
ex eis fiat vnus actus:ꝛ ſcðo cap.de ſubſtãtia oꝛbis.ꝛ.12.me.cõ.44.ꝛ ſcðo
celi.cõ.42.ex iſtis iam pꝫ intellectionẽ dei actualiſſimaꝫ eſſe:cũ ſit tñ per
ſui eſſentiã:que eſt ipſa actualitas:pꝫ etiã qualiter nõ ẽ ibi vniuerſale nec
particulare:nec potẽtia aliqua:nec multitudo idearũ ſm viã Auer. ꝛ Ariſ.
vt ego puto.ſꝫ nos vera hec eſſe minime fateamur: qꝛ catholice cõfitentur
deum omnia intelligere:iuxta illud Hieronymi.Ne minimũ quidem foliũ
cadens in terra cadit abſq; nutu dei:nec ꝓpter hoc ſequitur intellectũ diui
nũ vileſcere:quia tũc intellectus aliquis vileſcit ex perceptiõe rei vilis:qñ
talis eſt cauſatus a re vili.ꝛ qñ diſtrahitur a perceptione rei nobilis ꝓpter
rei vilis cõſiderationem.Iſta autẽ deo benedicto non attribuimus: tum qꝛ
ipſe nõ eſt cauſatus:ſꝫ cauſa:tum qꝛ percipiẽdo alia a perceptione ſuiipſiꝰ
nõ diſtrahitur:cũ alia nõ percipiat niſi in ſeipſo.nam ſua eſſentia eſt ſuum
obiectũ primo motiuũ:ꝛ primo terminatiuum reſpectu ſue intellectionis:
alia autẽ obiecta ſunt ſecũdaria terminantia tñ nullo modo mouentia dei
intellectũ:licet igitur Ariſto.iſta nõ viderit:nec phi:viderũt tamẽ iſta pro
phete:qui in ſuperioꝛi gradu ſunt cõſtituti ꝙ phi ſm ſapiẽtes:ꝛ ideo ſtan-
te diſcoꝛdia in talibus potius ꝓphetis credẽdum ꝙ phis: cum ipſi intẽtio
res deo ſint ꝙ fuerint philoſophi.

¶In cõmen.38.ait Cõmẽta.ꝙ foꝛma hominis inquãtum homo eſt intelle
cõmẽ. 38 ctus.Sed huius oppoſitum patet tertio de anima.commẽ.5.vbi videtur vel-
13 le ꝙ aĩa intellectiua nõ ſit foꝛma dans eſſe homini. ¶Defenſores Auer.in
queſtiõe de vnitate intellectus nõ potentes euadere argumẽta a ſancto do
ctoꝛe in tractatu de vnitate intellectus:ꝛ in queſtionibus diſputatis de ani
ma.ꝛ in ſumma cõtra gẽtiles.deuenerũt ad hoc:vt dicerẽt animã intellecti
uam eſſe verã foꝛmam dãtem veruꝫ eſſe ſubſtãtiale homini ad intẽtionem
Auer.ꝛ ſic voluit hoĩem intelligere foꝛmaliter per animã intellectiuã tanꝙ
per pꝛicipiuꝫ foꝛmale cõiunctum homini ſm eẽ : ꝛ ſic vnitatem intellectus
volũt ſuſtinere de mẽte Ariſto.ꝛ incõuenientia multa euadũt poſito iſto fun
damẽto.Nos aũt volumus veritatis amoꝛe aſtricti ꝛ chꝛiſtiane religiõis
vinculo coacti : oſtẽdere opinionẽ iſtam minime fuiſſe de intẽtione Auer.
vt deſtructo fundamẽto ſuper quo iſti innitũtur:deſtruatur poſitio vnita
tis intellectus.Licet enim veritas iſta ſit animam intellectiuam eẽ foꝛmaꝫ
ſubſtãtialem hominis.Dico tñ Auer.iſtam veritatem nõ vidiſſe . Moueoꝛ
5 autẽ ad hoc rationibus ꝛ auctoꝛitatibus eius.¶Preſuppono de intentio-
ne eius foꝛmam hoĩs per quã homo eſt generabilis ꝛ coꝛruptibilis eẽ ani
mam cogitatiuam que ſm ipſum educta eſt de potẽtia materie:ꝛ eſt multi-
plicata gñabilis ꝛ coꝛruptibilis:ſicut pꝫ cõ.5.ꝛ.20.in tertio de anima.
¶Preſuppono ſcðo aĩam illã cogitatiuã prius natura aduenire homini ꝙ

animā intellectiuā:ſicut pz ſcdo de gñatiōe animaliu3.cap.3.⁊ eſt etiā hoc
de mēte eius.tertio de aīa.cōmē.5.in ſolōne ſcde qōnis. ¶ Tertio preſuppo
no de mēte Auer.animā intellectiuā eſſe quādam intelligētiam vnam nu-
mero in oībus hoībus a materia ineſſe nō depēdentem eternam a parte an
te:⁊ a parte poſt.his ſtātibus arguo Auer.nullo pacto poſuiſſe animā iſtā
intellectiuā eē forma3 dātem eſſe intrinſece ⁊ formaliter ipſi homini: quia
dato hoc ſequeretur q̃ ex duob⁹ entibus in actu fieret per ſe vnū:qd̄ eſt cō-
tra philoſophum:⁊ cōtra ipſum in.8.meta.tex.com.15.⁊ ſeptimo metaphy
ſice.com.⁊ tex.49.⁊ ſecūdo de anima.tex. cōmē.7. cōſequentia probatur:
q2 cum anima intellectiua ſit quoddam ens actu:per tertium ſuppoſitum
⁊ homo conſtitutus ex materia ⁊ anima cogitatiua : que eſt perfectiſſima
forma inter formas eductas de potentia materie:ſit etiam quoddam ens
actu.cū igitur anima intellectiua adueniat materie poſterius: aut natura:
aut natura ⁊ tēpore reſpectu cogitatiue forme: ſequitur igitur ex duobus
actu exiſtētibus fieri vnū per ſe formaliter ⁊ intrinſece quantum ad eſſe qd̄
eſt cōtra oēm phiam:nec pōt cauillādo dici q̄ forma cogitatiua nō dat eē
ſimpliciter homini:q2 vt dictū eſt:ipſa eſt vere forma ſubſtātialis nō intē-
ſibilis nec remiſſibilis.vt ſunt forme elemētorum ſm Auer. neq3 eſt forma
aliqua generica qualitercūq3 diſtincta a ſpecifica:ſed eſt forma ſpecifica cō
pleta.ergo dabit eſſe ſimpliciter:⁊ anima etiā intellectiua dat eſſe ſimplici-
ter.ergo etiā ſequitur nō ſolum ex duobus actu entibus fieri vnū ens ſim-
pliciter.Immo ſequitur q̄ vnius rei erunt duo eſſe ſimpliciter.qd̄ nō capit
intellectus:ſ3 dicebat q̄ aīa intellectiua eſt forma dās eē nō educta de potē
tia materie:ſed anima cogitatiua eſt forma dans eſſe educta de poten-
tia materie:que q2 ordinabilis eſt ad aīam intellectiuā tanq̄3 ad poſtremā
formā:ideo vtraq3 vniri pōt materie vna immediate:⁊ alia mediāte alia:⁊
q̄ ex eis fiat vnū ſimpliciter:ſ3 ſi iſte due forme eſſent eiuſdē ordinis bene
hoc inconueniret. Contra.ens actu inquantum actu nō eſt ordinabile ad
aliud ens actu inquantū ens actu:ſiue ille actus ſit alterius rōnis ſiue eiuſ
dem:ita q̄ ex eis fiat per ſe vnum:q2 ſemper opz:vt inquit Phs in talibus
vnum eſſe potētiam:aliud vero actū.ſ3 homo ↄſtitutus:vt dixi per animā
cogitatiuā h3 eē actu ſimpliciter per aīam cogitatiuā:alr illa nō eēt forma
dans eē ſimplr:qd̄ eſt falſum:nam ſi alie forme mixtorū inanimatorū ⁊ ani
matorum dant eē ſimplr:quātomagis cogitatiua hoīs:que eſt ſuprema:er
go anima intellectiua nō dat eē ſimulr ſm ipſum. Alr enim ſequitur idem
hēre duo eē.Et confirmatur:q2 aut talia eē ſimpliciter ſunt duo: aut vnu3.ſi
duo habeo intentū:q̄ tunc idē eēt bis hō ſimplr:qd̄ eſt abſurdū. ſi vnū:cō-
tra.qñ vnū eē ſimplr attribuitur vni ſuppoſito rōne duarum formarū:qua
rum vna eſt ordinabilis ad aliā:illud eē principalr attribuitur vltime for-
me:q̄ eſt actualiſſima.ſi ergo aīa cogitatiua ordinatur ad intellectiuā tāq̄3
ad poſtremam hoīs formā:tūc eſſe ſimpliciter hoīs inquātū hō principalr
eſſet ab aīa intellectiua.⁊ tūc ſequeretur q̄ homo nō eēt gñabilis ⁊ corru-
ptibilis inquantū homo:ſ3 inquantū aīal:ita arguit Cōmē.3.de aīa. cō.5.
probatur ſequela:q2 hō intrinſece ⁊ formaliter ē homo per te. per animam
intellectiuā.ſ3 aīa intellectiua nō eſt gñabilis:neq3 corruptibilis. ergo ho- A
mo nō eſt gñabilis inquātū homo:qd̄ ē abſurdum. ¶ Amplius tu eſſes per
eſſe meū:⁊ ego eſſem per eē tuū:nā ſi eſſe ſimplr hoīs:⁊ platonis ſit per ani-
mā intellectiuā:cū illa ſit vna nūero erit in vtroq3.ergo idē eſſet ſimpliciter
numero erit in vtroq3.Aut igitur opz te cōcedere animā intellectiuā nō da
re eē ſimpliciter:aut oportebit te incurrere in iſta incōuenientia. Et cōfir-
maē:q2 ſi aīa intellectiua vniret homini p̄ informationē: ſequit eā eē mul-

tiplicatã ⁊ diuiſaꝫ. Cuius oppoſitum tenet Cõmen. ꝓbatur ſequela: q꞉ om
nis forma dans eſſe materie aduenit materie mediãtibus quãtitatibus in
terminatis. primo cap. de ſubſtãtia orbis: ſed oĩs talis extenditur ad extẽ
ſioneꝫ materie: ergo aĩa intellectiua erit extẽſa. ita arguit cõmen. primo ca.
de ſubſtãtia orbis: ſi intelligẽtia vniret̃ orbi mediãte dimẽſione intermina
ta eſſet diuiſa: ſꝫ dicebat ꝙ eſt rõ diuerſitatis: q꞉ intelligentia aduenit orbi
nõ preexiſtẽte aliqua alia forma ſbali: ⁊ ideo ſi mediãte dimenſione vniret
tur per informationẽ ipſi materie: cũ omne receptũ recipiatur per modum
recipiẽtis: ſequitur intelligẽtiã eſſe extenſam. ¶ Sꝫ aĩa intellectiua vnitur
homini mediãte alia forma ſubſtãtiali: q꞉ mediãte aĩa cogitatiua: que ſuf
ficiẽter terminat quãtitatũ interminatarũ interminationeꝫ: ne ꝓgredi poſ
ſit vſ꜄ ad animã intellectiuã. ¶ Sed cõtra. qñcun꜄ eſt aliqua per ſe ratio
adequata alicuius effectus facta quacũ꜄ variatiõe in accñtalibus cauſis
reſpectu illius effectus: ille effectus remanet remanẽte ſua per ſe ⁊ adequa
ta cauſa. patet iſta ex terminis: ſicut in exemplo dicimus: ſi rationalitas in
hoie eſt per ſe ⁊ adequata cauſa reſpectu riſibilitatꝭ hoĩs: eſto ꝙ rõnalitas
cõiungeretur vel albedini vel nigredini: adhuc manente rationalitate ma
neret riſibilitas. ſꝫ tũc ſic. ratio per ſe adequata extẽſionis formaruꝫ in ma
teria inductarũ eſt ipſa quantitas ſm̃ Auer. primo capitulo de ſubſtantia
orbis. ⁊ non eſt preexiſtẽtia vel non preexiſtẽtia forme precedentis in mate
ria. Aliter enim forme mixtorũ ⁊ forme accidentiũ aduenientiũ ipſis mixtꝭ
non eſſent diuiſe: cum tales adueniant materie poſt aduentũ aliarum for
marum: ſed dicebat ꝙ hoc eſt verum de formis eductis de potentia mate
rie. fallit autem de formis dantibus eſſe materie non eductis tamẽ de potẽ
tia materie. Sed contra tu negas ergo Cõmentatorẽ tuum: quem defendis
quia a pari ſibi dicã iſtã rõnẽ quã facit in primo cap. de ſubſtantia orbis de in
telligẽtia ꝙ eſto ꝙ illa vniretur orbi mediãte dimenſione ꝓpter hoc nõ ſe
quitur ipſam extendi: q꞉ dicãt ſibi ꝙ non valet hoc in formis non eductis
de potentia materie. Sed dicebat ꝙ procedit de intelligentia: ⁊ non de ani
ma intellectiua: q꞉ vna aduenit mediãte priori forma alia non. Cõtra. con
ſimilis rñſio exigit conſimilẽ replicã. Cõmentatoris rõ ſolum innititur ra
tioni quãtitatis precise tan꜄ medio. q꞉. d. ſi vniretur orbi mediante dimẽ
ſione: nullam faciẽs mentionẽ de preexiſtenti forma ſubſtãtiali vel non pre
exiſtẽti: q꞉ videbat ꝙ illud nõ erat niſi accidẽtale reſpectu diuiſibilitatis.
preterea ſi tu dicis. ideo aĩam intellectiuam non extendi: licet ſm̃ eſſe vnia
tur materie: q꞉ talis aduenit poſt formã cogitatiuam que ſufficiẽter termi
nat materiã ⁊ interminationem quãtitatum exiſtentium in ea: vt vlterius
progredi non poſſint ad ſubſequentẽ formã. Contra ergo aĩa intellectiua
aduenit materie ſufficiẽter terminate per priorem formã. ergo ſi vnitur ma
terie informate per cogitatiuam: tũc ipſa erit accidens. Sic arguit Cõmẽ
ta. contra Auic. primo phyſi. cõmen. 63. qui ponebat formam corporeita
tis vniri materie per informationẽ ante aduentuꝫ aliaruꝫ formarũ. Dedu
cit enim eum ad hoc ꝙ oẽs ſubſequẽtes forme eſſent accidentia: q꞉ aduení
rent materie exiſtẽti in actu ſimpliciter. Et ratio iſta apud Auer. concludit
de forma corporeitatis: que ſꝫ Auic. erat imperfectiſſima forma: quare igi
tur argumẽtuꝫ cõſimile non procedet contra ipſum de aĩa cogitatiua: que
eſt formarũ ꝑfectiſſima: ſꝫ dicebat ꝙ in formis dantibus eẽ materie: q̃ ſunt
educte de potẽtia materie incõueniẽs eſt duas formas ſubſtãtiales perfe
ctas non intẽſibiles: ne꜄ remiſſibiles eẽ in eodẽ ſubiecto: q꞉ ſic vt aiunt in
telligitur dictum Auer. primo cap. de ſubſtãtia orbis: dicẽtis vnũ ſubm̃ ha
bere niſi vnaꝫ formã: impoſſibile eſt. Dicitur. intẽſibilitate carentes ꝓpter
formam

formã elemẽti:dicitur eductis de potẽtia materie:qꝛ in talibus que nõ sunt educte stat vnũ subm hre plures sbales formas:quarum vna dat esse:ꝛ est educta de potẽtia mãe:ꝛ alia etiã nõ educta de potẽtia mãe dat esse etiam: sicut est de facto in hoie qui hꝫ esse a duabus formis sbalibus.s.a cogitati na ꝛ ab intellectiua.Sꝫ cõtra.a pari dicã pro Auic.ꝙ esto ꝙ forma corpo reitatis sbe preexistat in mã:nõ sequit alias formas accidẽtia esse:qꝛ scdm Auic.alie forme:que de nouo inducuntur in mã non sunt educte de potẽ tia materie:sꝫ sunt ab extrinseco motore:quẽ datorẽ formarũ appellat seu colcodeã:sicut inquit de ipso Cõmen.7.meta.cõ.31.Et cõfirmat qꝛ dato ꝙ iste forme aduenientes post formã corporeitatis essent educte de potẽtia materie:tũc adhuc magis videtur ꝙ ex forma corporeitatis que mãlis est ꝛ alijs formis materialibus fiat vnũ per se:ꝙ ex anima cogitatiua ꝛ intel lectiua fiat vnumqꝫ se.nam ille sunt eiusdem ordinis iste vero diuersorum. ¶Amplius opinio ista incurrit opinionẽ Plato.ꝛ incõuenietia illius.Nã Aristo.cõmen.ꝛ tex.45.septimi metaph.arguit cõtra Platonẽ ꝓbãdo ideã non esse causam formalẽ indiuiduorũ cõstitutorum sub ipsa.Causam in quã formalẽ dantẽ esse nõ declarantẽ quiditatẽ:vt exponit ibi Cõmẽ.Et ra tio sua cõsistit in hoc.suba vniuscuiusqꝫ indiuidui est sibi ꝓpria. qdlibet vle est cõe pluribus.ergo vle non est substantia ꝓpria alicuius.Et inqt ibi Commen.ꝙ cũ oia indiuidua conueniunt in vna suba numero sunt vnuꝫ numero.Modo a pari:si fm ipsum oia indiuidua speciei hũane cõueniũt in vna forma numero que est anima intellectiua tanqꝫ in forma dante esse simplr materie:sicut isti imponũt Auer.demonstratiue sequitur oia indiui dua esse vnũ numero.Et ita argumẽtũ qđ ipse facit in cõmẽ.5.vbi difficul tat scdam questionem de vnitate intellectus:in quo.d.ꝙ si vnus est omniũ intellectus.tũc tu esses per esse mei.ꝛ ego essem per esse tui.ꝛ ꝙ homo non esset gñabilis inquantũ homo:sed inquãtũ aial euidẽter demonstraret:si ipse tenuisset intellectiuã alam esse formã intrinsece constituentẽ hoiem.et illud maximo argumẽto est ꝙ Cõmẽ.in illo com.non soluit ista argumen ta:qꝛ iã solutionẽ patuisse supponit ex his:q̃ declarauerat in illo commẽ.ꝛ est ꝙ ala intellectiua non dat esse formalr ꝛ intrinsece hoi:sed assistit solũ: sicut motor mobili:vt nos infra declarabimus de intẽtione eius.Alr enim diminutus fuisset:si ipse tenuisset oppositũ:qꝛ argumẽta ista sunt in simi li casu contra Platonẽ:ꝛ si contra Platonẽ demonstrãt demõstrabunt ꝛ cõ tra ipsum.Confirmatur.qꝛ tertio celi.com.61.principia propinqua reruꝫ corruptibilium sunt corruptibilia:si igit ala intellectiua esset forma danẽ esse homini formalr:tunc esset propinquum ꝛ immediatum principiũ per qđ hõ est hõ:ꝛ ita esset corruptibilis.Et ideo Cõ.videñs hoc dixit.3.de ala.cõ mẽ.33.ꝙ homo non est generabilis ꝛ corruptibilis:nisi per virtutẽ cogita tiuã:qꝛ ista fm ipsum est forma per quam homo intrinsece ꝛ formaliter est homo.Amplius homo esset in duplici specie si haberet duplicem formam substantialem in esse perfecto.sic arguit Commen.cõtra Auic.3.celi com mẽ.67.ponentẽ formas substãtiales elemẽtorũ formalr in mixto remane re.Nec valet si dicatur ꝙ homo per alam cogitatiuã nõ est in spẽ sed in ge nere:sꝫ per animam intellectiuam homo est in specie.Contra qꝛ isti quorꝫ ista est positio:tenẽt sicut tenẽdũ est de mente Cõmẽ.esse vnã ꝛ eandẽ for mã per quam aliquid est in gñe ꝛ spẽ:ergo si per cogitatiuam homo est in gñe erit etiã ꝛ in spẽ.¶Amplius si ala intellectiua esset forma dans esse for malr homini fm Cõmẽ.sequeretur ꝙ nõ esset idẽ agẽs disponẽs materiam ꝛ inducens formam cõtra ipsum.7.meta.cõmẽ.31.Probat aũt sequela.naꝫ in instanti gñationis in quo homo hꝫ primũ esse hois:opꝫ ibi esse alam int

tellectiuã.alr enim homo eſſet homo ſine forma ſua ſbali:per quã eſt forma
liter homo:qđ implicat cõtradictionẽ:ſicut implicat albũ eſſe ſine albedi
ne.Quero igitur in illo inſtãti an virtus informatiua q̃ eſt in ſemine attin
gat aïam intellectiuã:vel nõ:primũ dari nõ põt:q̄ aïa intellectiua non eſt
in ptãte agentis nãlis:q̄ ab extrinſeco aduenit teſte pħo in.2.de gñatione
aïaliũ.cap.3.⁊.12.meta.tex.cõ.17.ſi.n.cõſequeretur trãſmutationem: tunc
eſſet generabilis ⁊ corruptibilis:ſic arguit cõtra Platonem pħs.⁊ Cõmẽ.
7.meta.51.oẽ mixtũ cũ mã ſit a mixto cũ mã:qđ ſi dicas aliud eſſe diſpo
nens:⁊ aliud eſſe inducens formam:tunc cõſequẽtia contra Auic.facta nul
la eſt.Forte dices ꝙ ratio Commen.cõtra Auicẽnam procedit de formis
eductis de potentia materie qualis nõ eſt aïa intellectiua.immo in talibꝫ
non incõuenit aliud eſſe diſponens:⁊ aliud inducens:ſicut colligitur ex in
tẽtione eius.pmo phy.cõmẽ.62.vbi habet ꝙ nõ ceſſant partes ſpermatis
recedere ⁊ fieri partes hominis:⁊ hoc ſi forma humana recipit partitionẽ:
ſi vero non:iſtud neceſſario erit in diſpoſitionibus ꝓpriorũ accidẽtiũ for
me generate.Sed cõtra hoc nõ euadit:q̄ quãtũcunq; forma nõ acquirat
partibiliter:ſed ſue diſpoſitiones partibilr acq̄rant:pp hoc tñ nõ ſequit ꝙ
aliud ſit diſponens materiã:⁊ aliud ſit inducens formam:nec valet cautilla
tio tua data:q̄ a pari Auic.diceret ad argumenta eius ꝙ ſi forme quas ip
ſe ponebat aduenire materie ab extrinſeco motore eſſent educte de poten
tia materie bene inconueniret aliud eſſe diſponens materiã.⁊ aliud indu
cẽs formã:modo ſm Auic.omnes iſte forme ſbales rerũ mãliũ ſunt a dato
re formarũ infundẽte eas in mã diſpoſita per agẽs naturale. ¶ Preterea.
inconuenientia illa q̃ adducit Cõmẽ.ibi eque ꝓcedũt de forma educta : ſicut
de forma non educta:⁊ ecõuerſo.¶ Amplius accideret aïam intellectiuã
moueri localiter ſaltẽ per accidẽs:qđ Cõmen.habet ꝓ incõueniẽti de quo
libet abſtracto:patet ꝯñtia:nam motis nobis mouentur oĩa que ſunt for
maliter in nobis:ſi igitur aïa intellectiua eſt forma hominis.igit mouebit
ad motum formati:q̄ non põt ſine implicatione contradictionis intelligi
aliquam eſſe formã dantẽ eſſe:⁊ ꝙ formatum moueatur:⁊ ꝙ ſua forma nõ
moueatur ſaltem per accidens.Sed dicebat dando inſtantiam de polis
mũdi:qui ſunt formaliter ⁊ actualiter in orbe:⁊ tñ orbe moto ſunt ſimplr
immobiles tam per ſe q̄ per accñs:ſed cõtra quia quies polorũ eſt trãſum
ptiua:⁊ nõ eſt vera quies:ſed hoc qđ dicũt mathematici polos q̄ſcere eſt
ad imaginationem:ſicut ſunt propoſitiones mathematicorũ : ſ; nãlr hoc
nõ eſt verũ:ſicut expreſſe dicit Cõmẽ.in.2.celi.cõ.16.⁊.4.phy. commẽ.118.
Qđ aũt implicet cõtradictionẽ:ego ſic deduco:nam ſumpto hoc homine:q̄
ro an in illo loco in quo eſt ipſe ſit ſua forã per quam ipſe eſt homo vel nõ
eſt:ſi ſic:habeo intentũ:ꝙ eſt in loco per accidens:quia locat ad locationẽ
totius.ſi non eſt in illo loco:tũc igitur ibi erit homo ſine ſua forma ſbali p
quam homo eſt homo:nec põt dici ꝙ anima intellectiua ſit in loco per ope
rationem:quoperatio eius non eſt mouere ſm locũ:ſed intelligere.licet eñ
intellectus practicus concurrat:vt dicitur in tertio de aïa.ad motum pro
greſſiuum.tñ illud qđ exequitur motũ eſt a cauſa cogitatiua mediante vir
tute motiua que eſt in mẽbris.Et ideo poſito ꝙ Plato quieſcat a motu. p
greſſiuo querendum eſt:vt prius :an illo loco in quo eſt Plato ſit anima in
tellectiua in quo eſt Plato:aut non:⁊ deducatur vt prius . ¶ Amplius ſi
anima intellectiua eſt formaliter vnita corpori ſecundum eſſe:ſequitur ope
rationẽ eius:que eſt intelligere eſſe ſignatam ⁊ materialem patet ſequela:
q̄ non poteſt eſſe operatio propria alicuius forme magis abſtracta: q̄ ſit
eſſentia a qua prouenit operatio.ſi igitur anima intellectiua eſt forma in

materia ſm eſſe:ergo ⁊ intelligere.Confirmatur: quia tertio de anima.tex. commen.4.demonſtratur intellectum poſſibilem eſſe abſtractum ſm eſſe a materia:⁊ non eſſe corpus:neqꝫ virtutem in corpore.Forte dices ꝙ Ariſtoteles ⁊ Commen:demonſtrant intellectum eſſe ſeparatum a materia ſm eſſe ad hunc ſenſum:quia videlicet.non ſit virtus educta de potentia materie.Non autem quin ſit forma dans eſſe materie: ſed contra hoc nõ poteſt ſtare ſm expoſitionem ⁊ viam Commentatoris.Nam tertio de anima.cõmen.5.deridet Alexandrum tenentem actum poſitum in diffinitione anime vniuoce dicit:⁊ ideo tenuit animam intellectiuã ſm ꝙ ſibi imponit Cõmentator eſſe formam eductam de potentia materie:quia actus ⁊ finis ⁊ pfectio conuertuntur:ſi igitur omnis anima eſt actus corporis: ergo nulla eſt a corpore ſeparabilis.Commenta.autem dicit ꝙ actus poſitus in diffinitione anime dicitur equiuoce:oportet autem ſi ipſe intendit Alexandro cõtradicere:vt ipſe ſumat actum equiuoce dictum.modo oppoſito quo Alexan.ſumebat ipſum vniuoce dici:ſed Alexan.omnem animã appellat actũ pro quanto quelibet anima ſm ipſum eſt perfectio ⁊ finis corporis:hoc autem non cõpetit anime inquantum eſt educta de potentia materie:quia vt ſic conſiderata forma potius eſt cauſata a materia in genere cauſe materialis ꝙ̃ ꝙ ſit cauſa eius.ſi igitur anima eſt actus:eſt pro quanto quelibet ſm eſſe vnita eſt materie:ergo ſm Auer.ſi menti Alex.vult obuiare nõ oĩs anima eſt actus vniuoce dictus:quia non oĩs dat eſſe: quia anima intellectiua ſm ipſum eſt actus vtens corpore:non perficiens corpus:ſicut etiam Simplicius.d.in.ij.de anima in expoſitione illius diffinitionis.¶Et confirmatur auctoritate Cõ.ij.de anima.cõ.22.vbi habet hec verba.ex ſermonibus predictis manifeſtũ eſt ex diffinitione anime:ꝙ alie partes aĩe non ſunt abſtracte.Et reddens cauſam huius.d.declaratũ eſt eñi in vnaquaqꝫ iſtarũ ꝙ eſt perfectio corporis organici:perfectio eñi eſt finis ⁊ cõplementum pfecti.Finis autẽ nõ ſeparatur a finito:vnde neceſſe eſt vt ille ſint nõ abſtracte:ecce manifeſtũ locũ in quo Cõ.declarat qualiter actus poſitꝰ in diffinitione aĩe ſit equiuoce dictus.Nã vult animã vegetatiuã ⁊ ſenſitiuã eſſe corporis organici perfectionẽ.Et ideo nõ eſſe ſeparabilẽ a corpore:q꜡ finis ⁊ cõplementũ nõ ſeparatur ab eo:cuius eſt finis: manifeſtũ eſt autem ſm ipſum Auer.tales formas non habere rationẽ finis ⁊ cõplementi reſpectu corporis organici:niſi pro quanto dant eſſe:nõ quia ſunt educte de potentia materie:q꜡ vt ſic potius dicũtur conſtitute in eſſe per ſubiectũ apud ipſum ſm illã rationẽ:materia eñi eſt cauſa forme.ij.phy.30.cõ. pro quãto ſuſtentat eam: ſed forma appellatur perfectio ⁊ finis materie pro quanto ipſa eſt cauſa materie dans.eſſe ſibi:vt ibi videt.Ergo ſi aĩa intellectiua eſt ſeparabilis a corpore:opꝫ ipſam nõ eſſe perfectionẽ ⁊ cõplementũ organici corporis per informationẽ ⁊ vnionẽ formalẽ:ſed dicebat ꝙ forma quelibet dicit ab informãdo:ſi igitur aĩa intellectiua apud Auer.dicitur forma hoĩs:igitur dat eſſe formaliter homini.Et iſta ratione innixi dicunt etiã intelligentias dare eſſe formaliter orbibus:ſed nos contra hos fecimus prolixam queſtionẽ de triplici cauſalitate intelligentie in annotationibus nõſtris contra Joannẽ de iãduno ſuper ſua meta.ſed pro nunc volo de intẽtione Auer.luce clarius oſtẽdere nõ oẽm formã eſſe per informationẽ dictam.Nam Cõ.xij.meta.cõ.37.habet ꝙ perfectionũ propter quas mouet perfectũ:quedã ſunt qualitates quibus perficitur illud qð mouetur: vt illud qð mouetur propter ſanitatẽ.Et quedã ſunt ſbe extrinſece a re que mouetur ad eas:vt aſſimiletur eis:vt ſunt actiones oẽs ſeruorũ: q̃m ſunt erga ſñã intentionũ dñi ſui:hec Cõ.¶Amplius ſi oĩs forma eſſet informãs

Fruſtra igitur phs queſiuiſſet in .ij. de aia in .t.cõ.11. an aia ſit actus corporis: ſicut nauta nauis. ¶ Confirmatur. nam Cõmen. ij. de aia. ſuper tex. com. xxj. vbi phs loquens de intellectu dicit ꝙ videtur eſſe alterum genus aie: hꝫ ꝙ anima intellectiua non dicitur anima niſi equiuoce: ⁊ rectius dicitur de ipſa ꝙ ſit; nõ aia. Et ſeipſum declarãdo in eodẽ ſcdo de aia. cõ. 32. decebat aiam intellectiuã eſſe de natura ſuperiori natura anime: pro quo debes ſcire qđ ordo entiũ eſt iſte. natura: aia: itelligentia ⁊ deus. Natura eſt inferior aia: ⁊ aia inferior ad intelligẽtiam: intelligentia aũt inferior deo. vnde Cõmẽ. in libro deſtructio deſtructionũ. diſputatione. xj. in ſolutione primi dubij. inquit. Et id qđ ipſe dixit nomine philoſophorũ. vꝫ. ꝙ id qđ procedit ab ipſo deo procedit modo nature: falſum eſt: immo dicũt peripathetici ſm veritatem loquẽtes ꝙ entia procedũt ab eo altiori modo ꝙ̃ ſit natura: ⁊ ꝙ̃ ſit humana volũtas. Scias etiã apud arabes aiam ab animando dictã: vnde Aui. loquens in .9. ſue meta. cap. 4. de aia imaginatiua orbis que ſm ipſum non erat educta de potentia materie ſed ſolum creata ab intelligentia vnita tamen formaliter ſm eſſe. inquit hec verba. Nos aũt iam oſtendimus ꝙ aia vniuſcuiuſqꝫ celi eſt eius perfectio: ⁊ eius forma: nec eſt ſbã ſeparata alioquin eſſet intelligentia nõ aia. a pari dico ꝙ ſi anima intellectiua apud Auer. dicitur melius nõ aia: hoc nõ eſt propter aliã cauſam: niſi qꝛ nõ eſt vnita ſm eſſe dans perfectionẽ corpori formaliter: vt iſti ſibi imponũt. ¶ Amplius Cõ. vult .3. de aia. cõ. 5. xix. ⁊ xx. aiam intellectiuã primo vniri homini ſm ſpeciẽ ꝙ̃ homini ſm indiuiduũ: hoc aũt non eſſet: ſi aia eſſet forma dans eſſe formale homini: qꝛ actus ⁊ gñationes oẽs ſunt ſingulariũ ex primo meta. ¶ Amplius Cõ. 3. de aia. cõ. 5. tenet aiam intellectiuã non vniri homini niſi mediantibus phantaſmatibus: homo aũt phãtaſiari incipit qñ deuenit ad diſcretionis annos: hoc aũt non eſſet ſi ipſe tenuiſſet aiam intellectiuã dare eſſe formaliter homini: qꝛ tunc a principio vniretur ei: qꝛ nullum formatũ poteſt eſſe ſine ſua forma intrinſeca: etiã per diuinã potentiã vt noſtri theologi dicũt: cũ non poſſit deus vicẽ cauſe intrinſece ſupplere. ¶ Et confirmatur. nam ſi teneamus aiam cogitatiuã eſſe in hoie: ⁊ teneamus aiam intellectiuã eſſe vnam intelligentiã numero ſeparatã ⁊ eternã omnia ſaluari poſſunt: ꝙ homo non habeat aiam iſtam intellectiuã: niſi poſt annos diſcretionis: qꝛ homo oẽs operationes vitales ⁊ naturales ⁊ aiales habere poteſt ſine aia intellectiua: qꝛ aia cogitatiua ſm Auer. oia iſta ſupplere poteſt: ſi igitur aia intellectiua ipſi homini vnitur nulla alia eſt neceſſitas niſi propter intellectionẽ: ſed intellectio non requirit formalẽ vnionẽ cum corpore ſm Auer. qꝛ potius iſta vnio impedit: vt diximus: intelligere enim non fit mediante organo corporeo: quare igitur coguntur ponere de intentione eius aiam iſtam corporis organici actum eſſe intrinſecũ: non video: vnde iſti ſunt medij inter Auer. ⁊ chriſtianos. volunt enim tenere vnitatem intellectus cum Auer. ⁊ volũt eam defendere cum principijs chriſtianorum: ⁊ illa non poſſunt ſtare: qꝛ ex oppoſitis principijs ſequuntur oppoſite concluſiones. Erubeſcant ergo mendacio velle tueri vnitatẽ intellectus imponendo ei illud qđ non dixit. Sed potius dicant ipſum mentitũ fuiſſe: ſicut rei veritas eſt: ꝙ̃ noua figmenta ⁊ monſtra parere in via eius. Nam vt luce clarius patet: non minora inconuenientia ſequũtur contra hoc quod dicunt ꝙ̃ contra vnitatem intellectus: ⁊ illud maximo argumẽto eſt: ꝙ omnes latini noſtri: ſicut Albertus cognomento magnus: qui opinionũ arabum: ⁊ precipue Auer. fuit fideliſſimus interpres. Et beatus doctor: inſuper ſubtiliſſimus Scotus ac Egidius romanus: quorũ iſti non ſunt digni ſoluere corrigiam calciamenti voluerunt Auer. ſententiã fuiſſe aiam intellecti

nam non eſſe formā ſubſtantialē hominis: taceo Gregoriū ariminēſem Jo
annem de gandauo: Caietanū & Paulū venetū & multos preclaros Auer
roiſtas ex viuentibus qui tenuerunt hanc fuiſſe Auerrois ſententiā. ſed vt
dixi etiā iſti bene intrinſecus deuenīūt ad hoc: ſed volentes euitare incon=
uenientia contra vnitatem intellectus deueniunt ad hoc: vt dicant animā
intellectiuam: & ſi vnica ſit: ipſam tamen dare eſſe aſſeuerant. Aliter eñ nō
poſſet homo itelligere per aliquod principiū ſeparatū. Et ideo propoſitū
noſtrū fuit declarare oppoſitū de mente eius: vt ab ipſa tandē veritate co=
cti nullo pacto defendāt vnitatē: immo potius fatuitatē intellectus. ¶ Ad N
formam igitur contradictionis dicamus ꝙ Cōmen. ſeipſum declarat quo
modo eſt anima intellectiua forma hominis in iſto cō.38. quia. d. ꝙ eſt for=
ma inquantum eſt agens nos: quia intelligentie abſtracte duobus modis
ſunt ꝑncipia eorū quorū ſunt principia: & ſm ꝙ ſunt mouētes: & ſm ꝙ ſunt
finis: eſt igitur forma non perficiens intrinſece ſm ipſum: ſed extrinſece tñ
& ideo appellat Commen. etiam formas abſtractas poſtremas perfectio=
nes & non primas reſpectu orbiū. ij. metaphyſi. commē. vltimo. & anima in=
tellectiua rectius apud ipſum dicitur actus ſecundus ꝙ̄ primus: ſicut pōt
colligi ex commē. 5. ſecundi de aīa. & ex commēto. 5. tertij einſdem.
¶ In commē. 39. hꝫ Cōmētator ꝙ intellectus diuidit materiā a forma. op Cōm. 39.
poſitum patet primo phyſi. 69. & 4. phyſi. 16. & primo capitu. de ſubſtan= 14
tia orbis vbi dicit. ꝙ impoſſibile eſt intelligere materiā abſqꝫ forma. ¶ Sol O
uitur. quicquid intelligitur: intelligitur ſm ꝙ eſt in actu: & cum materia nō
ſit in actu niſi propter formam: ideo materia intelligitur per formam: naꝫ
cum materia ſit purum potentiale: caret de ſe principio formali quo aliud
cognoſci poteſt. Et ideo dixit philoſophus in. 7. metaphy. in tex. com. 35. ꝙ
materia ſm ſe ignota eſt. Intellecta autē ſic materia in primo intellectꝰ oc
curſu poteſt intellectus diuidere materiam a forma: & intelligere materiaꝫ
non eſſe formam: nec aliquam habens formam: & iſto modo cōſiderata ma
teria non habet eſſe extra animam: quia non poteſt ſm ipſum. ij. phyſi. cō.
xij. exiſtere ſine forma: quia tunc quod non eſt in actu eſſet in actu: ſed ſolū
vt ſic habet eſſe in anima: & eſt ens rationis: vt dixit Commentator. xij. me=
taphyſi. com. 14. pro quanto vt ſic ſolius rationis poteſt eſſe obiectum: nō
autem nature vel agentis naturalis: quia ſi materia extra animā eſſet ſine
omni forma: non poſſet aliquā recipere in actu: vt ſcribit Commēta. in. 8.
phyſi. com. 4. ſicut patet qualiter intellectus materiam a forma diuidere
poteſt: & in quo actu: & qualiter non.
¶ Auer. in cō. 41. duodecimi metaphy. habet ꝙ in celo nulla eſt alia poten Cōm. 41
tia niſi ad quietem. oppoſitum patet per ipſum. 6. phyſi. com. 15. & 7. phy. 15
commē. ij. & nono metaphy. cō. & tertu. 17. vbi dicitur ꝙ non eſt timendū ꝙ P
corpora celeſtia ſtent. ¶ Magna fuit magnifice dñe altercatio inter nos
hoc anno in exercitationibus & diſputationibus quas habuiſtis vos nobi
les inuicem. Et magnificus ac perfectiſſimi iudicij dominus Gaſpar con=
tarenus amiciſſimus tuus: & ſtudiorum meorum collega dubitauit acutiſ
ſime contra Commentatorē in preſenti paſſu. Nam dictum eius ꝙ in celo
non eſt potentia ad corruptionē: ſed ſolum eſt in potentia ad quietem: aut
hoc intelligitur de celo inquantū celum: aut hoc intelligitur de celo inquā
tum corpus: ſi de celo inquantū celum: hoc eſt falſum: quia per ipſum Cō=
men. ij. ſeptimi phyſi. celum inquantū celum non poteſt quieſcere. Si vero
dicas ꝙ dictum Auer. intelligitur de celo inquātum corpus: tunc nulla vt
ſic eſt differentia in dicendo celum eſſe in potentia ad quietem: & dicere ip=
ſum eſſe in potentia ad corruptionē: ꝙ ſi forte dicas celū inquantū corpus

poſſe corrumpi:celum autem inquantum celum poſſe quieſcere:tunc comparatio erit in equiuoco:ſimiliter vt dictum eſt:tunc Commentator cōtra diceret ſibiipſi:quia ipſe minime vult celum inquantum celum poſſe quieſcere. Argumentū eſt ſatis difficile:ſicut vides:ſed vt mihi videtur dici poteſt ꝙ celum poteſt ſumi tribus modis:vt ſcribit commentator in primo celi.com.76.⁊.96.vno modo pro orbe qui mouetur: alio modo pro toto aggregato ex omnibus orbibus:quod vt ſic animal magnum dicitur: ⁊ dicitur etiam celum aggregatū ex intelligentia ⁊ orbe. Tunc dico ꝙ celū pro orbe tantum non habet potentiam ad corruptionem inquantum orbis talis eſt:quia eſt corpus ſimplex carens materia:licet inquantum corpus abſolute:vt ly corpus dicit aliquid indifferens ad corpus generabile ⁊ eternum poſſit corrumpi potentia logica:que nihil aliud eſt:niſi non repugnātia quedam:⁊ non implicatio contradictionis cauſata ab intellectu ex terminorum rationibus:inquātum non repugnant. Celum autem pro orbe tantum:poteſt quieſcere:⁊ inquantum corpus:⁊ inquantum celum: quia ſucceſſio ⁊ fieri motus non dependet in eſſe:niſi ab ipſa intelligentia tanꝗ̄ a cauſa extrinſeca totaliter cauſante entitatem motus ſicut dicit Commē. in preſenti com. Et ideo celum pro orbe ſumptum ꝙ ſit in motu non habꝫ a ſe hoc:ſed ab ipſo motore:ideo vt ſic etiam ſolitarie conſideratum abſꝗ intelligentia non implicat contradictionem ipſum poſſe eſſe in quiete. Et iſto modo ſumpſit celum Commentator hic dum dixit celum non habere aliam potentiam inquantum celum ſic ſumptum:niſi ad quietem:quia vt ſic non habet potentiam ad corruptionem:vt dictum eſt. Sed.7.phy.cōmen.2.⁊.6.phyſi.15. Et nono metaphyſi.tex.commen.17.quando dicitur celum non poſſe quieſcere inquantum celum ibi ſumitur celum pro aggregato ex intelligentia ⁊ orbe:quid vt ſic ſtat ſub motore: ⁊ vt ſic non poteſt non moueri:quia ibi non eſt contingentia:qꝛ eſſe a poſſe non differt in talibus:tamen inquantum corpus tale celum conſideratum non repugnat ſibi quies:quia tunc cuilibet corpori repugnaret quies:quod eſt abſurdū argumentum igitur ex equiuocatione celi procedit: qꝛ aliter ſumitur celū ibi ⁊ aliter hic:ſicut patet ex declaratis. Et ſic ſit finis omnium ſolutionū ad contradictiones Auer ſuper tota philoſophia naturali:⁊ ſuper tota metaphiſica ad laudem omnipotentis dei ⁊ glorioſiſſime virginis:in quibus ſi quid dictum eſt:quod a veritate fidei noſtre diſſonare videtur: illud ex philoſophorum mente ⁊ Auer. cuius nos interpretes fuimus dictum ſit. Ego autē in omnibus romane eccleſie me ſubmitto pro veritate fidei noſtre pro qua bis patiar mori: pro qua bis moriar libens.

¶ Expliciunt ſolutiones contradictionum Auer. ſuper tota philoſophia naturali ⁊ ſuper tota metaphyſica: edite per ſolertiſſimum philoſophum Marcum Antonium zimaram de ſancto Petro de galatinis philoſophiā naturalem padue publice profitentem.

¶ Impreſſum Lugduni cura ⁊ diligentia ſolertis viri Jacobi Myt. Impēſis autē honeſtorū dñorū Scipionis De Gabiano ⁊ Fratrū eius. Anno Chriſti oīū redēptoris Milleſimo quingēteſimo trigeſimo. xviij. Januarij.

¶ Regiſtrum.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk

Omnes ſunt quaterni dempto Kk duernione.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE